

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:24
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
RÖRANDE
ETT CENTRALT
ARBETSMARKNADSORGAN

AVGIVET AV

inom Socialdepartementet tillkallade sakkunniga

S T O C K H O L M

1 9 4 7

Statens offentliga utredningar 1947

Kronologisk förteckning

1. Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. Hægström. xv. 234 s. S.
2. Betänkande angående fiskerieringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. Antonsons, Göteborg. 325 s. Jo.
3. Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. Sv. Tryckeri AB. 84 s. K.
4. Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hægström. 126 s. K.
5. 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. Beckman. 170 s. Fö.
6. Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. Idun. 64 s. K.
7. Betänkande med förslag angående lantmåteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. Marcus. 132 s. Jo.
8. Betänkande med förslag angående fiskets administration m. m. Kihlström. 155 s. Jo.
9. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. Beckman. 166 s. E.
10. Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. Beckman. 262 s. S.
11. 1940 års skolutredningens förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. Idun. 148 s. E.
12. Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. V. Petterson. 392 s. Ju.
13. Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. Marcus. 114 s. Fi.
14. Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. Hægström. 343 s. 4 pl. Fo.
15. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerogering för övningslärare. Sv. Tryckeri AB. 370 s. Fi.
16. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. Norstedt. 24 s. Ju.
17. Stöd åt utvecklingshämmand ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 5. V. Petterson. 144 s. Ju.
18. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. Katalog- o. Tidskriftstryck. 324 s. S.
19. Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. V. Petterson. 288 s. S.
20. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. Beckman. 48 s. K.
21. Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. V. Petterson. 114 s. S.
22. Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods. Sv. Tryckeri AB. 125 s. H.
23. 1945 års lönekommitté. 2. Betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. Marcus. 289 s. Fi.
24. Betänkande rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan. Norstedt. 220 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelse bokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eckleslastikdepartementet Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:24
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

RÖRANDE

ETT CENTRALT
ARBETSMARKNADSORGAN

AVGIVET AV

inom Socialdepartementet tillkallade sakkunniga

STOCKHOLM 1947

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

470399

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR
SOCIAL TRYKTAFFÄRETT

BETÄNKANDE

BÖRANDE

ETT CENTRALT

ARBETSMARKNADSORGAN

AV

inom socialdepartementets tillstånd utgitt

STOCKHOLM 1914

KONST- och TRYCKERIET "SÖDERSTRÖM"

1914

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet E. Mossberg	5
I. Historik	7
A. Statens arbetslöshetskommission	7
B. Statens arbetsmarknadskommission	13
II. Direktiven	20
III. Den nuvarande ordningen för central handläggning av arbetsmarknadsfrågor	22
A. Arbetsmarknadskommissionens nuvarande arbetsuppgifter	22
1. Den offentliga arbetsförmedlingen	24
Länsarbetsnämnderna s. 24. De lokala arbetsförmedlingsorganen s. 25. Förslag till framtida organisation s. 31.	
2. Statlig och statsunderstödd verksamhet för bekämpande av arbetslöshet m. m.	32
Hjälpssystemet s. 32. Verksamhetens omfattning s. 37. Arbetsförmedlingens medverkan vid bekämpande av arbetslöshet s. 39. Varselsystem s. 39. Planering för en arbetslöshetskris s. 40.	
3. Uppgifter betingade av brist på arbetskraft	42
Översikt s. 42. Jordbruket, skogsbruket m. m. s. 43. Byggnadsregleringen s. 45. Industrilokalisering s. 46.	
4. Uppgifter avseende dispositionen av arbetskraften under krig, mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap	47
Uppskov m. m. s. 47. Registrering s. 48.	
5. Statistik	49
B. Vissa arbetsmarknadsfrågor, som handläggas inom andra centrala verk	50
1. Socialstyrelsen	50
Den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen s. 50. Den privata arbetsförmedlingen s. 54. Förlikningsmannaväsendet m. m. s. 55. Den sociala hemhjälpsverksamheten s. 56. Statistik s. 57.	
2. Försvarets socialbyrå	57
3. Överstyrelsen för yrkesutbildning	58
4. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	58
IV. Den framtida ordningen för central handläggning av arbetsmarknadsfrågor	59
A. Inrättande av en arbetsmarknadsstyrelse	59
B. Arbetsmarknadsstyrelsens verksamhetsområde	62
C. Arbetsmarknadsstyrelsens ställning i förhållande till Kungl. Maj:t ..	70

	Sid.
V. Det centrala arbetsmarknadsorganets sammansättning och arbetsformer	74
A. Arbetsmarknadskommissionen	74
B. Arbetsmarknadsstyrelsen	77
VI. Anställningsformer m. m.	81
A. Arbetsmarknadskommissionen	81
B. Arbetsmarknadsstyrelsen	87
VII. Byråindelningen	96
A. Arbetsmarknadskommissionens kansli	96
Arbetsförmedlingsbyrån	96
Sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning	99
Sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna	100
Kanslisektionen	102
Militära beredskapsbyrån	102
Socialhjälpbyrån	104
Tekniska byrån	106
Sociala beredskapssektionen	108
Tekniska beredskapssektionen	109
Kameral- och förrådsbyrån	110
Byrån för ärenden angående byggnadstillstånd	113
B. Socialstyrelsen	113
C. Arbetsmarknadsstyrelsen	114
VIII. Chefsbefattningarna m. m.	128
IX. Personalorganisation för arbetsmarknadsstyrelsens byråer	133
Första arbetsförmedlingsbyrån	133
Andra arbetsförmedlingsbyrån	145
Försäkringsbyrån	156
Sociala byrån	158
Tekniska byrån	162
Försvarsbyrån	175
Kanslibyrån	178
Telefonister och expeditiionspersonal	186
X. Arbetsledar- och förrådspersonal	188
XI. Medelsförvaltning och revision	192
XII. Kostnadsberäkningar m. m.	207
Särskilda yttranden	210
Bilagor 1—7.	

Till Herr statsrådet E. Mossberg.

Genom beslut den 8 mars 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t Herr statsrådet att tillkalla högst sju sakkunniga att inom socialdepartementet verkställa utredning rörande ett centralt organ inom statsförvaltningen för handhavande av arbetsmarknadsfrågor.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade Herr statsrådet ledamoten av riksdagens första kammare, numera landshövdingen T. E. N. Bergquist, ledamoten av riksdagens andra kammare, ombudsmannen P. H. Fagerholm, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören A. K. Gillström, ombudsmannen E. G. Grahn, direktören B. Kugelberg, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren G. Hj. Svensson samt landshövdingen A. N. Thomson att såsom sakkunniga verkställa ifrågavarande utredning. Tillika uppdrogs åt Thomson att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Till sekreterare åt de sakkunniga förordnade Herr statsrådet den 21 maj 1946 byråchefen i civilförsvarsstyrelsen L. Hultström.

Den 23 september 1946 förordnades t. f. byråchefen för lagärenden E. Hedfeldt att såsom expert biträda de sakkunniga.

De sakkunniga ha antagit benämningen utredningen rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan.

För att tagas i övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget har den 13 april 1946 till de sakkunniga överlämnats kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande I med förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. (SOU 1946: 24).

Genom beslut den 15 november 1946 har Kungl. Maj:t vidare anbefallt utredningen att i samband med fullgörandet av utredningens uppdrag taga i övervägande de spörsmål om formerna för revision av arbetsmarknadskommissionens medelsförvaltning m. m., vilka behandlats under punkten 7:o i riksdagens skrivelse den 11 juni 1946, nr 212, i anledning av riksdagens år 1945 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1944—30 juni 1945.

Utredningen har i enlighet med de för utredningen meddelade direktiven samrått med de genom beslut av Kungl. Maj:t den 26 januari 1945 inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning beträffande erforderliga åtgärder vid överflyttning från socialstyrelsen till statens arbetsmarknadskommission av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring.

Utredningen får härmed vördsamt överlämna sitt betänkande jämte särskilda yttranden av undertecknade Bergquist, Fagerholm, Kugelberg och Svensson.

Stockholm i december 1946.

A. THOMSON

THORWALD BERGQUIST

P. HJ. FAGERHOLM

A. GILLSTRÖM

ERIK GRAHN

BERTIL KUGELBERG

HJALMAR SVENSSON

/ L. Hultström.

I. Historik.

År 1902 öppnades den första offentliga arbetsförmedlingsanstalten i Sverige. Det första statsanslaget till arbetsförmedlingsanstalterna beviljades av 1906 års riksdag. Samtidigt härmed uppdrogs åt kommerskollegium, som redan 1902 erhållit en särskild avdelning för arbetsstatistik, att vara tillsynsmyndighet för arbetsförmedlingarna. Tillsynen överflyttades år 1913 till den detta år inrättade socialstyrelsen.

Sedermera har socialstyrelsen även fått sig ålagda andra uppgifter, som avse arbetsmarknaden. Främst kan nämnas uppgiften att vara tillsynsmyndighet för den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, vilken uppgift tillkommit socialstyrelsen sedan försäkringens ikraftträdande den 1 januari 1935.

Såsom centralt organ för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten till förmån för arbetslösa fungerade åren 1914—1940 statens arbetslöshetskommission. Sistnämnda år tillkom den nuvarande statens arbetsmarknadskommission, hos vilken sammanfördes *dels* ledningen av den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten, *dels* den verksamhet, som tidigare tillkommit arbetslöshetskommissionen, *dels ock* vissa av de då rådande krisförhållandena betingade arbetsuppgifter. I samband härmed upphörde arbetslöshetskommissionen.

Här nedan lämnas en kortfattad översikt över arbetslöshetskommissionens organisation och verksamhet samt en redogörelse för arbetsmarknadskommissionens hittillsvarande utveckling.

A. Statens arbetslöshetskommission.

Före år 1914 fanns icke i Sverige något särskilt statligt organ för samhällets hjälpverksamhet för arbetslösa. Den hjälp, som lämnades, ägde rent kommunal karaktär och förmedlades genom kommunernas fattigvårdsmyndigheter.

Utbrottet av första världskriget 1914 föranledde en kris inom det svenska näringslivet. Som ett led i de åtgärder, som vidtoges för att bemästra krisen, beslöt Kungl. Maj:t den 10 augusti 1914 tillsätta två kommissioner med uppdrag, den ena att taga i övervägande, vilka åtgärder som skulle kunna vidtagas för att i största möjliga utsträckning uppehålla arbetet vid de industriella anläggningarna i riket, och den andra att i samråd med social-

styrelsen upprätta och inkomma med förslag till andra åtgärder, som vore ägnade att motverka den under dåvarande förhållanden väntade arbetslösheten och mildra verkningarna av densamma. Den sistnämnda kommissionen erhöll namnet statens arbetslöshetskommission.

Chefen för civildepartementet skulle vara ordförande i arbetslöshetskommissionen. Om han vore förhindrad skulle chefen för finansdepartementet inträda i hans ställe. Ledamöterna, vilkas antal — ordföranden frånräknad — var åtta, valdes med hänsyn till önskvärdheten att i kommissionen erhålla representanter såväl för den centrala administrationen som för den frivilliga sociala verksamheten och för parterna på arbetsmarknaden. Vice ordförande utsåg kommissionen inom sig.

Kommissionen anknöts nära till socialstyrelsen. Bland ledamöterna ingick sålunda en byråchef i socialstyrelsen. Principen att välja en eller flera av kommissionens ledamöter bland socialstyrelsens tjänstemän upprätthölls sedermera under kommissionens hela existens.

Kommissionen erhöll vid tillsättandet icke någon särskild personal utan för erforderliga utredningar samt för expeditjonsarbete anlätades socialstyrelsens personal.

Rörande kommissionens arbetsområde lämnades till en början icke några föreskrifter utöver det av Kungl. Maj:t meddelade direktivet att inkomma med förslag till arbetslöshetens lindrande. Kommissionen var sålunda ursprungligen icke någon beslutande myndighet utan närmast avsedd att biträda civildepartementet såsom utredande och rådgivande organ.

En av kommissionens första arbetsuppgifter var att åstadkomma en lokal organisation för den hjälpverksamhet, som planerades. I enlighet med av kommissionen avgivet förslag anbefalldes Kungl. Maj:t i augusti 1914 länsstyrelserna att föranstalta om tillsättande av kommunala arbetslöshets- och hjälpkommittéer (senare kallade arbetslöshetskommittéer) i de orter, där anledning förefunnnes antaga, att arbetslöshet på grund av den dåvarande situationen redan förekomme eller arbetslöshet senare väntades inträda. Dessa kommittéer voro avsedda att ena och sammanhålla alla de strävanden för arbetslöshetens bekämpande och nödens avhjälpande, vilka å varje ort kunde ifrågakomma. Samtidigt anbefalldes inrättande av hjälpkommittéer för varje län (länsjälpkommittéer) med uppgift att i samråd med vederbörande länsstyrelse sammanhålla de kommunala arbetslöshetsorganens verksamhet samt gå centrala myndigheter och korporationer till handa med råd och upplysningar i vad anginge länets förhållanden. Arbetslöshetskommittéerna kommo att bestå intill dess att de den 1 juli 1944 ersattes av de nuvarande kommunala arbetslöshetsnämnderna. Länsjälpkommittéerna försvunno däremot så småningom.

Vidare ingav arbetslöshetskommissionen till Kungl. Maj:t förslag till regler beträffande hjälpverksamhet vid arbetslöshet, vilket förslag lades till grund för proposition till riksdagen i ämnet. Enligt propositionen borde de arbetslösa framför allt beredas möjlighet till försörjning genom eget praktiskt arbete. Med den omfattning arbetslösheten beräknades få, ansågs det

emellertid icke vara möjligt att bereda samtliga arbetslösa arbete. Understöd i pengar måste därför utbetalas. I propositionen föreslogs, att kostnaderna för en sådan hjälpverksamhet skulle fördelas mellan staten och kommunerna. Samtidigt uttalades, att det borde betraktas som självfallet att offren för den inträdda krisen icke borde hänvisas till fattigvården.

Kungl. Maj:ts proposition bifölls av riksdagen. Den 28 september 1914 utfärdades därefter kungörelse angående understöd åt medellösa arbetslösa samt bidrag av statsmedel därtill. Kostnaderna för hjälpverksamheten enligt kungörelsen skulle förskottas av vederbörande kommun, som i efterskott hade att söka statsbidrag. Statsbidragsansökningarna prövades av länsstyrelserna.

Från och med år 1916 utbyggdes hjälpverksamheten genom att statsbidrag beviljades till vissa arbeten för beredande av sysselsättning åt arbetslösa (nödhjälps- eller reservarbeten). Arbetena utfördes i olika myndigheters och organisationers regi. Arbetslöshetskommissionen erhöll i uppdrag att utöva viss allmän uppsikt över dessa arbeten. En av de organisationer, som hade hand om ifrågavarande arbeten, var skogssällskapet i Göteborg — en sammanslutning av kommuner m. fl. med uppgift att verka för skogsplantering å kalmarsområden.

År 1918 ökades nödhjälpsarbetenas omfattning. För att erhålla ett effektivt organ för drivande av nödhjälpsarbeten ställdes den del av skogssällskapets organisation, som hade hand om sådana arbeten, under ledning av en arbetsdirektion, för vilken Kungl. Maj:t utfärdade instruktion. Den nya institutionen erhöll namnet »Skogssällskapets statsarbeten». Enligt instruktionen skulle arbetsdirektionen rådföra sig med arbetslöshetskommissionen i vissa angivna hänseenden och ha att ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som kommissionen meddelade, ävensom stå till tjänst med de upplysningar, som kommissionen infortrade. Genom tillskapandet av skogssällskapets statsarbeten erhöll kommissionen realiter ett verkställande organ.

Utvecklingen medförde, att kommissionens karaktär av ett till regeringen knutet organ blev mindre framträdande. Arbetets ledning kom att väsentligen åvila den av kommissionen utsedde vice ordföranden. Formellt föreskrevs genom beslut den 11 april 1919, att chefen för civildepartementet icke längre skulle vara självskriven ordförande i kommissionen. Till ordförande förordnades samtidigt vice ordföranden. Dessutom ökades antalet ledamöter i kommissionen med två.

I början av år 1920 hade konjunkturförhållandena förbättrats så långt, att man började avveckla hjälpåtgärderna och den för dessas handhavande upprättade organisationen. I slutet av 1920 började emellertid en ny, mycket omfattande och alla arbetsområden berörande depression framträda. Arbetslösheten ökade snabbt till en omfattning, som saknade tidigare motsvarighet. Krisen kulminerade i januari 1922, då antalet anmälda arbetslösa uppgick till 163 200.

Utvecklingen framtvängde under år 1921 en genomgripande omorgani-

sation av arbetslöshetskommissionens verksamhet. Ledningen av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten samlades i kommissionens hand. Beslut om igångsättande av nödhjälpsarbeten skulle sålunda fattas av kommissionen, vilken även skulle bestämma det antal arbetslösa, som finge hänvisas till arbetena m. m. I den mån arbetslösa icke kunde beredas arbete, kunde de liksom tidigare tillerkännas kontantunderstöd. För denna verksamhet utfärdades nya bestämmelser, vilka bl. a. inneburo, att arbetslöshetskommissionen i förväg skulle ha medgivit kommun att anordna dylik verksamhet för att kommunen skulle ha rätt att erhålla statsbidrag till sina kostnader. Prövningen av ansökningar om statsbidrag skulle ankomma på kommissionen.

Vidare försågs kommissionen nu med egen kansliorganisation. Sålunda inrättades dels ett kansli under ledning av en kanslichef och dels vid sidan därav en teknisk avdelning med egen chef.

En fristående ställning inom kommissionens centralförvaltning intogo två sociala ombud, vilkas uppgift var att hålla kommissionen underrättad om förhållandena inom de kommuner, som påkallade statens hjälp. Dessa tjänstemän befunno sig under den tid arbetslösheten var av större omfattning praktiskt taget ständigt på resor.

Verkställande organ för drivande av nödhjälpsarbeten voro två av Kungl. Maj:t tillsatta fristående arbetsdirektioner. Skogssällskapets statsarbeten, som hade sitt centralkontor förlagt till Göteborg, hade hand om arbeten i södra och mellersta Sverige. Dess namn ändrades till Södra Sveriges statsarbeten. För norra delen av landet organiserades en motsvarande arbetsdirektion, Norrlands statsarbeten, med centralkontor i Umeå.

Vardera arbetsdirektionen hade eget kansli under ledning av en arbetschef och med särskilda avdelningar för tekniska frågor, intendenturfrågor, revision, sociala frågor m. m. Vidare hade arbetsdirektionerna lokala distriktsorganisationer under ledning av distrikts- eller avdelningsingenjörer.

Under ifrågavarande kris utvecklades principerna för nödhjälps(reserv-)arbetena och erhöilo en utformning, som de i stort sett oförändrat behöllo till år 1933. Utmärkande var bl. a., att såsom arbetsobjekt utvaldes arbeten, vilka icke beräknades inom den närmaste framtiden komma till utförande i öppna marknaden. Lönen vid arbetena fastställdes så att den understeg ortens grovarbetarlön. Härutöver kunde dock vissa sociala förmåner utgå till arbetarna.

Antalet på en gång vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsatta utgjorde under denna kris, när det var som störst, något över 31 000, varav ca 18 000 hos södra Sveriges statsarbeten och ca 13 000 hos Norrlands statsarbeten.

År 1922 började kommissionen bevilja statsbidrag till nödhjälpsarbeten, som anordnades av kommunerna (statskommunala arbeten).

Ett utmärkande drag i fråga om kommissionens administrativa ställning var — framför allt under det tidigare stadiet av dess existens — den självständighet, som kommissionen åtnjöt. Statsmakterna utformade i regel endast

mycket allmänna riktlinjer för verksamheten. Inom de vida gränser statsmakterna drogo upp utformade kommissionen själv den statliga arbetslöshetspolitiken.

Under år 1923 förbättrades läget på arbetsmarknaden kraftigt. På våren 1924 var läget sådant, att man ansåg hela hjälpverksamheten böra kunna avvecklas. De båda arbetsdirektionerna upplöstes i början av år 1924 och hela verksamheten förlades till kommissionens centrala kansli i Stockholm. Detta organiserades under namn av »arbetslöshetskommissionens byrå» i stort sett efter mönster från de upplösta statsarbetena, vilkas arbetsuppgifter den nya organisationen hade att huvudsakligen övertaga. I spetsen för byrån sattes en arbetschef, under vilken lydde en teknisk avdelning, en intendenturavdelning, en kameral avdelning, en social avdelning samt en sekretariats- och registreringsavdelning. Avdelningarna sorterade var och en under sin avdelningschef.

I samband med minskningen av kommissionens verksamhet nedsattes antalet ledamöter, oberäknat ordföranden, från nio till fyra.

Någon avveckling av arbetslöshetskommissionen kunde emellertid icke genomföras. Redan på hösten 1924 inträdde på nytt en ökning av arbetslösheten.

Från den 1 juli 1925 erhöll kansliet ånyo en delvis ändrad organisation. De olika avdelningarna upphörde och namnet kommissionens byrå försvann. Fem chefstjänstemän tillsattes, nämligen en arbetschef, en arbetschefs-assistent, en sekreterare, ett socialt ombud samt en kamrerare.

Såsom chef för kansliet fungerade en verkställande ledamot inom kommissionen.

År 1926 ändrades kommissionens sammansättning. Två av ledamöterna avgingo. Den ene anställdes inom kort såsom kanslichef hos kommissionen. För den andre, som representerade arbetarna, vägrade landsorganisationen att föreslå ersättare. Med anledning härav ansågs icke heller någon arbetsgivarrepresentant böra ingå i kommissionen. Antalet ledamöter minskades därför till fyra, inberäknat ordföranden. Därjämte bestämde Kungl. Maj:t, att till kommissionens förfogande skulle stå två experter. Avsikten var att en av experterna skulle företräda arbetsgivarna och den andre arbetarna. Befattningen såsom expert för arbetarsidan tillsattes dock aldrig.

Enligt den för kanslichefen utfärdade instruktionen hade denne bl. a. att ägna förberedande handläggning åt samt verkställa utredning rörande alla frågor, vilka skulle bli föremål för handläggning inom kommissionen, att närvara vid kommissionens sammanträden med rätt att där yttra sig och få sin mening till protokollet antecknad samt att med tillämpning av kommissionens eller å dess vägnar vederbörligen fattade beslut handha den dagliga ledningen av kommissionens verksamhet.

Den organisation kommissionen sålunda fick bibehölls till år 1933.

De relativt goda konjunkturer, som under åren 1924—1930 kännetecknade den svenska arbetsmarknaden, började i slutet av år 1930 förete en vi-

kande tendens. Försämringen av arbetsmarknadens läge fortsatte till början av år 1933, då siffran av anmälda arbetslösa kulminerade med 189 225.

Vid den nya krisens början tillämpades samma hjälpsystem, som utvecklats under föregående stora kris vid 1920-talets början. Bestämmelser härom funnos i hjälpkungörelsen den 7 juli 1922. Kungörelsen innehöll dock icke några bestämmelser om de statliga reservarbetena.

För 1933 års riksdag framlade Kungl. Maj:t omfattande förslag till åtgärder för arbetslöshetens nedbringande. Reservarbetena skulle ersättas med arbeten på den öppna marknaden med de arbets- och lönevillkor, som för de olika arbetsområdena voro gällande. Förslaget innebar, att man i fråga om arbetslinjen skulle helt övergå till den väg, som redan i mindre utsträckning beträffs genom att 1931 års riksdag anvisat vissa medel för s. k. beredskapsarbeten. Arbetslöshetskommissionens befattning med reservarbetena skulle avvecklas så fort detta lämpligen kunde ske. I den mån icke färdigställda reservarbeten kunde övertagas av andra statliga myndigheter, skulle sådant övertagande ske. Sådana reservarbeten, som av olika skäl icke kunde överlåtas till andra statliga myndigheter, skulle tills vidare bedrivas av kommissionen. Emellertid skulle en övergång beträffande lönerna vid reservarbetena successivt ske, så att dessa bringades till överensstämmelse med den gängse avlöningen för likartade arbeten i den ort, där arbetsföretagen voro belägna. Kontantunderstödsverksamheten skulle överflyttas till socialstyrelsen.

Riksdagen beviljade mycket betydande belopp till allmänna arbeten på den öppna marknaden. Riksdagens beslut avveko emellertid på betydelsefulla punkter från Kungl. Maj:ts förslag. Sålunda beslöt riksdagen, att arbetslöshetskommissionens verksamhet skulle fortsätta efter ändrade direktiv. Lönerna vid reservarbetena skulle höjas till nära överensstämmelse med grovarbetarlönerna i öppna marknaden, urvalet av arbetsobjekt för reservarbeten skulle ske inom vidare gränser än tidigare, statskommunala företag skulle företrädesvis medgivas o. s. v.

Bestämmelserna rörande hjälpverksamheten sammanfattades i en ny hjälpkungörelse den 26 juni 1933.

Den 29 september 1933 föreskrev Kungl. Maj:t, att arbetslöshetskommissionen fr. o. m. den 9 oktober 1933 skulle bestå av sju ledamöter. Chefen för socialstyrelsen, som redan 1931 utsetts till ordförande i kommissionen, kvarstod i denna befattning liksom den tidigare vice ordföranden, vilken var tjänsteman hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Övriga fem ledamöter utgjordes av en tjänsteman hos socialstyrelsen samt två arbetsgivar- och två arbetarrepresentanter.

Ärendenas snabba ökning i samband med krisen medförde en ny utbyggnad av kommissionens kansli. Medan personalstyrkan vid slutet av år 1930 utgjorde 34 personer var den vid utgången av 1933 uppe i 179 personer och vid slutet av 1934 i 236 personer. Fr. o. m. den 1 juli 1933 återinfördes systemet med särskilda avdelningar, varvid kansliet under kanslichefen uppdelades på följande sätt:

tekniska avdelningen för frågor rörande statliga och statskommunala ärenden samt inspektion av statliga och statskommunala reservarbeten genom inspekterande ingenjörer;

sekreteraravdelningen för allmänna upplysningar, statistik, statsbidrag och remisser från Kungl. Maj:t;

sociala avdelningen för understödsverksamhet, hyreshjälpverksamhet, hänvisningar till statliga och bestämmandet av antalet platser vid statskommunala reservarbeten, inspektion av arbetslöshetskommittéernas verksamhet genom sociala ombud samt ärenden rörande reservarbetslöner och arbetskonflikter;

kamerala avdelningen för kassa- och bokförings- m. fl. ärenden; samt

ungdomsavdelningen för ärenden rörande särskilda åtgärder för unga arbetslösa.

Den 30 juni 1934 utfärdades den ännu gällande hjälpkungörelsen (nr 434). Kungörelsen överensstämde i stort sett med 1933 års kungörelse. Bland ändringarna kan nämnas något utförligare bestämmelser rörande hjälpverksamheten i anledning av ungdomsarbetslöshet. För lindrande av sådan arbetslöshet vidtogos under krisen en rad speciella åtgärder. Enligt 1934 års hjälpkungörelse skulle den särskilda statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten för unga arbetslösa bedrivas under tre huvudformer, nämligen *dels* kursverksamhet, anordnad genom vederbörande arbetslöshetskommitté, *dels* frivillig arbetstjänst och *dels* ungdomsreservarbeten.

År 1934 tillkom en ny hjälpform för arbetslösa kontorister m. fl., nämligen arkivarbeten.

Under de följande åren fortgick arbetslöshetskommissionens verksamhet i stort sett enligt de 1933—1934 uppdragna riktlinjerna. Arbetslöshetens omfattning minskades och till följd därav minskades även kommissionens organisation. Antalet befattningshavare inom kommissionens kansli hade i början av år 1940 nedgått till ett 60-tal.

B. Statens arbetsmarknadskommission.

Bland de uppgifter, som under åren före andra världskrigets utbrott ankommo på rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, ingick att planlägga och förbereda arbetsmarknadens organisation och arbetskraftens ändamålsenliga utnyttjande vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden. Enligt rikskommissionens planläggning skulle i den extraordinära förvaltning, som förutsågs bli erforderlig under utomordentliga förhållanden, ingå en arbetskommission för handläggning av frågor rörande arbetsmarknadsförhållanden och social hjälpverksamhet. Arbetskommissionen skulle ha tillgång till lokala organ.

Efter krigsutbrottet 1939 tillsattes ett särskilt krisorgan även för arbetsmarknadsområdet. Till statsrådsprotokollet för den 15 september 1939 anförde statsrådet och chefen för socialdepartementet härom följande.

Genom det nu pågående kriget har läget på den svenska arbetsmarknaden blivit sådant, att en betydande arbetslöshet hotar på vissa håll, medan samtidigt brist på arbetskraft uppstått eller kan förväntas uppstå inom andra områden. Samhället måste ingripa såväl för att stödja de oförvällat arbetslösa som för att underlätta tillförseln av arbetskraft till livsviktiga områden inom näringslivet. Arbetskraftens rörlighet befördras av den offentliga arbetsförmedlingen. Samhällets åtgärder i angivna hänseenden hava emellertid anordnats med utgångspunkt från helt andra förutsättningar med avseende å arbetsmarknadens struktur än de, med vilka man nu har att räkna. Med hänsyn härtill gör sig i nuvarande läge ett behov av en samlande överblick över de skiftande företeelserna på arbetsmarknaden och av samverkan mellan de olika arbetsmarknadsorganen starkt gällande.

Det torde vara nödvändigt att utan dröjsmål inrätta ett särskilt organ med uppgift i främsta rummet att noggrant följa förhållandena på den svenska arbetsmarknaden, såväl i fråga om uppkommande arbetslöshet som beträffande brist på arbetskraft och att föreslå de åtgärder, som därutinnan skulle kunna underlätta en nödvändig utjämning. Det torde vidare böra anses vara en uppgift av största vikt för berörda särskilda organ att överväga spörsmålet om vilka åtgärder, som kunna komma att bli erforderliga, därest krisläget skulle skärpas.

Under åberopande härav begärde och erhöll departementschefen bemyndigande att tillkalla en kommission med uppgift att följa läget på den svenska arbetsmarknaden. Kommissionen tillkallades den 19 september 1939 och erhöll benämningen statens arbetsmarknadskommission. Antalet ledamöter i kommissionen var sju men ökades inom kort tid till åtta.

Vid urtima riksdagen hösten 1939 framlade Kungl. Maj:t förslag till lag om tjänsteplikt (prop. nr 92), vilket förslag med vissa mindre ändringar godkändes av riksdagen. Lagen om tjänsteplikt utfärdades därefter den 30 december 1939 (nr 934) och trädde i kraft dagen därpå. Lagen hade fullmaktskaraktär.

Lagen stadgade fyra slag av tjänsteplikt: tvångsförlängning av arbetsanställning, tjänsteplikt för pensionstagare, tjänsteplikt för ungdom och allmän tjänsteplikt. Enligt lagen (kap. 1) skulle en riksarbetsstyrelse tillsättas, under vilken länsarbetsstyrelser skulle sortera. Konungen kunde förordna (kap. 2), att de offentliga arbetsförmedlingarna ställdes under länsarbetsstyrelsernas ledning samt (kap. 3) stadga förbud mot att arbetsgivare anställde arbetstagare på annat sätt än genom anvisning från offentlig arbetsförmedling (arbetsförmedlingstväng). Likaså kunde Kungl. Maj:t förordna, att vissa företags behov av arbetskraft skulle kunna tillgodoses före andras (företrädesbestämmelse).

Den allmänna utvecklingen i början av år 1940 medförde, att en effektivisering av organisationen för arbetsmarknadsreglerande åtgärder framstod som nödvändig. Inom socialdepartementet utarbetades en promemoria i ämnet, vilken blev föremål för remissbehandling. I proposition den 17 april 1940 (nr 216) framlade Kungl. Maj:t därefter förslag till utbyggnad och omorganisation av arbetsmarknadskommissionen.

Rörande arbetsmarknadskommissionens dittillsvarande verksamhet anfördes i propositionen följande.

Kommissionens i direktiven antydda uppgift att finna utvägar till en omfördelning av arbetskraften kan sägas innefatta ett slags arbetsförmedling i vidsträckt bemärkelse. Det är därför helt naturligt, att den hittillsvarande verksamheten i mycket rört sig om arbetsförmedlingsproblem. Kommissionens ställning är formellt enbart rådgivande utan administrativ befogenhet, men på förevarande område, där verksamheten till betydande del består i förhandlingar med myndigheter och enskilda, förslag till åtgärder för att uppnå kontakt mellan arbetsökande och arbetskraftsbehov o. s. v. är gränsen mellan rådgivning och positivt ingripande icke skarp; med visst fog kan sägas, att arbetsmarknadskommissionens verksamhet enligt sin inriktning huvudsakligen kommit att utvecklas till ett slags central arbetsförmedling efter något större linjer än den ordinära arbetsförmedlingen. En sådan utveckling är som antytt helt naturlig och synes av allt att döma fylla ett behov. Den ordinära arbetsförmedlingen är i främsta rummet lokalt inriktad och — såsom framhållits i kommissionens ovan återgivna direktiv — uppbyggd från andra förutsättningar än de komplicerade utjämningsproblem, varom nu är fråga.

I departementspromemorian motiverades förslaget till omorganisation av arbetsmarknadskommissionen ur tre olika synpunkter.

För det första hade, framhölls det, förhållandena på arbetsmarknaden — framför allt de inbördes stridiga anspråken på yrkeskunnig arbetskraft för olika betydelsefulla ändamål — kommit det att framstå som ett önskemål av största praktiska vikt att tillskapa ett effektivt och auktoritativt organ för den centrala ledningen närmast under Kungl. Maj:t av frågor om fördelning och utnyttjande av tillgänglig arbetskraft. Närmast till hands låge att för detta ändamål omdana arbetsmarknadskommissionen från en institution med formellt i huvudsak rådgivande befogenhet och vissa utredningsuppgifter till en exekutiv kristidsmyndighet av samma karaktär som statens industrikommission och statens livsmedelskommission.

Detta behov av en mera självständig ställning för kommissionen med rent administrativa uppgifter hade, framhölls det vidare i promemorian, framträtt så mycket starkare, som det för en effektiv behandling av nu aktuella arbetsmarknadsfrågor visat sig praktiskt nödvändigt, att den centrala myndigheten på området hade till sitt förfogande lokala organ, t. ex. i varje län, med auktoritativ ställning och sådan erfarenhet, som vore av betydelse i dessa frågor. Detta behov hade yppat sig såväl i fråga om lösande av aktuella arbetsförmedlingsproblem som när det gällt att effektivt genomföra för kommissionens arbete betydelsefulla utredningar och undersökningar. För de här antydda uppgifterna i länen funnes icke några nu bestående myndigheter, över vilka kommissionen kunde förfoga.

Den andra omständighet, som enligt promemorian gäve anledning att överväga arbetsmarknadskommissionens ställning, vore ikraftträdandet av lagen om tjänsteplikt med dess bestämmelser om riksarbetsstyrelse och länsarbetsstyrelser.

Såsom ett tredje skäl att taga arbetsmarknadskommissionens ställning och uppgifter under övervägande angavs i promemorian en viss dualism, som syntes bestå mellan kommissionen och socialstyrelsen i fråga om centrala uppgifter på den offentliga arbetsförmedlingens område.

Enligt promemorian skulle huvuduppgifterna för en omorganiserad arbetsmarknadskommission vara följande.

1) Kommissionen skulle ha att leda och samordna den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten.

2) Kommissionen skulle vidare närmast under Kungl. Maj:t genomföra den under rådande utomordentliga förhållanden erforderliga regleringen av arbetskraftens användning.

3) Slutligen skulle kommissionen i egenskap av riksarbetsstyrelse enligt lagen om tjänsteplikt fullgöra vad därutöver ålåg denna myndighet, för den närmaste tiden planlägnings- och förberedelsearbete i anslutning till lagen.

I samband med uppdragandet av riktlinjerna för arbetsmarknadskommissionens huvuduppgifter berördes i promemorian även frågan om ett samordnande av de egentliga arbetsmarknadsuppgifterna med andra närliggande uppgifter, framför allt ledningen av hjälpverksamheten vid arbetslöshet men även tillsynen över familjebidragsverksamheten. Något förslag framlades emellertid icke i dessa delar.

I remissyttrandena över departementspromemorian tillstyrktes dess förslag överlag. Socialstyrelsen anförde i fråga om tillsynen över arbetsförmedlingen i sitt yttrande följande.

Alltsedan socialstyrelsens tillkomst ha ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen tillhört styrelsens verksamhetsområde. Genom sin fortlöpande befattning med dylika ärenden uppehåller styrelsen den intima kontakt med arbetsmarknaden, som är av grundläggande betydelse för styrelsen i dess egenskap av centralt socialpolitiskt ämbetsverk. Tillräcklig kännedom om läget och utvecklingen på arbetsmarknaden kan enligt sakens natur icke förvärfvas enbart genom ett studium av arbetsförmedlingsanstalternas statistiska redogörelser eller av deras rapporter.

Med hänsyn härtill är det en självklar och naturlig anordning, att tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen normalt tillhör socialstyrelsen såsom en av dess viktigaste arbetsuppgifter. Då exceptionella förhållanden kräva en ändring i nu gällande ordning, måste emellertid de betänkligheter vika, som sålunda uppkomma mot ett förslag att från socialstyrelsen överflytta ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen. Styrelsen vill också i detta sammanhang erinra, att styrelsen i utlåntanden över förslag till lag om tjänsteplikt tillstyrkt, att ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen skola kunna överflyttas till riksarbetsstyrelsen. Styrelsen har därvid givetvis förutsatt, att dessa ärenden återföras till styrelsen, så snart en krisorganisation ej längre är av behovet påkallad.

I några yttranden ifrågasattes, att även ärenden rörande uppskov med värnpliktstjänstgöring skulle handhas av arbetsmarknadskommissionen.

Föredragande departementschefen tillstyrkte (s. 8 ff.) en omorganisation av den innebörd, som föreslagits i departementspromemorian, men ansåg tiden vara inne för en än mera långtgående omläggning av organisationen. Läget syntes kräva, att det allmännas åtgärder av skilda slag inom arbetsmarknadsområdet samordnades och därför lämpligen organisatoriskt sammanfördes på en hand. Detta borde lämpligast kunna ske genom en sammanslagning av statens arbetslöshetskommission och arbetsmarknadskommissionen, den senare i det ändrade och utvidgade skick, som föreslagits i de-

partementspromemorian. För den sålunda sammanslagna kommissionen syntes böra bibehållas namnet »statens arbetsmarknadskommission».

Vad beträffar funktionen som tillsynsmyndighet enligt krigsfamiljebidragsförordningen hänvisade departementschefen till att Kungl. Maj:t genom kungörelse samma dag, den 17 april 1940, (nr 224) beslutat bl. a., att arbetsmarknadskommissionen skulle fylla denna funktion. När det gällde uppskovsärendena anförde departementschefen, att det i och för sig syntes rationellt att överföra dem från rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap till arbetsmarknadskommissionen. Emellertid talade vissa praktiska skäl för att icke vidtaga denna förändring i omedelbar anslutning till ett nyorganisationsarbete inom arbetsmarknadskommissionen. Med frågan kunde därför anstå tills vidare. Kungl. Maj:t borde dock förbehållas rätt att tillfälligt vidtaga denna omorganisation, om så befunnas lämpligt.

Propositionen innehöll även förslag om tillsättande av länsarbetsnämnder såsom lokalorgan åt kommissionen.

Kungl. Maj:ts proposition bifölls av riksdagen. Den 7 maj 1940 tillsattes därefter den nya arbetsmarknadskommissionen. Samma dag utfärdades *dels* instruktion för kommissionen (nr 326), *dels* kungörelse (nr 327) om överflyttande å arbetsmarknadskommissionen av de uppgifter, som tillkommit arbetslöshetskommissionen, *dels ock* kungörelse (nr 328) om länsarbetsnämnder.

Redan genom förordning den 26 april 1940, nr 269, hade Kungl. Maj:t med samtycke av riksdagen föreskrivit, att 2 kap. tjänstepliktslagen (om arbetsförmedling) skulle äga tillämpning. I anslutning härtill utfärdades den 7 maj 1940 kungörelse om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen (nr 329), vilken bl. a. innefattade ett överflyttande på länsarbetsnämnderna av den ledning för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, som tidigare tillkommit de kommunala styrelserna. I samband härmed övertog staten kostnaderna för arbetsförmedlingsanstalternas verksamhet. Den nya ordningen bestämdes att gälla från och med den 20 maj 1940.

Rörande arbetsmarknadskommissionens sammansättning m. m. hänvisas till redogörelserna för kommissionens nuvarande arbetsuppgifter och organisation.

Sedan arbetsmarknadskommissionen inrättades ha åtskilliga arbetsuppgifter, utöver de härovan angivna, uppdragits åt kommissionen. Bland dessa kunna följande nämnas.

Genom beslut den 21 juni 1940 förordnade Kungl. Maj:t, att de funktioner, som åvilade styrelsen för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå, tills vidare fr. o. m. ingången av budgetåret 1940/41 skulle övertagas av arbetsmarknadskommissionen. Nämnda anordning upphörde emellertid den 30 juni 1945.

Den 28 juni 1940 bemyndigades kommissionen att fr. o. m. den 1 juli 1940 tills vidare handlägga och avgöra ärenden om statliga och kommunala beredskapsarbeten, dock att ärenden om beviljande av statsbidrag till visst

arbetsföretag utöver av Kungl. Maj:t för ändamålet beviljade medel skulle av kommissionen överlämnas till Kungl. Maj:t för avgörande. (Begränsningen upphävdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 augusti 1946.) Avsikten med bemyndigandet var att på en hand samla beslutanderätten rörande de olika formerna för hjälpverksamheten vid arbetslöshet. Tidigare hade verksamheten enligt arbetslinjen varit uppdelad så, att Kungl. Maj:t beslutat i fråga om de på öppna marknadens villkor bedrivna beredskapsarbetena medan arbetslöshetskommissionen haft hand om reservarbetena. I samband med överflyttningen av beslutanderätten rörande beredskapsarbetena ändrades även, i enlighet med av riksdagen fattat beslut, principerna för hjälpverksamheten så till vida, att de statliga reservarbetena i stort sett utgingo som hjälpform. Reservarbeten skulle endast — såsom statskommunala reservarbeten och arkivarbeten — komma till användning som hjälpform för icke fullgod arbetskraft.

Genom förordningen den 31 augusti 1940, nr 824, om värnpliktslån uppdrogs åt kommissionen att handha den centrala ledningen av låneverksamheten i fråga m. m. För handläggning av dessa ärenden och familjebidragsärendena inrättades en särskild delegation.

Enligt kungörelse den 31 augusti 1940 (nr 799) överflyttades fr. o. m. den 15 september 1940 handläggningen av uppskovsärendena från rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap till arbetsmarknadskommissionen.

Vid införandet av byggnadsregleringen uppdrogs åt kommissionen att under Kungl. Maj:t vara centralmyndighet för densamma. Särskilda bestämmelser angående regleringen meddelades först i kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 563) om arbetsförmedlingstvång för byggnadsverksamhet m. m. och senare i lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Genom beslut den 31 juli 1942 förordnade Kungl. Maj:t, att statens stenköpskommittés verksamhet skulle upphöra, räknat fr. o. m. utgången av juni 1942, samt att därefter en särskild delegation inom arbetsmarknadskommissionen skulle besluta rörande inköp av gatsten för statens räkning.

År 1945 övertog kommissionen de arbetsuppgifter, som ankommit på investeringsutredningen.

Utöver vad i det föregående omnämnts ha vissa arbetsuppgifter avförts från kommissionens verksamhetsområde. Fr. o. m. den 1 juli 1944 överfördes sålunda den av kommissionen bedrivna verksamheten för yrkesutbildning av arbetskraft till överstyrelsen för yrkesutbildning. Uppgiften att vara tillsynsmyndighet enligt familjebidragsförfattningarna samt lånemyndighet enligt förordningen om värnpliktslån har innevarande år övertagits av försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå, numera benämnd försvarets socialbyrå.

Vid den nya arbetsmarknadskommissionens tillsättande organiserades dess *kansli* på fem byråer, nämligen en arbetsförmedlingsbyrå, en teknisk byrå, en kanslibyrå, en socialhjälpbyrå samt en byrå för planläggning, registrering

m. m. (utredningsbyrå). Under år 1940 utbyggdes organisationen med en planläggningsbyrå (för planläggning av åtgärder för mötande av en arbetslöshetskris) samt fristående sektioner för värnpliktshjälp (år 1941 utbyggd till en byrå, värnpliktshjälpsbyrån) och för teknisk planläggning av beredskapsarbeten. Då kommissionen övertog uppskovsärendena överfördes härjämte till kommissionen från rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap dennas uppskovsavdelning, vilken ombildades till en uppskovsbyrå.

I oktober 1940 uppdelades kansliet på två avdelningar. För vardera avdelningen skulle finnas en avdelningschef. Den ena avdelningschefsbefattningen stod dock vakant till i januari 1943.

År 1942 upprättades en fristående sektion för ärenden rörande arbetsblocksorganisationen, arbetsblockssektionen, vilken påföljande år ombildades till en byrå.

År 1943 inrättades en särskild intendenturbyrå, vilken emellertid samma år sammanslogs med den kamerala delen av kanslibyrån till en kameral- och förrådsbyrå. Samtidigt med denna sammanslagning uppdelades återstoden av kanslibyrån på två fristående sektioner — en kanslisektion och en sektion för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna. Under år 1943 sammanslogs även sektionen för teknisk planläggning av beredskapsarbeten med tekniska byrån. För utbildningsärenden samt för ärenden angående byggnadstillstånd inrättades samma år särskilda fristående sektioner (sektionen för ärenden angående byggnadstillstånd ombildades påföljande år till byrå).

Under år 1944 tillkom en särskild sektion för ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Å andra sidan upphörde sektionen för utbildningsärenden (i samband med utbildningsärendenas överflyttning till överstyrelsen för yrkesutbildning). Vidare beslöts, att planläggningsbyrån skulle uppdelas på en social beredskapssektion och en teknisk beredskapssektion.

I december 1944 uppdelades kansliet på tre avdelningar.

Under år 1946 har värnpliktshjälpsbyrån avskaffats, varjämte utrednings-, uppskovs- och arbetsblocksbyråerna sammanslagits till en militär beredskapsbyrå. Antalet avdelningar har samtidigt minskats till två.

Storleken av kommissionens kanslipersonal den 30 juni under vart och ett av åren 1940—1946 framgår av följande sammanställning.

År	Antal personer
1940.....	109
1941.....	212
1942.....	302
1943.....	383
1944.....	476
1945.....	520
1946.....	477

II. Direktiven.

Efter att ha erinrat om huvuddragen av arbetslöshetskommissionens och arbetsmarknadskommissionens utveckling anförde statsrådet Mossberg vid utverkandet av bemyndigande att tillkalla utredningen bland annat följande till statsrådsprotokollet.

Efter krigets slut och inför den pågående återgången till fredsförhållanden, synes det mig nödvändigt att till förnyad omprövning ta upp hithörande spörsmål. Det förefaller mig vara uppenbart att det allt framgent kommer att finnas behov av ett centralt, statligt organ för handläggning av de frågor, som avse samhällets arbetsmarknadspolitiska åtgöranden. För förverkligandet av en så hög och jämn sysselsättning som möjligt komma otvivelaktigt åtgärder från samhällets sida av arbetsmarknadspolitisk natur att bli erforderliga. Näringslivets egna ansträngningar i detta syfte torde sålunda kräva det allmännas medverkan i fråga om i första hand en effektiviserad yrkesrådgivning och arbetsförmedling samt industriens lokalisering.

En till följd av befolkningsutvecklingen vikande tillgång på arbetskraft gör det vid en hög sysselsättningsnivå angeläget att särskild uppmärksamhet från samhällets sida ägnas åt sådana åtgärder, som kunna bidra till en så rationell sysselsättning som möjligt av den arbetsföra befolkningen.

Strävandena att åstadkomma ett effektivt nyttjande av våra produktiva resurser utesluta icke risken för perioder av arbetslöshet av mera allmän karaktär eller begränsad till vissa orter eller branscher. Även under sådana förhållanden krävas åtgärder från samhällets sida, exempelvis för att överföra den friställda arbetskraften till områden med brist på sådan eller för igångsättandet av arbeten i sysselsättningsfrämjande syfte. Jämväl för en kontinuerlig översyn och utbyggnad av den beredskap mot arbetslöshet i form av en omfattande investeringsreserv, som upprättats under senare år, torde erfordras ett centralt organ. I förut nämnda och liknande lägen på arbetsmarknaden torde uppkomma behov av skilda, varandra kompletterande åtgärder, som i fråga om den centrala planläggningen och verkställigheten icke utan olägenheter torde kunna fördelas på olika organ. Erfarenheterna av det nu praktiserade provisoriska systemet synas mig styrka ett sådant antagande.

Frågan om inrättandet av ett permanent, centralt organ för arbetsmarknadsfrågor bör av här anförda skäl göras till föremål för en utredning av särskilda sakkunniga.

Utredningen bör klarlägga, vilka uppgifter som lämpligast kunna uppdragas åt ett sådant organ för att erforderliga krav på organisatorisk och administrativ samordning i olika avseenden skola kunna tillgodoses. Med hänsyn till de från tid till annan ytterst skiftande förhållandena på arbetsmarknaden, som ytterst måste komma att bestämma omfattningen och utformningen av ett sådant centralt organs verksamhet, bör särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan hur rimliga anspråk på

organisationens elasticitet skola kunna låta sig förena med kravet på nödig stadga och kontinuitet i fråga om verksamhetens bedrivande. Utredningen bör jämväl pröva hur med hänsyn till verksamhetens art erforderlig självständighet i fråga om vissa avgöranden skall kunna tillförsäkras ett sådant organ utan att dess ställning i alltför hög grad avviker från vad som är brukligt inom svensk statsförvaltning.

III. Den nuvarande ordningen för central handläggning av arbetsmarknadsfrågor.

A. Arbetsmarknadskommissionens nuvarande arbetsuppgifter.

Kungl. Maj:ts instruktion för statens arbetsmarknadskommission (i det följande betecknad SAK) är utfärdad den 7 maj 1940 (nr 326) och har blivit föremål för ändringar genom kungörelser den 31 augusti 1940 (nr 812), den 18 oktober 1940 (nr 887), den 21 maj 1943 (nr 250), den 8 december 1944 (nr 818) och den 25 juli 1946 (nr 574).

Enligt 1 § första stycket i instruktionen åligger det kommissionen att, i enlighet med instruktionen och i övrigt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, under Kungl. Maj:t handha ledningen av den under rådande utomordentliga förhållanden erforderliga regleringen av arbetskraftens användning samt av viss hjälpverksamhet, som äger samband därmed. Det åligger kommissionen därjämte att handha de övriga uppgifter, som av Kungl. Maj:t till kommissionen överlämnas.

2 § i instruktionen föreskriver, att kommissionen till fullgörande av i 1 § angivna åligganden har att verka för en planmässig fördelning av tillgänglig civil arbetskraft för olika uppgifter efter vad kommissionen, med ledning av Kungl. Maj:ts därom givna föreskrifter och andra myndigheters för sina verksamhetsområden meddelade beslut och önskemål, finner bäst främja rikets säkerhet och folkförsörjningen.

För att vid en sådan fördelning bereda ökad tillgång på arbetskraft för betydelsefulla uppgifter har kommissionen att i mån av behov söka befordra arbetstagares omflyttning olika orter eller yrken emellan ävensom främja användning av arbetskraft, som eljest icke är helt utnyttjad. Kommissionen bör, företrädesvis i samarbete med befintliga organisationer, söka intressera företagare och arbetstagare härför samt verka för tillämpningen av sådana arbetsformer och arbetsvillkor, som underlätta omflyttning av arbetskraft eller lämpa sig för arbetstagare, vilka sakna yrkesvana eller kunna användas för nya uppgifter endast viss tid under dagen eller viss tid under året. Kommissionen har vidare att planera och, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, genomföra åtgärder från det allmännas sida i samma syfte, såsom yrkesutbildning för underlättande av omflyttning av arbetskraft eller bidragsverksamhet för täckande av särskilda av sådan verksamhet föranledda kostnader.

För genomförande av nämnda uppgifter åligger det kommissionen att skaffa sig fullständigast möjliga kännedom om tillgången på arbetskraft av

olika slag och dennas beskaffenhet samt om behovet av arbetskraft för olika ändamål. I detta syfte har kommissionen att planera och, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, genomföra inventering och registrering av företag och arbetskraft. Kommissionen bör vidare verkställa beräkningar av de förändringar i fråga om behov av arbetskraft och tillgång därpå, som kunna antagas inträda framdeles, samt planlägga de åtgärder, som föranledas därav.

I 3 § föreskrives, att kommissionen skall vara riksarbetsstyrelse enligt lagen om tjänsteplikt. Till fullgörande av detta uppdrag har kommissionen, utöver vad i nämnda lag föreskrives, till åliggande:

- 1) att planlägga och förbereda lagens tillämpning för olika fall;
- 2) att uppgöra förslag till härför erforderliga föreskrifter, instruktioner, formulär och anvisningar; samt
- 3) att, när kommissionen finner läget det påkalla, hos Kungl. Maj:t göra framställning om tillämpning av lagen.

I fråga om förberedande av lagens tillämpning åligger det kommissionen särskilt:

- a) att för arbetsområden, till förmån för vilka företrädesbestämmelser eller förordnanden om tjänsteplikt kunna väntas komma i fråga, registrera befintliga företag på sådant sätt, att registret kan ligga till grund för beslut enligt 9 § 1 mom. andra stycket eller 19 § lagen om tjänsteplikt;
- b) att planera och, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, besörja registrering av dem som kunna bli tjänstepliktiga;
- c) att utreda vilka grupper innehavare av ålderspension på grund av kommunal eller enskild tjänst som böra tagas i anspråk för tjänsteplikt för pensionstagare; samt
- d) att utreda, i vad mån undantag jämlikt 18 § tredje stycket i lagen om tjänsteplikt böra beviljas.

Enligt 4 § åligger det kommissionen att, enligt vad därom i annan ordning närmare föreskrives, utöva den centrala ledningen av statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid oförvålad arbetslöshet.

Jämlikt 5 § tillkommer det vidare kommissionen att handlägga ärenden angående uppskov med inställelse till värnpliktstjänstgöring vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.

Av de i instruktionen angivna arbetsuppgifterna ankomma icke längre yrkesutbildning på kommissionen. Ändring i instruktionen har emellertid icke skett med anledning härav.

De arbetsuppgifter, som för närvarande ankomma på arbetsmarknadskommissionen, kunna uppdelas i följande huvudgrupper:

1. Ledningen av den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten.
2. Uppgifter avseende hjälpverksamhet vid arbetslöshet.
3. Uppgifter betingade av brist på arbetskraft.
4. Uppgifter avseende dispositionen av arbetskraften under krig, mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.
5. Insamling och bearbetning av viss statistik.

1. Den offentliga arbetsförmedlingen.

En utförlig redogörelse för den svenska arbetsförmedlingens utveckling, nuvarande organisation m. m. har lämnats av sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation i dessas betänkande, del I, Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren (SOU 1946: 44), vilket betänkande i det följande benämnes arbetsförmedlingsbetänkandet, del I. Här nedan lämnas i huvudsak ett sammandrag av de delar av betänkandet, som i förevarande sammanhang äro av särskilt intresse.

Länsarbetsnämnderna.

Såsom länsorgan för SAK fungerar i varje län en länsarbetsnämnd och i Stockholms stad en arbetsnämnd. Fram till årsskiftet 1944/45 bestod länsarbetsnämnd av en opartisk ordförande samt en representant för arbetsgivar- och en representant för arbetstagarintressena. Genom kungörelser den 20 oktober 1944 (nr 703) samt den 1 juni 1945 (nr 339) föreskrevs en omorganisation av nämnderna. Syftet härmed var att kunna utnyttja nämnderna dels såsom samordningsorgan för det planeringsarbete inom respektive län, som för mötande av en sysselsättningskris bedrivs av olika statliga och kommunala organ, dels också såsom tillsynsmyndigheter över de lokala kommunala organen för arbetslöshetshjälp. Enligt den nu gällande ordningen består länsarbetsnämnd av en ordförande samt ledamöter till det antal Kungl. Maj:t bestämmer, dock minst sju (i Stockholms stad sex). En av ledamöterna skall vara vice ordförande. För envar ledamot utom vice ordföranden skall finnas personlig ersättare. Kungl. Maj:t förordnar ledamöter och ersättare för en tid av fyra år. Förslag beträffande ordförande och vice ordförande samt ytterligare en ledamot avgivas av SAK:s ordförande och chef. I fråga om övriga ledamöter samt ersättare för dem skola förslag, i varje särskilt fall avseende en ledamot samt ersättare för denne, avgivas av a) landstingens förvaltningsutskott, stadskollegierna i Stockholm och Göteborg samt drätselkamrarna i Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle, b) hushållningssällskapens förvaltningsutskott, c) svenska arbetsgivarföreningen, d) landsorganisationen i Sverige samt e) tjänstemännens centralorganisation.

Landshövdingen (överståthållaren) skall kallas till länsarbetsnämndens sammanträden. Han äger själv påkalla sammanträde med nämnden, deltaga i dess överläggningar och väcka förslag i frågor, som tillhöra nämndens verksamhetsområde. Han äger vidare, om nämndens beslut icke överensstämmer med hans mening, hos SAK göra erinringar mot beslutet.

I 22 län har landshövdingen i länet av Kungl. Maj:t förordnats till länsarbetsnämndens ordförande.

Vid varje länsarbetsnämnds sida är såsom rådgivande församling ställt länsarbetsnämndens råd. I rådet skall ingå vederbörande vägdirektör, varjämte landstingets förvaltningsutskott, skogsvårdsstyrelsen och egnahems-

nämnden i länet äga vardera utse en ledamot av rådet (utom beträffande Stockholms stad, där stadskollegiet äger utse tre ledamöter). Härutöver äger SAK utse ledamöter i rådet till det antal, kommissionen finner lämpligt.

Som verkställande tjänsteman är hos varje nämnd anställd en länsarbetsdirektör, vilken förordnas av SAK. Med kommissionens medgivande må länsarbetsnämnd anställa ytterligare erforderlig personal.

Enligt kungörelse den 7 maj 1940 (nr 329) om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen (4 §) är arbetsförmedlingsanstalts personal underställd länsarbetsnämnden, som äger att å anstaltens vägnar anställa ny personal och besluta om personalens anställnings-, arbets- och avlöningsvillkor. Härvid gäller emellertid, att vid meddelande av beslut i angivna frågor nämnden skall iakttaga vad SAK härutinnan föreskrivit.

Enligt kungörelse (nr 476) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1944 (nr 475) om arbetslöshetsnämnd och i anslutning härtill av SAK utfärdade bestämmelser skola länsarbetsnämnderna utöva vissa åligganden i samband med den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten för arbetslösa.

De lokala arbetsförmedlingsorganen.

En utförlig redogörelse för arbetsförmedlingens organisatoriska utbyggnad efter det provisoriska förstatligandet den 20 maj 1940 samt för arbetsförmedlingens nuvarande organisation har lämnats i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 121—173.

Den lokala arbetsförmedlingsorganisationen är uppbyggd inom länets ram med ett *huvudkontor*, *avdelningskontor* samt ett växlande antal *ombud*.

Efter det provisoriska förstatligandet har arbetsförmedlingens kontorsnät blivit väsentligt utbyggt. Antalet huvud- och avdelningskontor, som år 1939 utgjorde 166, hade sålunda i december 1946 ökats till 263. Av dessa hade 70 avdelningskontor begränsad expeditionstid om 2—4 timmar per dag. Dessa kontor, vilkas föreståndare äro deltidsanställda, närma sig till sin karaktär de yttersta leden i förmedlingsorganisationen, *orts- och lokalombuden*. *Ortsombuden*, som år 1946 voro ca 480 till antalet, ha bestämd tjänstgöringstid (1—2 timmar dagligen). *Lokalombuden* ha ingen bestämd tjänstgöringstid.

Förutom genom inrättandet av nya förmedlingskontor har organisationen för det egentliga förmedlingsarbetet förstärkts utefter två huvudlinjer. Dels ha redan tidigare befintliga fackexpeditioner på huvud- och större avdelningskontor utbyggt och förstärkts både genom uppdelning av arbetet på flera expeditioner och genom personalförstärkningar, dels ha vissa huvudgrupper av arbetssökande hänförts till s. k. *specialförmedlingar*.

Med *fackexpedition* förstås sådan expedition vid huvud- eller större avdelningskontor, som står under ledning av särskild föreståndare och som besöks av i stort sett likartade arbetssökande grupper (t. ex. fackexpeditioner för jordbruks- och skogsarbetare, järn- och metallarbetare, husligt arbete, hotell- och restaurangpersonal).

Med *specialförmedling* menas sådana expeditioner, som i arbetstekniskt hänseende givits självständigare ställning eller för vilka det synts ändamålsenligt att införa en centralare ledning.

Inom den offentliga arbetsförmedlingen finnas följande specialförmedlingar: 1) sjömansförmedling; 2) ungdomsförmedling med särskilda yrkesvägledningsuppgifter; 3) tjänstemannaförmedling; 4) arbetsförmedling för partiellt arbetsföra samt 5) arbetsförmedling för artister och musiker.

Fackexpeditioner. Vid huvudkontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö är förmedlingsarbetet differentierat på ett relativt stort antal fackexpeditioner (sammanlagt 52 st. år 1945 mot 34 st. år 1940). Vid övriga huvudkontor och de fyra största avdelningskontoren finnas i regel tre expeditioner för manliga och två expeditioner för kvinnliga arbetsökande. De manliga expeditionerna avse vanligen jordbruks- och skogsarbete, industri och hantverk samt byggnadsarbete, medan de kvinnliga avse husligt arbete och »övriga yrken». Vid medelstora avdelningskontor har förmedlingsarbetet uppdelats på manlig och kvinnlig expedition. Av återstående avdelningskontor hade vid utgången av år 1945 69 befattning vid såväl manlig som kvinnlig expedition, under det att 112 endast hade en befattning (föreståndarens).

Sjömansförmedling. Sedan åren 1920—1922 är inom den offentliga arbetsförmedlingen en enhetlig, hela riket omspännande sjömansförmedling inrättad med särskilda expeditioner för sjömansförmedling i större hamnar, varjämte sjömansförmedlingsombud finnas på mindre platser och å ytterligare andra platser sjömansförmedlingsverksamheten är anordnad i direkt samband med därvarande ordinarie arbetsförmedlingsorgan.

De olika sjömansförmedlingarna inom varje län sorterar under länsarbetsnämnden, som har att besluta om alla frågor av ekonomisk art, anställa personal, förhyra lokaler, organisera och leda arbetet o. s. v. I anslutning till varje lokal sjömansförmedling finns en sjöfartsdelegation. Denna delegation, som är underställd länsarbetsnämnden, består av en opartisk ordförande och fyra ledamöter jämte suppleanter. Sveriges redareförening och svenska sjöfolksförbundet utse vardera två representanter jämte ersättare för dem. Ordförande och suppleant för denne utses av SAK efter förslag av länsarbetsnämnden. Delegationen har beslutanderätt i ärenden rörande sjömansförmedlingens verksamhet i fråga om förhyrning. I övriga frågor fungerar den som rådgivande organ.

Såsom centralt rådgivande organ för hela sjömansförmedlingen finns en central sjöfartsdelegation med säte i Göteborg. Ledamöternas antal är fem, varav ordförande och suppleant för denna utses av SAK samt två ledamöter jämte två suppleanter av redareföreningen respektive sjöfolksförbundet. Den centrala sjöfartsdelegationens främsta uppgift är att samordna erfarenheter från de olika lokala delegationerna samt att föreslå och vidtaga åtgärder, ägnade att förbättra och rationalisera rekryteringen till sjömansyrket. Den tjänstgör också som remissorgan i viktigare frågor rörande förmedlingsarbetet.

För förmedlingsverksamheten vid sjömansförmedlingen gälla särskilda be-

stämmelser, vilka grundas på en överenskommelse, som träffats vid förhandlingar mellan SAK, socialstyrelsen, redareföreningen och sjöfolksförbundet.

Sjömansförmedlingen kan sägas nära nog till 100 procent omhänderha platsförmedlingen för sjömän av manskapsgrad i utgående sjöfart.

Antalet arbetssökande vid sjömansförmedlingen utgjorde år 1945 30 039. Antalet lediga platser utgjorde samma år 28 148, varav 26 966 tillsattes.

Ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Under central ledning av sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning inom SAK:s kansli finns sedan den 1 januari 1945 i varje län en länscentral för ifrågavarande verksamhet. Länscentralen är organiserad som en specialavdelning av arbetsförmedlingens huvudkontor i länet och är avsedd att fungera inte bara som ungdomsförmedlande och yrkesvägledande organ på stationeringsorten utan även som organisationscentral för länet i dess helhet.

Från länscentralerna bedrivs ambulerande yrkesvägledning, speciellt i de högre skolorna. Verksamheten ute i länet ombesörjes i övrigt från avdelningskontoren. Vid vissa av dessa ha särskilda ungdomsförmedlingar inrättats som ett slags filialer till länscentralerna. I december 1946 funnos dylika filialer å 26 orter.

Vid de övriga avdelningskontoren handhas verksamheten av dels ambulerande assistenter (knutna till länscentralerna eller vissa av filialerna), dels arvodes- och deltidsanställda s. k. kontaktmän. Sistnämnda personer (i december 1946 voro 117 kontaktmän utsedda) rekryteras i allmänhet inom lärarkåren.

Organisationen på ifrågavarande område befinner sig fortfarande under utbyggnad. I december 1946 sysselsatte verksamheten lokalt omkring 90 heltidsanställda tjänstemän. När den planerade utbyggnaden av organisationen genomförts, kommer antalet tjänstemän att stiga till inemot 100-talet. Därtill komma kontaktmännen, vilkas antal beräknas komma att uppgå till omkring 170.

Som arbetsförmedlande organ har ungdomsförmedlingen endast att betjäna ungdom under 18 år. För ungdomsförmedlingens yrkesvägledande verksamhet finns däremot ingen dylik åldersgräns. Av de personer, som besöka ungdomsförmedlingen för att erhålla råd och upplysningar i yrkesvals- och utbildningsfrågor, äro ca 45 % över 18 år. I stor utsträckning sker emellertid den yrkesvägledande verksamheten redan i skolornas avgångs- och valklasser i samarbete med skolans lärare och läkare. Yrkesvägledningen omfattar förutom anlags- och yrkesorientering även vägbanande åtgärder av olika slag.

Inom folk- och fortsättningskolorna berördes under läsåret 1945—46 ca 30 000 elever i 1 680 klassavdelningar av ungdomsförmedlingens yrkesvägledande verksamhet. I de högre skolorna erhöilo ca 23 000 elever yrkesvägledning. Förutom genom tillhandahållande av broschyrer m. m. sker verksamheten genom lektionsföredrag, enskilda överläggningar med eleverna och föredrag vid föräldraaftnar. Flertalet elever i avgångs- och valklasser erhålla numera yrkesvägledning i någon form genom ungdomsförmedlingens försorg.

Inom folk- och fortsättningskolan meddelas dessutom i viss utsträckning yrkesorienterande undervisning genom lärares försorg. För denna verksamhet tillhandahåller SAK och ungdomsförmedlingen lämpligt material.

Genom anknytningen till arbetsförmedlingen har yrkesvägledningen till försäkrats kännedom om de verkliga förhållandena på arbetsmarknaden och inom olika yrken och på olika utbildningsvägar. Denna anknytning har dessutom varit av betydelse för arbetsförmedlingen för vuxna. I åtskilliga fall kunna nämligen äldre arbetssökande vara i behov av en mer eller mindre grundlig yrkesvägledning.

Ungdomsförmedlingen hade år 1945 105 712 ansökningar om arbete från ca 66 000 arbetssökande. Antalet lediga platser utgjorde 92 955, varav 63 366 tillsattes.

Tjänstemannaförmedlingen. Denna förmedling inrättades i maj 1944 och har utvecklats ur tidigare student- och lärarförmedlingar. Skälen till förmedlingens inrättande voro flera. Ett skäl var det ökade förmedlingsbehov, som förutsågs skola göra sig gällande beträffande anställda inom krisförvaltningen i samband med en övergång till fredshushållning. Ett annat skäl var att betydande grupper av tjänstemannakåren, t. ex. handelstjänstemännen och industritjänstemännen, bildat erkända arbetslöshetskassor. Detta gjorde det nödvändigt att ge arbetsförmedlingen en sådan organisation, att en allt större del av arbetstillfällena kunde utbudas genom offentliga arbetsförmedlingsorgan för att härigenom ansökan om arbetslöshetshjälp skulle kunna prövas utifrån arbetsmarknadens reella läge. Ett skäl var vidare svårigheten att dra strikta gränser mellan studentförmedlingen och vissa andra expeditioner inom arbetsförmedlingen, speciellt expeditionerna för kontorspersonal och tekniker. Ett skäl var slutligen behovet av en för akademiker och högskoleutbildade lämpad förmedlingsorganisation, som möjliggjorde, att en arbetssökande hos närmaste förmedlingsorgan skulle kunna söka en plats var som helst i landet.

Tjänstemannaförmedlingen är avsedd för universitets- och högskoleutbildad arbetskraft, för kontors- och affärsanställda samt för tekniker och andra yrkesgrupper, som hänföras till tjänstemannagruppen.

Förmedlingen är organiserad med en huvudcentral i Stockholm inom SAK:s arbetsförmedlingsbyrå. Till huvudcentralen är en delegation knuten, bestående av representanter för berörda företagar- och tjänstemannaorganisationer. Härjämte finns ett särskilt råd vid sidan av delegationen.

I varje län — i regel vid arbetsförmedlingens huvudkontor — finns en länscentral för tjänstemannaförmedlingen, vilken handhar förmedlingsverksamheten för tjänstemän inom länet. Vid vissa avdelningskontor finnas dessutom särskilda expeditioner för tjänstemannaförmedlingen.

Beträffande krisorganens personal har Kungl. Maj:t genom cirkulär den 29 juni 1945 till statsmyndigheterna (nr 516) utfärdat vissa föreskrifter, vilka bl. a. innebära, att uppsagd kontors- och annan tjänstemannapersonal, som icke omedelbart erhåller ny anställning, bör av myndigheten anmälas till tjänstemannaförmedlingen. Genom beslut den 12 oktober 1945 bemyndiga-

des SAK att i samråd med överrevisionen för krisförvaltningen och i samarbete med respektive myndigheter utarbeta planer för inskränkning av personalorganisationen m. m. samt att igångsätta yrkesvägledning för personalen. I cirkulär till statsmyndigheterna den 18 januari 1946 (nr 9), vars giltighet förlängts genom cirkulär den 29 november 1946 (nr 746), har Kungl. Maj:t vidare föreskrivit bl. a., att de statliga myndigheternas personalbehov med vissa undantag skall anmälas till tjänstemannaförmedlingen.

Tjänstemannaförmedlingen hade år 1945 37 221 arbetssökande personer. Antalet tillsatta platser utgjorde samma år 27 732.

Arbetsförmedling för partiellt arbetsföra. Med partiellt arbetsföra förstås ur arbetsförmedlingsteknisk synpunkt arbetskraft, vilken — i jämförelse med arbetskraft som normalt anvisas till ett arbete — av fysiska, psykiska eller moraliska orsaker erbjuder särskilda svårigheter att placera. Till denna grupp höra vanföra, lungsjuka, psykiskt sjuka eller defekta, straffade, alkoholister m. fl.

Efter samråd i ärendet med de hösten 1943 i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut tillkallade sakkunniga för utredning av de partiellt arbetsföras problem beslöt SAK i juni 1944 att i samtliga län, Gotlands län dock tills vidare undantaget, inrätta befattningar för arbetsberedning åt partiellt arbetsföra.

Antalet arbetssökande partiellt arbetsföra personer utgjorde år 1945 6 151. Antalet tillsatta platser utgjorde 5 961, varav 2 562 voro tillfälliga.

Den för partiellt arbetsföra uppbyggda arbetsberedningsorganisationen har i stor utsträckning haft att syssla med frågor rörande under militärtjänstgöring skadade personer. Bestämmelser om denna verksamhet ha av Kungl. Maj:t utfärdats den 25 maj 1945 och den 29 juni 1946. Enligt dessa bestämmelser har SAK att i egenskap av arbetsvårdsorgan leda den verksamhet, som syftar till att bereda under militärtjänstgöring skadad utkomst genom eget arbete (arbetsvård). Det åligger försvarets socialbyrå att lämna kommissionen det biträde, som erfordras vid kommissionens fullgörande av denna uppgift.

I dess egenskap av arbetsvårdsorgan för ifrågavarande verksamhet åligger det SAK *dels* att handha arbetsanskaffningen för invaliderna, såväl dem, som erhållit särskild utbildning, som dem, som utan sådana särskilda åtgärder böra kunna beredas anställning med tillfredsställande försörjningsmöjligheter antingen inom det tidigare yrket eller inom annat yrkesområde, *dels* att träffa överenskommelse rörande utbildningskurser för beredskapsinvalider med de myndigheter och institutioner, som befinnas kunna anordna sådana kurser, i främsta rummet överstyrelsen för yrkesutbildning, samt att besluta om bidrag, som skola utgå ur det särskilt för ändamålet anvisade anslaget, *dels* att efter prövning från medicinsk och yrkesteknisk synpunkt uttaga elever till sådana anordnade kurser samt att vidtaga erforderliga åtgärder för beredande av grundligare utbildning i de fall, där sådan anses böra ifrågakomma, *dels* slutligen att vidtaga de övriga åtgärder, som kunna befinnas erforderliga och lämpliga för att förhjälpa beredskapsinvaliderna till utkomstmöjligheter så snart sig göra låter, t. ex. att lämna dem, som under-

gått utbildning, det bistånd i olika former, som kan vara påkallat för att utbildningen skall leda till åsyftat resultat.

Länsarbetsnämnderna ha av SAK givits i uppdrag att fungera som kommissionens lokala organ i fråga om denna arbetsvård.

Omfattningen av verksamheten för under militärtjänstgöring skadade personer framgår av följande siffror.

Länsarbetsnämnderna hade vid utgången av oktober 1946 verkställt utredningar i ca 5 370 fall. Av utredningarna framgår, att ca 2 000 skadade hade tillfredsställande arbete, ca 1 200 voro oförmögna till arbete på grund av sjukdom, 245 undergingo utbildning, 267 voro anmälda till arbetsförmedlingarna för anvisning av lämplig sysselsättning samt 318 i behov av ekonomisk hjälp. Beträffande övriga utvisa utredningarna, att ca 1 100 behövde undergå omskolning till annat yrke samt ca 200 erhålla fortbildning inom förutvarande yrke för att med större framgång kunna erhålla lämpligt arbete.

Förenämnda sakkunniga ha i ett den 13 mars 1946 dagtecknat betänkande (SOU 1946: 24) framlagt förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. Förslaget innebär — förutom utbyggnad av det nuvarande kuratorsväsendet vid sjukhus och andra vårdanstalter m. m. — bl. a. att för tuberkuloseftervården skola inrättas 39 assistentbefattningar (dispensärkuratorer), vilkas innehavare skola tjänstgöra på centraldispensärerna men organisatoriskt tillhöra länsarbetsnämnderna, att arbetsförmedlingsverksamheten för de partiellt arbetsföra i princip skall bedrivas av den offentliga arbetsförmedlingen, att arbetsförmedlingens organisation för arbetsberedning åt partiellt arbetsföra skall utbyggas, att länsarbetsnämnderna skola fungera som länsarbetsvårdsnämnder samt att SAK skall utgöra centralmyndighet för arbetsvårdsverksamheten.

Arbetsförmedling för artister, musiker m. fl. Inrättande av denna specialförmedling har föranletts av att erkända arbetslöshetskassor tillkommit för musiker och teateranställda. Vid utgången av år 1946 funnos för denna verksamhet särskilda tjänstemän vid arbetsförmedlingarna i 9 orter. Antalet arbetssökande personer av ifrågavarande kategorier utgjorde 1945 6 087. Antalet tillsatta platser utgjorde 40 280.

Fr. o. m. den 1 juli 1945 har upprättats ett fast samarbete mellan de offentliga arbetsförmedlingsorganen och den genom försvarets socialbyrå bedrivna verksamheten för förmedling av *civilanställning* åt avgånget militärmanuskap samt för *rekrytering* till krigsmakten av fast anställt manuskap.

Rörande *den interlokala förmedlingsverksamheten* må följande särskilt anföras.

Förmedlingsorganisationen arbetar enligt principen att i första hand de olika förmedlingsorganen på respektive orter skola söka åstadkomma utjämning i fråga om tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Föreligger emellertid icke möjlighet till sådan utjämning inom orten, äger exempelvis ett ombud vända sig till närmaste avdelningskontor eller kretskontor för att erhålla uppgift om eventuell bättre tillgång på lämpliga platser respektive lämpliga

arbetssökande. Kommer utjämning icke heller på detta sätt till stånd, blir det huvudkontorets uppgift att med hjälp av sin större överblick beträffande föreliggande möjligheter såväl inom det egna länet som inom angränsande län söka medverka till den önskade utjämningen. I sista hand utövas ledningen av den interlokala verksamheten av SAK.

För att underlätta den interlokala förmedlingen utgivas s. k. vakanslistor. För detta ändamål är landet uppdelat i sju distrikt. Inom varje distrikt utgives en distriktsvakanslista. Ett utdrag av denna lista, bestående av sådana platser, som ej anses kunna besättas inom det egna distriktet, översändes till SAK, som i sin tur sammanställer dessa uppgifter till den s. k. riksvakanslistan. Ett utdrag ur denna lista uppläses varje vecka i radio.

Förslag till framtida organisation.

Förenämnda sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation ha den 13 juni 1946 framlagt del II av sitt betänkande (SOU 1946: 51), innefattande förslag till den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation.

De sakkunniga föreslå ett definitivt förstatligande av den offentliga arbetsförmedlingen. Såsom avgörande skäl härför ha de sakkunniga åberopat *dels* riksintresset av en effektiv arbetsförmedling, *dels* behovet av enhetliga och samordnade principer för arbetet och personalens löne- och anställningsvillkor *dels ock* statens redan före det provisoriska förstatligandet den 20 maj 1940 betydande inflytande över och andel i kostnaderna för arbetsförmedlingsverksamheten.

Med hänsyn till denna utrednings arbete ha de sakkunniga icke funnit det möjligt att taga slutlig ståndpunkt till frågan om tidpunkten för förstatligandet. Dock bör enligt de sakkunniga eftersträvas, att detta kan äga rum från och med den 1 juli 1947.

Kostnaderna för den offentliga arbetsförmedlingen skola enligt förslaget helt bestridas av staten.

Länsarbetsnämnderna skola enligt förslaget under beteckningen arbetsnämnder finnas kvar i stort sett i nuvarande form. Länet föreslås skola utgöra nämndens verksamhetsområde utom såvitt angår Stockholms län, Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län. Stockholms län föreslås uppdelat på arbetsnämnderna i Stockholms stad, Uppsala och Eskilstuna. För Göteborgs stad med vissa kringliggande orter föreslås särskild arbetsnämnd, medan återstoden av Göteborgs och Bohus län tillsammans med i huvudsak Dalslandsdelen av Älvsborgs län föreslås skola utgöra verksamhetsområde för en arbetsnämnd i Uddevalla.

Arbetsnämnderna skola enligt förslaget ha samma sammansättning som länsarbetsnämnderna nu ha med den ändringen, att arbetslöshetsförsäkringen skall erhålla särskild representant i nämnden. Denna representant skall utses på förslag av De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation.

I sin lokala utformning skall arbetsförmedlingsorganisationen enligt försla-

get uppbyggas med den nuvarande organisationen som modell. De nuvarande huvudkontoren skola sålunda bibehållas med undantag av att huvudkontoret för Stockholms län indrages och ett nytt huvudkontor i Uddevalla tillkommer. Beträffande de nuvarande avdelningskontoren föreslås en terminologisk ändring, i det att endast de s. k. heltidskontoren skola benämnas avdelningskontor, medan de s. k. deltidskontoren — vilka ha expeditionstid endast viss tid, varierande mellan 2 och 4 timmar per dag — skola benämnas expeditioner. Ombudsorganisationen skall bibehållas. De sakkunniga finna det motiverat, att främst de yttersta leden i arbetsförmedlingsorganisationen — avdelningskontor, expeditioner och ombud — förstärkas men framlägga icke närmare förslag härom.

De sakkunniga föreslå, att flertalet av de för den fredsmässiga verksamheten vid arbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna avsedda befattningarna ombildas till ordinarie eller extra-ordinarie befattningar.

2. Statlig och statsunderstödd verksamhet för bekämpande av arbetslöshet m. m.

Hjälpsystemet.

För den del av ifrågavarande verksamhet, som utgöres av arbetslöshetsförsäkringen, är socialstyrelsen central myndighet. Redogörelse för arbetslöshetsförsäkringen lämnas i ett senare sammanhang.

De grundläggande bestämmelserna för verksamheten i övrigt ha meddelats i kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, i det följande benämnd »hjälpkungörelsen». Denna författning har ändrats genom kungörelser den 28 juni 1935 (nr 426), den 30 juni 1936 (nr 464), den 30 juni 1937 (nr 545) och den 30 juni 1944 (nr 476). Härjämte ha i skilda sammanhang vidtagits betydelsefulla ändringar i principerna för hjälpverksamhetens bedrivande, vilka icke kommit till uttryck i hjälpkungörelsen. Det nu tillämpade systemet för hjälpverksamheten framgår av arbetsmarknadskommissionens publikation »Råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa», utgiven 1944.

Ansvar för angivna hjälpverksamhet åvilar i första hand primärkommunerna. Staten har emellertid undan för undan påtagit sig en allt större andel av kostnaderna för verksamheten.

Enligt hjälpkungörelsen utövas den centrala ledningen av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid oförvårdad arbetslöshet av statens arbetslöshetskommission, d. v. s. numera SAK (1 §). Den lokala organisationen utgöres enligt lag den 30 juni 1944 (nr 475) och kungörelse samma dag (nr 476) av kommunala arbetslöshetsnämnder. Länsarbetsnämnd är jämlikt sistnämnda kungörelse under SAK tillsynsmyndighet för verksamheten.

Enligt hjälpkungörelsen (10 §) skall den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten bedrivas under tre huvudformer, nämligen dels statliga och statskommunala reservarbeten, dels kontantunderstödsverksamhet och

dels särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslöshet. De hjälpformer, som för närvarande faktiskt kunna anses ingå i systemet, framgå av den följande redogörelsen. De representera tre olika linjer, nämligen dels arbetslinjen, dels understödslinjen och dels utbildnings- och omskolningsverksamhet.

Beredskapsarbeten. Dessa arbeten finnas icke omförmälda i hjälpkungörelsen men utgöra numera huvudformen för arbetslinjen i hjälpverksamheten. Beredskapsarbetena ha sålunda så gott som helt ersatt reservarbetena. Med beredskapsarbete förstås sådana på öppna marknadens löne- och arbetsvillkor anordnade arbeten, som — med anlitanande helt eller delvis av till arbetsmarknadskommissionens förfogande ställda medel — anordnas i syfte att bereda sysselsättning åt dit hänvisade, hjälpsökande arbetslösa. Beredskapsarbeten kunna anordnas såsom statliga eller statskommunala. Statligt beredskapsarbete utföres i SAK:s eller annan statlig myndighets (i flertalet fall väg- och vattenbyggnadsstyrelsens) regi eller av entreprenör, som antagits av vederbörande myndighet. Statskommunalt beredskapsarbete bedrivs med statsbidrag i landstings eller primärkommuns regi eller av entreprenör, som antagits av landstinget respektive kommunen. I första hand skola statskommunala beredskapsarbeten tillgripas. De statliga beredskapsarbetena avse att utfylla sysselsättningsmöjligheterna vid de statskommunala arbetena, vilka i första hand böra reserveras för familjeförsörjare och äldre arbetare.

Beslut om igångsättande av statligt beredskapsarbete fattas av SAK. Kostnaderna bestridas av kommissionen, eventuellt med bidrag från myndighet, kommun eller annan, som har nytta av arbetet.

Arbetslöshetsnämnd, som önskar placera arbetslösa vid statligt beredskapsarbete, har att göra framställning därom till SAK. Ställas platser till förfogande, åligger det nämnden att i samråd med arbetsförmedlingen i orten uttaga och till arbetet hänvisa arbetslösa bland de hos nämnden anmälda. Det tillkommer härvid arbetslöshetsnämnden att bevaka arbetstillfällenas rättvisa fördelning med hänsyn till hjälpbehovet, medan arbetsförmedlingen har att tillse att ingen blir placerad i beredskapsarbete, som förmedlingen kan bereda arbete i öppna marknaden.

Kommun, som hänvisar arbetslösa till statligt beredskapsarbete, har att till SAK inbetala viss ersättning per dag och man, s. k. dagavgift. Avsikten med denna anordning är att åstadkomma jämställdhet mellan de arbetslöshetsstyngda kommunerna i statsbidragshänseende. Kommun äger inräkna dagavgifterna i underlaget för det s. k. årskostnadsbidraget, vilket i princip beräknas på kommunens samtliga arbetslöshetskostnader. Kommuner, som ha hög kommunal utdebitering och åtnjuta skatteutjämningsbidrag, befrias helt från att erlægga dagavgifter.

Kommun, som önskar anordna statskommunalt beredskapsarbete, har att till SAK ingiva ansökan härom, varvid arbetsplaner m. m. skola bifogas. Beviljas ansökningen fastställer kommissionen statsbidragets storlek. Statsbidraget utgår med viss procent av verkliga kostnaden intill ett på förhand fixerat maximibelopp. Statsbidrag till eventuell kostnadsökning utgår endast efter särskild prövning. Finns i författning fastställt, hur stort statsbidrag som

utgår till arbete av ifrågavarande slag, följes denna statsbidragsbestämmelse. Finns ingen dylik bestämmelse beviljas statsbidrag med den s. k. normalbidragsprocenten, vilken för de arbetslöshetstyngda kommunerna fastställs av kommissionen för varje år med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft och skattebelastning. Normalbidragsprocenten kan variera mellan 20 och 90.

Såsom beredskapsarbeten ha bl. a. arbetsföretag av följande slag kommit till utförande: vägarbeten, järnvägs- och spårvägsanläggningar, flottledsarbeten, flygfältsarbeten, hamnarbeten, vatten- och avloppsledningsarbeten, broar, bad- och idrottsanläggningar, friluftsgårdsanläggning, sjukhus och tandpolikliniker, teater-, musei- och konserthusbyggnader, byggnad för sjömanshem, andra byggnadsarbeten, brandbrunnar och branddammur.

Statskommunala reservarbeten. Dessa äro, jämte de nedan omnämnda arkivarbetena, den enda form av reservarbeten, som numera kan komma i fråga. De äro avsedda att komma till användning endast under speciella förhållanden och enbart för sysselsättning av arbetslösa, som på grund av ålder eller annan anledning icke utgöra fullgod arbetskraft.

För att statsbidrag skall utgå till statskommunalt reservarbete måste arbetet godkännas av SAK. Statsbidrag utgår enligt samma regler, som gälla för statskommunala beredskapsarbeten.

Lönen vid reservarbete bör enligt hjälpkungörelsens bestämmelser icke överstiga den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk. Denna lön, reservarbetslönen, fastställs av SAK. Prövning av klagomål över kommissionens beslut i frågor, som röra grunderna för bestämmande av reservarbetslönens storlek, ankommer på en av Kungl. Maj:t utsedd särskild nämnd, besvärsnämnden för reservarbetslöner.

Arkivarbete. Sådant arbete, som icke finns omnämnt i hjälpkungörelsen, anordnas till hjälp för arbetslösa tekniker och kontorister samt med dem jämställda. Arkivarbete kan anordnas som statligt eller statskommunalt arbete. Bland arbetsuppgifter, som kunna ifrågakomma såsom arkivarbeten, kunna nämnas utgallring och sortering av arkivalier, översättnings- och avskrivningsarbete, registrering och katalogisering av handlingar, uppordning av bibliotek och boksamlingar, märkning av museiföremål, uppläggning av register över kartor och ritningar samt inventering av tavlor, musikalier, fotografier och annat bildmaterial.

Vid statliga arkivarbeten utgår bidrag genom SAK med hela kostnaden för arbetslönerna, vilka bestämmas enligt särskilda av statsmakterna godkända grunder. Bidrag kan dessutom undantagsvis beviljas till arbetsledning och materialkostnader, dock ej om arbetena utföras hos andra än rent statliga myndigheter och institutioner. Vid statskommunala arkivarbeten utgår statsbidrag endast till arbetslönerna.

Arbetslöshetsnämnd, som finner behov av arkivarbete föreligga, kan hos SAK göra framställning om anordnande av sådant arbete, varefter kommis-

sionen upptar förhandlingar med de verk, myndigheter eller institutioner där arkivarbete lämpligen kan ordnas.

Den sammanhängande sysselsättningstiden vid arkivarbete utgör högst sex månader. Såvida SAK ej annorlunda bestämmer skall skiftning därefter äga rum. Tiden från skiftning till ny hänvisning till arkivarbete får icke understiga en månad för familjeförsörjare och två månader för icke-familjeförsörjare. Personer över 55 år äro undantagna från skiftning.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1946 ha särskilda sakkunniga tillkallats att inom SAK biträda vid en översyn av organisationen och utformningen av arkivarbetena och därmed sammanhängande spörsmål.

Musikerhjälp. Arbetslösa musiker, särskilt äldre, kunna beredas sysselsättning såsom muciserande instrumentalister, lärare, instruktörer, dirigenter etc. hos amatörorkestrar, musikcirklar eller andra sammanslutningar med ej yrkesmässig musikutövning på sitt program. Sysselsättningsperioden omfattar en sammanhängande tid av högst sju månader. Musikorganisationen erhåller av statsmedel ersättning för hela kostnaden för arbetslönen till den hänvisade musikern.

Dagunderstöd och hyreshjälp. De här ovan behandlade hjälpformerna representera arbetslinjen. Om det på grund av arbetslöshetsklienteletets storlek eller sammansättning m. m. visar sig omöjligt att i den utsträckning, som påkallas av hjälpbehovet, bereda de arbetslösa sysselsättning eller om tekniska hinder möta för omedelbart igångsättande av arbeten, kan hjälp lämnas i form av kontantunderstöd (dagunderstöd och hyreshjälp m. m.). Understödslinjen är sålunda avsedd att suppleras arbetslinjen.

Om kommun vill anordna kontantunderstödsverksamhet för arbetslösa i annan ordning än fattigvårdslagen stadgar, har arbetslöshetsnämnden att till SAK ingiva ansökan om rätt att bedriva dylik verksamhet och om statsbidrag därtill. Kommissionen fastställer antalet understöd, som samtidigt må utbetalas, m. m.

För att förhindra missbruk måste understödslinjen förbindas med föreskrifter och åtgärder som äro ägnade att befrämja de understöddas sökande efter arbete och medföra prövning av deras arbetsvillighet. Understödstagare är sålunda skyldig att regelbundet söka arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. Bland åtgärderna med ifrågavarande syfte ingår främst erbjudande av beredskaps- och annat lämpligt arbete samt avstängande från understöd, om erbjudet lämpligt arbete icke antages.

Utbildnings- och omskolningsverksamhet. För lindrande av arbetslöshet bland ungdom kunna särskilda hjälpåtgärder tillgripas. Dessa avpassas med beaktande av att de unga arbetslösa i regel icke före arbetslöshetens inträdande vunnit någon fastare anknytning till visst yrkesområde och därigenom, om arbetslösheten skulle bli av längre varaktighet, lätt komma att allt framgent sakna yrkestillhörighet. Åtgärderna inriktas därför i första hand på sådan sysselsättning och utbildning, som kan öka de hjälptas möjligheter att erhålla yrkesarbete.

Även för andra grupper än ungdom kan i vissa fall den bästa arbetslöshetshjälpen utgöras av åtgärder för beredande av utbildning (yrkesutbildning för icke yrkestillhöriga, fortbildningskurser för arbetslösa, som tidigare vunnit förfäste i ett yrke, och omskolningskurser för arbetslösa, som med hänsyn till arbetsmarknadens förhållanden böra övergå från ett yrke till ett annat). I en del fall måste sådana åtgärder kombineras med understöd under utbildningstiden.

Egentlig yrkesutbildning sker numera under ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Statsbidrag till kommuns kostnader för arbetslöshetshjälp kan utgå antingen såsom sådant arbetsbidrag, som omnämnts härövan vid behandlingen av beredskapsarbetena, eller också såsom årskostnadsbidrag. Sistnämnda bidrag beräknas i princip på sammanlagda beloppet av arbetslöshetskostnaderna enligt särskilda regler. Årskostnadsbidrag beviljas av SAK.

För att kommun skall ha rätt till statsbidrag till sina arbetslöshetskostnader fordras, att kommunen fullgör vissa allmänna skyldigheter. Kommunen skall sålunda rapportera i föreskriven ordning till SAK, dess åtgärder skola i princip alltid vara på förhand godkända av kommissionen etc.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1942 har SAK övertagit den verksamhet avseende *inköp av gatsten för statens räkning*, vilken tidigare bedrivits av statens steninköpskommitté. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall verkställa kommissionens beslut beträffande upphandling samt ha hand om kontroll över tillverkning och lagring. De statliga inköpen av gatsten avse att bereda sysselsättning åt sådana arbetslösa inom stenindustrin, som ha svårigheter att övergå till annat yrke eller som äro försörjningspliktiga, och kommissionen har därför även till uppgift att svara för placeringen av arbetskraft vid tillverkningen av gatsten.

SAK har även att utbetala understöd åt sådana personer, som blivit ekonomiskt lidande genom *tobaksmonopolets* införande och fördenskull prövas vara i behov av understöd.

Kostnaderna för den härövan behandlade statliga hjälpverksamheten för arbetslösa samt statsbidrag till likartad kommunal verksamhet bestridas för närvarande från ett å riksstaten under femte huvudtiteln upptaget reservationsanslag till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

Under de senaste åren har vid sidan om beredskapsarbetena möjlighet funnits att anordna vissa vägarbeten i arbetslöshetsbekämpande syfte (de s. k. *15-miljonersarbetena*). 1944 års riksdag anvisade nämligen ett reservationsanslag av 15 miljoner kronor för ändamålet. Syftet var närmast att bereda sysselsättning åt vissa arbetare, som mera regelbundet brukat sysselsättas i vägarbeten men som i samband med vägväsendets förstatligande eller eljest blivit permitterade. Där så anses påkallat, kunna emellertid andra arbetslösa beredas sysselsättning vid ifrågavarande arbeten.

Anslaget står till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande och arbetena utföras i styrelsens regi, men arbetsmarknadsorganen besluta om igångsättande och avbrytande av arbetena. Arbetena kunna igångsättas så snart på någon ort uppstår en arbetslöshet av mindre omfattning, som lämpligen kan hävas genom hänvisning till smärre vägbyggnadsföretag. Arbetslösheten behöver sålunda icke nödvändigtvis vara dokumenterad genom förekomsten av hos arbetslöshetsnämnd anmälda hjälpsökande.

Frågan om samhällets hjälpverksamhet vid arbetslöshet utgör ett av de socialvårdsproblem, som äro föremål för behandling av socialvårdskommittén. I sitt betänkande, del VI, Utredning och förslag angående socialvårdens organisation m. m., s. 37, har kommittén anfört följande.

Hjälperksamheten för de arbetslösa företer den största splittringen inom socialvården och medför olägenheter av skilda slag. Jämsides med den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen lämnar arbetsmarknadskommissionen kontanthjälp på vissa orter eller bereder de arbetslösa arbete, medan andra arbetslösa erhålla hjälp från fattigvården. Det är en av kommitténs angelägnaste men samtidigt svåraste uppgifter att uppdraga riktlinjer för vår framtida arbetslöshetspolitik i syfte att nå enhetlighet på detta område. I första hand har kommittén upptagit till utredning frågan om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Först sedan det genom denna undersökning framgått, huruvida en för förhållandena i vårt land anpassad dylik försäkring kan genomföras, och man sålunda vunnit klarhet i frågan om arbetslöshetsförsäkringens omfattning, har man möjlighet att bedöma den samhälleliga hjälpverksamheten i övrigt för arbetslösa och särskilt då utformningen av arbetslinjen och en eventuell kommunal kontant understödsverksamhet vid sidan om försäkringen och arbetslinjen.

Verksamhetens omfattning.

Det tidigare svårbemästrade arbetslöshetsproblemets omfattning har som känt är under de senare åren reducerats kraftigt. I följande tabell återges tre statistiska serier, vilka karakterisera utvecklingen.

Årsmedeltal	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen	Arbetslösheten inom fackförbunden. Procent	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa
1933.....	685	23·3	164 054
1934.....	479	18·0	114 802
1935.....	365	15·0	61 581
1936.....	262	12·7	35 601
1937.....	187	10·8	18 213
1938.....	196	10·9	16 189
1939.....	173	9·2	17 556
1940.....	182	11·8	13 367
1941.....	198	11·3	22 219
1942.....	147	7·5	12 306
1943.....	131	5·7	7 081
1944.....	136	4·9	11 255
1945.....	131	4·5	8 761

Under tiden januari—oktober 1946 utgjorde antalet ansökningar om arbete på 100 lediga platser i medeltal 88 (jan.—okt. 1945 var antalet 106). Arbetslösheten inom fackförbunden var under tiden januari—september 1946 3.3 procent (motsvarande tid 1945 4.4 procent). Antalet rapporterade hjälpsökande arbetslösa utgjorde under januari—oktober 1946 i medeltal 5 035 (motsvarande tid 1945 9 108).

Den nu kvarstående arbetslösheten utgör en restarbetslöshet, som huvudsakligen är koncentrerad till ett mindre antal orter och till största delen omfattar äldre eller av annan anledning svårplacerad arbetskraft. Arbetslösheten är sålunda till största delen lokaliserad till Västernorrlands län, Bohuslän, Norrbottens län samt Stockholm och Göteborg. 75 procent av antalet hjälpsökande arbetslösa hade i september 1946 uppnått en ålder överstigande 50 år.

Arbetslöshetshjälpens omfattning har på grund av utvecklingen nedgått till relativt låga siffror. I nedanstående tabell återges årssiffrorna för antalet personer, som erhållit hjälp enligt arbetslinjen under de senare åren.

Medeltal	A n t a l a r b e t s l ö s a s y s s e l s a t t a v i d			
	arbeten i SAK:s regi	statliga beredskapsarbeten i annan myndighets än SAK:s regi	statskommunala beredskapsarbeten	statskommunala reservarbeten
1936.....	9 068			4 591
1937.....	4 212			2 089
1938.....	1 951	663	599	1 308
1939.....	1 511	1 392	804	840
1940.....	1 163	898	397	220
1941.....	2 800	1 495	1 107	149
1942.....	2 195	1 074	1 347	177
1943.....	1 444	1 066	813	134
1944.....	1 690	2 231	1 246	169
1945.....	1 370	2 105	1 238	128
1945 jan.—okt.....	1 041	2 194	1 288	49
1946 jan—okt.....	802	1 344	804	—

Av tabellen framgår, att under tiden januari—oktober 1946 i medeltal endast 802 personer sysselsattes vid arbeten i SAK:s regi. 1 344 personer sysselsattes under nämnda tid vid beredskapsarbeten i annan statlig myndighets regi, varav de allra flesta vid arbeten i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi. Sistnämnda myndighet drev samtliga ifrågakvarande arbeten med undantag av ett.

Under januari—oktober 1946 voro i medeltal 374 svenska arbetslösa sysselsatta vid arkivarbeten, varav 299 vid statliga arkivarbeten och 75 vid statskommunala arbeten. Vid musikerhjälpens arbeten voro i medeltal 97 svenskar sysselsatta. Liksom under de närmast föregående åren ha intellektuella flyktingar under år 1946 beretts utkomstmöjligheter vid statliga och statskommunala arkivarbeten på i princip samma villkor som vid dessa arbeten placerade svenska arbetslösa. Antalet i dylika arbeten sysselsatta flyktingar

(inkl. musikerhjälp), vilket vintern 1946 var ca 1 300, uppgick vid utgången av oktober 1946 till 527.

Antalet arbetslösa, som erhöilo dagunderstöd, uppgick under år 1945 i medeltal till 1 161. Högsta antalet kommuner, som under året bedrevo dagunderstödsverksamhet, uppgick till 38. Motsvarande antal utgjorde beträffande hyreshjälpverksamhet 26. Under tiden januari—oktober 1946 erhöilo i medeltal 419 personer dagunderstöd (motsvarande tid 1945 var antalet 1 265). Högsta antalet kommuner med dagunderstödsverksamhet har under 1946 (t. o. m. oktober) varit 25 och högsta antalet kommuner med hyreshjälpverksamhet 18.

Den av arbetslöshetsorganen anordnade kursverksamheten för arbetslösa har under de senaste åren varit obetydlig.

Arbetsförmedlingens medverkan vid bekämpande av arbetslöshet.

Då beredande av arbete åt arbetssökande är den ena sidan av arbetsförmedlingens verksamhet, är en effektiv arbetsförmedling i sig själv ett arbetslöshetsbekämpande organ. Framför allt har den interlokala förmedlingsverksamheten betydelse i ifrågavarande hänseende. Av vikt härvid är bl. a., att arbetsförmedlingen under vissa förutsättningar har befogenhet att till medlösa arbetssökande utbetala rese- och flyttningsbidrag vid antagande av arbetsanställning utom bostadsorten. Sådana bidrag utgå för närvarande på grundval av bestämmelser, som meddelats av Kungl. Maj:t den 30 juni 1943. En närmare redogörelse för denna bidragsverksamhet har lämnats i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 261—265.

Vid handhavande av såväl arbetslöshetsförsäkringen som den särskilda arbetslöshetshjälpen måste ett nära samarbete äga rum mellan arbetsförmedlingen å ena sidan och de särskilda hjälporganen (arbetslöshetskassor och arbetslöshetsnämnder) å den andra. För detta samarbete har närmare redogjorts i angivna betänkande, del I, s. 228—253.

Varselsystem.

För att sätta arbetsmarknadsorganen i stånd att i god tid i förväg vidtaga åtgärder för intensifierad arbetsförmedlingsverksamhet, förberedande av eventuellt erforderliga arbeten m. m. är det nödvändigt, att arbetsmarknadsorganen ha nära kontakt med utvecklingen på arbetsmarknaden. Genom att arbetsmarknadens parter äro representerade i arbetsmarknadskommissionen, länsarbetsnämnderna m. fl. organ har man sökt säkerställa sådan kontakt. Härjämte har ordnats ett särskilt varselsystem, varigenom arbetsmarknadsorganen skola kunna i förväg överblicka utvecklingen på arbetsmarknaden.

Nuvarande varselsystem praktiseras sedan hösten 1944. Det bygger på de frivilligt av arbetsgivare till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik lämnade uppgifterna om sysselsättningen. Å uppgiftsblanketterna till nämnda statistik har upptagits en fråga, huruvida permitteringar eller avskedanden i

större omfattning äro att vänta inom de närmaste två månaderna och i så fall hur många arbetare som beräknas komma att permitteras eller avskedas. Om denna fråga besvaras jakande, skall företaget till sin branschförening (eller eventuellt till Industriförbundets allmänna avdelning) lämna närmare upplysningar angående bl. a. driftsinskränkningens beräknade längd, orsakerna till driftsinskränkningen, önskvärda lokala arbetsprojekt m. m. Dessa uppgifter vidarebefordras till industrins produktionsråd, som i sin tur vidarebefordrar uppgifterna till SAK. Härigenom beredes kommissionen möjlighet att uppskatta behovet och bedöma arten av hjälpåtgärder från det allmännas sida. I förekommande fall hållas på grundval av de inkomna upplysningarna överläggningar mellan kommissionen och produktionsrådet.

Å uppgiftsblanketterna redovisas även planerade större återintagningar och nyanställningar.

Upplysningarna om förändringarna i industrins sysselsättning lämnas också till de lokala arbetsmarknadsorganen. Företagens rapporteringskort till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik inges nämligen via länsarbetsnämnden, dit de skola vara insända senast den 4:e dagen i varje månad. Vid varje länsarbetsnämnd upprättas dels en förteckning över företag, vilka anmält större permitteringar eller avskedanden, och dels en förteckning över företag, som anmält större återintagningar eller nyanställningar före viss tid. Förteckningarna översändas senast den 10:e i månaden till SAK. Å förteckningarna markerar länsarbetsnämnden särskilt de företag, där personalinskränkningarna kunna beräknas medföra sådan arbetslöshet, att särskilda hjälpåtgärder synas bli erforderliga.

En närmare redogörelse för varselsystemet och dess utnyttjande finns i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 253—258.

Planering för en arbetslöshetskris.

I de på SAK ankommande arbetslöshetsbekämpande åtgärderna har länge ingått att företaga och uppmana till företagande av planering för igångsättande av arbeten vid en arbetslöshetskris. Bl. a. har sedan år 1941 bedrivits generalplaneutredningar för att i stort undersöka möjligheterna att utföra anläggningar för vatten och avlopp. Sådana utredningar ha igångsatts i 21 län. I 8 län äro utredningarna slutförda.

Från och med år 1943 ha enligt statsmakternas beslut omfattande planeringsåtgärder företagits med tanke främst på en omställningskris efter krigets slut. Såsom centralorgan för utrednings- och planläggningsverksamheten tjänstgjorde den våren 1943 tillsatta investeringsutredningen samt kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering, som tillsattes i början av år 1944.

Investeringsutredningen utarbetade förteckningar över arbetsobjekt, som under förutsättning av normal angelägenhets- och produktivitetsbedömning beräknades komma till utförande under de närmaste åren. Arbetet omfattade hela den statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsverksamheten med undantag för dels investeringar och förbättringar inom jordbru-

ket, vilka gjordes till föremål för utredningar inom 1942 års jordbrukskommitté och lantbruksstyrelsen, dels anläggningsverksamheten inom skogsbruket, som utreddes av skogsstyrelsen, dels ock bostadsproduktionen, beträffande vilken motsvarande undersökningar handhades av egnahemsstyrelsen och statens byggnadslånebyrå.

I samband med investeringsutredningens arbete uppdrog SAK i juni 1944 åt länsarbetsnämnderna att medverka vid planeringsuppgifterna genom kontroll av uppgifter, som lämnats från kommunerna, samt genom införskaffande av uppgifter från kommuner å nya arbetsobjekt.

Då investeringsplanerna omfatta arbeten av hög angelägenhetsgrad är det att anse såsom normalt att däri upptagna arbeten inom 2—3 år komma till utförande även om arbetslöshet icke skulle motivera detta. Investeringsplanerna måste därför kontinuerligt revideras och kompletteras.

Sedan investeringsutredningen slutfört sitt arbete med upprättande av investeringsreserv för budgetåret 1945/46 övertogs dess utredningsmaterial och arbetsuppgifter av SAK i maj 1945. Genom beslut den 1 februari 1946 uppdrog Kungl. Maj:t formellt åt kommissionen att i samråd med statssekreteraren i vederbörande statsdepartement årligen upprätta och till Kungl. Maj:t ingiva förslag till reserv av statliga, kommunala och statsunderstödda investeringsobjekt inom de verksamhetsområden, beträffande vilka icke planeringen uppdragits åt annat organ, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag och i övrigt vidtagna de åtgärder, som må erfordras för att vederbörlig detaljplanering av arbeten, avsedda att intagas i investeringsreserven, skall komma till stånd. Motsvarande uppdrag lämnades statens byggnadslånebyrå, lantbruksstyrelsen, egnahemsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen för deras verksamhetsområden. Genom beslut den 22 november 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att SAK:s uppdrag skall omfatta även sistnämnda fyra myndigheters verksamhetsområden.

Den 21 februari 1946 framlade kommissionen ett betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 (SOU 1946: 27).

Investeringsreserven omfattar dels en allmän investeringsreserv och dels en särskild grovarbetsreserv, avsedd att tillgripas i en arbetslöshetssituation med samtidig brist på materiel. Förslaget till allmän investeringsreserv för budgetåret 1946/47 omfattar arbeten för i runt tal 840 miljoner kronor, motsvarande ca 22.8 miljoner dagsverken eller 91 000 årsarbetare. Den särskilda grovarbetsreserven omfattar arbeten för ca 221 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 6.7 miljoner dagsverken eller ca 26 800 årsarbetare.

De allmänna investeringsplanerna fullföljas i stor utsträckning genom detaljplanering av arbetena. SAK tar genom framställningar till Kungl. Maj:t initiativ till att uppdrag meddelas vederbörande statliga verk och myndigheter att i samråd med kommissionen företa detaljplanering. Om det på grund av befarade förändringar på arbetsmarknaden visar sig önskvärt att intensifiera planläggningen av vissa slag av arbeten eller arbeten inom vissa geografiska områden, göres från kommissionens sida hemställan härom till vederbörande myndighet.

Till bestridande av kostnader för detaljplanering av arbetsobjekt i investeringsreserverna ha anslag till planering av allmänna arbeten uppförts å riksstaten under de olika huvudtitlarna. T. o. m. budgetåret 1945/46 ha tillhopa ca 25 miljoner kronor anvisats för sådant ändamål. Större delen av dessa anslag är avsedd för planering av statliga arbetsobjekt. Till SAK:s förfogande har av dessa planeringsanslag ställts 3 miljoner kronor till bidrag till planering av arbeten åt kommuner och enskilda intressenter. Statsbidrag beviljas numera av SAK till kostnaderna för planläggning av beredskapsarbeten inom dels svårt skattetyngda kommuner med omfattande arbetslöshet, dels kommuner, vilkas arbetslöshetsuppgifter vid en arbetslöshetskris kunna beräknas bli särskilt betungande för kommunen, dels ock kommuner med svag ekonomisk ställning, vilka önska utföra vissa byggnadsprojekt och äro villiga att mottaga arbetskraft från annan ort för själva anläggningsarbetets utförande.

3. Uppgifter betingade av brist på arbetskraft.

Översikt.

Arbetsmarknadsorganens arbetsuppgifter under krigsåren utgjordes till väsentlig del av åtgärder för att tillgodose vissa för försvaret och folkförsörjningen viktiga näringsgrenars behov av arbetskraft. De näringsområden, där svårigheter på grund av arbetskraftsbrist främst framträdde, voro jordbruket, skogsbruket och den för försvaret arbetande industrin. De vidtagna åtgärderna avsågo huvudsakligen dels överflyttning av arbetskraft från näringsområden, där överskott av arbetskraft förefanns, dels förhindrande av en avtappning av arbetskraft från de ur arbetsmarknadssynpunkt kritiska näringsområdena, dels mobilisering av outnyttjad reservarbetskraft och dels anpassning av de militära inkallelserna så, att de viktigaste arbetskraftsbehoven kunde tillgodoses. Delvis ha de vidtagna åtgärderna efter krigets slut kunnat avvecklas, delvis kvarstå de fortfarande.

En utförlig redogörelse för arbetsmarknadsorganens verksamhet i nu angivna hänseenden har lämnats i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 44—114. Då gränsen mellan de av krigstidens speciella förhållanden betingade problemen och framtidens arbetsmarknadsproblem på det nu behandlade området ibland är svår att urskilja, lämnas i det följande en kortfattad redogörelse för de särskilda åtgärder, som vidtagits för anskaffande av arbetskraft till jordbruket, skogsbruket och försvarsindustrin. I anslutning härtill lämnas en redogörelse för den viktigaste nu bestående regleringen, byggnadsregleringen. Vidare berörs den rådgivningsverksamhet med avseende på industrilokalisering, som på senaste tid upptagits.

Delvis utgöra de under krigsåren vidtagna åtgärderna ett verkställande i större eller mindre utsträckning av planläggningsåtgärder för krig eller för total tillämpning av tjänstepliktslagen. Denna planläggning (uppskovsväsendet m. m.) behandlas i ett följande avsnitt.

I förevarande sammanhang må erinras om vad som vid behandlingen av arbetsförmedlingens nuvarande organisation anförts rörande arbetsförmedlingsverksamhet för beredande av arbete åt partiellt arbetsföra personer. Spörsmålen om sådana personers inordning på arbetsmarknaden är, såsom i nämnda sammanhang anförts, föremål för utredning genom särskilda sakkunniga. Härvid är av betydelse icke blott syftet att bereda de partiellt arbetsföra drägligare livsvillkor utan även uppgiften att tillföra arbetsmarknaden ytterligare arbetskraft.

Kostnaderna för de av arbetskraftsbrist betingade regleringsåtgärderna ha huvudsakligen bestritts från ett reservationsanslag till Kostnader för överflyttning av arbetskraft.

Jordbruket, skogsbruket m. m.

För att rationellt utnyttja och fördela tillgänglig arbetskraft samt maskin- och redskapspark inom *jordbruket* tillkommo vintern 1939—40 de s. k. arbetsblocken. Organisationen erhöll ökad fasthet genom kungörelse den 18 juli 1942 angående organisationen av arbetsblock inom *jordbruket* (nr 639) och genom de den 5 februari 1943 utfärdade instruktionerna för riksblockmyndigheten (nr 53) och länsblockmyndigheterna (nr 54). Blockorganisationens centrala ledning utövas av riksblockmyndigheten, bestående av representanter för livsmedelskommissionen och SAK, utsedda av Kungl. Maj:t. Riksblockmyndighetens kansli ingår i SAK:s kansli. I varje län finns en länsblockmyndighet med länsblockledare. Kristidsstyrelse, länsarbetsnämnd och hushållningssällskap äro representerade inom myndigheten. I regel bildar varje kommun ett överblock, och varje överblock är i sin tur efter de lokala förhållandena uppdelat i arbetsblock, i regel bestående av två eller flera brukningsdelar.

Under krigsåren hade blockorganisationen främst att fullgöra två uppgifter, nämligen dels att planera för tillgodoseende av jordbrukets behov av arbetskraft och maskiner vid krig eller allmän mobilisering dels också att lämna sin medverkan för tillgodoseende av jordbrukets behov av extra arbetskraft under akuta situationer.

Arbetsblockorganisationen har icke behövt träda i funktion tvångsvis. Även frivilligt har organisationen utnyttjats i relativt ringa utsträckning. Dess befattningshavare ha dock i olika sammanhang utnyttjats i samband med åtgärder för anskaffning av arbetskraft.

Jordbrukets arbetskraftsbehov tillgodosågs i akuta kriser främst genom hempermittering av inkallade värnpliktiga jordbrukare (se härom närmare s. 47), samt genom insättande av frivilliga ungdomar samt semester- och helgdagslediga stadsbor. Arbetsinsatserna från ungdomens sida lämnades i form av 1) arbetslag, som bildades av föreningar etc. och under kortare tid sattes in på gårdar, där behovet av skördehjälp var mycket stort, 2) arbetsläger, som organiserades på frivillig grund och under större delen av sommaren voro förlagda till jordbruksbygder samt 3) enskilda utplaceringar på olika gårdar.

Särskilda svårigheter har tillgodoseendet av betodlingens arbetskraftsbehov vållat. En intensiv förmedlingsverksamhet och propaganda har erfordrats från arbetsförmedlingsorganens sida för att ernå tillräcklig rekrytering. Arbetskraftsbehovet har år efter år till mycket stor del fyllts genom överflyttning av arbetskraft från andra landsändar. Arbetsmarknadsorganen ha för att underlätta lösgörande av arbetskraft inom betdistrikten medverkat vid organiserande av gemensamma mathushåll och jordbruksdaghem för barn.

Bristen på arbetskraft inom jordbruket kvarstår även efter krigets slut som ett svårlöst problem, vilket ställer stora anspråk på arbetsmarknadsorganen. Sommaren 1946 har en vidsträckt verksamhet enligt de tidigare följda linjerna varit nödvändig för anskaffning av frivilliga.

För att tillgodose *skogsbrukets* under krigsåren på grund av vedavverkningen kraftigt ökade arbetskraftsbehov vidtogos synnerligen omfattande åtgärder. Under de första krigsåren 1940—1941 sökte man i första hand genom intensifierad arbetsförmedling till skogsarbete överföra sådana arbetare, som på grund av avspärrningen blivit arbetslösa inom sina ordinarie yrken, såsom byggnadsarbetare, sågverks- och massaarbetare m. fl. Genom särskilda förmåner gävos de överflyttade ekonomisk kompensation för sin ovana vid skogsarbete. Man sökte därjämte genom att lösa verktygs- och beklädnads- samt inkvarterings- och mathållningsfrågorna bereda den ovana arbetskraften gynnsamma betingelser för att utveckla sig till skickliga skogsarbetare. Ett led i samma strävan var att genom särskilda instruktörer ge den ovana arbetskraften vägledning vid arbetets bedrivande och verktygens skötsel. Detta system, som kan kallas för huggarkurssystemet, kom till användning för sådana arbetare, som saknade möjlighet att vid enskild utplacering komma till rätta med förhållandena i skogsarbete. Systemet tillämpades under hela kriget för all slags ovan arbetskraft.

Då det under år 1942 visade sig, att de vidtagna åtgärderna voro otillräckliga för att stimulera tillströmningen av arbetskraft, måste man vidta ytterligare åtgärder för att öka antalet arbetare i skogen. Genom extra överflyttningsförmåner sökte man stimulera industriarbetare, kommunalarbetare i städerna etc. att bilda s. k. riksarbetslag, vilket innebar, att arbetarna under någon tid (ett par månader) åtog sig skogsarbete för att sedan återvända till sin ordinarie anställning. Riksarbetsystemet upphörde sommaren 1943.

År 1942 ålades män, födda år 1923, tjänsteplikt. Med bortseende från medicinalpersonal var detta det enda fall, då tjänsteplikt tillämpades för utförande av visst arbete. Tjänstepliktens längd bestämdes med hänsyn till fullgörandet av viss arbetsprestation. De tjänstepliktiga utförde arbete i skogen företrädesvis under år 1943.

En betydelsefull arbetskraftstillgång, som under hela kriget togs i anspråk för skogsarbete, utgjorde utlänningar av olika nationaliteter.

Syftet att trygga skogarnas arbetskraftsbehov tillgodosågs vidare genom det under kriget praktiserade systemet att ge viss inkallad skogspersonal anstånd med eller hempermittering från beredskapstjänstgöring.

Slutligen infördes i mars 1945 ett system med arbetspremier för de egentliga skogsarbetarna m. fl. i avsikt att kvarhålla denna arbetskraft i skogen även under en årstid, då densamma normalt ägnade sig åt annan sysselsättning än skogsarbete.

De särskilda regleringsåtgärderna beträffande skogsbrukets arbetskraft ha numera i stort sett upphört.

De regleringar, som under krigsåren genomfördes beträffande byggnads- och anläggningsverksamhet samt torvhantering, hade även till syfte att säkerställa jordbrukets och skogsbrukets arbetskraftsbehov. För torvhanteringen infördes 1942 arbetsförmedlingstvång, vilket kvarstod till den 30 november 1945.

För tillgodoseende av *försvarsindustrins* arbetskraftsbehov tillgreps under krigsåren främst en intensifierad arbetsförmedlingsverksamhet samt lösgörande av värnpliktiga. Härjämte vidtogos emellertid även åtgärder för omskolning och utbildning av tempoarbetare för verkstadsindustrin. Sistnämnda verksamhet överflyttades den 1 juli 1944 från SAK till överstyrelsen för yrkesutbildning.

För att minska inkallelserna av personal av särskild vikt på arbetsmarknaden organiserades under kriget rekrytering av frivillig *luftbevakningspersonal* samt *frivillig värnpliktstjänstgöring*.

Byggnadsregleringen.

I början av krigstiden karakteriserades arbetsmarknaden av brist på arbetskraft inom jord- och skogsbruket samt krigsindustrin, medan överskott av arbetskraft rådde inom vissa andra områden av arbetsmarknaden. Särskilt de militära anläggningsarbeten, som så småningom kommo till stånd i betydande omfattning, utövade en stark dragningskraft på jordbruks- och skogsarbetare. Detsamma blev senare även fallet med husbyggnadsarbetena.

Vid sidan av nödvändigheten att minska dragningen av arbetskraft från jord- och skogsbruket kom något senare under kriget tvånget att i rådande försörjningsläge genomföra ransonering av byggnadsmaterielen.

På grund av dessa omständigheter framstod på ett tidigt stadium en reglering av byggnads- och anläggningsverksamheten såsom ofrånkomlig. Efter försök med mindre ingripande åtgärder genomfördes på grundval av tjänstepliktslagen en dylik reglering genom den av Kungl. Maj:t den 19 juni 1942 utfärdade kungörelsen (nr 563) om arbetsförmedlingstvång för byggnadsverksamhet m. m., vilken trädde i kraft den 8 juli samma år.

Arbetsförmedlingstvånget innebar i och för sig inte någon ransonering av arbetstillfällena. För att uppnå den önskade begränsningen av byggnadsverksamheten kompletterades arbetsförmedlingstvånget med företrädesbestämmelser. Företrädesrätt till erhållande av arbetskraft tillerkändes enligt kungörelsen jord- och skogsbruket samt enligt beslut i varje särskilt fall vissa byggnads- och anläggningsarbeten.

Nämnda lagstiftning befanns i längden icke tillfredsställande, varför den-

samma fr. o. m. den 1 augusti 1943 ersattes med en ny reglering jämlikt lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete och tillämpningsföreskrifter till nämnda lag den 29 juli 1943 (kungörelse nr 640) med ändringar den 22 december 1943 (nr 882), den 27 april 1945 (nr 148), den 30 november 1945 (nr 752) och den 24 maj 1946 (nr 222). Jämlikt sistnämnda kungörelse är SAK tillsynsmyndighet för regleringen.

Genom ifrågavarande lagstiftning, som fortfarande är gällande, har förordnats, att byggnadsarbete — med vissa smärre undantag — icke får bedrivas utan tillstånd. Prövningen av ansökningar om byggnadstillstånd är uppdelad mellan Kungl. Maj:t och SAK. Kungl. Maj:t har sålunda förbehållit sig avgörandet i ärenden rörande

- a) arbete å staten tillhörig byggnad eller anläggning;
- b) arbeten för vilkas utförande ansökan hos Kungl. Maj:t om bidrag eller lån gjorts; samt
- c) arbeten, som äro avsedda att finansieras med lån, som kommun med Kungl. Maj:ts tillstånd upptar eller för vilket kommun med Kungl. Maj:ts tillstånd ingår borgen.

Övriga ärenden har SAK befogenhet att avgöra. Om kommissionen emellertid finner beslut i ärende inom denna grupp böra med hänsyn till arbetets omfattning eller andra särskilda omständigheter meddelas av Kungl. Maj:t äger kommissionen underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Detta sker i stor utsträckning.

I regel innehåller byggnadstillstånd föreskrifter om arbetets bedrivande och beträffande arbetsstyrkans storlek. Vanligen äro byggnadstillstånden förknippade med länsarbetsnämnds- eller SAK-klausul, vilket innebär, att även den individuella anställningen av personal är underkastad kontroll av arbetsmarknadsorganen.

Kontrollen över tillståndslagstiftningens iakttagande utövas av länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar samt av särskilda av SAK anställda, till länsarbetsnämndernas förfogande stående byggnadskontrollanter.

En närmare redogörelse för byggnadsregleringen finns i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 72—86.

Frågan om åtgärder för utjämning i framtiden av säsongväxlingarna inom byggnadsverksamheten är för närvarande föremål för utredning genom särskilda sakkunniga.

Industrilokalisering.

SAK har sedan hösten 1945 börjat en rådgivande verksamhet i fråga om industrins lokalisering. För detta ändamål förekommer regelmässigt samarbete mellan kommissionen och industrins produktionsråd, på vars program rådgivning i dylika frågor även är upptagen. De utredningar, som göras i samband med rådgivning i lokaliseringsfrågor, avse att ge uppdragsgivaren en bild av ortens befolkningsförhållanden, näringsstruktur m. m. och med utgångspunkt därifrån och från andra tillgängliga uppgifter en uppfatt-

ning om möjligheten att kunna rekrytera erforderligt antal manliga eller kvinnliga arbetare för det planerade industriföretaget. Vidare söker man ge företagaren möjlighet att bedöma, hur produktionsförutsättningarna i övrigt te sig på olika orter.

4. Uppgifter avseende dispositionen av arbetskraften under krig, mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.

Uppskov m. m.

Enligt uppskovskungörelsen den 2 juli 1940 (nr 717) kunna värnpliktiga beviljas uppskov med inställelse till militärtjänstgöring vid mobilisering (under bestämd tid eller tills vidare) ävensom — med vissa undantag — under förstärkt försvarsberedskap. Mobiliseringsuppskovet har till syfte att befria värnpliktig från skyldighet att fullgöra tjänstgöring enligt 28 § värnpliktslagen på grund av oundärlighet inom förvaltning, folkförsörjning, krigsproduktion etc. Vid uppskovskungörelsen är fogad en förteckning å vissa statliga befattningshavare m. fl. Uppskov för dessa (uppskovsgrupp I) beviljas av vederbörande verk eller myndighet. SAK äger dock utöva viss tillsyn över uppskovsbeviljandet. Övriga uppskov (uppskovsgrupp II) beviljas av SAK inom en av Kungl. Maj:t fastställd ram. För vissa värnpliktiga får uppskov icke beviljas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Uppskoven underkastas en årlig revision.

Under krigsåren har för att tillgodose arbetsmarknadens behov av arbetskraft såsom komplettering av uppskovssystemet införts ett system med anstånd med (hempermittering från) militärtjänstgöring. Anstånd beviljas antingen efter personlig ansökan från den värnpliktige eller som kollektiv yrkesledighet. Anstånd beviljas av Kungl. Maj:t i kommandoväg eller av militär myndighet.

I ärende rörande ansökan om anstånd från enskild värnpliktig avgives yttrande av SAK efter inhämtande av utlåtande från de lokala arbetsmarknadsorganen. Härvid avses att undersöka, huruvida anståndet kan anses befogat med hänsyn dels till företagets vikt och driftens upprätthållande, dels till möjligheterna att skaffa ersättare för den inkallade. Kan lämplig ersättare anskaffas genom arbetsförmedlingen och erbjudas företaget, avstyrkes som regel ansökan.

Beträffande några näringsgrenar med mera säsongbetonad sysselsättning meddelades under vissa tider generella bestämmelser beträffande anstånd respektive hempermittering för yrkeskunniga värnpliktiga. Dylik kollektiv hempermittering, som i regel beviljades av överbefälhavaren eller enligt dennes bemyndigande av honom underlydande militära myndigheter, möjliggjordes genom ett system med uppgiftskort eller uppgiftsblanketter, vilka utfärdades av SAK eller länsarbetsnämnderna och tillställdes vederbörande militära myndigheter.

Uppgiftskort ifrågakommo sålunda för vissa värnpliktiga jordbrukare samt för viss värnpliktig ledningspersonal och vissa specialarbetare inom skogsbruket. Uppgiftskorten för jordbrukare utfärdades av länsarbetsnämnderna efter utredning genom blockorganisationen och uppgiftskorten för skogspersonal av SAK efter förslag av länsarbetsnämnderna.

Uppgiftskorten uppdelades i grupper med hänsyn till angelägenhetsgrad ur arbetsmarknadssynpunkt.

Frågan huruvida uppgiftskorten skola hållas aktuella i fredstid är ännu icke löst i sin helhet.

Även vid militärtjänstgöring enligt 27 § värnpliktslagen (fredstjänstgöring) kan anstånd eller övningsuppehåll ifrågakomma. SAK har att undersöka och avgiva yttrande till vederbörande militära myndighet över ansökningar om sådant anstånd eller uppehåll.

Uppskovsväsendet har nyligen varit föremål för utredning genom särskilda sakkunniga. Dessas betänkande med förslag till det militära uppskovsväsendets ordnande (SOU 1944: 63) har ännu icke föranlett ändring i 1940 års uppskovskungörelse.

Registrering.

För erhållande av material för uttagning av olika personalkategorier, där-est tjänstepliktslagen skulle behöva tillämpas i större omfattning, och för uppläggande av särskilda register, avsedda för uttagning av personer till olika beredskapsuppgifter, såväl militära som civila, företogs under krigsåren olika s. k. beredskapsmönstringar.

Den viktigaste av dessa mönstringar ägde rum i början av år 1943. Genom kungörelse den 16 oktober 1942 (nr 819) föreskrevs, att svensk man, som var född något av åren 1878—1928, samt svensk kvinna, som var född något av åren 1883—1928, skulle per den 1 januari 1943 lämna uppgift om sådana personliga förhållanden, som kunde vara av betydelse dels ur arbetsmarknadssynpunkt, dels för luftskydd, skogsbrandskydd, utrymning och andra liknande åtgärder för hemortens försvar, dels ock för de frivilliga försvarsorganisationerna. Värnpliktiga m. fl. skulle dock lämna uppgift endast efter anmaning.

Uppgiftsmaterialet omfattade drygt tre miljoner dubbla mönstringsblanketter. För att fortlöpande hålla registret aktuellt föreskrev Kungl. Maj:t genom kungörelse den 17 december 1943 (nr 928) att dels svensk medborgare under det år han fyllde femton år, dels också, dock efter särskild anmaning, varje man, som icke längre var värnpliktig eller anställd vid krigsmakten, skulle lämna motsvarande mönstringsuppgift. Denna skyldighet har upphävts genom kungörelser den 12 oktober 1945 (nr 695) och den 8 november 1946 (nr 690). Genom kungörelse den 17 december 1943 (nr 929) föreskrevs skyldighet för pastor att lämna flyttningsuppgift för mönstringspliktiga. Även denna skyldighet är numera upphävd genom kungörelse den

12 oktober 1945 (nr 694) och nyssnämnda kungörelse den 8 november 1946 (nr 690).

På grundval av mönstringsmaterialet ha länsarbetsnämnderna efter föreskrifter och anvisningar av SAK upplagt olika register, avsedda att tjäntgöra som uttagningsregister vid planläggningen för tillgodoseendet av såväl jordbrukets och industrins behov av reservarbetskraft vid krig som även behovet av övrig beredskapspersonal (t. ex. för civilt försvar).

Utom nämnda register ha länsarbetsnämnderna med stöd av Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 augusti 1941 (nr 720), ändrad genom kungörelsen den 14 september 1944 (nr 649), upplagt särskilt beredskapsregister för personer, som i annan ordning än med stöd av värnpliktslagen uttagits till eller frivilligt åtagit sig uppgifter inom rikets militära eller civila försvarsberedskap. Beredskapsregistret avser att möjliggöra en kontroll till förhindrande av dubbelregistrering m. m.

År 1941 upplades inom SAK med stöd bl. a. av kungörelse den 28 februari 1941 (nr 100) register över företagare — med vissa undantag — inom industri och hantverk, som i april 1941 eller från oktober 1940 i genomsnitt hade minst tre anställda. I företagsregistret, varav avtryck tillställts respektive länsarbetsnämnder, ha krigsviktiga och för folkförsörjningen i krig oundgängliga företag utmärkts genom särskild kodbeteckning. Dessa företag skola i en krigssituation i första hand tillförsäkras erforderlig arbetskraft.

Med utnyttjande av de registreringar, som sålunda ägt rum, upprätta arbetsmarknadsorganen planer för tillgodoseende av näringslivets behov av arbetskraft under krig. Härjämte medverka arbetsmarknadsorganen vid personaluttagningen för de icke-militära försvarsorganisationerna. Såvitt angår civilt försvar finnas bestämmelser härom i civilt försvarskungörelsen den 14 september 1944 (nr 646).

5. Statistik.

Statistik rörande arbetsmarknaden publiceras i Sociala meddelanden, där den sammanföres i en särskild avdelning. Denna avdelning publiceras även som särtryck (»Arbetsmarknaden»). Den omfattar — förutom redogörelser för SAK:s verksamhet m. m. — månatliga statistiska uppgifter om arbetsförmedlingsverksamheten, om sysselsättningen inom industri och handel m. m., om arbetslösheten samt rörande byggnadsregleringen. Bearbetningen av den ifrågavarande statistiken sker delvis inom SAK och delvis inom socialstyrelsen.

Inom SAK bearbetas arbetsförmedlingsstatistiken, viss statistik rörande arbetslöshet samt statistiken rörande byggnadsregleringen.

Arbetsförmedlingsstatistiken belyser omsättningen på arbetsmarknaden. I denna statistik redovisas antalet arbetsansökningar, arbetssökande personer samt lediga och tillsatta platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna inom

olika län och näringsgrenar, varjämte även en siffra för relationen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft uträknas.

Den arbetslöshetsstatistik, som handhas av SAK, omfattar *dels* uppgifter om antalet arbetslösa inom fackföreningarna *dels ock* uppgifter om antalet hjälpsökande arbetslösa.

Förutom den nu nämnda statistiken föres givetvis inom olika byråer och sektioner hos SAK viss statistik rörande skilda delar av verksamheten. Härjämte utföras tillfälliga statistiska undersökningar.

B. Vissa arbetsmarknadsfrågor, som handläggas inom andra centrala verk.

1. Socialstyrelsen.

Enligt instruktionen för socialstyrelsen den 23 december 1937 (nr 1031) höra till styrelsens verksamhetsområde bl. a. ärenden rörande *arbetsmarknaden*, såsom arbetsmarknadens läge, arbetsförmedling, arbetslön, arbetslöshet, arbetslöshetsförsäkring; samt *förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare*, såsom föreningsrätt och förhandlingsväsen, arbetsavtal, kollektivavtal, arbetstvister.

Enligt instruktionen är styrelsen tillsynsmyndighet över bl. a. den offentliga och viss annan arbetsförmedling, erkända arbetslöshetskassor samt den sociala hemhjälpen. Tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen är, såsom nämnts, överflyttad till SAK.

I det följande redogöres för de viktigaste på socialstyrelsen ankommande arbetsmarknadsuppgifterna.

Den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen.

De allmänna föreskrifterna rörande den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen ha meddelats i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor (ändrad 1936: 151, 1937: 227, 1938: 99, 1941: 494, 1943: 185, 1944: 405, 777 och 1946: 332, 712).

Enligt 1 § i förordningen må registrerad understödsförening, vilken enligt sina stadgar bereder medlem understöd vid arbetslöshet i enlighet med vad i förordningen stadgas, av tillsynsmyndigheten antagas till erkänd arbetslöshetskassa.

I förordningens 7—13 §§ givas föreskrifter om stadgarnas bestämmelser rörande medlemskap. Sålunda föreskrives i 7 §, att från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem skall uteslutas bl. a.

1) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning; samt

2) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn.

Utan hinder av vad sålunda stadgats äger tillsynsmyndigheten beträffande viss kassa medgiva, att personer, som avses under 1) och 2), må kunna vinna inträde i kassan eller där kvarstå såsom medlemmar.

Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem må enligt 8 § utslutning, förutom i de fall som angivits i 7 §, kunna ske endast i vissa uppräknade fall. Ett av dessa gäller personer, för vilka på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmåga, lättja, osedlig vandel, dryckenskap eller annan dylik anledning synnerlig risk för arbetslöshet är för handen. Beslut, varigenom rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem förvägras någon av anledning som nu sagts, skall av kassans styrelse omedelbart anmälas för tillsynsmyndigheten.

Jämlikt 11 § skall medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som icke senast vid utgången av åttonde veckan eller, för kassa med månadsavgifter, andra månaden efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, till kassan antingen erlagt avgift eller belopp som nu sagts eller anmält förhållande, varå befrielse från avgiftsskyldigheten kan grundas, anses ha utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt; dock att kassans styrelse äger med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet pröva, huruvida den, som underlåtit att inom angiven tid anmäla omständighet, varå avgiftsbefrielse kan grundas, ändock må bibehållas vid sitt medlemskap. Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa eller viss grupp av kassas medlemmar medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugosjätte veckan eller, för kassa med månadsavgifter, sjätte månaden.

Styrelsen för erkänd arbetslöshetskassa må, där vissa särskilda skäl föreligga, besluta att medlem, som icke erlagt avgift före den i stadgarna angivna senaste tidpunkten, likväl icke skall anses ha utträtt ur kassan. Sådant beslut skall för att bli gällande ha godkänts av tillsynsmyndigheten.

I 14—25 §§ ha meddelats föreskrifter om stadgarnas bestämmelser rörande understöd.

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa må jämlikt 14 § endast utgå till arbetslös medlem, som

- 1) fyllt 16 år;
- 2) är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete;
- 3) hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmält sig såsom arbetssökande, på sätt i 19 § föreskrives; samt
- 4) uppfyller de i 21 § stadgade villkor med avseende å avgiftsbetalning.

I 15 § föreskrives, att till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Vad sålunda stadgats rörande arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

Under tiden för arbetskonflikt må enligt 16 § understöd icke utgivas:

1) till den, som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout);

2) till den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antas röna inverkan av densamma.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av nu nämnda regler meddelas av tillsynsmyndigheten.

Enligt 17 § skall erkänd arbetslöshetskassa utge understöd dels i form av daghjälp och dels i form av familjetillägg till daghjälpen. Understöd må därjämte utges såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete å annan ort.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp för viss dag, skall enligt föreskrifterna i 19 § den dagen hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen personligen söka arbete. Är medlemmen avlägset boende eller skulle av annan anledning skyldigheten att personligen inställa sig bli synnerligen betungande för honom eller föreligga eljest särskilda omständigheter, må denna skyldighet eftergivnas honom. Beslut härom meddelas, därest eftergiften avser viss dag eller visst antal dagar av varje vecka, av arbetsförmedlingsanstalt och eljest av tillsynsmyndigheten.

Enligt 21 § 1 mom. må erkänd arbetslöshetskassa i regel till medlem utgiva understöd endast därest han till kassan erlagt minst femtiotvå veckavgifter eller tolv månadsavgifter. Under viss förutsättning må tillsynsmyndigheten dock medge nedsättning av det erforderliga avgiftsantalet. Enligt paragrafens 2 mom. äger tillsynsmyndigheten jämväl medge, att nyttillträdande medlem får tillgodoräkna sig avgifter, som han före inträdet erlagt till annan sammanslutning.

Daghjälp må enligt 22 § i regel icke utgå till medlem förrän han under en tid av högst tjuguen dagar varit arbetslös under sex dagar (karenstid). Kassa äger inom vissa gränser besluta om längre karenstid. Innesluter understödsförening, som antagits eller antages till erkänd arbetslöshetskassa, medlem-

mar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger vidare tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid.

Enligt 23 § må daghjälp i regel icke utgå till medlem för mer än sammanlagt etthundrafemtiosex dagar under loppet av tolv på varandra följande månader.

Jämlikt 24 § må kassans styrelse under vissa förutsättningar och efter tillsynsmyndighetens medgivande besluta nedsätta daghjälpens storlek eller minska understöd tidens längd.

I 26 och 27 §§ lämnas föreskrifter om stadgarnas bestämmelser rörande avgifter och fondbildning. Dessa bestämmelser innebära, att vissa beslut av kassan skola prövas av tillsynsmyndigheten.

Enligt 28 § skall tillsynsmyndigheten utse en ledamot i erkänd arbetslöshetskassas styrelse jämte suppleant för denne.

30—36 §§ innehålla föreskrifter om tillsyn å erkända arbetslöshetskassor samt om återkallande av antagande. Enligt dessa bestämmelser skall tillsynsmyndigheten föra förteckning över erkända kassor och meddela vissa bestämmelser rörande kassornas bokföring. I 32 § stadgas, att det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att erkänd arbetslöshetskassa bedriver sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i förordningen och kassans stadgar samt på ett i övrigt ändamålsenligt sätt. Tillsynsmyndigheten har jämväl att tillhandagå med råd och upplysningar ej mindre i fråga om åtgärder, som må erfordras för antagande, än även beträffande det lämpliga inrättandet av verksamheten. Erkänd arbetslöshetskassa är pliktig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträden med kassan eller dess styrelse. Kassan åligger ock att till tillsynsmyndigheten insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som av nämnda myndighet äskas.

Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från förordningen förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd arbetslöshetskassas verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderlig. Finnes erkänd arbetslöshetskassa icke tillbörligen ställa sig sålunda meddelad anvisning till efterriktelse, må antagandet återkallas eller kassan förklaras vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig.

Jämlikt 36 § skall i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, utses en nämnd bestående av personer med sakkunskap beträffande arbetslöshetsfrågor, vilken nämnd skall ha att sammanträda inför tillsynsmyndigheten för att samråda med denna myndighet i angelägenheter, som röra de erkända arbetslöshetskassorna.

Föreskrift att socialstyrelsen skall vara tillsynsmyndighet finns i kungörelsen den 8 november 1912, nr 304 (senaste lydelse enligt kungörelse den 24 mars 1938, nr 100).

Bestämmelser om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ha meddelats i förordning den 15 juni 1934 (nr 265), ändrad 1934: 555, 1937: 228, 1941: 495, 1943: 186 och 1946: 713. Statsbidrag beviljas av socialstyrelsen. Utöver det statsbidrag, som utgår enligt nämnda förordning, bestrider staten numera kostnaden för kristillägg å utgiven daghjälp.

Vidare har i förordningen den 23 november 1934 (nr 554), ändrad 1936: 30, meddelats vissa bestämmelser angående övervakandet av erkända arbetslöshetskassor. Bestämmelserna innebära skyldighet för kassorna att till socialstyrelsen insända månatlig verksamhetsrapport, styrelseprotokoll samt redogörelse för kassans beslut i arbetsvägransfall.

De härövan återgivna bestämmelserna i 14, 15 och 19 §§ förordningen om erkända arbetslöshetskassor innebära, att arbetsförmedlingen inkopplats såsom kontrollorgan för arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslös kassamedlem är enligt dessa bestämmelser skyldig att söka arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen och skyldig att antaga erbjudet arbete, som fyller vissa krav. Tillämpningen av nämnda bestämmelser nödvändiggör ett nära samarbete mellan arbetsförmedlingens och arbetslöshetsförsäkringens organ. En utförlig redogörelse för detta samarbete återfinnes i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 240—253.

Den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen har sedan sin tillkomst snabbt utvecklats. Vid utgången av år 1945 voro sålunda 33 kassor med tillhoppa ca 819 000 medlemmar anslutna till försäkringen. I oktober 1946 hade antalet kassor ökats till 35 och medlemsantalet till ca 851 000. Medlemsantalet beräknas inom något år ha ytterligare vuxit till ca 950 000.

Såsom i ett tidigare sammanhang omnämnts, är frågan om införande av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring föremål för utredning inom socialvårdskommittén.

Genom beslut den 26 januari 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt särskilda sakkunniga att inom socialdepartementet biträda med utredning rörande vilka åtgärder, som behöva vidtagas vid en överflyttning från socialstyrelsen till SAK av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring.

Den privata arbetsförmedlingen.

Bestämmelser rörande den privata arbetsförmedlingen ha meddelats i lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. Lagen äger tillämpning å all slags arbetsförmedling, som bedrivs av annan än offentlig arbetsförmedlingsanstalt eller godkänd sjuksköterskebyrå och som icke sker genom utgivande av skrift, varå tryckfrihetsförordningen är tillämplig. Enligt 2 § i lagen må arbetsförmedling icke bedrivas i förvärvsyfte. Vill någon eljest bedriva arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning, skall tillstånd sökas hos socialstyrelsen. Avser verksamheten förmedling av anställning utom riket eller anställning här i riket å utlänning, som vistas utom riket, må tillstånd beviljas allenast för

de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämmer. Genom lagändringar den 21 mars 1940 (nr 155) och den 30 april 1942 (nr 209) har förmedling av anställning åt musiker, sceniska artister och därmed jämförliga yrkesutövare undantagits från lagens stadganden i detta hänseende. Undantagsbestämmelsen möjliggör för socialstyrelsen att tills vidare kunna meddela tillstånd till internationell arbetsförmedling beträffande musiker, sceniska artister och därmed jämförliga yrkesutövare, oberoende av att överenskommelse därom mellan Sverige och respektive främmande stat saknas. I övergångsgestämmelserna till lagen stadgas, att den som vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedrev arbetsförmedling i förvärvssyfte och som före den 1 februari 1936 gjorde ansökan därom, av socialstyrelsen kunde erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten t. o. m. den 31 december 1939. För tiden därefter äger styrelsen bevilja förlängning av dylikt tillstånd för högst ett år i sänder, dock icke längre än till den 1 januari 1950 samt allenast beträffande yrkesgrupper, som Konungen bestämt. Jämlikt kungörelse den 10 februari 1939 (nr 47) utgöras dessa yrkesgrupper av musiker och sceniska artister samt anställningssökande i husligt arbete, hotell-, pensionat- och restaurangrörelse, sjukvård och jordbruk. Genom lagändring den 31 augusti 1940 (nr 784) kan nytt tillstånd att bedriva arbetsförmedling i förvärvssyfte för angivna yrkesgrupper meddelas, dock endast för enskild person, som övertagit med vederbörligt tillstånd bedriven verksamhet, i vilken han sedan tiden före lagens ikraftträdande varit anställd.

Antalet privata arbetsförmedlare och omfattningen av dessas verksamhet minskas oavlåtligt. Enligt socialstyrelsens statistik uppgick antalet privata arbetsförmedlare år 1944 till 78, genom vilka tillsattes 2 491 platser för manliga och 19 855 platser för kvinnliga arbetssökande eller sålunda tillhoppa 22 346 platser. Av dessa kommo 10 440 på Stockholms stad.

En utförlig redogörelse för annan arbetsförmedling än den offentliga finns såsom bilaga A fogad till arbetsförmedlingsbetänkandet, del I (s. 303—329).

Förlikningsmannaväsendet m. m.

Bestämmelser om förlikningsmän äro meddelade i lagen den 28 maj 1920 om medling i arbetstvister. Berör utbruten arbetstvist, som påkallar förlikningsmans ingripande, även annan förlikningsmans verksamhetsområde, åligger det enligt 11 § i lagen förlikningsmännen att insända underrättelse till socialstyrelsen, som förordnar en av förlikningsmännen att medla i tvisten eller hos Kungl. Maj:t anhåller om dylikt förordnande för annan person. Finner förlikningsman påkallat, att särskild person förordnas att leda förhandling, har han att därom göra anmälan till socialstyrelsen, som, ifall skäl därtill äro, hos Kungl. Maj:t anhåller om meddelande av dylikt förordnande. Enligt 14 § i lagen kan Kungl. Maj:t uppdraga åt särskild förlikningskommission att medla i vissa tvister. Förslag till kommissionens sammansättning lämnas av socialstyrelsen.

Jämlikt lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt åligger det socialstyrelsen att i vissa fall utse opartisk ordförande, kommission och skiljenämnd i arbetstvister. Styrelsen skall jämväl föra register över åtgärder enligt lagen.

Enligt lagen den 17 maj 1940 (nr 331) om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän skall socialstyrelsen handlägga ansökningar om dylik förhandlingsrätt.

De ärenden, som sålunda ankomma på socialstyrelsen, handläggas å styrelsens förlikningsmannas expedition. Å expeditionen föres även statistik över arbetsavtal och arbetsinställelser.

Den sociala hemhjälpverksamheten.

Bestämmelser om denna verksamhet finnas i kungörelsen den 31 december 1943 (nr 947) om statsbidrag till social hemhjälpverksamhet.

Enligt kungörelsens 1 § skall sådan verksamhet ha till ändamål att i hem, där på grund av sjukdom, barnsörd eller därmed jämförbara omständigheter tillfälligt behov föreligger av biträde med hemmets skötsel, genom särskild hemvårdarinna lämna sådant biträde kortare tid.

Statsbidrag för avlönande av hemvårdarinna må enligt 2 § utgå till kommun eller, där kommun ej själv driver social hemhjälpverksamhet, till enskild sammanslutning, som anordnat dylik hjälpverksamhet enligt kungörelsens bestämmelser.

Enligt 3 § må hemvårdarinna tillhandahållas såväl åt den som är mindre bemedlad som åt den vilken är bemedlad men saknar möjlighet att på annat sätt erhålla lejd arbetskraft. Jämväl åt annan person må, såvida tillgången på hemvårdarinnor det medger, hemhjälp tillhandahållas. Hemhjälp till mindre bemedlad skall lämnas kostnadsfritt. För hemhjälp, som lämnas bemedlad person, bör betingas skälig ersättning, vid vars fastställande hänsyn jämväl bör tagas till vederbörandes betalningsförmåga.

Ledningen av statsunderstödd kommunal hemhjälpverksamhet utövas av kommunal hemhjälpnämnd (6 §). Inom varje landstingsområde skall för handhavande av de landstinget tillkommande uppgifterna i fråga om hemhjälpverksamhet finnas en hemhjälpstyrelse (8 §).

Tillsyn över den med statsbidrag bedrivna hemhjälpverksamheten utövas av socialstyrelsen (5 §), som även beviljar statsbidrag (20 §). Till biträde åt socialstyrelsen vid utövande av dess åligganden som tillsynsmyndighet skall finnas en av Kungl. Maj:t utsedd rådgivande nämnd.

Under kalenderåret 1944 utgick statsbidrag till avlönande av högst 500 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. Motsvarande antal har därefter höjts till 1 000 år 1945, 1 500 år 1946 och 2 000 år 1947.

För att möjliggöra utbyggnaden av den sociala hemhjälpverksamheten anordnas särskilda prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor, för vilka medel ställas till socialstyrelsens förfogande.

Den offentliga arbetsförmedlingens lokalorgan ha i allt större utsträckning tagits i anspråk såsom expeditioner för den sociala hemhjälpverksamheten.

Ärenden rörande social hemhjälp handläggas inom socialstyrelsen å socialvårdsbyrån.

Statistik.

Såsom å s. 49 omnämnts, bearbetas inom socialstyrelsen vissa delar av den statistik, som publiceras i arbetsmarknadsavdelningen av Sociala meddelanden. Detta gäller sysselsättningsstatistiken, vilken belyser sysselsättningen inom industri, byggnadsverksamhet, handel och samfärdsel, samt statistiken rörande de erkända arbetslöshetskassornas verksamhet. Vidare handhar socialstyrelsen bl. a. en omfattande statistik rörande lönerna inom näringslivet, vilken publiceras årsvis. Förslag till omläggning och utbyggnad av denna statistik har framlagts i december 1946 (SOU 1946: 90).

2. Försvarets socialbyrå.

Enligt beslut av 1934 års riksdag organiserades samma år under benämningen försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå ett centralorgan för verksamheten för beredande av civil anställning åt avgånget fast anställt militärmanuskap. Byrån erhöi enligt beslut av 1937 års riksdag en mera fast och permanent karaktär. På grund av de under försvarsberedskapen rådande särskilda förhållandena var civilanställningsbyrån fr. o. m. 1940 t. o. m. den 30 juni 1945 inordnad i SAK. År 1945 nyorganiserades byrån under benämningen försvarets anställningsbyrå och fick då ställningen av ett Kungl. Maj:t direkt underställt organ. Byrån ställdes under ledning av en särskild styrelse, vari SAK:s ordförande och chef skulle vara självskriven ordförande.

Under förarbetena för nyorganisationen ifrågasattes att byrån fortfarande skulle vara inordnad i SAK. I sitt yttrande över det av särskilda sakkunniga framlagda förslaget om inrättande av ett självständigt organ uttalade sålunda kommissionen, att den funnit vissa skäl föreligga för ett inordnande i kommissionen som en särskild byrå men att den likväl stannat för att tillstyrka de sakkunnigas förslag. Frågan borde dock upptagas till förnyad prövning sedan någon erfarenhet vunnits av byråns verksamhet. Föredragande departementschefen fann (prop. 1945: 154, s. 44 f.) med hänsyn till de speciella uppgifter, som avsågos skola ankomma på byrån, flertalet skäl tala för att denna borde såsom självständigt organ vara direkt underställd Kungl. Maj:t. Någon personalbesparing syntes icke stå att vinna genom ett inordnande av byrån i SAK, och — då det finge förutsättas att ett nära samarbete skedde mellan de båda organen — syntes icke heller några praktiska fördelar uppnås genom en dylik sammanslagning.

Å byrån ankommo uppgifter icke blott rörande civilanställningsverksamheten utan även rörande rekrytering av fast anställt manuskap till försvaret.

Byråns och dess lokala organs verksamhet skulle bedrivas i nära samarbete med SAK, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna. En närmare redogörelse för detta samarbete finns i arbetsförmedlingsbetänkandet, del I, s. 172—174.

Enligt beslut av 1946 års riksdag ha numera till byrån överförts de tidigare på SAK ankommande uppgifterna med avseende å familjebidrag, värnpliktslån m. m. Härvid indrogs kommissionens värnpliktshjälpsbyrå. Anställningsbyrån omorganiserades samtidigt och dess namn ändrades till försvarets socialbyrå. Ordförande i styrelsen för byrån skall, enligt Kungl. Maj:ts förordnande, vara SAK:s ordförande eller vice ordförande.

3. Överstyrelsen för yrkesutbildning.

Tidigare anordnade SAK i icke ringa utsträckning yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. fl. Efter tillkomsten av överstyrelsen för yrkesutbildning har denna verksamhet överflyttats till överstyrelsen. SAK anordnar endast kurser i allmänbildande ämnen för arbetslösa. I den mån anordnande av yrkesutbildning anses påkallat, ankommer sådan verksamhet på överstyrelsen.

Enligt instruktionen för överstyrelsen den 31 december 1943 (nr 963) skall bland ledamöterna ingå en av Kungl. Maj:t utsedd representant för SAK. Överstyrelsens chef är i sin tur ledamot i SAK, men någon föreskrift motsvarande den i instruktionen för överstyrelsen intagna finns icke i instruktionen för SAK.

4. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för de på SAK ankommande arbetslöshetsärendena drivas statliga beredskapsarbeten i avsevärd utsträckning genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg.

IV. Den framtida ordningen för central handläggning av arbetsmarknadsfrågor.

A. Inrättande av en arbetsmarknadsstyrelse.

I de för utredningen meddelade direktiven har uttalats, att det förefaller uppenbart att det allt framgent kommer att finnas behov av ett centralt statligt organ för handläggning av de frågor, som avse samhällets arbetsmarknadspolitiska åtgöranden. Å utredningen ankommer enligt direktiven bl. a. att klarlägga, vilka uppgifter som lämpligast kunna uppdragas åt ett sådant organ för att erforderliga krav på organisatorisk och administrativ samordning i olika avseenden skola kunna tillgodoses.

Då man söker få en överblick över de arbetsuppgifter, som böra tillkomma ett centralt arbetsmarknadsorgan, är det ett drag i utvecklingen, som förtjänar framhållas och något närmare belysas. Sedan några år tillbaka kunna på detta område skönjas vissa tendenser, som på sistone blivit mera utpräglade och uppmärksammade och som i framtiden utan tvivel komma att i mycket hög grad sätta sin prägel på samhällets åtgärder inom området. Med någon generalisering kunna dessa tendenser sammanfattas i beteckningen *arbetsmarknadspolitikens aktivisering*.

De åtgärder från samhällets sida, som intill senare tid varit gängse på arbetsmarknadsområdet, kunna — även när de varit mycket omfattande och krävt stora kostnader — i viss mening karakteriseras som passiva. Detta gäller såväl samhällets åtgärder för att befordra omsättningen på marknaden, d. v. s. arbetsförmedlingen, som åtgärderna för att möta svårare rubbningar, d. v. s. hjälpåtgärderna vid arbetslöshet. Arbetsförmedlingen är till sin natur passiv i den meningen, att den arbetar med utbudet och efterfrågan på arbetskraft, sådana dessa faktorer faktiskt och aktuellt föreligga, och syftar — åtminstone i stort sett — icke till att närmare analysera, långt mindre aktivt påverka den utveckling, som leder till att utbudet och efterfrågan te sig såsom fallet är. Hjälpåtgärderna vid arbetslöshet ha varit passiva i den meningen, att de kommit först i efterhand; ej heller dessa åtgärder ha syftat till att påverka utvecklingen utan endast att lindra arbetslösheten sedan denna är ett faktum, ja, oftast först sedan den tämligen lång tid varit ett faktum.

I nu nämnda hänseenden håller en ny ordning på att arbeta sig fram. Denna utveckling är redan på god väg, och framförallt måste den hållas i sikte vid planläggningen av framtidens organisation på området. Tenden-

sen kan i korthet angivas så, att man i båda de nu nämnda hänseendena — förmedlingsverksamheten och hjälpåtgärderna — icke nöjer sig med att vänta på utvecklingen, utan söker komma den ett stycke i förväg och — i den mån det nu är möjligt — påverka den. Som grund för en sådan mera aktiv arbetsmarknadspolitik söker man erhålla en kartläggning av olika geografiska områdens ekonomiska och demografiska struktur, en bild av områdets utvecklingsmöjligheter och utvecklingstendenser vad angår dess försörjning med arbetskraft.

På denna grund bygger man åtgärder av olika slag, på kortare eller längre sikt. Bland de åtgärder, som ligga närmast till hands, äro de som eftersträva att en tid i förväg få kännedom om större förändringar på marknaden, t. ex. driftsnedläggelser och permitteringar, och att även på längre sikt bedöma företags framtidsutsikter och sannolikheten av kommande förändringar. Utöver denna rent kunskapande verksamhet vill man finna former för att direkt påverka den utveckling, som sålunda kan skönjas. Om ett företags svårigheter anses vara tillfälliga, kan företaget stödjas med samhällsåtgärder, såsom statsbeställningar eller subventioner. Om en omläggning anses nödvändig, kunna sådana åtgärder mildra olägenheterna under ett avvecklings- och omställningsskede. En verksamhet, som på ännu tidigare stadium och mycket lång sikt söker motverka en felinriktning av efterfrågan på arbetskraft, är den som vanligen benämnes industrins lokalisering. Därmed avses i detta sammanhang, att industriföretag vid den lokala förläggningen av sin verksamhet taga i betraktande icke endast, som självfallet är, ortens möjligheter i fråga om råvaru- och drivmedelstillgång och transportmöjligheter utan även vad man med kännedom om traktens befolknings- och sysselsättningsförhållanden kan förutse om möjligheten att erhålla arbetskraft av det slag som åsyftas. Ur denna synpunkt är det exempelvis olämpligt att flera tunga industrier med enbart manlig arbetskraft samlas på en ort och flera textilindustriföretag med stort behov av kvinnlig arbetskraft dominera en annan ort. Här ha arbetsmarknadsmyndigheterna en angelägen uppgift.

Vad sist sagts har avsett åtgärder på efterfrågesidan. Även utbudet av arbetskraft kan påverkas. Om tillgång och efterfrågan fördela sig geografiskt ojämnt, kan man med rese-, flyttnings- och familjebidrag befördra en utjämning på kortare eller längre sikt. Av största betydelse äro sådana åtgärder för att bryta isoleringen i typiska arbetslöshetsområden som exempelvis de »döda» sågverksdistrikten. De förut omnämnda åtgärderna att i god tid och på mycket lång sikt förebygga en felinriktning av efterfrågan ha en parallell även på utbudssidan, nämligen yrkesvägledningen, den på lång sikt måhända viktigaste av landvinningarna på detta område.

En form för aktivisering av verksamheten, som inriktar sig på både utbud och efterfrågan, är den s. k. arbetsberedningen för partiellt arbetsföra. Där kräves en anpassning på ömse håll: av arbetsgivaren måhända en nyindelning av arbetsmomenten och särskilda anordningar, av arbetstagaren omskolning och andra åtgärder. Arbetsförmedlingens uppgift går här långt utöver förmedlarens.

För den föreliggande organisationsuppgiften är det av särskilt intresse att se, att arbetsförmedlingen och hjälpverksamheten vid arbetslöshet i belysning av denna utveckling tydligare framstå som olika grenar av samma verksamhet. Historiskt ha dessa båda former för samhällsåtgärder vuxit fram var för sig, och organisatoriskt ha de till 1940 gått åtskilda, men det är tydligt att en aktiverad arbetslöshetspolitik och en arbetsförmedling, som vill komma utvecklingen i förväg, äro strävanden på samma linje och delvis med samma medel. Tillsammans utgöra de en homogen arbetsuppgift, den centrala arbetsmarknadsmyndighetens huvuduppgift.

SAK organiserades 1940 främst med tanke på de krav, som de av kriget betingade utomordentliga förhållandena kunde befaras komma att ställa. Såsom framgår av det förut sagda, är utredningen emellertid av den uppfattningen, att de riktlinjer, som följdes vid sammanförandet hos kommissionen av arbetsmarknadsuppgifter från olika håll, i det väsentliga äro hållbara även för framtiden. Kärnan i ett centralt arbetsmarknadsorgans verksamhet måste vara ledningen av den offentliga arbetsförmedlingen såsom samhällets främsta organ för utjämning av utbud av och efterfrågan på arbetskraft. Till denna kärna bör ansluta sig ledningen av de särskilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som betingas å ena sidan av överflöd på arbetskraft och å andra sidan av brist på arbetskraft.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts har utredningen övervägt, *hurvida det centrala arbetsmarknadsorganet bör organiseras såsom en fristående myndighet* eller om uppgiften att vara centralt arbetsmarknadsorgan bör uppdragas åt annan myndighet. I sist angivna fall kan endast socialstyrelsen komma i fråga.

Socialvårdskommittén har i sitt betänkande angående socialvårdens organisation m. m. (SOU 1942:56) föreslagit (s. 172 f.), att en enhetlig central ledning skall inrättas för åtminstone vissa delar av socialvården samt att denna ledning skall utövas av socialstyrelsen. Hos socialstyrelsen skall enligt kommitténs förslag samlas ledningen av den av kommittén i stället för fattigvården m. m. förslagna socialhjälpens samt av barnavård och alkoholistvård. I fråga om vissa andra områden av socialvården, bland dem arbetslöshetshjälpens, förklarade sig kommittén för det dåvarande icke kunna intaga någon bestämd ståndpunkt till motsvarande spörsmål, utan denna bleve beroende av resultatet av de utredningar och överväganden, som kommittén fortsättningsvis skulle företaga med avseende å de olika hjälpformernas innehåll och organisation. Kommittén har ännu icke framlagt något närmare förslag på nu ifrågavarande punkt.

Utredningen har för sin del kommit till den uppfattningen, att ett sammanförande hos socialstyrelsen av såväl arbetsmarknadsuppgifterna som ledningen av den egentliga socialvården icke kan uppställas som ett praktiskt alternativ redan på grund av omfattningen av båda de nämnda verksamhetsområdena. Såväl den nuvarande arbetsmarknadskommissionen som socialstyrelsen äro verk, som på grund av sin storleksordning redan var för

sig måste erbjuda svårigheter att leda och sammanhålla. Även om de arbetsuppgifter, som nu ombesörjas av SAK, icke i framtiden skulle fordra en lika omfattande organisation som den nuvarande — vilket främst beror på utvecklingen å arbetsmarknaden — kommer med säkerhet ett sammanslaget verk att bli alltför stort för att kunna effektivt ledas av en chef. Någon väsentlig ändring i detta förhållande torde icke kunna åstadkommas genom sammanförande av byråerna i avdelningar under särskilda avdelningschefer e. dyl. De olägenheter, som den alltför stora organisationen skulle medföra, kunna enligt utredningens mening icke uppvägas av de fördelar, som en enhetlig organisation i vissa avseenden skulle innebära.

Utredningen föreslår sålunda, att det centrala arbetsmarknadsorganet organiseras som ett fristående verk. För detta verk föreslår utredningen namnet *arbetsmarknadsstyrelsen*.

B. Arbetsmarknadsstyrelsens verksamhetsområde.

Utredningen behandlar först närmare de verksamhetsuppgifter, som för närvarande ankomma på SAK.

Såsom förut nämnts måste det centrala i arbetsmarknadsstyrelsens åligganden vara ledningen av *den offentliga arbetsförmedlingens* verksamhet. Härvid åsyftas främst det av arbetsförmedlingarna bedrivna egentliga förmedlingsarbetet. Åt arbetsförmedlingsorganen har emellertid även uppdragits att ta befattning med ett flertal sinsemellan olikartade arbetsuppgifter med mer eller mindre stark anknytning till förenämnda förmedlingsarbete. Delvis ha dessa uppgifter betingats av krisförhållandena under krigsåren och äro till följd därav nu avvecklade eller under avveckling; delvis ha de en mera permanent karaktär. I stort sett ha de det gemensamt, att de falla inom ramen för den förut berörda aktiverade arbetsmarknadspolitiken.

Enligt det av sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation framlagda förslaget skall den offentliga arbetsförmedlingen definitivt förstärkas i de delar den nu har fredsmässiga arbetsuppgifter. Utredningen har vid sina överväganden utgått ifrån, att detta förslag blir åtminstone i sina väsentliga delar genomfört. Härigenom äro också det centrala arbetsmarknadsorganets uppgifter till stor del givna.

Förenämnda sakkunniga ha som sin uppfattning uttalat, att den offentliga arbetsförmedlingen ej ännu nått den höga grad av effektivitet eller på alla områden undergått den utbyggnad, som erfordras med hänsyn till behov som göra sig gällande på arbetsmarknaden. Såsom de faktorer, vilka i framtiden komma att ställa ökade krav på arbetsförmedlingen, ha de sakkunniga angivit näringslivets omställning och befolkningsutvecklingen, den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringens ökade anslutning, de höjda understödsförmånerna till arbetslösa, varselsystemet på arbetsmarknaden, länsarbetsnämnds direkta samverkan med kommunal arbetslöshetsnämnd, läns-

arbetsnämnds medverkan i planeringsarbetet för mötande av en arbetsmarknadskris samt den privata i förvärvssyfte bedrivna förmedlingsverksamhetens upphörande år 1950. Utredningen delar de sakkunnigas uppfattning, att en ytterligare utbyggnad av arbetsförmedlingen torde komma att te sig ofrånkomlig. Denna utbyggnad kommer att ställa än större krav på överblick och sammanhållande förmåga hos arbetsmarknadsstyrelsen.

Utredningen återkommer i det följande till vissa sidor av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, där arbetsförmedlingsorganen äro i större eller mindre utsträckning inkopplade. I förevarande sammanhang böra några ord sägas om två avsnitt av arbetsförmedlingens åligganden, nämligen den verksamhet, som berör de partiellt arbetsföra, och yrkesvägledningen.

Beträffande *de partiellt arbetsföra* erinras om att den särskilda kommittén för frågor rörande nämnda klientel föreslagit, att arbetsmarknadsorganen icke blott — i utbyggd omfattning — skola ha hand om den verksamhet för arbetsberedning, som nu ombesörjes av dessa organ, utan även ta befattning med den övriga arbetsvårdsverksamhet, som enligt kommittén bör organiseras för de partiellt arbetsföra och som skall omfatta bl. a. medicinsk behandling i form av sysselsättnings- och arbetsterapi, yrkesvägledning, arbetsprövning samt yrkesutbildning och arbetsträning. SAK skall enligt förslaget leda och utöva tillsyn över arbetsvården. Utredningen finner för sin del kommitténs tankegång att arbetsvårdsverksamheten bör organiseras med utgångspunkt från dess viktigaste del, den arbetsförmedlande verksamheten, riktig. Arbetsvårdsverksamheten faller utan tvivel inom ramen för den aktiverade arbetsmarknadspolitiken. Det synes också sannolikt, att både den lokala och den centrala organisationen för ifrågavarande uppgift bör byggas ut. Då kommittén ännu ej närmare utformat innehållet i nämnda arbetsvårdsverksamhet, finner sig utredningen dock icke kunna lägga den av kommittén framlagda organisationsplanen till grund för sitt förslag i denna del utan föreslår tills vidare i stort sett bibehållande av den nuvarande organisationen.

Verksamheten för *yrkesvägledning* är nu organisatoriskt sammankopplad med arbetsförmedlingens specialförmedling för ungdom. En anknytning till skolöverstyrelsen och möjligen även till överstyrelsen för yrkesutbildning kan emellertid diskuteras. Utredningen finner för sin del, att sambandet mellan yrkesvägledningen och ungdomsförmedlingens verksamhet är så starkt, att de båda verksamhetsgrenarna icke böra skiljas åt. Då ungdomsförmedlingen enligt utredningens mening icke kan utbrytas ur arbetsförmedlingen i övrigt, kommer utredningen till den slutsatsen, att yrkesvägledningen bör centralt handhas av arbetsmarknadsstyrelsen. Utredningen har utformat sitt förslag i enlighet härmed. Upperbart är emellertid, att yrkesvägledningen även måste organisatoriskt anknytas till de centrala skolmyndigheterna. Då det pågående utredningsarbetet på skolväsendets område möjligen kan komma att mera avsevärt ändra förutsättningarna i fråga om sambandet mellan yrkesvägledning och skolväsende, föreslår utredningen en sådan utformning av organisationen, att möjligheten till en ändring av densamma hålles öppen.

På arbetsmarknadsstyrelsen bör i princip ankomma ledningen under Kungl. Maj:t av de särskilda statliga åtgärderna till förhindrande av *arbetslöshet* eller mildrande av dess verkningar. Det bör åligga arbetsmarknadsstyrelsen att hålla sig noggrant underrättad om utvecklingen på arbetsmarknaden och att vidtaga eller föreslå de åtgärder, som anses erforderliga i arbetslöshetssituationer. Detta innebär bl. a., att styrelsen skall pröva enligt vilken linje samhällets ingripande i det särskilda fallet bör äga rum, alltså om arbeten skola anordnas, om kontantunderstöd skola utbetalas o. s. v.

När det gäller *arbetslinjen* synes ingen tvekan kunna råda om att arbetsmarknadsstyrelsen skall ha hand om ledningen av det förberedelsearbete, som består i utväljandet av en investeringsreserv och planeringen för genomförande av de i reserven ingående arbetsföretagen. Vidare bör å styrelsen ankomma att besluta eller föreslå, vilka arbeten som skola sättas igång i en förhandenvarande situation.

Härjämte bör styrelsen ha hand om frågor rörande hänvisning av arbetslösa till arbeten.

Mindre klart är, i vilken utsträckning arbetsmarknadsstyrelsen bör medverka vid bedrivandet av arbeten, som sättas igång av arbetsmarknadspolitiska skäl. Härom får utredningen anföra följande.

Först må erinras om att arbetslöshetskommissionen drev huvuddelen av reservarbetena i egen regi (så länge arbetsdirektionerna funnos genom dessa). Beträffande de statliga beredskapsarbetena har under senare tid i stort sett tillämpats den principen, att SAK drivit arbeten i den omfattning, som ansetts erforderlig för upprätthållande av kommissionens byggande organisation, medan övriga arbeten drivits av andra verk, främst väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Det synes klart, att därest en omfattande arbetslöshet skulle uppträda och som följd därav investeringsreservens arbeten i större utsträckning sättas i verket, arbetena i stort sett skola drivas av de statliga verk, inom vilkas verksamhetsområde arbetena falla, eller också av kommuner eller enskilda. I investeringsreserven upptagas ju de arbeten, som under normala förhållanden beräknas komma till utförande inom de närmaste 2—3 åren. Tillgripes investeringsreserven vid arbetslöshet, innebär detta endast, att arbetena utföras något tidigare än eljest skulle blivit förhållandet. Det synes då uppenbart, att arbetena i den mån så är möjligt skola utföras under samma former, som skulle ha kommit till användning vid ett normalt fullföljande av investeringsverksamheten.

Såväl statliga myndigheter som kommuner anlita under normala förhållanden i stor utsträckning enskilda entreprenörer för sina arbeten. Någon anledning att frångå detta förfarande torde icke föreligga när det gäller utförande av arbeten tillhörande investeringsreserven. Investeringsutredningen har för sin del förutsatt, att entreprenadfirmornas organisation skall tagas i anspråk innan någon utbyggnad av den statliga byggnadsorganisationen företages (SOU 1944: 12, s. 33). Visserligen erbjuda sig särskilda svårigheter när det gäller att utföra arbetslöshetsbekämpande arbeten genom

entreprenör, i det att syftet med arbetenas igångsättande förutsätter, att arbetena skola kunna avbrytas, då arbetslöshetssituationen icke längre påkallar deras drivande, att de skola drivas med hänvisad arbetskraft även om denna icke är yrkeskunnig eller eljest icke av sådan beskaffenhet, som arbetsgivaren önskar etc. Anförda omständigheter medföra, att man måste räkna med dyrare kostnader än vid entreprenadarbeten under normala förhållanden. Erfarenheten bl. a. från vissa beredskapsarbeten, som av SAK utlämnats på entreprenad, visa dock, att det är möjligt att träffa sådana anordningar, att entreprenadsystemet kan komma till användning vid arbetslöshetsbekämpande arbeten. Särskilda bestämmelser, som avse att reglera ifrågavarande spörsmål, föreligga utarbetade för beredskapsarbeten inom väg- och vattenbyggnadsfacket.

Beträffande den huvuddel av investeringsarbeten under arbetslöshet, som sålunda kommer till utförande genom de reguljärt byggande verken, kommuner eller enskilda, måste det ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen *dels* att utöva viss kontroll och *dels* att företräda de sociala synpunkterna. Företräddet av sistnämnda synpunkter innefattar bl. a., att styrelsen skall ta initiativ till arbetenas igångsättande och nedläggande, meddela föreskrifter rörande hänvisning av arbetskraft, angående eventuella särskilda av sociala skäl betingade förmåner för arbetarna m. m. Detta förutsätter en nära kontakt med de byggande organen, inspektion från arbetsmarknadsstyrelsens sida o. s. v.

Den byggande verksamhet, som det kan ifrågasättas att uppdra åt arbetsmarknadsstyrelsen, är den verksamhet, som erfordras för att möta mera tillfälliga ökningar av arbetslösheten inom visst mera begränsat yrkesområde eller geografiskt område. En given följd av att ett sådant uppdrag lämnas styrelsen måste emellertid bli, att styrelsen även under tider med ringa arbetslöshet alltid skall ha hand om arbeten i sådan omfattning, att minimiorganisationen är fullt sysselsatt. För att organisationen skall kunna sysselsätta kvalificerad personal och för att den skall vara i stånd att vid ökning av arbetslösheten svälla ut måste den ha en viss minimiomfattning.

Erfarenheten torde få anses ha utvisat, att ett centralt arbetsmarknadsorgan med byggande funktion i nu angiven utsträckning — vilket motsvarar nuvarande organisation inom SAK — utgör ett smidigt instrument för bemästrande av mindre kriser. Den omständigheten att beslutanderätten i fråga om igångsättande och nedläggande av arbeten samt drivandet av dessa tillkommer den myndighet, som har att bevaka arbetsmarknadens utveckling och ta initiativet till hjälpåtgärder, ger otvivelaktigt den bästa möjliga garantin för ett snabbt och icke överdrivet formbundet handlande. En organisation, som bygger på samarbete mellan olika centrala myndigheter, kan — även om den bästa ömsesidiga samarbetsvilja råder — icke bli lika effektiv som en organisation, där ärendena handläggas inom samma verk. Tid förlust och tyngande former torde icke helt kunna undvikas, när ärendena skola behandlas inom olika verk. Det är också troligt, att ett organ, som är särskilt organiserat med tanke på att möta hastigt påkommande kriser, har

lättare att bemästra de svårigheter, som följa med en utsvällning av verksamheten, än ett organ, som till huvuduppgift har att besörja normala, föga fluktuerande arbetsuppgifter. Av särskilt värde i krissituationer är under nuvarande förhållanden den erfarenhet, som samlats hos SAK:s tekniska byrå under dess sysslande med ärenden rörande reserv- och beredskapsarbeten.

Härtill kommer, att vissa arbetsobjekt icke ha någon företrädare bland de statliga byggande verken och icke heller lämpligen kunna byggas av kommunala organ (mindre kommuner ha ju vanligen icke egen byggande organisation). Skola sådana arbetsobjekt komma till utförande, är man sålunda hänvisad till entreprenadförfarande. Det torde emellertid få anses i hög grad önskvärt, att staten har möjligheten att, om entreprenadavtal icke kan träffas på fördelaktiga villkor, utföra även dylika arbeten i egen regi.

Slutligen kan anföras, att den tekniska personal, som under alla förhållanden torde erfordras hos arbetsmarknadsstyrelsen, får bättre möjligheter att följa den tekniska utvecklingen om styrelsen driver arbeten i egen regi.

Mot den nu behandlade organisationsformen kan främst invändas, att densamma kan innebära en onödig dubbelorganisation. Gränsdragningen mot de reguljärt byggande verken, främst väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, blir oklar. Om arbetslösheten under en längre tidsperiod blir liten är det icke säkert, att beredskapsarbeten behöva anordnas i sådan omfattning, att de medföra ett rationellt utnyttjande av den kvalificerade tekniska personalen. Det kan vidare befaras, att arbetsmarknadsstyrelsens byggande organisation blir mindre skickad än de reguljärt byggande organen, som ha större kontinuerlig verksamhet, att vid behov svälla ut och åtaga sig arbeten i större utsträckning. Då, såsom förut framhållits, huvuddelen av arbetena vid en större arbetslöshetskris böra utföras i samma ordning, som om arbetena kommit till utförande vid normal tidpunkt, måste även de reguljärt byggande verken — främst väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, inom vars område huvuddelen av anläggningsarbetena i investeringsreserven faller — organiseras så att en relativt snabb utsvällning av verksamheten vid behov blir möjlig.

Vid övervägande av nu anförda skäl för och emot att arbetsmarknadsstyrelsen organiseras för att driva arbetsföretag i egen regi har utredningen kommit till den uppfattningen, att skälen för nämnda organisationsform överväga. Utredningen finner det sålunda icke tillrådligt att avskaffa SAK:s nuvarande organisation för detta ändamål. Utredningen finner det emellertid angeläget, att organisationen erhåller en begränsad omfattning och utformas så att densamma kan avvecklas, om utvecklingen skulle föranleda därtill.

Då utredningen sålunda räknar med att arbetsmarknadsstyrelsen skall vara ett byggande verk, synes det utredningen naturligt, att styrelsen — på samma sätt som SAK under nuvarande förhållanden — utnyttjas för hållande av beredskapslager av arbetsmaskiner och arbetsredskap m. m. för anläggningsarbeten.

Beträffande arbetslöshetshjälp enligt *understödslinjen* torde, såsom förut

(s. 37) omnämnts, socialvårdskommittén komma att framlägga förslag. Något definitivt förslag rörande organisationen i denna del kan utredningen sålunda icke framlägga. Tills vidare bör nuvarande organisation bestå.

I detta sammanhang må anmärkas, att om de särskilda kontantunderstöden till oförvållat arbetslösa såsom ett resultat av socialvårdskommitténs förslag komma att avskaffas och ersättas av den av kommittén föreslagna allmänna socialhjälpen under central ledning av socialstyrelsen, detta kommer att innebära ett avsteg från en princip, som tidigare tillmätts stor vikt. Det har nämligen ansetts angeläget, att samma myndighet har ledningen av arbetslöshetshjälpen såväl enligt arbetslinjen som enligt understödslinjen. Nämnda omläggning skulle innebära, att arbetsmarknadsstyrelsen skulle bli centralmyndighet för åtgärder enligt arbetslinjen och socialstyrelsen för åtgärder enligt understödslinjen. Då något förslag från socialvårdskommittén ännu icke föreligger beträffande förevarande område, finner sig utredningen emellertid icke böra ingå på något närmare övervägande rörande konsekvenserna av en dylik anordning.

Även ledningen av de samhällsåtgärder, som betingas av *brist på arbetskraft*, bör i princip handhas av arbetsmarknadsstyrelsen. På samma sätt som när det gäller arbetslöshet bör styrelsen ha att förskaffa sig kännedom om vilka ingripanden som erfordras samt vidtaga eller framlägga förslag till därav föranledda åtgärder. En rad exempel på dylika åtgärder kunna hämtas från krigsårens regleringar. I stort sett ha ifrågavarande regleringsåtgärder innefattat antingen spärrar för övergång från visst yrkesområde till annat eller också premier vid fullgörande av visst arbete. Dessa båda medel ha i vissa fall kombinerats på olika sätt. Den enda av ifrågavarande regleringar, som nu kvarstår, är byggnadsregleringen. En utredning pågår angående eventuellt ersättande av även denna reglering med andra åtgärder för säsongutjämning inom byggnadsfacket. Därest byggnadsregleringen består, då arbetsmarknadsstyrelsen träder i verksamhet, bör styrelsen vara centralmyndighet för densamma.

På arbetsmarknadsstyrelsen bör vidare ankomma att ge vägledning i fråga om industrilokalisering.

Arbetsmarknadsstyrelsen bör handlägga de planläggningsuppgifter, som avse *arbetsmarknaden vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden*. Detta innebär, att nämnda organ skall ombesörja den nu på arbetsmarknadscommissionen ankommande handläggningen av ärenden rörande uppskov och anstånd (hempermittering) samt planläggning för tillämpning av tjänstepliktslagen och annan planläggning för att tillgodose behovet av arbetskraft inom näringsgrenar av särskild betydelse för försvaret och folkförsörjningen. Arbetsmarknadsstyrelsen bör vara riksarbetsstyrelse enligt tjänstepliktslagen.

I den mån arbetsblockorganisationen finnes böra upprätthållas under fredstid, bör ledningen av planläggningsarbetet tillkomma arbetsmarknadssty-

relsen. Denna bör alltså träda i riksblockmyndighetens ställe som centralorgan för blockorganisationen.

Såsom av den tidigare lämnade redogörelsen framgår, handlägger socialstyrelsen vissa ärenden, som mer eller mindre nära beröra arbetsmarknaden. Då utredningen kommit till det resultatet, att det centrala arbetsmarknadsorganet bör organiseras fristående från socialstyrelsen, uppställer sig frågan om *gränsdragningen mellan arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen*. Här om får utredningen anföra följande.

När arbetsförmedlingsärendena år 1940 överflyttades till arbetsmarknads-kommissionen, kvarblevo hos socialstyrelsen ärendena rörande tillsynen över den privata arbetsförmedlingen och den frivilliga statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Dessa ärenden handläggas å socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå, där även ärendena rörande den offentliga arbetsförmedlingen tidigare handlades. Enligt utredningens mening böra båda de nämnda, hos socialstyrelsen kvarvarande ärendesgrupperna överföras till arbetsmarknadsstyrelsen.

Skälet för att överföra ärendena rörande *den privata arbetsförmedlingen* är, att arbetsmarknadsstyrelsen otvivelaktigt kommer att vara den i fråga om arbetsförmedling mest sakkunniga myndigheten. Det skulle möjligen kunna invändas, att den myndighet, som har ledningen av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet, icke är lämplig såsom tillsynsmyndighet för den privata arbetsförmedlingen på grund av att ett konkurrensförhållande existerar mellan de båda formerna av arbetsförmedling. Utredningen anser dock, att risken för att den offentliga arbetsförmedlingens centralmyndighet skall brista i oväld vid utövande av sin uppgift såsom tillsynsmyndighet icke kan tillmätas betydelse. Utredningen vill hänvisa till att socialstyrelsen till år 1940 var tillsynsmyndighet för båda formerna av arbetsförmedling.

Såvitt angår *arbetslöshetsförsäkringen* är det uppenbart, att arbetslöshetskassornas och arbetsförmedlingens verksamhet måste samordnas. Arbetsförmedlingens effektivitet bestämmer i viss mån den omfattning, vari försäkringen utnyttjas. Arbetsförmedlingsorganen måste tillämpa de för försäkringen gällande reglerna beträffande de försäkrades skyldighet att anta erbjudet arbete respektive rätt att vägra anta arbete, som icke fyller vissa krav. De avgöranden, som försäkringens tillsynsmyndighet träffar i de s. k. arbetsvägransfallen, innefatta sålunda prejudikat såväl för kassorna som för arbetsförmedlingsorganen. Det är nödvändigt för arbetsmarknadsstyrelsen såsom centralorgan för åtgärder enligt arbetslinjen att noga följa försäkringens utnyttjande för att kunna ingripa genom anordnande av arbetsföretag där så erfordras. Det synes vara till avsevärd fördel för samordningen i ifrågavarande hänseenden, om samma myndighet är chefsmyndighet för arbetsförmedlingen och för åtgärder enligt arbetslinjen samt tillsynsmyndighet för arbetslöshetsförsäkringen.

Mot ett dylikt sammanförande av befogenheterna hos arbetsmarknadsstyrelsen kan på samma sätt som beträffande den privata arbetsförmedlingen

möjligen göras den invändningen, att arbetsförmedlingens chefsmyndighet kan befaras visa sig partisk vid behandling av arbetsvågransfall och andra frågor rörande försäkringen, där en motsättning kan förefinnas mellan arbetsförmedlingsorganen och försäkringens organ. Arbetsmarknadsstyrelsen skulle sålunda kunna förväntas vara mindre benägen att träffa avgöranden, som innebära en desavuering av arbetsförmedlingsorganen. Utredningen finner icke heller denna invändning bärande. Liksom beträffande den privata arbetsförmedlingen kan hänvisas till att socialstyrelsen tidigare handhaft tillsynen både över arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen, varvid ärendena till yttermera visso handlagts på samma byrå. Någon olägenhet av antytt slag synes icke ha framträtt under nämnda tid. Vidare föreslår utredningen i det följande, att arbetsmarknadsstyrelsen vid handläggningen av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkringen skall ha särskild sammansättning, vilken innebär viss garanti för att försäkringens synpunkter bli behörigen tillgodosedda.

Utredningen har även övervägt, huruvida uppgiften att vara tillsynsmyndighet för den *sociala hemhjälpsverksamheten* bör överföras från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen. För ett sådant överförande talar det nära sambandet med arbetsförmedlingens verksamhet. Arbetsförmedlingarna tjänstgöra i stor utsträckning såsom expedition för hemhjälpsnämnderna och dirigera i denna egenskap hemvårdarinnornas verksamhet. Bristen på arbetskraft inom det husliga arbetsområdet kan vidare tänkas komma att föranleda till organisationsformer, som motsvara den sociala hemhjälps men sakna dennas understödskaraktär. Det synes i och för sig önskvärt, att en samordning under arbetsförmedlingen sker av de olika åtgärderna för tillgodoseende av behovet av huslig arbetskraft.

Med hänsyn till den sociala hemhjälpsverksamhetens karaktär och till att i kommun- och länsinstanserna uppbyggt en särskild organisation för densamma, anser sig utredningen dock icke böra föreslå någon ändring i den centrala organisationen i förevarande hänseende.

De verksamhetsuppgifter, som enligt utredningens härovan behandlade förslag skola tillkomma arbetsmarknadsstyrelsen, ha det gemensamt, att de samtliga huvudsakligen avse spörsmål om utbud av och efterfrågan på arbetskraft. Å socialstyrelsens förlikningsmannasexpedition handläggas ärenden, som äro arbetsmarknadsärenden i en annan betydelse, i det att de röra *förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare* (föreningsrätt, förhandlingsväsen, arbetsavtal m. m.). Det kan synas naturligt, att då ett permanent centralorgan för arbetsmarknadsfrågor upprättas även uppgifter av ifrågavarande slag förläggas till detta verk. Utredningen har på grund härav tagit under övervägande, huruvida de nu å förlikningsmannasexpeditionen handlagda ärendena böra uppdragas åt arbetsmarknadsstyrelsen. Enligt vad utredningen har sig bekant, råder emellertid bland de berörda parterna en allmän uppfattning, att det nuvarande förlikningsmannaväsendet är i behov av

förstärkning. Frågan härom har upptagits av 1945 års riksdag, vilken i skrivelse nr 240 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning i ämnet. I avbidan på den begärda omprövningen av förlikningsmannaväsendets organisation, vilken utredningen finner synnerligen angelägen, anser utredningen någon förändring i nuvarande centrala organisation på förevarande område icke böra vidtagas.

Vidare har utredningen upptagit frågan om en eventuell överflyttning till arbetsmarknadsstyrelsen av den arbetsmarknaden avseende *statistik* — främst lönestatistiken — vilken nu bearbetas inom socialstyrelsen. Vissa fördelar skulle otvivelaktigt vara förenade med att hos arbetsmarknadsstyrelsen sammanföra all arbetsmarknadsstatistik. Ej heller i detta hänseende finnas emellertid enligt utredningens mening ännu förutsättningar för ett mera definitivt ställningstagande. Såväl frågan om organisationen av det statistiska arbetet inom statsförvaltningen i stort som frågan om den framtida utformningen av arbetsmarknadsstatistiken i dess helhet synas vara i behov av omprövning i särskild ordning. Innan en sådan omprövning kommit till stånd, synes någon överflyttning av statistik från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen icke böra äga rum, särskilt som en överflyttning skulle kunna innebära ganska vittgående förändringar i socialstyrelsens organisation. Den nu tillämpade fördelningen av det statistiska arbetet mellan socialstyrelsen och SAK bör alltså tills vidare bestå.

Utredningen finner slutligen icke anledning att föreslå någon ändring beträffande *försvarets socialbyrås* ställning och uppgifter.

C. Arbetsmarknadsstyrelsens ställning i förhållande till Kungl. Maj:t.

Arbetslöshetskommissionen intog särskilt under 1920-talet en utpräglat självständig ställning i förhållande till Kungl. Maj:t. Visserligen minskades denna självständighet under 1930-talet, men såväl arbetslöshetskommissionen under nämnda tid som SAK ha i olika hänseenden tillerkänts vidsträckta befogenheter. Motiveringen för dessa befogenheter har varit omöjligheten att i detalj förutse utvecklingen å arbetsmarknaden och därmed att i förväg meddela annat än mycket allmänna föreskrifter för arbetsmarknadsorganens handlande samt vikten av snabbhet vid ställningstagandet till uppkommande spörsmål.

De vidsträckta befogenheterna ha under krigsåren kompletterats av ett nära och föga forbundet samarbete mellan SAK och Kungl. Maj:ts kansli i enlighet med den praxis, som i regel följts när det gällt de centrala krisorganen.

Vissa delar av den verksamhet, som enligt utredningens förslag skall tillkomma arbetsmarknadsstyrelsen, äro av den karaktären, att någon undantagsställning för styrelsen icke erfordras. Som exempel härpå kunna nämnas arbetslöshetsförsäkringen samt den normala arbetsförmedlingsverksam-

heten. I den mån arbetsmarknadsstyrelsen får att syssla med verksamhet av kriskaraktär, torde däremot i framtiden samma behov av befogenhet till självständigt handlande göra sig gällande som tidigare.

Den viktigaste befogenhetsfråga, som nu kan tänkas komma att bli aktuell, gäller igångsättande av arbetsföretag vid arbetslöshet. Här om får utredningen anföra följande.

Till en början må erinras om att befogenheten att besluta om igångsättande av reservarbeten alltsedan 1918 tillkommit först arbetslöshetskommissionen och sedan SAK. Beslut om igångsättande av beredskapsarbeten fattades däremot av Kungl. Maj:t till år 1940, då Kungl. Maj:t uppdrog åt SAK att fatta sådana beslut. Överförandet av sistnämnda befogenhet till SAK var ett led i det av krisförhållandena betingade sammanförandet hos kommissionen av arbetsmarknadsreglerande befogenheter. Det måste dock beaktas, att någon mera betydande arbetslöshet icke rådde vid nämnda tidpunkt. Arbetsmarknadens stora fråga var då snarare överförande av arbetskraft från över-skottsområden till bristområden.

Vidare må erinras om att i början av år 1945 tillsattes ett investeringsråd, vilket är avsett som organ för överläggningar mellan företrädare för staten och för näringslivets organisationer rörande konjunkturpolitiken. Rådet står under ordförandeskap av en av statsrådets ledamöter. Staten är därjämte representerad i rådet av cheferna för SAK och statens byggnadslånebyrå, varjämte en representant för riksbanken ingår i rådet. Följande enskilda organisationer äro representerade: Sveriges industriförbund, svenska bankföreningen, Sveriges lantbruksförbund, kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation och riksförbundet landsbygdens folk.

Anslag till de i investeringsreserven ingående arbetena ha anvisats å allmän beredskapsstat. Kungl. Maj:t har för budgetåret 1946/47 erhållit riksdagens bemyndigande att, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 150 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmänna beredskapsstaten. Medel till SAK:s mera normala verksamhet för anordnande av arbeten och lämnande av understöd vid arbetslöshet utgå från det å riksstaten uppförda anslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

Investeringsutredningen anförde i sitt betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1944/45 (SOU 1944:12, s. 266—267) bl. a. följande.

Då det gäller att utvälja de arbetsobjekt, vilka böra sättas i gång, synes hänsyn böra tagas bland annat till samma synpunkter, som varit vägledande då investeringsutredningen haft att utvälja arbeten, lämpliga att medtagas i investeringsplanerna. Sålunda böra beaktas ej endast angelägenhetsgraden ur normala fredsmässiga bedömningsgrunder utan även förhållanden, som sammanhånga med det aktuella läget. Vid den tidpunkt, då investeringsreserven kan behöva tillgripas, kan brist på vissa materialier eller på yrkeskunnig arbetskraft av vissa kategorier försvåra eller omöjliggöra utförandet av vissa slag av anläggningsarbeten. Andra investeringsobjekt kunna endast användas under vissa klimatiska förhållanden. Även den aktu-

ella arbetslöshetens natur kan i avsevärd grad påverka urvalet. Om en arbetslöshet skulle uppstå på grund av minskad ordertillgång för verkstadsindustrien, talar exempelvis mycket för att visst företräde gives åt sådana investeringsobjekt, som medföra relativt stora verkstadsbeställningar. Vid bristande sysselsättning i någon speciell byggnadsämnesindustri böra i första hand sådana aktuella objekt tagas under övervägande, som leda till arbeten, i vilka yrkesskickligheten hos den i detta fall friställda arbetskraften kan utnyttjas. Skulle arbetsmarknadssituationen vara sådan, att en betydande friställning uppstått bland grovarbetare eller bland sådana yrkesarbetare, som icke lämpligen kunna sysselsättas inom sitt eget fack, böra sådana investeringsobjekt främst beaktas, vilkas lönekvot är hög och vilka icke kräva någon mera omfattande insats av specialarbetare.

Även hänsyn till arbetenas lokalisation bör tagas vid urval av arbetsobjekt, så att friställd arbetskraft beredes sysselsättning företrädesvis inom sin hemort, givetvis dock endast under förutsättning att arbeten av tillräcklig angelägenhetsgrad finnes på orten.

Dessa och andra omständigheter medföra, att man på förhand ej gärna kan ens approximativt bestämma den ordningsföljd, i vilken företagen i investeringsplanerna böra utföras. Avgörandena om anvisande av medel och igångsättande av företag måste därför träffas vid den tidpunkt, då ett igångsättande blir aktuellt, och med hänsyn till då rådande förhållanden.

Vidare anförde utredningen i nämnda betänkande (s. 268) följande.

Med hänsyn till den särskilda naturen hos de anslag, som upptagas å en för arbetsmarknadsreglerande åtgärder avsedd allmän beredskapsstat, torde ett riktigt och lämpligt urval av arbeten i anslutning till vad förut anförts förutsätta, att avvägning av behoven sker ej endast mellan företag inom ett och samma kollektivanslag utan även mellan arbeten, finansierade från olika anslag och tillhörande skilda myndigheters ämbetsområden. Ledningen av investeringsprogrammets genomförande måste därför enligt utredningens förmenande ligga hos ett enda organ med anknytningar till de viktigaste berörda intressena.

Detta centrala organ bör vara utrustat med stora befogenheter såväl att fatta beslut om beviljandet av anslag som att anbefalla berörda statliga verk att igångsätta eller avbryta arbeten eller att vidtaga andra åtgärder, vilka kunna bli påkallade i och för investeringsprogrammet och dess genomförande. Ifrågavarande organ bör också med hänsyn till den brådskande naturen av frågor av detta slag kunna arbeta snabbt och effektivt.

Efter preliminära överväganden har investeringsutredningen kommit till den uppfattningen, att den direkta ledningen av investeringsplanernas genomförande, i vad det gäller urval av arbetsobjekt och anvisande av medel, bör förbehållas Kungl. Maj:t, dock att delegation av beslutanderätten härutinnan i viss omfattning bör ske till statens arbetsmarknadskommission. För ärendenas beredning inom Kungl. Maj:ts kansli synes en organisation, förslagsvis benämnd investeringsberedningen och till uppbyggnaden av samma slag som den för tillämpning av gällande lagstiftning om tillståndstvång för byggnadsverksamhet fungerande byggnadsberedningen inom socialdepartementet, vara den lämpligaste. Med hänsyn till arten av denna investeringsberednings arbetsuppgifter kan dess sammansättning förslagsvis bli följande. Såsom ordförande bör fungera en av statsrådets ledamöter, tillika föredragande i konseljen för de ärenden, om vilka här är fråga. I beredningen böra såsom ledamöter inträda dels statssekreterarna i social-, kommunikations- och finansdepartementen, dels ock representanter för statens arbetsmarknadskommission och statens industrikommission. I frågor av vikt, som beröra andra departement, böra vederbörande statssekreterare adjungeras inom beredningen.

Något ställningstagande till investeringsutredningens förslag i nu återgivna del har icke skett från statsmakternas sida.

Av olika skäl är det angeläget, att i en inträdande arbetslöshetsituation samhällets åtgärder enligt arbetslinjen kunna insättas snabbt. Otvivelaktigt är ur denna synpunkt den effektivaste organisationsformen den, att det centrala arbetsmarknadsorganet äger befogenhet att sätta igång erforderliga arbeten. Erfarenheterna av den nuvarande organisationen i fråga om beredskapsarbetena bestyrka detta. SAK kan exempelvis sätta igång förberedelser för upptagande av visst arbete redan innan beslut fattats om att arbetet skall komma till utförande. Härigenom kan värdefull tid vinnas. Med den nuvarande uppläggningsen av beredskapen för mötande av en större arbetslöshetskris synes emellertid en generell befogenhet för ett ämbetsverk att besluta om igångsättande av arbeten i arbetsmarknadsreglerande syfte utesluten. Såsom investeringsutredningen anfört, bör den direkta ledningen av investeringsplanernas genomförande, i vad det gäller urval av arbetsobjekt och anvisande av medel, förbehållas Kungl. Maj:t. En delegation av beslutanderätten måste dock, såsom investeringsutredningen likaledes anfört, äga rum. Arbetsmarknadsstyrelsen måste sålunda alltid ha möjlighet att inom viss av Kungl. Maj:t bestämd kostnadsram anordna arbeten vid oförmodat uppträdande arbetslöshet. Därutöver synes det nödvändigt, att ett nära samarbete äger rum mellan Kungl. Maj:ts kansli och arbetsmarknadsstyrelsen. Det synes lämpligt, att ungefär samma organisationsform, som nu tillämpas i fråga om ärenden rörande byggnadstillstånden, härvid kommer till användning.

Motsvarande problem rörande arbetsmarknadsstyrelsens befogenheter kunna uppkomma i samband med annan krisverksamhet än den nu berörda. Lösningen av sådana problem torde få sökas efter samma linjer som antytts härövan. Det synes dock icke möjligt att i förväg utforma några allmängiltiga föreskrifter i ämnet utan befogenhetsfördelningen torde få avgöras från fall till fall.

Utredningens förslag om inrättande av en arbetsmarknadsstyrelse och om denna styrelsens organisation innebära enligt utredningens uppfattning icke hinder för att det hittills tillämpade systemet i fråga om befogenhetsfördelningen skall kunna tillämpas även i framtiden. Utredningen vill emellertid understryka angelägenheten av att utförliga redogörelser lämnas Kungl. Maj:t och riksdagen rörande sådan verksamhet, för vilken arbetsmarknadsstyrelsen har att svara mera självständigt.

I detta sammanhang vill utredningen framhålla, att en i praktiken särskilt betydelsefull fråga är arbetsmarknadsstyrelsens möjligheter att anställa och entlediga personal med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning och art. Denna fråga behandlas av utredningen i kap. VI.

V. Det centrala arbetsmarknadsorganets sammansättning och arbetsformer.

A. Arbetsmarknadskommisionen.

Kommisionens sammansättning. SAK består enligt 10 § i instruktionen för kommissionen av en ordförande och chef samt nio ordinarie ledamöter, av vilka en är vice ordförande och chefens ställföreträdare. Antalet ledamöter utgjorde intill den 8 december 1944 åtta men ökades enligt ändring i instruktionen nämnda dag till nio. För de ordinarie ledamöterna skola finnas ersättare till det antal och med den tjänstgöringstid, som Kungl. Maj:t bestämmer. Ordförande, ordinarie ledamöter och ersättare förordnas av Kungl. Maj:t. Förordnande gäller tills vidare.

Vid handläggning av ärenden rörande uppskov med inställelse till värnpliktstjänstgöring vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap skall förutom de ordinarie ledamöterna överbefälhavaren eller den han i sitt ställe förordnar såsom extra ledamot taga säte och stämma i kommissionen.

Av de nu fungerande ordinarie ledamöterna är en, kommissionens vice ordförande, samtidigt avdelningschef hos kommissionen. Två ledamöter företräda arbetsgivarintressen, två arbetarintressen och en tjänstemannaintressen. En ledamot är kvinna och en är lantbrukare. Överdirektören och chefen för överstyrelsen för yrkesutbildning är vidare en av de ordinarie ledamöterna.

Rörande avsikten med insättandet i kommissionen av representanter för arbetsmarknadens m. fl. organisationer uttalade föredragande departementschefen i propositionen angående den nuvarande kommissionens upprättande (1940: 216) följande (s. 18).

I detta sammanhang vill jag understryka vad statens industrikommission yttrat därom, att arbetsmarknadskommisionens verksamhet icke i första hand avsåge att överbrygga motsättningar mellan företagare och arbetstagare, varför partsrepresentationen i densamma icke borde framhåvas alltför starkt. Detta påpekande är givetvis riktigt. De ingripanden, som kunna ifrågakomma på detta område, torde snarare komma att innebära motsättningar mellan samhällsintresset och enskilda intressen eller mellan olika näringar eller verksamhetsområden inbördes; däremot lära företagares och arbetstagares intressen inom en näring ofta komma att vara identiska. När i detta sammanhang talas om »parts-» eller »intresse-»representation, får detta tagas som ett medvetet förenklat uttryck; därmed avses icke sådan partsrepresentation i egentlig mening, som förekommer i arbetsdomstolen och arbetsrådet.

Vad som avses att vinna med anordningen att som ledamöter i kommissionen och rådet förvärva representanter för arbetsmarknadens organisationer torde vara två ting: dels den personliga sakkunskap och erfarenhet, som dessa ledamöter företräda, och dels att man genom dem uppnår effektiv personlig kontakt med organisationernas medlemmar, d. v. s. det stora flertalet av de enskilda personer, som kommissionens åtgärder angå.

Betydelsen av en sådan kontakt kan icke överskattas. Framförallt blir den av värde på det stadium av kommissionens verksamhet, som kan sägas innebära att söka lösa uppkommande problem i fråga om knapphet på arbetskraft utan att tillgripa tvångsåtgärder. Även för det fall, att man skulle bli nödsakad att företaga sådana åtgärder, är det emellertid av vital betydelse för såväl samhället som de enskilda, vilka beröras av åtgärderna, att på ett tidigt stadium av varje större frågas behandling vederbörandes synpunkter få komma till tals hos den beslutande myndigheten genom de språkrör, som de enskilda hava för vana att anlita i sådant hänseende, d. v. s. sina organisationer. Detta är av vikt lika mycket i de enskildas intresse av att i möjligaste mån undgå intrång och förluster som i samhällets intresse av att åtgärderna bliva möjliga att genomföra och medföra önskat resultat.

I instruktionen för överstyrelsen för yrkesutbildning föreskrives, såsom förut nämnts, att bland ledamöterna i överstyrelsen skall ingå en av Kungl. Maj:t utsedd representant för SAK. Den omständigheten, att överstyrelsens chef är ledamot av SAK, torde icke innebära ett principiellt ställningstagande för en motsvarande representation för överstyrelsen i SAK. Ledamotskapet är nämligen av äldre datum än förordnandet som chef för överstyrelsen.

Delegationer. I den mån Kungl. Maj:t det bestämmer, skola enligt instruktionen finnas delegationer för handhavande av särskilda uppgifter. För närvarande finns endast en sådan delegation, nämligen delegationen för ärenden angående inköp av gatsten för statens räkning. Denna delegation tillsattes enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1942 i samband med att den tidigare fungerande statens steninköpskommitté upplöstes. Delegationen handlägger ärenden rörande sådana inköp av gatsten för statens räkning, som Kungl. Maj:t uppdrar åt SAK att verkställa. Delegationen utgöres av kommissionens ordförande och chef, tillika ordförande i delegationen, samt fyra andra medlemmar, en av dem tillika vice ordförande, jämte två suppleanter. Till ledamöter ha utsetts landshövdingen i Göteborgs och Bohus län, tillika vice ordförande, en företrädare för arbetsgivarna och en företrädare för arbetarna inom stenindustrin samt förrådsdirektören i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Sistnämnda myndighet har att verkställa delegationens beslut rörande inköp av sten.

Under tiden den 12 september 1940—30 juni 1946 fanns även en delegation för ärenden angående värnpliktslån m. m. Ordförande i delegationen var kommissionens ordförande och chef. Härjämte ingingo först två och sedermera tre ledamöter i delegationen.

Ordförande och ledamöter i delegationer förordnas av Kungl. Maj:t. Förordnande gäller tills vidare.

Kommissionens råd. Vid kommissionens sida är såsom rådgivande församling ställt kommissionens råd. Detta utses av Kungl. Maj:t och skall bestå av det antal ledamöter Kungl. Maj:t bestämmer. Antalet ledamöter är för

närvarande 32. Flertalet ledamöter representera arbetsgivare och arbetare inom näringslivets olika delar.

I behandlingen inom kommissionen av ärende av större vikt böra enligt instruktionen, i den mån förhållandena det medgiva, deltaga ledamöter av kommissionens råd, vilka företråda näringsområde, organisation eller erfarenhetsområde, som ärendet berör. Rådet i sin helhet må även av kommissionens ordförande kallas att med kommissionen överlägga rörande vissa angivna ärenden och frågor som därmed äga sammanhang. Rådet har aldrig kallats till dylikt sammanträde. Enskilda rådsledamöter ha däremot kallats till överläggningar med kommissionen.

Ärendenas handläggning. Beslut i de till SAK:s handläggning hörande ärendena fattas enligt 18 § i instruktionen,

a) i fall, som angivas i 19 § i instruktionen, av kommissionen i dess helhet (*pleniärenden*) eller, därest Kungl. Maj:t det föreskrivit, av delegation (*delegationsärenden*);

b) i vissa i kommissionens arbetsordning bestämda fall av chef för byrå eller sektion eller av annan befattningshavare i kansliet (*kansliärenden*);

c) i fall, då ordföranden därom förordnat, av chef för avdelning (*avdelningsärenden*); samt

d) i övriga fall av ordföranden (*chefsärenden*).

Enligt 19 § skola av kommissionen i dess helhet avgöras:

a) viktigare ärenden, i vilka framställning eller utlåtande skall avgivas till Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartement;

b) viktigare frågor angående organisation, instruktion, arbetsordning och tjänsteföreskrifter beträffande kommissionen eller underlydande organ;

c) framställningar om anslag till kommissionen eller underlydande organ;

d) fastställande av utgiftsstater och andra viktigare ekonomiska frågor;

e) ärenden angående anställande av högre befattningshavare;

f) ärenden angående befattningshavares fel eller försummelser i tjänsten;

g) viktigare ärenden, som efter besvär kommit under kommissionens bedömande;

h) frågor angående besvär över kommissionens beslut i viktigare ärenden; samt

i) övriga frågor, som ordföranden anser böra handläggas i denna ordning.

Kommissionen är beslutsmässig, då utom fungerande ordföranden minst fyra ledamöter eller ersättare för dem äro närvarande. Ordföranden äger utslagsröst.

Pleni-, delegations-, avdelnings- och chefsärenden skola enligt 20 § i instruktionen avgöras efter föredragning av befattningshavare i kansliet enligt vad därom bestämmes i kommissionens arbetsordning.

Vid föredragning av nämnda ärenden äga enligt 21 § i instruktionen för olika fall jämväl nedan nämnda personer närvara och deltaga i överläggningen samt låta till protokollet anteckna avvikande mening, nämligen:

a) på kallelse av ordföranden (i avdelningsärenden av chefen för vederbörande avdelning) ledamot av kommissionens råd, av kommissionen anlita

sakkunnig och befattningshavare i kansliet ävensom sådan ledamot av kommissionen eller ersättare för ledamot, som icke eljest äger deltaga i handläggningen;

b) vederbörande chef för avdelning, byrå eller sektion, jämväl där han icke är föredragande;

c) i ärende, som kan anses beröra annan central kristidsmyndighets eller centralt ämbetsverks verksamhetsområde, representant för myndigheten eller verket;

d) i ärende, som avser uppskov med inställelse till värnpliktstjänstgöring vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap och under tid, då riket icke befinner sig i krig, handlägges i annan ordning än såsom pleniärende, representant för överbefälhavaren; samt

e) om riket befinner sig i krig, representant för överbefälhavaren.

Befinner sig riket i krig och kan utgången av pleni-, delegations-, avdelnings- eller chefsärende antagas ha avsevärt inflytande på krigföringen, skall överbefälhavaren enligt 22 § i förväg underrättas om tiden för ärendes upptagande till avgörande. I nämnda fall skall, därest vid avgörandet närvarande representant för överbefälhavaren det fordrar, beslutet icke träda i kraft utan ärendet ofördröjligen hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

Någon arbetsordning för kommissionen har icke fastställts. I de fall, då i instruktionen hänvisas till bestämmelser i arbetsordning, ha särskilda interimsföreskrifter meddelats.

B. Arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen bör stå under chefsskap av en generaldirektör. Särskilt viktiga ärenden böra dock bli föremål för kollegial handläggning av generaldirektören och styrelsens ledamöter.

Beträffande ledamöterna kunna olika organisationsformer tänkas. Regeln kan i fråga om de centrala verken sägas vara den, att ledamöterna utgöras av verkets byråchefer och eventuella andra med dem likställda befattningshavare. I vissa myndigheter äro emellertid ledamöterna av Kungl. Maj:t särskilt för detta uppdrag utsedda personer, medan byråchefer och likställda befattningshavare hos verket i princip icke ingå bland ledamöterna. Vanligen är dock åtminstone någon av ledamöterna förutom chefen (ordföranden) befattningshavare hos myndigheten. På detta sätt äro flertalet centrala krismyndigheter — och bland dem SAK — organiserade. Även bland de ordinarie myndigheterna finns denna organisationstyp företrädd. Exempel härpå äro vattenfallsstyrelsen och skogsstyrelsen, i vilka verk samtliga ledamöter förutom chefen äro av Kungl. Maj:t utsedda personer, vilka icke äro befattningshavare hos verken. På senare tid har också en blandad organisationsform kommit till användning bland de ordinarie verken. Så är fallet beträffande överstyrelsen för yrkesutbildning, vars ledamöter utgöras av, förutom

chefen, verkets tre byråchefer samt nio av Kungl. Maj:t särskilt utsedda ledamöter. För någon tid sedan har inom ecklesiastikdepartementet upptagits frågan om att komplettera skolöverstyrelsen med dylika särskilt utsedda ledamöter.

Det är givetvis nödvändigt, att en nära kontakt upprätthålles mellan arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsmarknadens parter. Detta kan underlättas genom att representanter för arbetsmarknadens organisationer ingå i en rådgivande församling vid styrelsens sida. En sådan organisation synes dock icke tillräcklig. Endast genom att ledande personer ur arbetsmarknadens huvudorganisationer ingå såsom ledamöter i styrelsen på samma sätt som de nu ingå som ledamöter i SAK torde en tillfredsställande anknytning erhållas. Genom en sådan representation erhålles garanti för att de berörda parternas synpunkter komma till uttryck vid behandlingen inom styrelsen av särskilt viktiga ärenden. Deltagandet från organisationsföreträdarnas sida icke blott i överläggningen utan även i besluten är vidare ägnat att skapa förtroende från de enskildas sida och sålunda att stärka styrelsens auktoritet. Detta är av särskild vikt med hänsyn till att de avgöranden, som ankomma på styrelsen, i många fall måste förutsättas bli av ömtålig karaktär och av en ingripande betydelse för stora befolkningsgrupper. Även den omständigheten, att styrelsen torde böra tillerkännas en relativt självständig ställning med vidsträckta befogenheter i vissa lägen, är ägnad att understryka vikten av att förtroendemän från organisationerna delta i besluten och bli ansvariga för dessa. Vad nu sagts synes bestyrkas av erfarenheterna från SAK:s verksamhet, som torde ha väsentligt underlättats genom den sammansättning kommissionen haft.

Representationen för partsorganisationerna bör ordnas på samma sätt som skett i fråga om SAK. Arbetsgivarna böra sålunda företrädas av två ledamöter, arbetarna av två och tjänstemännen av en ledamot. Ifrågavarande ledamöter böra utses av Kungl. Maj:t efter förslag av partsorganisationerna.

Förutom generaldirektören böra sålunda i styrelsen ingå minst fem av Kungl. Maj:t utsedda särskilda ledamöter. Frågan blir då, huruvida styrelsen bör organiseras enligt den förenämnda blandade typen så att vid sidan av nämnda ledamöter byråcheferna eller andra befattningshavare hos styrelsen ingå såsom ledamöter.

I styrelsens permanenta organisation bör av skäl, som utredningen utvecklar i kap. VIII, ingå minst en chefstjänsteman i överdirektörs ställning. Under vissa förhållanden bör också finnas en överingenjör, men denna befattning bör stå utanför den permanenta organisationen. Överdirektören synes böra vara ledamot i styrelsen och vid förfall för generaldirektören ersätta denne såsom ordförande.

Med hänsyn till antalet byråchefer tala praktiska skäl emot att dessa härjämte skola vara styrelseledamöter. Såsom ledamöter i styrelsen synas sålunda böra ingå generaldirektören, överdirektören samt ett antal av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Sistnämnda antal bör lämpligen sättas till sju, d. v. s. två utöver de härovan angivna. Utredningen anser sig icke böra före-

slå, att någon av sistnämnda två ledamöter skall företräda vissa bestämda intressen. Närmast till hands synes ligga, att ifrågavarande ledamöter utses bland utanför partsorganisationerna stående personer med mera allmän sakkunskap rörande arbetsmarknadsfrågor.

Enligt de nu för SAK gällande föreskrifterna skall överbefälhavaren eller representant för honom ingå bland kommissionens ledamöter vid behandlingen i plenum av uppskovsfrågor. Beträffande andra ärenden av betydelse för försvaret finns ingen motsvarande bestämmelse. Däremot äger representant för överbefälhavaren under fredstid närvara vid föredragning av uppskovsärenden i annan ordning än i plenum samt då riket befinner sig i krig i alla ärenden. Nämnda representation bland ledamöterna har icke kommit att bli utnyttjad. Samarbetet med de militära myndigheterna i uppskovsfrågor, liksom i övriga ärenden av betydelse för försvaret, har med gott resultat ordnats enligt andra linjer. Överbefälhavarens representation bland ledamöterna synes därför kunna utgå.

Den nu beträffande SAK existerande möjligheten att inrätta delegationer för handläggningen av vissa ärenden bör bibehållas i den formen, att Kungl. Maj:t för särskilda ärenden förordnar, att endast vissa av de härovan nämnda, av Kungl. Maj:t utsedda särskilda ledamöterna eller helt andra ledamöter skola ingå i styrelsen.

Med hänsyn till den särskilda karaktären av ärendena rörande steninköp böra sålunda särskilda ledamöter utses för deltagande i handläggningen av dessa ärenden.

En motsvarande anordning bör gälla ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring. Kostnaderna för de erkända arbetslöshetskassornas verksamhet bestridas av de försäkrade och staten. Arbetsgivarna lämna icke bidrag till kostnaderna. På grund härav böra arbetsgivarrepresentanterna icke delta i handläggningen av ärenden, som avse försäkringen. Däremot böra särskilda företrädare för arbetslöshetskassorna ingå i arbetsmarknadsstyrelsen vid handläggningen av ifrågavarande ärenden. På grund av att ärendena rörande arbetslöshetsförsäkring i stor utsträckning kunna komma att avse lagtillämpning, bör härjämte under alla förhållanden en jurist ingå bland ledamöterna vid handläggningen av dessa ärenden. Under dessa förhållanden synes det vara lämpligast, att särskilda ledamöter utses att jämte generaldirektören och överdirektören delta vid behandlingen av försäkringsärenden.

Antalet företrädare för kassorna synes böra sättas till fyra. De böra utses av Kungl. Maj:t efter förslag av de erkända arbetslöshetskassornas samorganisation.

Såsom ledamöter i styrelsen vid behandlingen av försäkringsärenden skulle sålunda ingå generaldirektören, överdirektören samt fem av Kungl. Maj:t utsedda särskilda ledamöter.

Den föreslagna sammansättningen av delegationen innebär, att kassornas företrädare få majoritet inom delegationen. Ur principiell synpunkt kunna onekligen invändningar resas mot att kassorna på detta sätt få ett utslagsgivande inflytande inom tillsynsmyndigheten. Utredningen har icke förbisett

detta men anser icke någon risk för missbruk av denna ställning föreligga från kassornas sida.

Något särskilt råd vid arbetsmarknadsstyrelsens sida synes icke erforderligt. Erfarenheten visar, att en dylik organisation icke i någon mera avsevärd grad underlättar samarbetet med de organisationer, som företrädas i rådet, utan att samarbetet med dessa organisationer ofta söker sig andra vägar än genom organisationernas representanter i rådet.

För de av Kungl. Maj:t särskilt utsedda styrelse- och delegationsledamöterna böra ersättare utses.

Byråchef eller annan tjänsteman, vilken är föredragande inför styrelsen in pleno eller inför delegation, bör vara skyldig att till protokollet anmäla, om hans mening icke överensstämmer med det beslut, som fattas av styrelsen.

I övrigt synas de nu för ärendenas behandling inom SAK gällande reglerna i stort sett böra tillämpas i fråga om arbetsmarknadsstyrelsen.

VI. Anställningsformer m. m.

A. Arbetsmarknadskommisionen.

SAK:s personal kan med hänsyn till anställnings- och avlöningsförhållandena uppdelas i följande grupper.

a) *Befattningshavare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden.* Ordföranden och chefen, avdelningscheferna samt byråcheferna äro förordnade av Kungl. Maj:t och uppbära arvoden med av Kungl. Maj:t fastställda belopp. Två sektionschefer, av vilka den ene är chef för en fristående sektion och den andre för en sektion inom en byrå, äro förordnade av kommissionen men deras löneförmåner äro bestämda av Kungl. Maj:t. Arvodesbeloppen äro individuellt bestämda. I vissa fall ha ifrågavarande befattningshavare ordinarie tjänst i annat verk. I sådana fall behålla vederbörande de förmåner i fråga om semester m. m., som äro förenade med den ordinarie tjänsten. Befattningshavare, som icke ha annan tjänst, erhålla dylika förmåner i enlighet med kommissionens eget avlöningsreglemente.

b) *Vissa befattningshavare hos socialstyrelsen.* Genom beslut den 7 maj 1940 har Kungl. Maj:t förordnat, att den tjänstgöringsskyldighet, som åligger innehavarna av följande tjänster i socialstyrelsen, nämligen en e. o. byrådirektörs-, en sekreterare-, en byråinspektörs- och en e. o. aktuarietjänst samt en amanuens-, en e. o. kansliskrivare-, en e. o. kanslibiträdes- och tre e. o. kontorsbiträdesbefattningar skall tills vidare fullgöras i SAK. Nämnade befattningar tillhöra socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå och äro avsedda för handläggningen av ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen. Befattningshavarna skola i tjänsten vara underställda kommissionen, vilken äger att i socialstyrelsens ställe ge föreskrifter om deras tjänstgöring samt om deras semester och annan ledighet. Genom vad sålunda föreskrivits skall icke ske ändring i befattningshavarnas rätt till avlöning och andra förmåner av tjänsten. Under tid, då tjänsteman på grund av detta beslut tjänstgör i SAK, skall hans avlöning och övriga förmåner av tjänsten bestridas av de medel, som stå till kommissionens förfogande.

Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit, att vid uppkommande ledighet å någon av förenämnda tjänster densamma, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, icke skall återbesättas och ej heller vikarie därå förordnas.

Genom beslut den 12 december 1940 har förenämnda förordnande upphävts i vad avser sekreterarebefattningen. Benämningen aktuarie för innehavaren

av en av förenämnda tjänster har numera ändrats till byråsekreterare. Av övriga nämnda befattningshavare uppehålla fyra högre arvodestjänster hos SAK, medan en kontorsbiträdestjänst är vakant.

De till socialstyrelsen icke återförda befattningshavarnas lönegradsplacement är följande.

1 byrådirektör	Eo 28
1 byråinspektör	A 24
1 byråsekreterare	Eo 21
1 amanuens	Eo 17
1 kansliskrivare	Eo 11
1 kanslibitråde	Eo 7
3 kontorsbiträden	Eo 4

c) *Befattningshavare, som äro tjänstlediga från befattningar inom andra delar av statsförvaltningen och som av SAK förordnats att uppehålla befattningar hos kommissionen.* Dessa befattningshavare behålla de särskilda förmaner, som äro förenade med deras ordinarie eller extra ordinarie befattningar.

d) *Befattningshavare, som anställts av SAK och avlönas enligt kommissionens avlöningsreglemente.* Denna grupp utgör huvuddelen av personalen. En redogörelse för avlöningsreglementet lämnas i det följande.

e) *Befattningshavare hos länsarbetsnämnd, som enligt SAK:s förordnande tjänstgöra inom kommissionens kansli.* Dessa befattningshavare följa de för deras tjänster hos länsarbetsnämnderna gällande, av SAK fastställda bestämmelserna.

f) *Av SAK tillfälligt anställd kanslipersonal.* Redogörelse för denna personals anställnings- och avlöningsvillkor lämnas i det följande.

g) *Sakkunniga.* Enligt 15 § i instruktionen för SAK äger kommissionen utse sakkunniga att fortlöpande biträda kommissionen vid utredning och handläggning av vissa ärenden eller grupper av ärenden. Kommissionen äger enligt nämnda paragraf jämväl anlita sakkunniga för särskilda uppdrag.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 17 maj 1940 lämnat bemyndigande äger kommissionen — allt efter uppdragets art och beskaffenhet — bestämma ersättning till anlitate sakkunniga; dock att ersättning för resor i anledning av sakkunniguppdraget icke må utgå med högre belopp än som motsvarar resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass I B i allmänna resereglementet.

Härjämte finnas följande tre grupper av personal, som — med tillfälliga undantag — icke tjänstgör inom kommissionens kansli men som icke heller tillhör länsarbetsnämndernas eller de lokala arbetsförmedlingsorganens personal.

h) *Arbetsledarpersonal.* Denna personal avlönas enligt ett av arbetslöshetskommissionen den 1 januari 1938 utfärdat särskilt avlöningsreglemente för sådan personal. Kostnaderna för denna personal bestridas icke från kom-

missionens avlöningsanslag utan från reservationsanslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

i) *Personal vid kommissionens centralförråd.* Arbetsledarpersonalen avlönas enligt det under h) omnämnda reglementet. Övrig personals anställningsförhållanden regleras enligt ett för väg- och vattenbyggnadsfacket gällande kollektivavtal. Kostnaderna bestridas från anslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

j) *Byggnadskontrollanter.* Dessa ha till uppgift att biträda vid kontrollen av byggnadsregleringens tillämpning. De äro stationerade vid länsarbetsnämnderna men lyda under kommissionens byrå för ärenden angående byggnadstillstånd. Byggnadskontrollanterna ha dels rekryterats från ledningspersonalen vid kommissionens arbetsplatser (se grupp h) härovan) och dels direkt anställts för ifrågavarande befattningar. För den förra kategorin gäller ledningspersonalens avlöningsreglemente av den 1 januari 1938. De direkt anställda byggnadskontrollanterna äro underställda ett avlöningsreglemente, vilket fastställts av SAK för vissa tillfälliga befattningshavare vid länsarbetsnämnderna. De uppbära arvoden, som bestämts av kommissionen. Arvodena bestridas från anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft.

Kungl. Maj:t fastställde den 17 maj 1940 löneplan för befattningshavare med tjänstgöring å SAK:s kansli. Planen överensstämde i fråga om lönebeloppen helt med de löneplaner, som fastställdes för övriga kriskommissioner. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juni 1941, den 30 juni 1942, den 30 december 1944, den 27 juli 1945 och den 19 juli 1946 medgivit höjningar av de i löneplanen angivna maximilönerna. Härvid ha i regel särskilda högre maximibelopp fastställts för befattningshavare, som varit anställda i statens tjänst minst nio år.

Med de maximilöner, som gälla fr. o. m. den 1 juli 1946, har löneplanen följande utseende.

Lönegrupp	L ö n p e r m å n a d		
	Lägst	H ö g s t	
	Kr.	Minst 9 års stats- tjänst Kr.	Övriga Kr.
I skrivbiträde	175	350	350
kontorsvakt			
II kontorsbiträde	225	435	400
expeditionsvakt			
III kanslibiträde	275	500	475
förste expeditivsvakt			
IV kanslist	325	650	625
registrator			
bokhållare			

Lönegrupp	L ö n p e r m å n a d		
	Lägst	H ö g s t	
	Kr.	Minst 9 års stats- tjänst Kr.	Övriga Kr.
V amanuens	400	825	800
assistent			
förste bokhållare			
VI notarie	550	1 000	950
aktuarie			
inspektör			
konsulent			
ingenjör			
revisor			
VII sekreterare	700	1 200	1 150
förste inspektör			
förste konsulent			
förste ingenjör			
kamrer			

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1943 äger kommissionen bestämma avlöningar till högst 27 befattningshavare inom lönegrupp VI och högst 23 befattningshavare inom lönegrupp VII i löneplanen. Befogenheten att anställa personal inom lönegrupperna I—V är icke på motsvarande sätt begränsad.

Inom ramen för den av Kungl. Maj:t fastställda löneplanen har SAK meddelat vissa avlöningsbestämmelser i ett den 27 juni 1940 av kommissionen antaget *avlöningsreglemente*. I detta reglemente skiljes mellan tjänstemän och extra befattningshavare.

Tjänstemannabefattning kan enligt reglementet innehavas endast av den som uppnått 20 års ålder och antingen

a) i en följd sedan den 1 april 1939 varit anställd hos statens arbetslöshetskommission eller innehaft ordinarie eller extra ordinarie eller annan därmed jämförlig befattning i allmän tjänst; eller

b) efter anställning som extra befattningshavare hos SAK förordnats till tjänsteman på viss befattning.

Såsom bilaga till avlöningsreglementet är fogad en tjänsteförteckning, som i stort sett överensstämmer med den förteckning, vilken intagits i den härövan återgivna löneplanen.

I avlöningsreglementet finns intagen en löneplan, vilken med införda ändringar har följande utseende.

Lönegrupper	L ö n e k l a s s e r						
	a	b	c	d	e	f	g
I.....	175	200	225	250	275	—	—
II.....	225	250	275	300	325	—	—
III.....	275	300	325	350	375	—	—
IV.....	325	350	400	450	500	—	—
V.....	400	450	500	550	600	650	—
VI.....	550	600	650	700	750	800	—
VII.....	700	750	800	850	900	950	1 000

Tjänsteman åtnjuter, där ej för visst fall lönevillkor fastställt av Kungl. Maj:t, lön enligt nämnda löneplan. Å de i löneplanen upptagna beloppen utgå vissa tillägg. När kommissionen fastställde sitt avlöningsreglemente, utgick till statstjänstemän med avlöning enligt civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet rörligt tillägg med 12 procent å grundlönen. Lönerna för kommissionens befattningshavare fastställdes med hänsynstagande härtill, i det att motsvarande tillägg inräknades i de lönebelopp, som upptogos i avlöningsreglementets löneplan. När sedermera statstjänstemännen i gemen beretts viss kompensation för dyrtiden, har i viss omfattning motsvarande reglering skett av lönerna till kommissionens personal. Sålunda utgå för närvarande dyrtidstillägg med 17 procent å grundlönen till tjänstemän med minst nio års anställning i statstjänst och med 13.6 procent ($\frac{8}{10}$ av 17 procent) å grundlönen för övriga tjänstemän. Statstjänstemän, som äro underkastade civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet, erhålla för närvarande rörligt tillägg med 16 procent å grundlönen samt kristillägg med 15 procent å grundlönen, tillhopa alltså 31 procent. Tilläggen utgå dock icke å lönebelopp, som överstiger 900 kr. för månad. Förenämnda dyrtidstillägg innebär, att tjänstemän hos SAK, som innehaft statstjänst i minst 9 år, erhålla en kompensation, vilken, om hänsyn tages till att i SAK:s grundlöner ingår 12 procent dyrtidskompensation, ungefär motsvarar den andra statstjänstemän tillkommande kompensationen av 31 procent å grundlönerna. Tjänstemän hos SAK med kortare statstjänst än förut sagts erhålla en kompensation, som uppgår till ca 27 procent i stället för 31 procent. Dyrtidstilläggen äro maximerade på så sätt, att högst 125 kr. för månad må utgå till tjänsteman med minst 9 års statstjänst och högst 100 kr. för månad till tjänsteman med kortare statstjänst.

SAK:s tjänstemän ha blivit delaktiga i de provisoriska och tillfälliga löneförbättringar, som genomförts under de senaste budgetåren. Sedan den 1 juli 1946 utgår sålunda provisoriskt lönetillägg enligt kungörelsen den 28 juni 1946, nr 356. Med hänsyn till maximibeloppen i den av Kungl. Maj:t fastställda löneplanen utgår det provisoriska lönetillägget dock i vissa fall med reducerat belopp.

De lönebelopp, som för närvarande utbetalas till tjänstemän med lön enligt avlöningsreglementets löneplan, framgå av bilagda sammanställning (bilaga 1), där under varje löneklass angivits *dels* grundlönen, *dels* den verkliga månadslönen (inklusive dyrtidstillägg och provisoriskt lönetillägg) för tjänstemän med mindre än 9 års statstjänst *dels* ock den verkliga månadslönen (inklusive dyrtidstillägg och provisoriskt lönetillägg) för tjänstemän med minst 9 års statstjänst.

Härjämte bifogas en sammanställning upptagande nettolönen (inberäknat olika tillägg) för extra ordinarie och extra befattningar i vissa lönegrader samt motsvarande belopp för vissa befattningar enligt SAK:s löneplan (bilaga 2).

Tjänsteman placeras inom den lönegrupp hans befattning tillhör i viss löneklass. Vid tillträde av befattning erhåller tjänsteman lön enligt löneklass

a inom lönegruppen, för såvitt icke med hänsyn till föregående tjänstgöring, särskild kompetens eller annan anledning placering i högre löneklass av kommissionen finnes böra ifrågakomma. Sådan inplacering i högre löneklass förekommer icke sällan när det gäller högre befattningar.

Tjänsteman med placering i någon av lönegrupperna I—IV erhåller, så framt ej annat följer av särskilda bestämmelser, vilka nära ansluta sig till civila avlöningsreglementets och civila icke-ordinariereglementets bestämmelser om löneklassuppflyttning, efter 3, 6, 9 och 12 års väl vitsordad tjänstgöring ålderstillägg, varje gång med 25 kronor per månad; dock att de sammanlagda löneförmånerna ej må uppgå till högre belopp än som enligt löneplanen utgå i löneklass e inom den lönegrupp befattningen i fråga tillhör. Ålderstillägg inräknas i grundlönen och dyrtidstillägg utgå sålunda även å sådant tillägg.

Enligt särskild föreskrift i avlöningsreglementet innebär ålderstillägg icke löneklassuppflyttning.

Förordnas extra befattningshavare till tjänsteman, må för bestämmande av tidpunkten för vinnande av ålderstillägg tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder befattningshavaren åtnjutit lön i löneklassen närmast under den, till vilken han hänförs vid förordnandet till tjänsteman.

Till tjänsteman med placering i någon av lönegrupperna V—VII utgår icke ålderstillägg; dock kan efter kommissionens bestämmande i varje särskilt fall uppflyttning till högre löneklass äga rum efter längre tids väl vitsordad tjänstgöring inom en och samma befattning. Sådan uppflyttning har ägt rum i åtskilliga fall.

Avlöningsreglementet innehåller vidare bestämmelser rörande semester och tjänstledighet samt sjukvård och begravningshjälp för tjänstemän. Dessa bestämmelser ansluta sig nära till civila icke-ordinariereglementets motsvarande föreskrifter angående extra ordinarie befattningshavare. Av särskilt intresse är, att SAK:s tjänstemän ha i stort sett samma förmåner beträffande sjukvård som extra ordinarie tjänstemän. Sådan förmån tillkommer icke de egentliga krisorganens personal.

Entledigande av tjänsteman av annan anledning än tjänstefel sker enligt avlöningsreglementet, då förordnandet ej avser viss tid, efter skriftlig uppsägning, i fråga om tjänsteman med anställningstid av tre år eller mera senast tre månader och eljest senast en månad före anställningstidens upphörande.

Extra befattningshavare. Sådan befattningshavare erhåller lön enligt avlöningsreglementets förenämnda löneplan. Som regel erhåller extra befattningshavare lön enligt löneklass a i den lönegrupp, till vilken han hänföres.

Efter minst sex månaders väl vitsordad tjänstgöring kan extra befattningshavare förordnas till tjänsteman. I regel får befattningshavare gå längre tid än sex månader som extra.

Extra befattningshavare äger enligt reglementet, efter att ha varit anställd i kommissionens tjänst minst nio månader i en följd, i den mån så kan ske utan åsidosättande av göromålens behöriga gång, å tid, som med hänsyn här-

till prövas lämplig, åtnjuta semester under högst 15 dagar. I övrigt gälla beträffande tjänstledighet för extra befattningshavare civila icke-ordinarie-reglementets bestämmelser beträffande extra tjänstemän.

Extra befattningshavare har icke rätt till fri sjukvård annat än vid olycksfall i tjänsten. Begravningshjälp utgår däremot även till extra befattningshavares dödsbo.

Vid entledigande av annan anledning än försummelse i tjänsten äger extra befattningshavare åtnjuta 14 dagars uppsägningstid.

Tillfälligt anställda. Å denna personalgrupp är avlöningsreglementet icke tillämpligt. Ifrågavarande personal avlönas med för varje särskilt fall fastställt månadsarvode, å vilket dyrtidstillägg icke utgår. Den tillfälligt anställda personalen har icke rätt till tjänstledighet med bibehållande av någon del av lönen. Semester utgår enligt semesterlagens bestämmelser.

Nu ifrågavarande anställningsform utnyttjas *dels* för arbetsuppgifter, som beräknas bli rent tillfälliga, *dels ock* i stor utsträckning som första anställningsform för personal, som avses för mera permanenta uppgifter.

När den nuvarande SAK inrättades övertog kommissionen den samtidigt upplösta arbetslöshetskommissionens personal. En förhållandevis stor del av SAK:s nuvarande personal har anställts under arbetslöshetskommissionens tid. I bilaga 3 har intagits en sammanställning över anställningsår för tjänstemän och extra befattningshavare inom SAK:s kansli. Sammanställningen avser personalen den 1 december 1946. Av sammanställningen framgår, att 51 personer av de å sammanställningen upptagna 320 anställdes före år 1940, d. v. s. ca 16 procent av nämnda personal. I bilaga 4 lämnas utförligare uppgifter rörande de befattningshavare, som anställdes år 1939 eller tidigare.

B. Arbetsmarknadsstyrelsen.

I direktiven för utredningen har bl. a. uttalats, att med hänsyn till de från tid till annan ytterst skiftande förhållandena på arbetsmarknaden, som ytterst måste komma att bestämma omfattningen och utformningen av ett centralt arbetsmarknadsorgans verksamhet, särskild uppmärksamhet bör ägnas åt frågan hur rimliga anspråk på organisationens elasticitet skola kunna låta sig förena med kravet på nödig stadga och kontinuitet i fråga om verksamhetens bedrivande.

Spörsmålet om organisationens elasticitet måste beaktas vid utformandet av arbetsmarknadsstyrelsens kansliorganisation såväl i fråga om chefsbefattningarna och byråindelningen som i fråga om lönegradsplaceringen av nyckelbefattningar inom byråerna. Till spörsmålet i dessa delar återkommer utredningen i det följande. Men även vid utformningen av avlöningssystemet för styrelsen måste elasticitetssynpunkten vinna beaktande.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen intar huvuddelen av SAK:s personal med hänsyn till anställningsvillkoren en mellanställning mellan de reguljära verkens och de egentliga krisorganens personal. På grund av otryggheten i anställningen och avsaknaden av pensionsrätt står SAK:s ifrågavarande personal emellertid avgjort närmast den egentliga krispersonalen. De nu tillämpade anställningsformerna äro såväl ur verkets som personalens synpunkt uppenbart otillfredsställande. Alldeles särskilt framträda olägenheterna i fråga om de befattningshavare, som anställdes redan under arbetslöshetskommissionens tid och av vilka vissa ha en mycket lång sammanlagd tjänstetid hos arbetslöshetskommissionen och SAK.

Tydligt är därför, att arbetsmarknadsstyrelsen så långt möjligt är bör organiseras på samma sätt som övriga permanenta statliga verk, d. v. s. att vanliga tryggade statliga anställningsformer böra komma till användning enligt de principer, som tillämpas inom andra verk. Såsom förutsättningar för inrättande i vart fall av fullmaktstjänster torde emellertid få uppställas *dels* att arbetsuppgifterna, såvitt kan bedömas, i och för sig äro av bestående natur *dels ock* att arbetsuppgifternas omfattning kan överblickas så långt, att det fasta personalbehovet kan fastställas med rimlig säkerhet. I båda de nämnda hänseendena föreligga vissa svårigheter beträffande arbetsmarknadsstyrelsen. Vissa av styrelsens arbetsuppgifter måste anses vara bestående, medan andra äro av övervägande kriskaraktär. Beträffande vissa arbetsuppgifter gäller, att deras omfattning i framtiden är svår att överblicka.

Vad nu sagts föranleder till att man i fråga om arbetsmarknadsstyrelsens personalorganisation får skilja mellan en *permanent del*, för vilken tillämpas samma regler beträffande anställningsformer m. m. som gälla för flertalet andra verk inom statsförvaltningen, samt en *krisdel*, för vilken tillämpas särskilda regler i angivna hänseenden.

Innan utredningen ingår på en närmare behandling av de båda delarna av arbetsmarknadsstyrelsens personalorganisation, vill utredningen erinra om läget i vissa avseenden beträffande statsförvaltningens personalförhållanden i allmänhet.

Sedan 1945 års lönekommitté den 29 juni 1946 avlämnat betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. (SOU 1946: 48), har Kungl. Maj:t den 4 oktober 1946 framlagt proposition (nr 333) angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl., vilken proposition bifallits av riksdagen.

I samband med behandlingen av löneregleringsfrågan ha även vissa spörsmål beträffande anställningsformerna berörts.

Vid sidan av ordinarie anställning — vilken kan vara av flera olika slag med avsevärt olika ställning i fråga om trygghet och löneförmåner — tillämpas inom statsförvaltningen ett flertal olika former av icke-ordinarie anställning. Sålunda förekommer anställning som extra ordinarie befattningshavare, som extra befattningshavare och som aspirant. Vidare förekommer arvodesanställning av olika slag. För befattningshavare inom vissa krisorgan

m. fl. myndigheter ha utfärdats särskilda bestämmelser i kungörelsen den 18 april 1941 (nr 215) med vissa avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statens krisorgan. Vidare förekommer icke sällan, att befattningshavare avlönas med arvode, men att vissa för extra ordinarie tjänstemän gällande avlöningsbestämmelser genom särskilt beslut sättas i tillämpning beträffande befattningshavaren. Slutligen förekommer anställning mot arvode utan annan rätt till särskilda förmåner därutöver än den som följer av semesterlagen m. fl. allmänna författningar.

Lönekommittén har bl. a. behandlat innebörden av den extra ordinarie anställningsformen. Kommittén erinrar om att denna anställningsform, som tidigare nästan uteslutande torde ha använts för anställande av rekryteringspersonal till ordinarie tjänster, numera i icke oväsentlig utsträckning tillämpas också å tjänster av stadigvarande natur, vilka icke äro prövnings- och utbildningstjänster. Det utvidgade användningsområdet för extra ordinarie anställning i förening med den omständigheten, att pensionsrätt beretts de extra ordinarie tjänstemännen, har, såvitt lönekommittén kunnat finna, medfört att den uppfattningen börjat sprida sig, att den extra ordinarie anställningen borde bereda tjänstemännen en trygghet av i stort sett samma beskaffenhet som den, vilken tillkommer de med fullmakt eller konstitutorial tillsatta ordinarie tjänstemännen. Lönekommittén har för sin del icke funnit sig kunna godtaga nyssnämnda uppfattning. Kommittén anför härom följande (s. 18).

En sådan uppfattning måste, om den godtages, få den verkan, att skärpta krav på det varaktiga behovet av tjänsten uppställas för att densamma skall givas extra ordinarie karaktär. Detta medför, att åtskilliga tjänstemän undandragas de särskilda förmåner, som den extra ordinarie anställningen bereder, samtidigt som förvaltningsapparaten onödigt kompliceras genom att andra, mindre ändamålsenliga anställningsformer anlitas.

Lönekommittén anser det vara uppenbart, att begreppet extra ordinarie anställning varken kan eller bör givas en sådan innebörd, som förut angivits. Det synes lönekommittén angeläget, att de förmåner, som den extra ordinarie anställningen bereder, skola kunna tillkomma tjänstemännen även om anställningens varaktighet icke är fullt säker. Härav följer å andra sidan, att extra ordinarie tjänsteman bör kunna entledigas, bland annat, om den extra ordinarie tjänsten blir överflödig. Att emellertid en extra ordinarie tjänsteman efter en icke alltför kort anställningstid i verkligheten har en betydande trygghet i anställningen synes uppenbart och torde överensstämma med de förhållanden, som råda för fast anställning inom det enskilda näringslivet. Liksom hittills bör för övrigt, när en extra ordinarie tjänst blir överflödig, övervägas om tjänstemannen ej lämpligen kan, med bibehållande av den extra ordinarie anställningen, överföras till annat verksamhetsområde.

Lönekommittén har däremot föreslagit, att den skillnad i lönehänseende, som för närvarande består mellan ordinarie och extra ordinarie befattningar i samma lönegrad, skall borttagas.

Lönekommittén har i sitt nämnda betänkande föreslagit, att för tillgodoseende av förvaltningens normala personalbehov skola finnas tre huvudanställningsformer: ordinarie anställning och två former av icke-ordinarie anställning, nämligen extra ordinarie anställning och aspirantanställning. Kom-

mittén framhåller, att härutöver i viss utsträckning erfordras andra icke-ordinarie anställningsformer. Frågan härom har kommittén icke kunnat upptaga till behandling i sitt ifrågavarande betänkande, då kommittén funnit nödvändigt att det, innan förslag i ämnet framlägges, genom uppgifter från vederbörande verk klarlägges, vilka personalkategorier, som icke kunna eller böra inrymmas i huvudanställningsformerna.

I förenämnda proposition den 4 oktober 1946 (nr 333) angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. har föredragande departementschefen anslutit sig till lönekommitténs uttalanden beträffande de extra ordinarie tjänstemännens trygghet i anställningen och beträffande löneställningen i förhållande till de ordinarie tjänstemännen. Kommitténs förslag i övrigt rörande anställningsformerna har däremot icke lagts till grund för något förslag i nämnda proposition. Departementschefen har sålunda beträffande aspirantanställningen uttalat, att denna anställningsforms användningsområde och närmare innebörd borde upptagas till prövning i samband med frågan om de icke-ordinarie anställningsformer, vilka, såsom kommittén påpekat, komma att erfordras utöver de av kommittén förordade huvudanställningsformerna och beträffande vilka kommittén senare kommer att framlägga förslag.

Av betydelse i förevarande sammanhang äro även de förslag till reglerad befordringsgång för biträdes- och amanuenspersonal, som framlagts av 1944 års personalutredning i dess den 17 september 1946 dagtecknade betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss personal inom statsförvaltningen, del I (SOU 1946: 66).

I fråga om biträdespersonalen innebär förslaget, att ordinarie anställning i regel skall uppnås 7 år efter anställningen. Befordringsgången föreslås bli följande:

Ex 2	Eo 2	Eo 4	A 4
1½ år	1 år	4½ år	

Beträffande amanuenspersonalen föreslås olika befordringsgång för tingsmeriterade jurister och med dessa jämställda å ena sidan samt övriga amanuenser å andra sidan. Personalutredningen har dock även när det gäller sistnämnda befordringsgång utgått ifrån, att en tillämpning av befordringsgången förutsätter avlagd akademisk examen eller undergången annan utbildning av däremot svarande slag (exempelvis handelshögskola). Befordringsgången för tingsmeriterade amanuenser framgår av följande sammanställning:

Tingstjänstgöring	Ex 17	Eo 18	Eo 20	Eo 21
2½ år	1 år	2 år	2 år	

Befordringsgången för icke tingsmeriterade amanuenser skall enligt förslaget vara följande:

Ex 15	Eo 16	Eo 18	Eo 20	Eo 21
1½ år	2 år	2 år	2 år	

○ Befordringsgången för amanuenspersonalen slutar sålunda enligt förslaget icke i ordinarie anställning. Personalutredningen förordar emellertid, att i anslutning till genomförandet av dess förslag en allmän översyn kommer till stånd av relationen mellan antalet ordinarie tjänster i 21 lönegraden och antalet icke-ordinarie befattningar inom amanuenskarriären.

○ Personalutredningen avser, att dess förslag i allmänhet skola äga tillämpning beträffande befattningshavare vid verk och myndigheter m. fl. statsinstitutioner, vilka äro underkastade civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet. Härjämte böra de föreslagna anordningarna gälla i fråga om vissa till försvarsväsendet hörande inrättningar. Personalutredningen har anfört, att beträffande ett eller annat verk måhända kan inträffa, att det framlagda förslaget ej lämpligen kan tillämpas å hela personalbeståndet inom vederbörande kategori av befattningshavare. Personalutredningen förklarar sig förutsätta, att denna fråga ägnas närmare uppmärksamhet i samband med remissbehandlingen av betänkandet.

○ Det har av personalutredningen icke avsetts, att förslaget skall genomföras vid de statliga krisorganen eller vid sådana verk, som utan att vara krisorgan dock enligt särskild föreskrift följa de för krisorganen gällande avlöningsbestämmelserna.

○ I fråga om de delar av arbetsmarknadsstyrelsens personalorganisation, som falla inom vad som här kallats den permanenta organisationen, böra ordinarie och extra ordinarie befattningar komma till användning i den utsträckning, som är vanlig inom den icke krisbetonade statsförvaltningen.

○ För den återstående delen av arbetsmarknadsstyrelsen, krisdelen, måste tydligen särskilda regler gälla. Då grundläggande frågor rörande anställningsformer m. m. för närvarande befinna sig under prövning i olika sammanhang, har utredningen emellertid icke ansett sig kunna framlägga något detaljerat förslag i fråga om anställningsvillkoren för personal inom arbetsmarknadsstyrelsens krisdel. Utredningen vill begränsa sig till att framlägga några allmänna synpunkter på nämnda spörsmål.

○ Det synes sålunda tydligt, att man måste räkna med någon form av arvodesanställning för personal, vilken anställes för krisuppgifter av tillfällig karaktär. Det är önskvärt, att anställningsvillkoren för den arvodesavlönade personalen nära ansluta sig till de villkor, som gälla för den mera permanenta personalen hos styrelsen. Lönerna synas sålunda böra bestämmas att motsvara viss löneklass i gällande löneplaner för sistnämnda personal. Härigenom underlättas en avvägning av lönerna i förhållande till den permanenta personalens löner och därmed en eventuell inplacering av tillfälligt anställd personal bland den permanenta personalen. Anställningsvillkoren i övrigt böra likaledes vara lika för den arvodesanställda och den enligt löneplanerna avlönade personalen utom såvitt angår rätten till pension. De avlöningsvillkor, som sålunda skulle komma att gälla för arvodesanställd personal, överensstämna i stort sett med de som nu tillämpas inom SAK. Det är uppenbarligen av vikt, att anställningsvillkoren för sådan hos SAK an-

ställd personal, som icke erhåller placering i lönegradsreglerad tjänst, icke försämras vid omorganisationen.

Den svåraste frågan i detta sammanhang synes vara att avgöra, när arvodestjänst skall komma till användning. Ofta torde det vara svårt att bedöma, huruvida en ökning av arbetsuppgifterna är tillfällig eller bestående. Även om viss arbetsuppgift icke kan anses vara bestående, kan den komma att fordra särskild personal under åtskilliga år. Det kan också hända, att när en krisuppgift upphör, nya uppgifter av kriskaraktär ha tillkommit och att personalen erfordras för dessa uppgifter. Särskilt i fråga om biträdespersonal men i viss utsträckning även i fråga om amanuens- och högre personal blir det under sådana förhållanden svårt att upprätthålla en sträng åtskillnad mellan den permanenta och den tillfälliga personalen. Det synes sålunda i princip rimligt, att personal, som en längre tid varit anställd hos verket för tillfälliga uppgifter, vinner fast anställning före nyrekryterad personal, som sysselsättes inom den permanenta delen av verket. Därest reglerad befordringsgång i enlighet med 1944 års personalutrednings förslag genomföres för biträdes- och amanuenspersonal, komma ifrågavarande svårigheter att bli än större. Enligt utredningens mening bör därför en uppdelning mellan permanent och tillfällig personal i de lägre lönegraderna icke genomföras förrän så är oundgängligen nödvändigt. Vid utsvällning av verksamheten bör sålunda personalbehovet i dessa lönegrader tillgodoses genom anställning i vanlig ordning av personal, som, om förslagen därom genomföres, tillförsäkras reglerad befordringsgång. Om på grund härav ett visst personalöverskott skulle uppstå vid avveckling av tillfälliga arbetsuppgifter, torde detta i regel icke medföra större utjämningssvårigheter. Den kontinuerliga personalomsättningen i ett större verk torde möjliggöra, att ett dylikt personalöverskott ganska snabbt avvecklas genom uppehåll i nyrekryteringen under någon tid. Endast om arbetsuppgifterna äro av tydligt kortvarig karaktär eller en avgjord överdimensionering av personalkadern i de lägre graderna är att befara, bör avodestjänst komma till användning. Dock bör arvodesanställning under en kortare provotid kunna komma till användning oavsett vad nu sagts.

I fråga om högre befattningar är problemet mera svårlöst. Behovet av sådan personal kan icke på samma sätt som personalbehovet i lägre grader utjämnas genom att den vanliga nyrekryteringen upphör för en tid och erforderliga omflyttningar företagas. I den hårda konkurrens, som för närvarande råder på arbetsmarknaden mellan staten och enskilda arbetsgivare, och med hänsyn till att i privat tjänst allt oftare erbjudas pensionsförmåner och andra fördelar på längre sikt, vore det i hög grad önskvärt att kunna erbjuda även den mera kvalificerade personal, som erfordras för krisuppgifter, gynnsammare utsikter än enbart arvodesanställning utgör. Det kan befaras, att rekryteringen av personal för krisuppgifterna eljest kan komma att bereda avsevärda svårigheter. Utredningen har med anledning härav övervägt att föreslå en sådan anordning, att åtminstone extra ordinarie anställning skulle kunna ställas i utsikt även för högre befattningshavare inom styrelsens kris-

del efter viss tids anställning i arvdestjänst, t. ex. fem år. Självfallet skulle några bindande utfästelser därom ej göras; anställningens konsolidering på detta sätt skulle vara beroende av att vederbörande erhöle goda vitsord i sitt arbete samt att styrelsen beräknades få användning för hans tjänster tills vidare. Dylig överföring från arvdestjänst till extra ordinarie befattning skulle vara beroende av Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Den extra ordinarie befattningen skulle bli rent personlig och ej återbesättas, då befattningshavaren lämnade tjänsten.

Ett utnyttjande av extra-ordinarieanställningen enligt antydda riktlinjer synes kunna vinna visst stöd i de i det föregående citerade uttalanden, som gjorts i samband med behandlingen av frågan om en allmän löne reglering för befattningshavare i statens tjänst. En anordning av ifrågavarande slag torde emellertid icke vara förenlig med den användning extra-ordinarieanställningen faktiskt erhållit. Utredningen är därför icke beredd att förorda dess tillämpning under nuvarande förhållanden utan förutsätter, att extra ordinarie anställning i högre lönegrader skall komma till användning endast för permanenta arbetsuppgifter. Om däremot extra-ordinarieanställningen erhåller den karaktär, som angivits av 1945 års lönekommitté, synes frågan komma i ett annat läge.

Utredningens härovan återgivna betraktelsesätt leder till att inrättande av extra ordinarie och — om förslaget om reglerad beföringsgång för den lägre biträdespersonalen vinner bifall — ordinare befattningar böra kunna komma i fråga även för vissa kategorier av den personal, som för närvarande sysslar med krisuppgifter inom SAK. En förutsättning härför bör givetvis vara att de uppgifter, varmed personalen sysslar, icke skola avvecklas inom den närmaste framtiden. Denna fråga, liksom frågan om personalbehovet överhuvud taget för krisuppgifter, kan icke bedömas av utredningen. Det bör ankomma på SAK (arbetsmarknadsstyrelsen) att avge förslag i angivna hänseenden för varje budgetår.

Vid angivande av de ordinarie och extra ordinarie tjänster, som utredningen föreslår, har utredningen ansett sig böra följa nu gällande löneplaner i de civila avlöningsreglementena. Härigenom underlättas en jämförelse med hittillsvarande organisation.

Utredningen har dock beaktat, att någon skillnad i fråga om löneklasser i framtiden icke kommer att bestå mellan ordinarie och extra ordinarie befattningar. Bl. a. på grund härav har utredningen ansett sig kunna — främst i fråga om biträdespersonalen — vid fördelningen av tjänsterna på ordinarie och icke ordinarie befattningar taga upp ett så stort antal ordinarie befattningar som i och för sig synes rimligt med hänsyn till det sammanlagda personalbehovet för permanenta uppgifter.

Det i det föregående refererade förslaget om reglerad beföringsgång för viss biträdespersonal — mot vars tillämpning för arbetsmarknadsstyrelsens del utredningen icke har någon erinran — har uppenbarligen icke kunnat

föranleda till förslag om inrättande av ordinarie kontorsbiträdesbefattningar utöver vad som av utredningen ansetts befogat såsom normalorganisation.

Förslaget om reglerad befordringsgång för amanuenspersonal har icke heller lagts till grund vid beräkningen av antalet erforderliga byråsekreterartjänster.

Såväl beträffande lägre biträdespersonal som beträffande amanuenspersonal avstår utredningen dock från att vid behandlingen av byråernas organisation fördela föreslagna befattningar på de lönegrader, som kunna komma i fråga för extra och extra ordinarie personal. Denna fördelning bör vara beroende av befattningshavarnas ålder, utbildning, tjänstetid m. m. och kan sålunda icke av utredningen bedömas utan bör ankomma på styrelsen.

Utredningen räknar med att ett ömsesidigt utbyte av personal bör äga rum mellan arbetsmarknadsstyrelsen — särskilt arbetsförmedlingsbyråerna — och den lokala arbetsförmedlingsorganisationen. Utredningen har därför vid uppgörande av sitt förslag till personalorganisation tagit hänsyn till den tjänsteförteckning, som intagits i det av sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation avgivna betänkandet.

I detta sammanhang vill utredningen anmärka, att det förutsedda utbytet av personal mellan det centrala arbetsförmedlingsorganet och den lokala organisationen medför, att den föreslagna reglerade befordringsgången icke kan göras generellt tillämplig för amanuenspersonal hos arbetsmarknadsstyrelsen.

Utredningen räknar med att arbetsmarknadsstyrelsen skall träda i verksamhet den 1 juli 1947. I samband härmed torde i fråga om personalen uppkomma åtskilliga spörsmål, som fordra särskilda föreskrifter.

Till en början förutsätter utredningen, att den nya organisationen icke kan helt genomföras från nämnda tidpunkt. För tillsättande av tjänsterna hos styrelsen torde en ganska lång tid erfordras. Möjlighet bör bl. a. finnas att låta anstå med tillsättandet av vissa tjänster, därest lämpliga sökande icke anses stå till förfogande.

Utredningen förutsätter vidare, att tjänsterna som regel komma att tillsättas efter ansökningsförfarande. Endast härigenom lämnas de inom olika delar av SAK:s kansli tjänstgörande befattningshavarna lika möjlighet att göra sig gällande i konkurrensen om tjänsterna.

SAK:s och dess föregångare arbetslöshetskommissionens långa existens-tid i krisorganets form torde vara enastående inom statsförvaltningen. Den tillämpade organisationen har lett till att inom SAK:s kansli finns ett betydande antal befattningshavare med mycket lång tjänstetid hos verket och dess föregångare, vilka icke fått sina anställningsförhållanden ordnade på det sätt som är regel inom den permanenta förvaltningen. Det synes angeläget, att denna personalgrupps intressen ägnas särskild uppmärksamhet vid organiserandet av arbetsmarknadsstyrelsen.

Tjänstetiden hos SAK och dess föregångare bör sålunda räknas vederbörande till godo, därest han i den nya organisationen erhåller tjänst, som motsvarar hans tidigare tjänst eller är lägre än den tidigare tjänsten. Befatt-

ningshavare bör i sådant fall kunna placeras i högre löneklass än begynnelselöneklassen. Prövningen av dylika ärenden måste uppenbarligen tillkomma Kungl. Maj:t.

Såsom tjänsteår för erhållande av pension böra befattningshavare hos SAK få tillgodoräkna sig hela anställningstiden som tjänsteman enligt SAK:s avlöningsreglemente samt — om vederbörande övergått från arbetslöshetskommissionen till SAK vid förstnämnda kommissions upplösning — hela anställningstiden hos arbetslöshetskommissionen.

Det synes sannolikt, att de befattningshavare, som ha lång tjänstetid hos SAK och dess föregångare, i regel komma att erhålla ordinarie eller extra ordinarie befattning hos arbetsmarknadsstyrelsen. Om emellertid i något fall detta icke skulle bli förhållandet eller om vederbörande endast skulle kunna beredas dylik befattning med avsevärt lägre löneförmåner än han redan åtnjuter, synes det rimligt, att vederbörande befattningshavare efter prövning i varje särskilt fall erhåller ordinarie eller extra ordinarie befattning å övergångsstat. Det bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att, om behov därav befinnes föreligga, efter tjänstetillsättningens slut framlägga förslag i angivna hänseende. Intill dess att eventuellt uppkommande frågor av detta slag vinna sin lösning, böra vederbörande befattningshavare kvarstå som arvodesanställda.

VII. Byråindelningen.

A. Arbetsmarknadskommissionens kansli.

Arbetsmarknadskommissionens kansli består sedan den 1 augusti 1946 av sex byråer samt fem fristående sektioner. Kansliet är fördelat på två avdelningar, vardera under ledning av en avdelningschef. Till första avdelningen höra arbetsförmedlingsbyrån, sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning, sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna, kanslisektionen samt militära beredskapsbyrån. Till andra avdelningen höra socialhjälpbyrån, tekniska byrån, sociala beredskapssektionen, tekniska beredskapssektionen, kameral- och förrådsbyrån samt byrån för ärenden angående byggnadstillstånd.

En schematisk plan över byråer och fristående sektioner bifogas (bilaga 5).

Förutom de nämnda byråerna och fristående sektionerna finns inom kansliet en särskild organisationsavdelning. Denna avdelning inrättades den 19 mars 1946. Avdelningen består av tjänstemän inom kommissionen under ledning av en länsarbetsdirektör. Dess arbete bedrivs under överinseende av kanslichefen hos statens organisationsnämnd. Avdelningen har tillkommit med anledning av vissa av riksdagens revisorer i dessas berättelse till 1946 års riksdag framförda erinringar mot organisationen av arbetet vid länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar. Avdelningens uppgift är att undersöka möjligheterna att rationalisera arbetet därstädes.

Då organisationsavdelningen måste betraktas som en provisorisk anordning, behandlar utredningen icke denna avdelning i det följande.

Utredningen behandlar icke heller de fall, då sakkunniga och experter anlitas utanför byråer och sektioner. Utredningen förutsätter emellertid, att arbetsmarknadsstyrelsen skall ha möjlighet att anlita dylik personal.

Arbetsförmedlingsbyrån.

Byråns huvuduppgift är, såsom framgår av namnet, att handlägga arbetsförmedlingsärenden. På byrån ankommer sålunda att planlägga och övervaka den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet. Ärenden rörande specialförmedlingen för ungdom — samt rörande den av nämnda specialförmedling handhavda yrkesvägledningsverksamheten — handläggas dock av

den fristående sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Från arbetsförmedlingsbyråns handläggning äro vidare undantagna personal-, lokal- och vissa andra administrativa ärenden, vilka handläggas av den fristående sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna.

På arbetsförmedlingsbyrån ankomma även ärenden rörande vissa delar av den verksamhet, som utöver det egentliga förmedlingsarbetet ålagts länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingsorganen. Arbetsförmedlingsbyrån har sålunda att handlägga

1) ärenden rörande arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade personer;

2) på SAK ankommande ärenden rörande utländsk arbetskrafts utnyttjande inom landet; samt

3) vissa andra ärenden rörande flyktingars omhändertagande inom landet, vilka ärenden betingas av att arbetsförmedlingsorganen i vissa hänseenden utnyttjas såsom lokala företrädare för utlänningskommissionen och flyktingsnämnden.

Rörande de på arbetsförmedlingsbyrån ankommande uppgifterna må närmare anföras följande.

Byrån har att handlägga allmänna frågor rörande arbetsförmedlingens organisation samt arbetsprinciper och arbetsmetoder. Byrån har alltså t. ex. att ta initiativ till arbetsförmedlingens utbyggnad med nya specialförmedlingar. Det organisatoriska genomförandet av en dylik åtgärd genom inrättande av nya tjänster, anskaffning av lokaler, telefoner och kontorsmateriel m. m. ankommer däremot på sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna.

En omfattande uppgift för arbetsförmedlingsbyrån utgör ledningen av verksamheten för överflyttning av arbetskraft mellan olika yrkesområden eller olika landsdelar samt utnyttjande av befintliga arbetskraftsreserver. Sålunda dirigerar byrån den normala interlokala förmedlingsverksamheten och upprättar på grundval av de till byrån inkommande vakansrapporterna riksvakanslista och radiatorappor. Byrån har även att handlägga ärenden rörande bidrag till utrustning och resor vid omflyttning av arbetskraft. Vidare ledas från byrån de speciella åtgärder, som i olika sammanhang erfordras för överförande av arbetskraft. Exempel på sådana överflyttningar äro de årligen återkommande åtgärderna för att tillgodose behovet av arbetskraft till betgallring och betupptagning. Under krigsåren har en stor del av byråns arbetskraftskapacitet ägnats frågorna om överflyttning av arbetskraft till skogsbruket.

Bland de uppgifter, som i övrigt åligga byrån, kunna nämnas att samarbeta med andra statliga organ samt med intresseorganisationerna på arbetsmarknaden;

att verkställa utredningar rörande aktuella arbetsförmedlingsfrågor;

att informera olika intressegrupper och allmänheten om den offentliga arbetsförmedlingens uppgifter och arbets sätt m. m.;

att förse länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingsorganen med informationer rörande arbetsmarknadens förhållanden och förändringar samt med arbetsmaterial (blanketter, instruktioner m. m.);

att inspektera den lokala organisationens verksamhet;

att svara för utbildningen av den lokala organisationens personal;

att sammanställa de månatliga statistiska uppgifterna från länsarbetsnämnderna rörande arbetsförmedlingsverksamheten samt fackförbundens månadsuppgifter om arbetslösheten bland förbundens medlemmar; samt

att i samråd med socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå utarbeta direktiv rörande arbetsförmedlingens handläggning av arbetsansökan från arbetslösa medlemmar i erkända arbetslöshetskassor.

Arbetsförmedlingsbyrån har härjämte att medverka vid handläggningen inom andra byråer och sektioner av olika ärenden, bland vilka kunna nämnas

de härovan omnämnda personal-, lokal- och andra administrativa ärendena rörande länsarbetsnämnderna och de lokala förmedlingsorganen;

ärendena rörande ungdomsförmedling och yrkesvägledning;

ärenden rörande utplacering av arkivarbetare och andra till hjälparbeten hänvisade arbetslösa;

ärenden, som röra planerandet av en sysselsättningsreserv i händelse av en arbetslöshetskris;

ärenden rörande tillämpningen av lagstiftningen om byggnadstillstånd;

utredningar rörande industrins lokalisering med hänsyn till tillgången på arbetskraft;

statistiska undersökningar rörande tillgången på arbetskraft och befintliga arbetskraftsreserver; samt

ärenden rörande arbetsmarknadens organisation under krigsförhållanden.

Inom arbetsförmedlingsbyrån finns organiserad en särskild utlänningssektion med relativt fristående ställning. Inom byrån i övrigt ha organiserats särskilda underavdelningar *dels* för tjänstemannaförmedlingen (tjänstemannaförmedlingens huvudcentral) *dels ock* för arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade samt arbetsberedning åt partiellt arbetsföra i övrigt.

I detta sammanhang kan nämnas, att kommittén för partiellt arbetsföra i sitt betänkande (SOU 1946: 24) med förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra föreslagit (s. 118), att inom SAK:s kansli skall inrättas en särskild arbetsvårdsbyrå, vilken skall ha till uppgift att handlägga ärenden rörande arbetsvård för partiellt arbetsföra. Byrån skall enligt förslaget bestå av en byråchef med arvode motsvarande avlöningsförmåner enligt lönegrad Eo 30, en sekreterare med arvode motsvarande lönegrad Eo 24, sex konsulenter med arvoden motsvarande lönegrad Eo 22 samt biträdespersonal. Konsulenterna skola svara var och en för en grupp partiellt arbetsföra (de blinda och synsvaga, de döva och dövstumma, de vanföra, de tuberkulösa, de kroniskt sjuka och åldersbelastade samt de övriga).

Till SAK skall vidare enligt förslaget knytas en särskild delegation för arbetsvårdsärenden med väsentligen rådgivande funktion. I delegationen skola finnas representanter för medicinalstyrelsen, pensionsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen och de partiellt arbetsföra.

Sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning.

Sektionen inrättades den 1 januari 1944 för handläggning av ärenden rörande nämnda verksamhetsgrenar. Dessa ärenden handlades tidigare å arbetsförmedlingsbyrån.

- De ärenden, som handläggas inom sektionen, innefatta bl. a.
 - att planlägga verksamheten med avseende å såväl organisatoriska frågor som frågor rörande arbetsprinciper och arbetsmetoder, dock att personal-, lokal- och andra administrativa ärenden handläggas av sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna;
 - att samarbeta med andra centrala organ och instanser, som ha med ungdomens arbetsmarknads- och utbildningsfrågor eller med ungdomens sociala vård och fostran att skaffa;
 - att verkställa specialutredningar av intresse för den yrkesvägledande verksamheten;
 - att informera olika intressegrupper eller allmänheten om yrkesvägledningens syften, organisation och arbetssätt;
 - att utrusta de lokala organen med upplysnings- och arbetsmaterial (yrkesorienterande litteratur, broschyrer, prospekt och översikter rörande olika utbildningsanstalter, specialuppgifter rörande aktuella frågor, blanketter, formulär etc.);
 - att inspektera de lokala organens verksamhet;
 - att svara för utbildningen av nämnda organs personal;
 - att, då så påfordras, biträda de lokala organen i själva yrkesvägledningsarbetet genom att låta någon tjänsteman från sektionen omhänderha yrkesvägledningen i vissa högre skolor och genom att direkt från sektionen besvara förfrågningar, som inkommit från ungdomar ute i landet.
- Sektionen har vidare bl. a. att medverka vid handläggningen inom arbetsförmedlingsbyrån och länsarbetsnämndssektionen av ärenden, som beröra ungdomsförmedling och yrkesvägledning.
- Till sektionen äro knutna två rådgivande delegationer. I den ena sitta representanter för de högre skolornas olika rektors- och lärarföreningar, i den andra representanter för motsvarande intresseföreningar inom folk- och fortsättningsskolans ram. Dessa båda delegationer fungera som rådgivande organ, när det gäller att planera verksamheten i skolorna och behandla speciella frågor i samband därmed.

Sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna.

Sektionen inrättades år 1943 vid den då företagna uppdelningen av den tidigare kanslibyrån.

De ärenden, som handläggas å sektionen, kunna uppdelas i två huvudgrupper, nämligen

- 1) ärenden rörande länsarbetsnämndernas och de lokala arbetsförmedlingsorganens personal; samt
- 2) ärenden angående länsarbetsnämndernas och de lokala arbetsförmedlingsorganens lokal- och materielbehov samt omkostnader.

Denna uppdelning har sin motsvarighet i uppdelningen mellan ett avlönings- och ett omkostnadsanslag för länsarbetsnämnderna.

I fråga om *personalärendena* må anföras följande.

Enligt kungörelsen den 7 maj 1940 (nr 329) om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen äga länsarbetsnämnderna att å vederbörande arbetsförmedlingsanstalters vägnar anställa ny personal samt besluta om personalens anställnings-, arbets- och avlöningsvillkor. Vid meddelande av beslut i dessa frågor åligger det länsarbetsnämnd att iakttaga vad SAK därtutinnan föreskrivit. Enligt den samtidigt med nämnda författning utfärdade kungörelsen om länsarbetsnämnder (1940:328) äger SAK att enligt Kungl. Maj:ts föreskrifter bestämma ersättning till bland andra nämndens direktör, medan ersättning till övrig kanslipersonal, vari inräknas all personal vid länsarbetsnämnder och olika arbetsförmedlingsorgan, bestämmes av nämnden enligt kommissionens anvisningar.

SAK har utfärdat föreskrifter, som innebära, att huvuddelen av nämnda kanslipersonal är underkastad bestämmelserna i civila icke-ordinariereglementet. Kommissionen har fastställt en tjänsteförteckning, som ansluter sig till nämnda reglemente samt personalförteckningar för de olika nämnderna. Arvode utgår med belopp, som motsvarar nettolönen i viss löneklass enligt löneplanen för extra ordinarie eller extra befattningshavare inom statsförvaltningen.

För vissa befattningshavare tillhörande nämndernas s. k. beredskapsorganisation ha utfärdats särskilda avlöningsbestämmelser, som i huvudsak överensstämmer med de i kungörelsen den 18 april 1941 (nr 215) fastställda bestämmelserna för befattningshavare vid statens krisorgan. Dessutom finns för närvarande ett jämförelsevis stort antal arvodesanställda tillfälliga befattningshavare.

Vid tillsättande av tjänster med arvode motsvarande 18—21 lönegraderna vid länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar tillämpas följande förfaringsätt.

Efter kungörande i Post- och Inrikes tidningar samt riksvakanslistan inges ansökningshandlingar till vederbörande länsarbetsnämnd. Nämnden granskar handlingarna samt översänder dem till kommissionen jämte eget yttrande. Därvid uppför nämnden som regel tre av de sökande på förslag, i vissa

fall färre, i vissa fall flera, samt föreslår i särskilda fall någon av de sökande till erhållande av befattningen i fråga.

Efter prövning av ansökningshandlingarna meddelar kommissionen därefter nämnden, vilka sökande kommissionen finner främst böra ifrågakomma till befattningen, och bemyndigar nämnden att förordna en av dessa sökande. Då nämnden fattat det formella beslutet om tjänstens tillsättande, kan den som är missnöjd med nämndens beslut hos kommissionen överklaga detsamma.

Före den 1 juli 1946 tillämpades angivna tillsättningsförfarande även för vissa tjänster med arvode motsvarande lägre lönegrad än 18.

Numera äga nämnderna tillsätta dessa tjänster utan att dessförinnan underställa ärendet kommissionens prövning. I fråga om befattningar med arvode motsvarande avlöning för extra ordinarie tjänstemän i lägst fjärde lönegraden skall dock alltjämt iakttagas, att befattningarna före tillsättande skola genom kommissionens försorg ledigförklaras på samma sätt, som ovan angivits i fråga om tjänster med arvode motsvarande Eo 18 och högre lönegrader.

Bland mera arbetskrävande eller oftare förekommande personalärenden kunna omnämnas följande.

a) Fastställande av avlöningsbestämmelser, avlöningsstater och personalförteckningar för länsarbetsnämnderna.

b) Bemyndigande för länsarbetsnämnderna att i vissa fall anställa befattningshavare för särskilda arbetsuppgifter eller att anställa extra tjänstemän eller tillfällig personal med högre avlöning än nämnderna enligt gällande föreskrifter äga tilldela sådan personal.

c) Upprättande av förslag till ledigförklarade tjänster i 18—21 lönegraderna.

d) Besvär rörande tjänstetillsättningar.

e) Frågor om tjänstledighet utöver 8 dagar för länsarbetsdirektör, en månad för befattningshavare med avlöning motsvarande 18—21 lönegraderna och 3 månader för övriga (kortare ledigheter beviljas av länsarbetsnämnden).

f) Frågor angående overtids-, vikariats- och traktamentsersättningar, tilläggsarvoden för särskilda uppdrag, tjänsteresor utom eget län m. m.

Av de på sektionen ankommande *andra ärendena* kunna nämnas följande.

a) Frågor om förhyrning av tjänstelokaler och granskning av byggnadsritningar för sådana lokaler.

b) Ärenden rörande materielinköp. De lokala organen äga i regel icke inköpa kontorsutensilier eller annan materiel utan att behovet prövats av SAK. Därest centralt inköp skall ske verkställes detta av kameral- och förrådsbyråns intendentursektion.

c) Frågor om telefonabonnemang för kontorslokaler och om bekostande av bostadstelefoner för vissa befattningshavare.

d) Frågor om tilläggsanslag, överföringar mellan olika anslagsposter och anslagsberäkningen i allmänhet.

Kanslisektionen.

Sektionen bildades vid den år 1943 vidtagna uppdelningen av den tidigare kanslibyrån.

Å sektionen handläggas

1) ärenden rörande kommissionens kanslipersonal och byggnadskontrollanter (anställning, entledigande, löneplacering, tjänstledighet, disciplinära åtgärder m. m.);

2) ärenden rörande kansliets inre organisation samt ordningsföreskrifter m. m. för kansliet;

3) vissa juridiska ärenden (rörande lagsökningar, målsägandetalan, verkställighet av dom m. m.);

4) ärenden rörande viss statistik;

5) ärenden rörande den för kansliet gemensamma registreringen av in- och utgående post samt angående bibliotek och arkiv;

6) ärenden rörande kommissionens anslagsäskanden; samt

7) remisser och andra ärenden, som icke beröra någon annan byrå eller sektion.

Å sektionen ankommer även en allmänt rådgivande verksamhet inom kansliet i juridiska angelägenheter.

Det på sektionen ankommande fortlöpande statistiska arbetet (»ordinarie statistiken») består huvudsakligen av uppgörande av statistik över byggnadstillstånd, hjälpsökande arbetslösa, preliminära sammanställningar angående arbetslösheten, tabeller till månadsöversikterna i »Arbetsmarknaden» samt statistik till kommissionens årsberättelse.

Tillfälliga statistiska undersökningar av större eller mindre omfattning förekomma regelbundet. För närvarande är utarbetandet av statistik till en av Kungl. Maj:t anbefalld utredning om sysselsättnings- och utbildningsförhållandena på handels område (handelsundersökningen) det mest betungande uppdraget av detta slag.

Under kanslisektionen sorterar kommissionens telefonist- och vaktmästarpersonal. Den inom det s. k. kansliförrådet sysselsatta personalen sorterar dock under kameral- och förrådsbyrån.

Militära beredskapsbyrån.

Byrån bildades den 1 augusti 1946 genom sammanslagning av kommissionens förutvarande utrednings-, uppskavs- och arbetsblocksbyråer, av vilka arbetsblocksbyrån tillika varit riksblockmyndighetens kansli. Sådana ärenden rörande frivillig arbetskraft till jordbruket under nuvarande förhållanden, vilka förut tillhört arbetsblocksbyrån, ha dock överförts till arbetsförmedlingsbyrån.

Å militära beredskapsbyrån handläggas

1) ärenden angående förberedelser för arbetsmarknadens reglering under krigsförhållanden (t. ex. ärenden rörande företags-, mönstrings- och beredskapsregistren, anskaffande av reservarbetskraft till den krigsviktiga industrin och jordbruket, anskaffande av beredskapspersonal i övrigt samt planläggning för tillämpning av tjänsteplikt);

2) ärenden angående jordbrukets blockorganisation (dock ej anskaffning av frivillig arbetskraft till jordbruket), varvid byrån även är kansli för riksblockmyndigheten;

3) ärenden angående uppskov jämlikt uppskovskungörelsen;

4) ärenden angående förberedelser för anstånd med eller hempermittering från värnpliktstjänstgöring jämlikt 28 § värnpliktslagen (beredskaps-tjänstgöring) beträffande vissa kategorier värnpliktiga (t. ex. ärenden rörande uppgiftskort för värnpliktiga jordbrukare); samt

5) ärenden angående anstånd med eller angående övningsuppehåll under värnpliktstjänstgöring jämlikt 27 § värnpliktslagen (fredstjänstgöring).

Beträffande *förberedelserna för arbetsmarknadens reglering under krigsförhållanden* kan följande anföras. Byråns arbete utgöres huvudsakligen av uppgörande av föreskrifter och anvisningar till länsarbetsnämnderna för dessas planeringsarbete för krigsberedskap samt av kontroll och övervakning av detta arbete hos nämnderna dels genom besök hos dessa, dels genom infordrande av rapporter och redogörelser från desamma. Vidare ankommer på byrån samarbete med statliga centrala myndigheter, organisationer m. fl.

Till avsevärd del röra ärendena mönstrings- och beredskapsregistren, som föras av nämnderna.

Arbetet rör även företagsregistret, vilket finns hos byrån som ett tryckande register och som avtrycksregister samt hos länsarbetsnämnderna som avtrycksregister. Aktualiseringar av registret ske å byrån dels ständigt med ledning av uppgifter om timade förändringar, som anmälas från länsarbetsnämnderna, dels tid efter annan efter särskilt föranstaltad revidering under länsarbetsnämndernas medverkan.

Från krigsindustriella företag, som äro upptagna i företagsregistret, infordras årligen personalbesked. Dessa granskas och bearbetas såväl på byrån som hos länsarbetsnämnderna.

Beträffande företagsregistret samarbetar byrån med bränslekommissionen, där ett register över omkring 6 000 av de viktigaste industriföretagen upplagts. I detta register ha företagen hänförts till olika angelägenhetsklasser med hänsyn till den ordning, vari tilldelning av elektricitet och bränsle bör ifrågakomma under krig.

Ärendena rörande *blockorganisationen* avse huvudsakligen *dels* förberedelser för jordbrukets förseende med arbetskraft under krigsförhållanden *dels ock* blockorganisationens insättande under nuvarande förhållanden t. ex. för att vid militära extra övningsuppehåll för skördearbete utöva kontroll över att de värnpliktiga verkligen deltaga i sådant arbete.

Beträffande *uppskovsärendena* kan nämnas, att vid handläggningen intim samverkan äger rum med centrala värnpliktsbyrån samt med andra berörda

myndigheter (industrikommissionen, livsmedelskommissionen, krigsmaterielverket m. fl.).

Rörande *anståndsärendena* må följande anföras.

SAK:s befattning med ansökningar om anstånd med värnpliktstjänstgöring avser att undersöka och avgiva yttrande över till kommissionen från försvarsdepartementet, försvarets kommandoexpedition eller centrala värnpliktsbyrån remitterade dylika ansökningar rörande i vad mån det begärda anståndet är befogat ur civil synpunkt.

Antalet till kommissionen numera remitterade ansökningar om anstånd är försvinnande litet jämfört med antalet under krigsåren. De räknades då i flera tusental per månad. Under år 1946 ha de till kommissionen remitterade anståndsansökningarna uppgått till i medeltal något över 100 per månad.

Beträffande förläggning av ordinarie övningsuppehåll för värnpliktiga vid armén, vilka fullgöra första tjänstgöring, samt av repetitions- och efterutbildningsövningar samarbetar byrån med arméinspektionen.

Då vid vissa tillfällen extra övningsuppehåll för i tjänstgöring varande värnpliktiga måste tillgripas av arbetsmarknadsskäl, utarbetar byrån i samarbete med vederbörande försvarsgrensledning förslag till föreskrifter för övningsuppehållets anordnande.

Socialhjälpbyrån.

Denna byrå har att handlägga ärenden rörande olika slag av arbetslöshetshjälp.

Byrån är organiserad på två sektioner, vilka här benämnas A-sektionen och B-sektionen.

Å *A-sektionen* handläggas ärenden angående

- 1) arkivarbeten och musikerhjälp (även för flyktingar);
- 2) kurser i allmänbildande ämnen; samt
- 3) understöd åt vissa f. d. tobaksarbetare.

Handläggningen av ärenden rörande *arkivarbeten* utgör sektionens huvudsakliga arbetsuppgift. Handläggningen innefattar bl. a. följande moment.

a) Prövning av ansökningar från statliga myndigheter eller kommuner m. fl. om statsbidrag till arkivarbeten.

b) Prövning av rätten att bli hänvisad till arkivarbete. Innan arbetslös första gången hänvisas till arkivarbete, skall arbetslöshetsnämnden med eget yttrande till SAK insända en personlig deklARATION av den sökande. På grundval av denna deklARATION prövas huruvida den arbetslöse är berättigad att få arkivarbete.

c) Prövning av vissa frågor rörande sjukledighet, permission, undantag från skiftning m. m. för de enskilda arkivarbetarna.

d) Förande av olika register över de till arkivarbete hänvisade arbetslösa.

e) Fortlöpande inspektion och kontroll över verksamheten.

Beträffande flyktingar äger ett nära samarbete rum med statens flyktingnämnd.

Handläggningen av ärenden rörande *musikerhjälp* sker efter i princip samma grunder som beträffande arkivarbeten.

Kurser i allmänbildande ämnen förekomma för närvarande i mycket ringa omfattning.

Ansökningar om *understöd åt f. d. tobaksarbetare*, som blivit arbetslösa genom tobaksmonopolets införande, ha sedan början av 1920-talet handlagts först av arbetslöshetskommissionen och sedan av SAK. De beröra numera endast ca 150 personer, vilkas ärenden prövas kvartalsvis.

Å *B-sektionen* handläggas ärenden rörande

- 1) hänvisning, överflyttning och utbyte av arbetskraft vid beredskapsarbeten;
- 2) kontantunderstöd och hyreshjälp;
- 3) arbetslösas deltagande i yrkesutbildningskurser; samt
- 4) de statliga gatstenstillverkningarna.

Önskar kommun hänvisa arbetslösa till *statligt beredskapsarbete*, inger arbetslöshetsnämnden ansökan härom till länsarbetsnämnden, som med eget yttrande vidarebefordrar ansökningsen till SAK, där den behandlas inom nu ifrågavarande sektion. Samråd äger härvid rum med arbetsförmedlingsbyrån och tekniska byrån. Under nuvarande förhållanden finnas i regel lämpliga platser till förfogande vid pågående eller nedlagda beredskapsarbeten. Efter samråd med tekniska byrån (beträffande arbeten, som drivas i SAK:s regi) eller med den myndighet, som eljest driver arbetet, meddelas beslut om till vilket eller vilka arbeten hänvisning får ske samt om antalet personer, som får hänvisas.

Om lämpligt arbete icke står till förfogande, kan detta föranleda till att inom tekniska byrån upptages frågan om igångsättande av nytt statligt beredskapsarbete.

Sedan hänvisning skett genom arbetslöshetsnämnd och arbetsförmedling i samråd, insändes till sektionen ett av arbetsförmedlingen utfärdat hänvisningskort, upptagande den arbetslöses namn, hemort, yrkestillhörighet, ålder och försörjningsplikt. Hänvisningskortet sammanställas inom sektionen till ett register. Till sektionen inkommer även ett exemplar av det styrkebesked, som varje platsledare vid statligt beredskapsarbete är skyldig insända till SAK en gång i veckan. Styrkebeskeden innehålla bl. a. namn å arbetare, som slutat under veckan, samt uppgift om orsaken till avgången.

I vissa fall inger arbetslöshetsnämnd ansökan om utbyte av vid statliga beredskapsarbeten placerade personer mot andra hjälpsökande. Det förekommer även, att arbetslösa, som hänvisats till visst statligt beredskapsarbete, ansöka om att få placeras vid annat arbete. Båda dessa slag av ansökningar äro emellertid under nuvarande förhållanden sällsynta.

Om arbetslös vägrar anta erbjudet lämpligt arbete, är arbetsförmedlingen skyldig att rapportera detta. Sådan rapport föranleder inom sektionen kontroll av att den arbetslöse blir avstängd från arbetslöshetshjälp enligt gällande föreskrifter.

Ansökan från kommun om statsbidrag till *statskommunalt beredskapsarbete* eller om återupptagande av nedlagt dylikt arbete behandlas inom tekniska byrån, men sektionen yttrar sig i varje sådant ärende med hänsyn till behovet ur arbetslöshetssynpunkt.

Framställning från arbetslöshetsnämnd om rätt till statsbidrag till *dagunderstöd och hyreshjälp* inges månadsvis via länsarbetsnämnden. Även ansökningar om statsbidrag till havda kostnader för dagunderstöd och hyreshjälp inges månadsvis. Granskningen av sådana ansökningar ankommer på sektionen.

Framställningar om elevplatser för arbetslösa vid *yrkesutbildningskurser* inkomma från arbetslöshetsnämnderna via länsarbetsnämnden. Om anledning därtill finns, vidarebefordras sådan ansökan till överstyrelsen för yrkesutbildning med tillstyrkan. I samband härmed inkommer i regel ansökan om statsbidrag till inackorderingskostnader eller dagunderstöd och hyreshjälp.

Sektionen har även att genom framställning till överstyrelsen för yrkesutbildning ta initiativ till anordnande av nya kurser, om anledning därtill befinnes föreligga.

Ärendena rörande *de statliga gatstenstillverkningarna* innefatta utredningar rörande arbetslösheten bland stenarbetarna samt angående den lämpliga fördelningen ur arbetslöshetssynpunkt av stenbeställningarna. Ett nära samarbete äger rum med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förrådsbyrå, som har att svara för genomförandet av SAK:s beslut rörande gatstenstillverkningen.

Slutligen kan anföras, att sektionen har att handlägga frågor om *tolkningen av gällande bestämmelser rörande hjälpverksamheten vid arbetslöshet*, t. ex. rörande årskostnadsbidrag, behandlingen av tveksamma hjälpfall, tillämpningen av gällande konflikt direktiv samt dispens från avstängning.

Tekniska byrån.

Å byrån ankommer handläggningen av ärenden rörande

- 1) statliga beredskapsarbeten i SAK:s eller annan myndighets regi samt statskommunala beredskapsarbeten;
- 2) statsbidrag till detaljplanering av kommunala och enskilda investeringsobjekt;
- 3) generalplaneutredningar för vattenförsörjning och avlopp; samt
- 4) vissa vägbyggnadsarbeten (de s. k. 15-miljonersarbetena).

Byrån har under de senaste åren dessutom haft att handlägga ärenden

avseende vissa tillfälliga uppdrag av teknisk natur, som lämnats SAK. Bland dessa uppdrag kunna nämnas

- uppförande av barackläger för flyktingar;
- nedtagning av baracker och överförande av dessa till Norge, Danmark och Polen;
- uppförande av baracker för fångvårdsstyrelsens räkning; samt
- utförande av vissa fornvårdsarbeten.

Handläggningen av ärenden rörande *statliga beredskapsarbeten i SAK:s regi* innefattar bl. a.

- a) utväljande av arbete, som är lämpligt med hänsyn till belägenhet och beskaffenhet samt kostnader;
- b) prövning huruvida kostnaderna delvis böra bäras av kommun eller enskild;
- c) ledning av arbetets bedrivande; samt
- d) eventuellt avbrytande av arbetet om arbetslöshetsläget ger anledning därtill.

Befinnes behov föreligga av ökat antal platser vid arbeten av nu ifrågasvarande slag och finnas icke vid pågående arbeten platsreserver, som lämpligen kunna utnyttjas, kan det visa sig lämpligt att sätta igång ett eller flera nedlagda arbeten. Enbart antalet i SAK:s regi bedrivna men före färdigställandet nedlagda vägarbeten uppgick i september 1946 till 48 med en återstående arbetskostnad om ca 20 miljoner kronor. Anses intet av de nedlagda arbetena lämpligt, kan upptagande av nytt arbete ifrågakomma. Utväljandet av sådant arbete sker inom ramen för gällande investeringsplan.

Sedan beslut fattats om igångsättande av arbete, har tekniska byrån att leda arbetet i tekniskt och ekonomiskt hänseende. Å byrån ankommer sålunda att svara för utseende av ledningspersonal å arbetsplatsen samt för denna personals anställningsvillkor. Byrån har vidare att sköta ärendena rörande de vid arbetena sysselsatta arbetarnas — såväl hänvisade arbetslösa som i vanlig ordning anställda yrkesarbetares — löner och andra förmåner och härvid bl. a. föra förhandlingar med vederbörande fackorganisationer. Byrån har vidare att tillse, att arbetena drivas på sådant sätt att de fylla sina uppgifter ur social synpunkt. Slutligen kan bland byråns åligganden beträffande de statliga beredskapsarbetena i SAK:s regi nämnas, att byrån svarar för granskningen av redovisningarna från arbetsplatserna samt att byrån för en omfattande statistik rörande arbetena.

Ärenden rörande *statliga beredskapsarbeten i annan myndighets regi* avse utväljande av lämpligt arbete, överenskommelse med vederbörande andra statliga myndighet samt fortsatt kontakt med denna myndighet för bevakande av att arbetet fyller sin uppgift vid arbetslöshetens bekämpande och bedrivs på ett ur social synpunkt lämpligt sätt. Om anledning därtill finns avbrytes arbetet.

Ärendena rörande *statskommunala beredskapsarbeten* innefatta främst prövning av ansökan om statsbidrag till arbetet samt kontroll av arbetets bedrivande såväl ur teknisk som social synpunkt.

Generalplaneutredningar för vattenförsörjning och avlopp verkställas av särskilda förrättningsmän, som anställas av vederbörande länsstyrelser. Utredningarna avse att åstadkomma en samordning olika kommuner emellan av ifrågavarande företag. Medel till utredningarna beviljas av SAK.

Sociala beredskapssektionen.

Sektionen trädde i verksamhet under mars månad 1945. Dess arbetsuppgifter avsågos främst skola bli utarbetande av prognoser över utvecklingen på arbetsmarknaden, kontaktverksamhet med arbetsgivar- och arbetarorganisationer samt planering av åtgärder för förebyggande av arbetslöshet vid väntade permitteringar eller avskedanden inom näringslivets olika områden. Vid sin planering av arbetslöshetsförebyggande åtgärder skulle sektionen i första hand undersöka och föreslå andra åtgärder än beredskapsarbeten.

Beträffande utvecklingen och omfattningen av sektionens ovanstående arbetsuppgifter under den gångna tiden kan nämnas följande.

Prognoser över den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden utarbetas halvårsvis. Förutom dessa allmänna prognoser ha inom sektionen upprättats olika specialöversikter, bland vilka kunna nämnas undersökningar rörande sysselsättningsförhållandena för vägarbetarna, personalfrågor i samband med avvecklingen av oljeproduktionen vid skifferoljeverken i Kinne-Kleva samt arbetskraftsproblemen m. m. i samband med utbyggnaden av Norrbottens järnverk.

Kontaktverksamheten med parterna på arbetsmarknaden bedrivs genom personlig kontakt med representanter för olika arbetsgivar- och arbetarorganisationer enligt uppgjord plan.

Planeringen av förebyggande åtgärder mot arbetslöshet vid permitteringar eller avskedanden baseras på det varselsystem, varför redogjorts i annat sammanhang. De till SAK inkommande uppgifterna sammanställas månadsvis inom sektionen. Sammanställningarna tillställas samtliga länsarbetsnämnder m. fl.

Utöver nu nämnda från början förutsedda arbetsuppgifter har sektionen tilldelats en rad andra uppdrag.

I samband med regleringen av byggnadsverksamheten har byggnadsberedningen anmodat SAK att lämna fortlöpande uppgifter rörande byggnadsarbetarkårens sysselsättning i vissa tätorter med omnejd. Genom länsarbetsnämndernas försorg infor dras med jämna mellanrum från respektive byggherrar upplysning om av dem vid olika tillfällen sysselsatt arbetsstyrka och dennas sammansättning ävensom behovet av olika arbetarkategorier under de närmaste månaderna. Med anledning av inkomna uppgifter utarbetas för varje ort sammanställningar över sysselsättningen inom byggnadsverksamheten, vilka tjäna till ledning vid bedömningen av byggnadstillståndsansökningar inom såväl byggnadsberedningen som kommissionen. Sammanställningarna utarbetas inom sociala beredskapssektionen.

Sektionen handhar ärenden rörande industrilokalisering. Inom sektionen har utarbetats förslag till en undersökning av kommunernas struktur m. m., avsedd att ge en bild av bl. a. närings- och befolkningsförhållandena samt hur långt detaljplaneringen av inom kommunerna befintliga investeringsobjekt framskridit.

Sektionen har vidare biträtt tekniska beredskapssektionen vid dess utarbetande av förslag till investeringsreserver.

Härjämte har sektionen haft att utföra olika specialundersökningar, bl. a. i samband med byggnadsregleringen, samt att handlägga vissa remissärenden.

Tekniska beredskapssektionen.

Sektionen trädde i verksamhet under mars månad 1945. Sektionens arbetsuppgifter utgöras av

- 1) ärenden rörande upprättande av förslag till investeringsreserv; samt
- 2) ärenden rörande detaljplanering av företag i investeringsreserven utom ärenden rörande statsbidrag till kommuner m. fl. för dylik planering.

Därjämte har hösten 1946 å sektionen handlagts ärenden rörande vissa statliga myndigheters petitaframställningar, vilka remitterats till SAK för yttrande. Undersökningar ha härvid utförts rörande de ifrågasatta investeringarnas inverkan på arbetsmarknaden och storlek i förhållande till de normala investeringarna.

Grundmaterialet för förslag till investeringsplaner erhålles på följande sätt.

Från statliga verk och myndigheter införskaffas direkt till kommissionen kompletterande uppgifter rörande statliga investeringsobjekt, som komma att kvarstå från tidigare planer, samt uppgifter beträffande nya investeringsobjekt, lämpliga att intagas i en investeringsreserv, ävensom uppgifter angående beräknat anslagsbehov å beredskapsstat m. m. Beträffande kommunala och sådana enskilda investeringsobjekt, som ingå i investeringsplanen, införskaffas motsvarande uppgifter rörande äldre och nya företag genom länsarbetsnämnderna. Dessa uppgifter granskas hos nämnderna, som ombesörja att eventuellt bristfälliga uppgifter kompletteras, varefter dessa vidarebefordras till kommissionen.

Tiden för uppgifternas inlämnande sättes i regel till 15 augusti—15 september. Samtliga uppgifter brukar dock inte vara inkomna förrän vid årsskiftet

De inkomna uppgifterna granskas inom sektionen, varefter de efter eventuellt ytterligare utredning och komplettering införs i ett register.

Uppgifter från kommuner och enskilda, som avse företag, till vilkas utförande statsbidrag normalt utgår eller för vilka eljest granskning av statlig myndighet erfordras, föranleda remisser till eller samråd med centrala myndigheter m. fl.

Arbetet med upprättande av förslag till investeringsreserv fordrar, förutom

fortlöpande samarbete med sociala beredskapssektionen, intim kontakt med det ordinarie budgetarbetet inom berörda departements statssekreterareavdelningar, och resultaten av det förberedande arbetet för investeringsreserven föreläggas vederbörande statssekreterare. Särskilt beträffande de statliga investeringsreserverna erfordras samråd i detalj med statssekreterarna.

Då statsverkspropositionen föreligger färdig, företages det slutliga utarbetandet av förslag till investeringsreserv, varvid ofta förnyat samråd är erforderligt med berörda verk, myndigheter och statssekreterare, framför allt i vad rör frågor om intagande i investeringsreserven av företag, till vilka medel icke äskats i statsverkspropositionen.

För att möjliggöra en överblick av de föreliggande investeringsreserverna har inom sektionen upplagts ett kortregister i tre exemplar, varav ett utsänts till vederbörande länsarbetsnämnd. De två registren hos sektionen äro ordnade det ena efter förvaltningsområden och företagens art, det andra kommunvis.

SAK (handläggning å tekniska beredskapssektionen) tar genom skrivelser till Kungl. Maj:t initiativ till att uppdrag meddelas vederbörande statliga verk och myndigheter att i samråd med kommissionen företa detaljplanering av i förslag till investeringsplaner ingående företag. I enlighet med direktiv från vederbörande departement åligger det statliga verk och myndigheter att kvartalsvis till departementet inkomma med redogörelse för planeringsarbetet. Avskrifter av dessa rapporter tillställas direkt kommissionen, där de bli föremål för viss granskning inom sektionen.

Övervakningen av att erforderlig detaljplanering utföres av kommunala och enskilda företag åvilar närmast länsarbetsnämnderna under sektionens ledning.

Kameral- och förrådsbyrån.

På denna byrås handläggning ankomma ärenden rörande

- 1) kamerala frågor;
- 2) revision; samt
- 3) intendentur.

Byrån är under byråchefen organiserad på tre underavdelningar för nämnda tre ärendesgrupper: kamerala sektionen, revisionssektionen och intendentursektionen.

Inom *kamerala sektionen* finnas särskilda detaljer för *dels* kassaärenden, *dels* bokföring *dels* ock avlönings- m. fl. ärenden.

Kommissionens utbetalningar avse i stor utsträckning även den lokala organisationens verksamhet, i det att t. ex. inköp i regel ske centralt även för de lokala organens behov. För vissa ändamål tillhandahåller kommissionen emellertid länsarbetsnämnder samt arbetsplatser förskott för redovisning.

Kostnaderna för länsarbetsnämndernas verksamhet — även avlöningar

och omkostnader för kontorsdriften m. m. — bestridas från anslag, som stå till kommissionens förfogande och av kommissionen fördelas mellan nämnderna. Bokföringen avser sålunda även dessa kostnader.

Å detaljen för avlönings- m. fl. ärenden föres ett register å kommissionens personal samt å den personal hos länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingsorganen, vars avlöning utgår enligt av SAK fastställd löneplan eller eljest bestämts av kommissionen. Å detaljen sker uträkningen av lönerna för nämnda personal, utskrivning av avlöningslistor och postgirokort m. m. Härjämte sker å detaljen den förberedande handläggningen av tjänstledighetsansökningar för kommissionens personal. Ansökningarna prövas sedermera å kanslisektionen. Då länsarbetsnämnd beviljar nämnden underställd personal tjänstledighet, bestämmes inom detaljen storleken av eventuellt löneavdrag. Tveksamma fall underställas dock chefen för länsarbetsnämndssektionen.

Revisionssektionen har hand om granskningen av länsarbetsnämndernas räkenskaper, vilka halvårsvis insändas till kommissionen, samt av räkenskaper för arkivarbeten, ansökningar om årskostnadsbidrag och reseräkningar för kommissionens personal m. m.

Sektionens personal företar, vanligtvis två gånger per år, kassainventering hos länsarbetsnämnderna å icke bekantgiven tid. Vid dessa besök kontrolleras avräkningsregister och andra handlingar, som icke lämpligen böra införas till kommissionen.

Intendenturärendena avse inköp, försäljning och förvaltning av materiel m. m. Intendentursektionen är organiserad på särskilda detaljer för inköp och försäljning samt för förrådsverksamheten.

Å *inköpsdetaljen* handläggas ärenden rörande inköp eller anskaffning på annat sätt samt i förekommande fall försäljning av

kontorsmöbler och andra kontorsutensilier (inberäknat blanketter och trycksaker) för kommissionens kansli, länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar samt beredskaps- och i mindre omfattning arkivarbetsplatser;

arbetsmaskiner, redskap och förbrukningsmateriel för beredskapsarbetsplatser; samt

kläder, skodon och förläggingsmateriel ävensom baracker för beredskapsarbetsplatser och i förekommande fall för av länsarbetsnämnderna bedriven verksamhet.

Inom detaljen handläggas vidare frågor rörande kommissionens kansli-lokaler, varjämte biträde lämnas länsarbetsnämndssektionen i frågor rörande nämndernas och de lokala arbetsförmedlingsorganens lokaler.

Inom *förrådsdetaljen* handläggas ärenden rörande förvaltningen av kommissionens materiel.

SAK:s materielinnehav den 30 juni 1946 samt förändringarna i stort beträffande materielen under budgetåret 1945/46 framgå av bifogade sammanställning (bilaga 2).

Till närmare belysning av materielinnehavets storlek i december 1946 kunna följande siffror anföras:

Arbetsmaskiner: bergborrmaskiner 166 st., belongblandare 37 st., gräv-maskiner 2 st., kompressorer 68 st., motorer 155 st., pumpar 375 st., räls ca 226 000 meter, stenkrossar 82 st., stubbrytare 1 238 st., tippvagnar ca 3 100 st., vägvältar 133 st.

Arbetsredskap: skottkärror 6 380 st., skyfflar ca 21 000 st., barkspadar ca 24 000 st., andra spadar ca 27 500 st., sågar ca 54 000 st.

Förläggningmateriel: filter ca 72 000 st., handdukar ca 115 000 st., lakan ca 40 000 st.

Byggnader: baracker 1 462 st.

Kommissionen håller arbetsmaskiner för en arbetsstyrka om ca 15 000 man. Även arbetsredskap, förläggningmateriel m. m. finns för en sådan arbetsstyrka, men därutöver finnas stora förråd av dylik materiel, som kommit till användning för huggarkurser m. m. i skogsbruket. Avsikten är att huvuddelen av sistnämnda materiel skall försäljas. Baracker ha anskaffats dels för användning vid beredskapsarbeten och dels för användning i skogsbruket. Kommissionen har även vården om vissa f. d. norska polisutbildningsläger, som övertagits av svenska staten.

Materiel, som icke användes vid arbetsplatser, förvaras dels i fyra kommissionen direkt underställda centralförråd och dels i förråd, som länsarbetsnämnderna upprättat. En betydande del av den icke använda materielen är dock uthyrd till andra statliga myndigheter m. fl. Hyresintäkterna för uthyrd materiel uppgingo under budgetåret 1945/46 till ca 600 000 kronor.

Det åligger förrådsdetaljen bl. a.

- att föra register över kommissionens materiel;
- att tillhandahålla kansliets byråer och sektioner samt arbetsplatser, länsarbetsnämnder m. fl. materiel, som finns i kommissionens förråd;
- att föreslå försäljning av ej erforderlig materiel;
- att hyra ut outnyttjad materiel;
- att företa slitagedebiteringar för materiel, som användes vid arbetsplatser; samt

att företa inventering av materiel, som ligger i förråd eller användes på arbetsplatser, och kontrollera, att utfärdade materielreglementen följas.

Under detaljen sortera kommissionens fyra centralförråd, vilka äro belägna i Gnesta, Tenhult, Korsnäs och Långsele. Centralförråden tjäna som förvaringsplatser för materiel, som icke användes vid arbetsplatser och som icke är uthyrd. För lagring av materielen disponera centralförråden sammanlagt ca 8 000 m² golvyta under tak samt markområden om ca 39 000 m². Vid centralförråden finnas verkstäder för iståndsättning av materiel, som återkommer från arbetsplatser eller hyrestagare. Särskilt verkstaden vid Gnestaförrådet har under de senaste åren utbyggt. Den har försetts med verkstadsmaskiner för att kunna utföra helrenovering av kommissionens maskinpark. Vid centralförråden sysselsättas ett 70-tal personer. Driftkostnaderna uppgingo under budgetåret 1945/46 till ca 453 000 kronor.

Från centralförråden insända rapporter och redovisningar granskas av detaljen. Denna har även hand om ärenden rörande personalen vid förråden.

Byrån för ärenden angående byggnadstillstånd.

Vid införandet på sommaren 1942 av lagstiftningen om arbetsförmedlingstvång för byggnadsverksamhet m. m. och därmed följande angelägenhetsprövning av byggnadsföretag förlades de på SAK i samband härmed ankommande arbetsuppgifterna till den då existerande planläggningsbyrån. Sedan denna form av byggnadsreglering fr. o. m. den 1 augusti 1943 ersatts av lagstiftningen om tillståndstvång för byggnadsarbete, överfördes fr. o. m. den 1 oktober samma år de på SAK ankommande uppgifterna i samband med denna lagstiftning på en särskild sektion för ärenden angående byggnadstillstånd, vilken fr. o. m. den 1 januari 1945 ombildades till byrå.

De arbetsuppgifter, som numera åligga byrån, äro i huvudsak följande.

1) Byrån har att i anslutning till lagen och av Kungl. Maj:t utfärdade tillämpningsföreskrifter närmare utforma regleringsförfarandet och meddela de ytterligare tillämpningsföreskrifter, som kunna vara erforderliga såväl för allmänheten som för underordnade myndigheter. På byrån ankommer vidare att bevaka utvecklingen på det av regleringen berörda området och komma med de förslag till åtgärder, som i varje läge kunna vara motiverade.

2) Byrån har att handlägga ansökningar om byggnadstillstånd och att i de fall, där Kungl. Maj:t ej förbehållit sig beslutanderätten, förbereda SAK:s beslut i anledning av sådana ansökningar. Ärenden, i vilka beslut skall fattas av Kungl. Maj:t, föredragas i byggnadsberedningen av byråns tjänstemän och besluten expedieras av byrån. Vissa ärenden angående bostadsbyggande handläggas dock av tjänstemän hos statens byggnadslånebyrå. På byrån handläggas ärenden angående besvär i vissa fall över länsarbetsnämnds beslut i frågor, som beröra byggnadstillståndslagstiftningen. Vidare har byrån att handlägga till SAK remitterade besvär över kommissionens beslut i dylika frågor. Byrån har att besvara förfrågningar angående lagstiftningens tillämpning och vissa andra spörsmål, som beröra byggnadsverksamheten i nuvarande läge. Byrån har att verkställa erforderliga specialutredningar.

3) Byrån har att övervaka efterlevnaden av lagstiftningen om byggnadstillstånd. Detta sker i första hand genom de hos byrån anställda byggnadskontrollanterna, vilka ställas till länsarbetsnämndernas förfogande. Kommissionen meddelar beslut om anmälan till åtal av överträdelse av byggnadstillståndslagstiftningen respektive överklagande av domstols utslag i mål angående sådan överträdelse. Detta sker som regel efter anmälan av länsarbetsnämnden i anledning av byggnadskontrollanternas rapporter.

Byrån hade den 1 december 1946 en personal å 43 personer, vartill kommo 50 byggnadskontrollanter.

B. Socialstyrelsen.

Ärenden rörande den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen och den privata arbetsförmedlingsverksamheten handläggas inom socialstyrelsen å *arbetsmarknadsbyrån* (första byrån). Å byrån handläggas även allmänna

ärenden rörande arbetsmarknadsfrågor (främst remisser), som bli föremål för handläggning inom styrelsen. Före det provisoriska förstatligandet av den offentliga arbetsförmedlingen 1940 handlades å byrån även ärenden rörande denna del av arbetsförmedlingsverksamheten. Vid det provisoriska förstatligandet delades byrån, och de befattningshavare, som hade att särskilt syssla med ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen, överflyttades till SAK.

C. Arbetsmarknadsstyrelsen.

Utredningen upptar till en början frågan om vilka delar av arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet, som kunna anses tillhöra den permanenta delen av styrelsens uppgifter, och vilka som falla utanför denna del.

De flesta av de arbetsuppgifter, som enligt utredningens förslag skola tillkomma arbetsmarknadsstyrelsen, måste anses vara av bestående natur. Detta gäller i första hand ledningen av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet i den mån arbetsförmedlingen, såsom utredningen förutsätter, kommer att erhålla karaktären av en permanent statlig organisation. Personalbehovet inom arbetsmarknadsstyrelsen för nämnda uppgifter låter sig i stort sett överblicka med rimlig säkerhet. Visserligen måste arbetsförmedlingsorganisationen fortfarande anses vara under utbyggnad, men svårigheterna att bedöma personalbehovet för framtiden torde icke vara större än som är regel inom andra statliga organisationer.

Beträffande några av arbetsförmedlingsorganens uppgifter föreligga emellertid särskilda omständigheter av betydelse i detta sammanhang. Yrkesvägledningen måste sålunda betraktas som en permanent uppgift, men dess ställning i organisatoriskt hänseende kan med hänsyn till pågående utredningsarbete beträffande skolväsendet icke med säkerhet bedömas. Även de frågor, som röra arbetsvård för partiellt arbetsföra, befinna sig under utredning. Ehuru verksamheten i och för sig är av bestående natur, kan dess framtida omfattning och utformning icke säkert bedömas. I båda de nu nämnda hänseendena bör därför, såsom tidigare antytts, en viss återhållsamhet iakttagas vid den centrala organisationens utformning.

Under krigsåren ha arbetsförmedlingsorganen haft att fullgöra ett flertal omfattande uppgifter av krisnatur. I stort sett är denna verksamhet nu avvecklad. Till vissa delar består den dock fortfarande. Det är givet, att personal för sådana uppgifter icke bör inräknas i arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation. Av kriskaraktär äro vissa av de uppgifter, som åvila den nuvarande arbetsförmedlingsbyråns utlänningssektion. Visserligen torde detta icke gälla huvuddelen av denna sektionens arbetsuppgifter — ärenden rörande arbetstillstånd samt internordisk arbetsförmedling och internordiskt arbetskraftsutbyte — vilka uppgifter torde komma att kvarstå under överskådlig tid. Organisationen på detta område är emellertid så nära beroende av hela den för utlänningsfrågorna uppbyggda krisorganisationens framtida

ställning, att arbetsmarknadsstyrelsens befattning med utlänningsärendena icke kan av utredningen bedömas. Utlänningsärendena böra därför lämnas utanför den permanenta organisationen.

Tillsynen över den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, vilken enligt utredningens förslag skall överflyttas från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen, måste anses tillhöra den permanenta delen av arbetsuppgifterna. Möjligheten av en framtida övergång till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör emellertid beaktas vid utformningen av organisationen.

Erfarenheten utvisar, att även planläggningen och ledningen av hjälpverksamheten i övrigt vid arbetslöshet innefattar en bestående arbetsuppgift. Såvitt angår planeringsarbetet föreligga goda möjligheter att uppskatta personalbehovet. Däremot är det uppenbarligen omöjligt att närmare bedöma behovet av personal för ledningen av själva hjälpverksamheten i framtiden. Endast det minimibehov av personal, som erfordras för upprätthållande av nödig beredskap på området, kan nu bedömas. Osäkerheten i fråga om det faktiska framtida personalbehovet synes — bortsett från verksamheten rörande arkivarbetena, vilken verksamhet är under utredning i särskild ordning — icke böra föranleda till att det nuvarande provisoriet förlänges såvitt angår denna minimiorganisation. Däremot bör givetvis all försiktighet iakttagas vid fastställande av minimiorganisationen. Den omständigheten att arbetslösheten för närvarande är mycket liten i förhållande till vad tidigare varit fallet, synes lämna goda förutsättningar att avgöra hur långt minimiorganisationen kan nedpressas.

Även beträffande personal- och andra kansliärenden samt vissa ekonomiska ärenden är den bestående karaktären tydlig. Detsamma synes gälla uppskovsärendena och planläggningen för arbetsmarknadens reglering under krigsförhållanden.

Av utpräglad kriskaraktär är däremot den nuvarande byggnadsregleringen. Om denna består sedan arbetsmarknadsstyrelsen trätt i verksamhet, måste dess administration sålunda falla utanför den permanenta organisationen.

Innan utredningen närmare behandlar byråindelningen, vill utredningen vidare med några ord beröra beredskapssynpunkternas betydelse i förevarande sammanhang.

Det nuvarande arbetsmarknadsläget ställer i förhållande till vad tidigare varit fallet relativt små krav på den centrala organisationen för bekämpande av arbetslöshet och för hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Man synes emellertid böra vara beredd på att det nuvarande tillståndet med knapphet på arbetskraft kan komma att på nytt övergå i en arbetslöshetsperiod. Den allmänt förändrade inställningen till spörsmålen i samband med sysselsättningspolitiken medför, att man bör räkna med samhälleliga ingripanden på ett tidigare stadium och med större målmedvetenhet än fallet varit vid tidigare arbetslöshetskriser. I ett sådant läge komma mycket stora krav att ställas på det centrala arbetsmarknadsorganet. Detta bör organiseras med tanke på dessa krav. I ett tidigare sammanhang har utredningen pekat på att avlöningssyste-

met måste utformas med tanke på att personal måste kunna anställas för tillfälliga uppgifter i krissituationer. Det är emellertid förenat med stora risker att helt förlita sig till en organisation, som i sin helhet skall improviseras. En stomme till den utbyggda organisationen bör finnas redan i ett läge sådant som det nu rådande. Denna synpunkt har av utredningen tillmätts stor vikt vid utformandet av organisationsförslaget.

Det betraktelsesätt, som sålunda av utredningen anlagts beträffande beredskapen för mötande av en arbetslöshetskris, kan också anläggas när det gäller beredskapen för krigsförhållanden.

Utformningen av byråindelningen ur beredskapssynpunkt kan i huvudsak ske på två olika sätt. Det ena innebär, att för visst ändamål, som under nuvarande förhållanden endast fordrar en fåtalig personalkader, upprättas en särskild byrå under en chef, vilken svarar för planläggningen av den verksamhet, som erfordras vid större påfrestning. Inträder en situation, då planerna måste sättas i verket, förstärkes byrån med tillfällig personal på underordnade poster. Det andra sättet är att inom en byrå sammanföra olika arbetsuppgifter, som under nuvarande förhållanden endast fordra relativt fåtalig personal, samt inom byrån organisera underavdelningar, vilka vid behov kunna tillfälligt brytas ut och erhålla ställningen av fristående byråer eller därmed likställda enheter. Härvid kan chefskapet för den utbrutna enheten antingen ordnas så, att chefen för densamma behåller denna ställning och alltså eventuellt tillfälligt förordnas som byråchef, eller också kan någon utanför verket stående för ändamålet lämplig person tillfälligt knyts till verket såsom chef för den fristående enheten. Intet av dessa olika förfaringsätt kan i princip tillerkännas företräde framför de övriga. Valet måste bli beroende på förutsättningarna i det särskilda fallet. Båda de nämnda huvudformerna ha använts i utredningens förslag.

Utredningen upptar härefter till en början *ärendena rörande arbetsförmedling*. I förevarande sammanhang inräknas bland dessa ärenden icke personalärenden och andra ärenden av administrativ natur. Arbetsförmedlingsärendena i denna begränsade bemärkelse handläggas inom SAK av arbetsförmedlingsbyrån samt sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning.

Arbetsförmedlingsbyrån hade den 1 december 1946, oberäknat utlänningssektionen, en tjänstemannapersonal — varmed i detta sammanhang avses befattningshavare i lägst kanslists (kansliskrivares) löneställning — om 31 personer samt en biträdespersonal om 21 personer. För utlänningssektionen voro motsvarande siffror 12 och 11, varjämte 7 personer voro utlånade från sektionen till olika länsarbetsnämnder.

Personalbehovet för utlänningsärendena kan av skäl, som förut berörts, icke med säkerhet uppskattas. Det synes dock sannolikt, att en icke obetydlig personalstyrka kommer att erfordras under överskådlig tid.

Vad byråns huvuddel angår synes det troligt, att arbetsförmedlingens alltjämt fortgående utbyggnad kommer att påkalla ökning av personalen.

I den mån utvecklingen nu kan bedömas, synes det sålunda mera sannolikt, att arbetsförmedlingsbyråns storlek kommer att ytterligare ökas än att densamma kommer att minska.

Sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning hade vid nämnda tidpunkt en tjänstemannapersonal om 18 personer och en biträdespersonal om 9 personer. En viss minskning av denna personalstyrka torde kunna genomföras efter slutförande av vissa arbetsuppgifter av engångskaraktär.

Uppdelningen av de egentliga arbetsförmedlingsärendena mellan arbetsförmedlingsbyrån och sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning är otvivelaktigt förenad med vissa olägenheter. En enhetlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet försvåras, risk för dubbelarbete uppkommer o. s. v. Det vore därför önskvärt, att samtliga de nämnda ärendena handlades inom samma byrå. Utredningen har övervägt möjligheterna för en dylik lösning. Redan den storlek en sammanslagen byrå skulle få är emellertid enligt utredningens mening ett bestämt hinder för ett sammanförande. Svårigheterna att leda och sammanhålla verksamheten inom en sammanslagen byrå skulle bli så stora, att de sannolikt skulle mer än uppväga fördelarna av sammanslagningen. Arbetsförmedlingsärendenas handläggning bör därför fördelas på två byråer. Samordningen av verksamheten inom de båda byråerna måste under sådana förhållanden ankomma på verkets ledning såsom en betydelsefull uppgift.

När det gäller fördelningen av arbetsuppgifterna på de båda byråerna äro olika möjligheter tänkbara.

En möjlighet är att behålla den nuvarande uppdelningen och sålunda ombilda den nuvarande sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning till en byrå. För denna lösning tala samma skäl, som föranlett den för närvarande tillämpade organisationen, nämligen yrkesvägledningens stora omfattning, dess speciella karaktär och de särskilda krav den ställer på sin chefstjänsteman i fråga om utbildning m. m.

Ett genomförande av det av kommittén för partiellt arbetsföra framlagda förslaget om inrättande av en särskild arbetsvårdsbyrå skulle innebära en uppdelning av det slag utredningen åsyftar. Av skäl, som tidigare anförts, är utredningen emellertid icke beredd att förorda genomförandet under nuvarande förhållanden av förslaget om en särskild arbetsvårdsbyrå.

Även beträffande tjänstemannaförmedlingen är en utbrytning ur den nuvarande arbetsförmedlingsbyrån tänkbar.

Vid övervägande av de olika möjligheter, som sålunda erbjuda sig, har utredningen kommit till den uppfattningen, att ärendena rörande ungdomsförmedling och yrkesvägledning böra utgöra en huvuduppgift för den ena av de båda byråerna. Enbart en ombildning av den nuvarande sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning till en byrå med samma arbetsuppgifter, som sektionen nu har, skulle emellertid innebära, att den byrå, som kommer att motsvara den nuvarande arbetsförmedlingsbyrån, blir mycket stor till sin omfattning i jämförelse med byrån för ärenden rörande ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Ur arbetsutjämnings synpunkt synes

det lämpligt, att även en del av de ärenden, som nu handläggas å arbetsförmedlingsbyrån, överflyttas till den andra byrån. Härvid böra i första hand ärendena rörande partiellt arbetsföra komma i fråga. Dessa ärenden ha ett visst samband med yrkesvägledningen, vilken är ett viktigt hjälpmedel när det gäller åtgärder rörande partiellt arbetsföra. Vidare vinnes genom angivna kombination, att man inom en byrå får samlade viktiga ärendesgrupper, beträffande vilkas framtida handläggning viss osäkerhet råder på grund av att utredningsarbete av betydelse för den blivande organisationen pågår. Denna byrå bör organiseras på sådant sätt att en eventuell omorganisation efter slutförandet av nämnda utredningsarbete icke försvåras.

Utredningen föreslår för de två nu ifrågavarande byråerna benämningarna första arbetsförmedlingsbyrån och andra arbetsförmedlingsbyrån.

Första arbetsförmedlingsbyrån bör sålunda ha i stort sett samma uppgifter som den nuvarande arbetsförmedlingsbyrån med undantag för att ärendena rörande partiellt arbetsföra bortfalla. Härjämte böra två mindre förändringar beträffande arbetsuppgifterna genomföras. Till första arbetsförmedlingsbyrån böra sålunda föras de nu på socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå ankommande ärendena rörande den privata arbetsförmedlingen. Å andra sidan bör statistiken över arbetslösheten inom fackförbunden sammanföras med huvuddelen av den övriga statistik, vars bearbetning ankommer på det centrala arbetsmarknadsorganet. Ingenting av nämnda förändringar är av den karaktären, att den inverkar på personalbehovet.

Utredningen ifrågasätter icke, att arbetsförmedlingsstatistiken, d. v. s. arbetsförmedlingarnas månadsrapporter rörande sin verksamhet, skall flyttas från första arbetsförmedlingsbyrån. Denna statistik synes vara av så stor betydelse för det dagliga arbetet inom byrån, att densamma bör helt handhas av byrån.

Andra arbetsförmedlingsbyråns arbetsuppgifter bli dels ärenden rörande ungdomsförmedling och yrkesvägledning dels ock ärenden rörande arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade personer samt arbetsberedning åt partiellt arbetsföra i övrigt.

Utredningen övergår härefter till frågan om organisationen för de ärenden, som avse *bekämpande eller lindrande av arbetslöshet*.

Enligt utredningens förslag skall tillsynen över de erkända arbetslöshetskassorna överflyttas från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen. Inom socialstyrelsen handläggas ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring å arbetsmarknadsbyrån. Utredningen föreslår, att denna byrå överflyttas till arbetsmarknadsstyrelsen och där bildar en byrå, för vilken utredningen föreslår benämningen *försäkringsbyrå*. Denna byrås arbetsuppgifter bli desamma, som nu ankomma på socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå, med undantag för att ärenden rörande den privata arbetsförmedlingen, såsom nyss anförts, böra överflyttas till första arbetsförmedlingsbyrån samt att de allmänna arbetsmarknadsärenden, vilka nu handläggas å arbetsmarknadsbyrån, i stort sett bortfalla.

Försäkringsbyrån blir relativt liten till sin omfattning. Det synes dock icke kunna ifrågasättas att sammanföra den med någon annan byrå.

Inom SAK:s kansli handläggas arbetslöshetsärenden huvudsakligen inom socialhjälpbyrån, tekniska byrån, sociala beredskapssektionen och tekniska beredskapssektionen. Då anskaffande av arbete är ena sidan av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet, komma även arbetsförmedlingsbyrån samt sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning i beröring med arbetslöshetsfrågor. Gränsdragningen mellan arbetsförmedlingens verksamhet och de speciella arbetslöshetsåtgärderna är uppenbarligen svävande. I vissa hänseenden går arbetsförmedlingens arbete utöver enbart förmedling. Så är fallet när arbetsförmedlingen lämnar arbetssökande understöd till resor m. m., liksom då arbetsförmedlingen ordnar omskolning m. m. för partiellt arbetsföra. I förevarande sammanhang avses emellertid med arbetslöshetsärenden icke dylika ärenden.

Planläggningen av åtgärder vid arbetslöshet är fördelad på sociala och tekniska beredskapssektionerna.

Sociala beredskapssektionen har som huvuduppgift en planerande verksamhet, som syftar till att möjliggöra ingripande från samhällets sida redan innan arbetslöshet är ett faktum och med olika medel, även andra än anordnande av arbeten. Under nu rådande förhållanden har emellertid sektionens verksamhet kommit att till stor del inriktas på frågor, som sammanhånga med bristen på arbetskraft. Delvis är dock detta arbete — t. ex. rådgivningen rörande industrilokalisering — av betydelse ur arbetslöshetssynpunkt, även om det för närvarande mest tar sikte på utnyttjande av arbetskraftsreserver.

Tekniska beredskapssektionen har huvudsakligen att svara för planläggningen av en arbetsreserv, som kan tas i anspråk vid arbetslöshet.

Verkställighetsåtgärderna vid arbetslöshet ankomma på socialhjälpbyrån och tekniska byrån. Sistnämnda byrå har till huvuduppgift att svara för igångsättande och drivande av reserv- och beredskapsarbeten. Socialhjälpbyrån har hand om övriga åtgärder. Byrån har sålunda främst att svara för åtgärder enligt understödslinjen, för utbildnings- och omskolningsåtgärder, för ärenden rörande hänvisning av arbetare till reserv- och beredskapsarbeten samt för igångsättande och drivande av vissa arbeten (arkivarbeten, musikerhjälp samt gatstenstillverkning).

Bedömningen av den lämpliga organisationen för arbetslöshetsärendenas handläggning i framtiden försvåras icke blott av ovissheten rörande utvecklingen på arbetsmarknaden och sålunda rörande behovet av en organisation för arbetslöshetsärenden utan även av den rådande oklarheten i fråga om det hjälpsystem, som kommer att användas vid en eventuellt kommande arbetslöshetskris. Såsom förut anförts utgår utredningen ifrån att en beredskapsorganisation under alla förhållanden skall upprätthållas med tanke på arbetslöshetsperioder. Utredningen anser sig också böra utgå ifrån, att under sådana perioder ett hjälpsystem i stort sett motsvarande det nuvarande kommer att tillämpas, d. v. s. ett system med huvudvikten lagd på arbetslinjen men kompletterat av en understödslinje.

Under alla förhållanden erfordras med hänsyn till de arbetsuppgifter, som enligt utredningens förslag skola tillkomma arbetsmarknadsstyrelsen, en teknisk byrå inom styrelsen. Vidare erfordras en byrå för de uppgifter, som nu ankomma på socialhjälpbyrån. Organisationen för de ärenden, som handläggas av de nuvarande sociala och tekniska beredskapssektionerna, synes däremot i hög grad tveksam. Följande två alternativ synas kunna komma i fråga.

1) De båda sektionerna sammanförs till en planlägningsbyrå. Organisationen blir alltså en planlägningsbyrå, en socialhjälpbyrå och en teknisk byrå.

2) De båda sektionerna fördelas på socialhjälpbyrån (sociala beredskapssektionen) och tekniska byrån (tekniska beredskapssektionen).

Vissa skäl kunna otvivelaktigt åberopas för den under 1) angivna lösningen. Främst kan anföras, att ett nära sammanhang existerar mellan den sociala och den tekniska sidan av planlägningsarbetet. Erfarenheten utvisar sålunda, att vid upprättande av investeringsplaner och detaljplanering av de i planerna upptagna arbetsföretagen hänsyn måste tagas till konjunkturkänsligheten hos näringslivet å olika orter och att sociala beredskapssektionens medverkan därför fordras vid tekniska beredskapssektionens arbete. Omvänt har sociala beredskapssektionen i sin verksamhet ofta behov av medverkan från tekniskt utbildad personal. Så är fallet i ärenden rörande industrilokalisering samt vid annat utredningsarbete. Vid bedömande av vilka åtgärder som böra vidtagas i en krissituation måste man ha kännedom såväl om de arbetsföretag, vilka kunna komma i fråga, som om de möjligheter, vilka eljest stå till förfogande. Vidare kan anföras, att om en planlägningsbyrå inrättas det synnerligen viktiga planlägningsarbetet får en starkare ställning både utåt (t. ex. vid förhandlingar med andra verk) och inåt (gentemot eventuella tendenser att skjuta undan planläggningen till förmån för mera aktuella arbetsuppgifter). Slutligen erbjuder en planlägningsbyrå en beaktansvärd möjlighet till utjämning av arbetsuppgifterna för personalen inom byrån. Tekniska beredskapssektionens arbete är nämligen koncentrerat till tiden oktober—februari, d. v. s. tiden för budgetarbetet. De arbetsuppgifter, som ankomma på sociala beredskapssektionen, äro icke på samma sätt tidsbestämda. De kunna därför i viss utsträckning koncentreras till den tid på året, då budgetarbetet icke pågår och den tekniska personalen kan då utnyttjas för detta ändamål.

Starka skäl tala emellertid emot organisationen med en planlägningsbyrå.

Det synes sålunda med hänsyn till arbetsutjämningen på längre sikt och ur beredskapssynpunkt principiellt lämpligt att sammanföra de planläggande och verkställande uppgifterna inom samma byråer. Under nuvarande förhållanden ha verkställighetsåtgärderna relativt ringa omfattning och huvudvikten kan sägas ligga på planlägningsarbetet. Även om ett fortsatt planlägningsarbete icke får försummas under en arbetslöshetskris, måste under en sådan tyngdpunkten förflyttas till verkställighetsskedet. Det är då lämp-

ligt att för verkställighetsarbetet kunna utnyttja personal, som är förtrogen med planläggningen.

För ett sammanförande av planläggning och verkställighet talar vidare den omständigheten, att det under en kris torde komma att visa sig mycket svårt att skilja mellan dessa båda moment. Särskilt gäller detta beträffande de arbetsuppgifter, som nu ankomma på sociala beredskapssektionen och på socialhjälpshyrans B-sektion. Den byrå, till vilken rapporterna om arbetslöshet inkomma, måste göra klart för sig vilken hjälplinje, som bör komma till användning i det aktuella fallet. Härför erfordras överblick över läget i stort, d. v. s. över arbetsmarknadens läge och utvecklingstendenser, över befintliga planer för hjälpverksamheten o. s. v. Planläggning och verkställighet komma här att flyta in i varandra på ett sätt, som synes komma att göra en gränsdragning mycket svår och för det praktiska arbetet betungande.

Behovet av samarbete mellan den sociala och den tekniska sidan av verksamheten är icke begränsat till planlägningsstadiet. Samarbete fordras också när arbetslöshet är för handen och man skall besluta om arbeten skola anordnas eller annan åtgärd tillgripas. Alldeles särskilt framträder behovet av samarbete när det gäller statskommunala arbeten, vilka enligt nu gällande regler skola utgöra huvudformen för beredskapsarbeten. Avgörandet i anledning av ansökan om statsbidrag till sådant arbete måste föregås av en prövning av det föreslagna arbetet ur teknisk synpunkt samt en prövning av behovet med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten samt eventuella andra till buds stående hjälpmöjligheter. Under sådana förhållanden förefaller det olämpligt att dela på den tekniska personalen mellan olika byråer. Om denna personal sammanföres till tekniska byrån synes detta innebära en viss garanti för att det nödvändiga samarbetet blir lika mycket beaktat på alla stadier i arbetet.

Det måste slutligen framstå som ett önskemål, att antalet byråer inom arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation begränsas så långt möjligt är. Även denna omständighet talar för en organisation utan planlägningsbyrå.

På nu anförda skäl anser sig utredningen icke kunna förorda inrättande av en planlägningsbyrå utan föreslår, att arbetslöshetsärendena uppdelas på en social byrå, bildad genom sammanförande av socialhjälpshyrån och sociala beredskapssektionen, samt en teknisk byrå, bildad genom sammanförande av den nuvarande tekniska byrån och tekniska beredskapssektionen.

Sociala byråns huvuduppgifter böra vara

att följa utvecklingen i fråga om arbetslöshet;

att svara för planläggningen av åtgärder vid arbetslöshet i den mån denna planläggning icke åligger tekniska byrån;

att medverka vid upprättande av förslag till investeringsreserv;

att vid arbetslöshet utreda vilka möjligheter till ingripande, som stå öppna, samt framlägga förslag beträffande den hjälplinje, som bör användas;

att handlägga ärenden rörande hänvisning av arbetslösa till beredskapsarbeten;

att handlägga ärenden rörande arkivarbeten, musikerhjälp, arbetslösas deltagande i utbildningskurser, kontantunderstöd till arbetslösa, understöd åt f. d. tobaksarbetare samt de statliga stenbeställningarna.

Härjämte bör sociala byrån handlägga de av rådande arbetskraftsbrist betingade ärenden rörande industrilokalisering m. m., som nu ankomma på sociala beredskapssektionen.

Utredningen vill understryka, att planläggningsarbetet, särskilt under förhållanden sådana som de nu på arbetsmarknaden rådande, bör utgöra en huvuduppgift för sociala byrån — liksom för tekniska byrån. Genom den föreslagna organisationen sättes sålunda planläggningsarbetet i centrum och någon risk för dess eftersättande synes icke behöva föreligga.

Tekniska byråns huvuduppgifter böra — bortsett från intendenturärenden, vilka behandlas i det följande — vara

att handlägga ärenden rörande investeringsreserven;

att utöva tillsyn över planeringen av allmänna arbeten inom andra statliga verk samt kommunerna ävensom att ombesörja utförandet av planeringsarbetet i vissa fall;

att handlägga ärenden rörande utväljande och igångsättande av beredskapsarbeten;

att driva vissa beredskapsarbeten;

att utöva kontroll över andra beredskapsarbeten; samt

att handlägga ärenden rörande statsbidrag till beredskapsarbeten.

Sociala och tekniska byråerna måste nära samverka i sitt arbete.

Sociala byrån skall vidare samverka med arbetsförmedlingsbyråerna, främst första arbetsförmedlingsbyrån. Under en arbetslöshetskris torde gränsdragningen mellan denna byrås och sociala byråns arbetsuppgifter icke erbjuda större svårigheter. Sociala byrån har då att syssla med fall, som arbetsförmedlingen icke kan lösa. Under en period med utpräglad arbetskraftsbrist är gränsdragningen svårare. Såväl för första arbetsförmedlingsbyrån som för sociala byrån bör det vara en uppgift att söka hålla sig underrättad om utvecklingstendenserna på arbetsmarknaden och söka ingripa vid hotande lokal arbetslöshet. I princip bör kompetensfördelningen vara den, att sociala byrån skall pröva, huruvida en lokalt uppträdande eller hotande arbetslöshet skall föranleda till att arbetsförmedlingen söker bereda den friställda arbetskraften sysselsättning på annat håll eller om åtgärder skola vidtagas för att uppehålla den tidigare sysselsättningen, t. ex. genom lämnande av en statlig beställning. Utredningen är medveten om att gränsdragningen i praktiken kan komma att ställa sig svår men anser det icke möjligt att i detta sammanhang närmare precisera densamma.

Ett nära samarbete måste även äga rum mellan sociala och tekniska byråerna å ena sidan samt försäkringsbyrån å andra sidan för säkerställande av att försäkrade arbetslösa kunna beredas arbete.

Utredningen övergår härefter till *intendenturärendena*. Ärenden rörande inköp och försäljning av materiel samt förrådshållning handlades under

SAK:s första tid å tekniska byrån. Detta sammanhänge med att verksamheten huvudsakligen avsåg materiel, som erfordrades för de av tekniska byrån ledda arbetsföretagen. År 1941 inrättades en fristående intendentursektion med uppgift att ha hand om inköp och försäljning av inventarier och annan materiel. Fr. o. m. den 1 januari 1943 ombildades sektionen till en intendenturbyrå, vilken fick hand om icke blott inköp och försäljning utan även redovisning och vård av materielen. Anledningen till omorganisationen var främst att materielfrågornas omfattning starkt ökats. Stora mängder materiel erfordrades bl. a. för den arbetskraft, som frivilligt eller på grund av tjänsteplikt överflyttades till arbete i skogsbruket. I sin framställning till Kungl. Maj:t med begäran om bemyndigande att inrätta en intendenturbyrå framhöll emellertid kommissionen, att den funne den föreslagna anordningen böra äga bestånd endast så länge verksamheten i fråga vore av mera betydande omfattning.

Intendenturbyrån uppgick 1943 i den nuvarande kameral- och förrådsbyrån och motsvarar dess intendentursektion.

Även efter intendenturbyråns inrättande tilkommo betydande materielproblem, främst i samband med den statliga flyktingsverksamheten och internationella hjälpverksamheten. Omfånget av materielärendena har dock numera åter minskat. Inköpsverksamheten är sålunda i stort sett begränsad till materiel för de i SAK:s regi bedrivna arbetsföretagen ävensom kontorsmateriel för kommissionens kansli samt länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingsorganen. Förrådsverksamheten minskas genom avveckling av vissa förråd av materiel för skogsarbete samt försäljning av baracker. Någon klarhet rörande den omfattning, vari nämnda materielslag komma att hållas i förråd i framtiden, föreligger emellertid ännu icke.

Utredningen anser sig böra räkna med att inköpsverksamheten i framtiden kommer att ha samma karaktär som nu är fallet, d. v. s. avse materiel för arbetsföretag i arbetsmarknadsstyrelsens regi samt för verkets kontorsorganisation. Utredningen förutsätter, att arbetsmarknadsstyrelsen skall hålla förråd av materiel för beredskapsarbeten i stort sett i samma omfattning som nu. Vidare räknar utredningen med att förrådshållningen av annan än för beredskapsarbeten avsedd materiel kommer att bli relativt liten.

Såsom av det följande framgår, är utredningen av den uppfattningen, att de kamerala ärendena böra sammanföras med kansliärendena inom en byrå. Beträffande intendenturärendena blir frågan därför, huruvida en särskild intendenturbyrå bör finnas för deras handläggning.

Då den för anläggningsarbeten avsedda materielen i framtiden sannolikt kommer att utgöra den övervägande delen av materielbeståndet, och då det ur praktisk synpunkt måste vara förenat med betydande fördelar, att den byrå, som skall använda materielen, också har hand om dess redovisning och vård, synas starka skäl tala för att intendenturärendena nu återföras till tekniska byrån. Härför talar också den omständigheten, att en teknisk byrå, som även har intendenturverksamhet, torde erbjuda vissa möjligheter att ut-

nyttja personalen även om beredskapsarbetena vid något tillfälle skulle få särskilt ringa omfattning.

Mot den skisserade organisationen kan främst invändas, att tekniska byrå i denna utformning blir stor till omfattningen redan under normala förhållanden på arbetsmarknaden. Vid en arbetsmarknadskris ökas både den byggande och kontrollerande verksamheten samt intendenturverksamheten, samtidigt som den planerande verksamheten icke får eftersättas. Man måste därför räkna med att vid en kris i varje fall materielärendena på ett tidigt stadium måste brytas ut på nytt samt förläggas till en intendenturbyrå. Denna omständighet talar för ett bibehållande av materielärendena under en särskild byrå. Ett skäl härför är också, att det ur redovisningssynpunkt kan vara mindre lämpligt, att samma byrå har hand om utförande av arbeten samt förrådsverksamhet.

Mot sammanförandet talar också den omständigheten, att, även om huvuddelen av materielbeståndet torde komma att utgöras av materiel för beredskapsarbeten, intendenturverksamheten dock även omfattar åtskillig annan materiel, främst kontorsutensilier och trycksaker, för hela verkets behov. Det kan förefalla oegentligt, att intendenturverksamheten i denna del skall sortera under tekniska byrån.

Utredningen har vid överbägande av de nu anförda skälen kommit till den uppfattningen, att intendenturverksamheten i framtiden troligen kommer att få en i jämförelse med vad tidigare varit fallet så begränsad omfattning, att bibehållandet av en särskild byrå för densamma icke kan anses motiverat. Den nuvarande intendentursektionen bör därför ingå i tekniska byrån. Utredningen är medveten om att denna organisation sannolikt icke kommer att kunna upprätthållas under en arbetslöshetskris av större omfattning eller om arbetsmarknadsstyrelsen eljest skulle få en intendenturverksamhet av större omfattning än den utredningen räknat med. Organisationen bör därför utformas så, att en utbrytning av intendenturärendena vid behov kan ske utan svårighet.

Vissa av de för närvarande inom intendentursektionen handlagda ärendena äro av den naturen, att de icke lämpligen böra handläggas inom tekniska byrån. Detta gäller ärenden rörande verkets egna lokaler och dessas inredning samt ärenden rörande tryckning av verkets blanketter. Ifrågasvarande ärenden böra sammanföras med kansliärendena.

Utredningen upptar härafter till behandling de personal- och andra ärenden, vilka kunna sammanfattas under beteckningen *kansliärenden*.

Personalärendena äro inom SAK:s kansli uppdelade så, att å kanslisektionen handläggas ärenden rörande kommissionens personal och rörande byggnadskontrollanter, medan å sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna handläggas ärenden rörande länsarbetsnämndernas och de lokala arbetsförmedlingsorganens personal. Härjämte handläggas ärenden rörande arbetsledarpersonalen inom tekniska byrån samt ärenden rörande förrådspersonalen inom kameral- och förrådsbyrån. Kamerala sektionen har

vidare hand om uträkning och utbetalning av löner samt tar därutöver viss befattning med ärenden rörande tjänstledighet.

Uppdelningen av personalärendena mellan kanslisektionen och länsarbetsnämndssektionen synes icke lämplig för framtiden. Då lönefrågor m. m. delvis äro av samma natur för den centrala och den lokala organisationen, torde en uppdelning icke kunna undgå att medföra visst dubbelarbete. Olägenheter na av uppdelningen torde bli än mera påtagliga i framtiden, när huvuddelen av både den centrala och den lokala organisationens personal förts in under samma avlöningsreglementen. Vidare torde man böra räkna med att personal i många fall kommer att flyttas från centralmyndigheten till poster i den lokala organisationen samt omvänt. En enhetlig handläggning av personalärendena för den centrala och den lokala organisationen synes därför nödvändig. Utredningen föreslår, att ifrågavarande personalärenden i framtiden skola handläggas inom en *kanslibyrå*.

Även de ärenden rörande anställning och avlönande av arbetsledar- och förrådspersonal, vilka nu handläggas inom tekniska byrån samt kameral- och förrådsbyrån, böra överflyttas till kanslibyrån.

Det må framhållas, att utredningens förslag om sammanförande av personalärendena inom en kanslibyrå främst tar sikte på ärendenas formella sida. Det är uppenbart, att de olika fackbyråerna i stor utsträckning måste medverka vid personalärendenas handläggning. När det gäller att bedöma exempelvis olika sökandes lämplighet för viss tjänst inom den lokala arbetsförmedlingsorganisationen måste vederbörande arbetsförmedlingsbyrå tillräknas stort inflytande, och när det gäller att avgöra, huruvida viss arbetsledare är lämplig att förestå ett arbetsföretag, måste tekniska byråns uppfattning tillmätas stor betydelse. Ett dylikt sakligt inflytande från fackbyråernas sida behöver icke och bör icke uteslutas genom den föreslagna organisationen.

På kanslibyrån böra ankomma även de ärenden, som förutom personalärenden handläggas inom den nuvarande kanslisektionen. Endast beträffande statistiken synes här möjligen kunna råda tvekan. Det skulle sålunda kunna tänkas, att ifrågavarande statistikärenden förlades till försäkringsbyrån, vilken byrå under alla förhållanden måste ha statistiskt utbildad personal och i stor utsträckning sysslar med statistiskt arbete. Med hänsyn till vad utredningen tidigare anfört rörande arbetsmarknadsstatistikens nuvarande läge och behovet av utredning rörande densamma framtida ordnande, anser utredningen dock icke lämpligt att nu föreslå någon nyorganisation beträffande de statistiska arbetsuppgifterna. Den statistikdetalj, som för närvarande finns inom kanshsektionen, bör därför överflyttas till kanslibyrån. Hit böra också föras ärenden rörande fackförbundens arbetslöshetsstatistik.

De ärenden rörande länsarbetsnämndernas omkostnader, som handläggas inom sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna, ha nära samband med arbetsförmedlingsbyråernas — främst första arbetsförmedlingsbyråns — verksamhet. Det skulle därför kunna övervägas att för-

lägga dessa ärenden till första arbetsförmedlingsbyrån, där utredningen i det följande föreslår inrättande av en sektion med allmänna arbetsuppgifter, bl. a. innefattande frågor rörande arbetsmetodik. Det väsentligaste i de ifrågavarande på länsarbetsnämndssektionen ankommande ärendena är emellertid en fördelning av länsarbetsnämndernas omkostnadsanslag och en kontroll över anslagets användning. Vidare innefatta ärendena rörande länsarbetsnämndernas och de lokala arbetsförmedlingsorganens lokaler icke blott ett bedömande av lokalernas lämplighet utan även en prövning av kostnadernas skälighet och upplåtelsevillkoren. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation ha föreslagit, att kommun skall vara skyldig att tillhandahålla lokaler för arbetsförmedlingen mot ersättning av statsverket. Om detta förslag vinner bifall, torde sistnämnda sida av ärendena bli än mer betydelsefull än tidigare. Då ärendena sålunda främst få en administrativ-kameral karaktär, synes det utredningen lämpligast, att de handläggas inom kanslibyrån, vilken givetvis vid sin handläggning av ärendena måste nära samarbeta med arbetsförmedlingsbyråerna.

De kamerala ärendena handläggas för närvarande inom kameral- och förrådsbyrån. Enligt utredningens uppfattning är emellertid dessa ärendens samband med kansliärendena mera framträdande än sambandet med intendenturärendena. På kanslibyrån bör sålunda ankomma den nu av kanslisektionen handhavda uppgiften att framlägga verkets medelsäskanden. Med de osäkra premisser, som även i framtiden torde komma att ligga till grund för anslagsberäkningen, fordras, att ständig kontroll hålles över medelsåtgången och medelsbehovet. Detta torde underlättas, om kameralärendena handläggas inom kanslibyrån. Vidare uppkomma i samband med den kamerala verksamheten från tid till annan spörsmål av juridisk natur, vilkas lösande underlättas genom en dylik organisation. Utredningen föreslår sålunda, att kameralärendena skola handläggas inom kanslibyrån.

Inom kanslibyrån böra vidare handläggas de ärenden rörande verkets lokaler samt rörande tryckning av blanketter, vilka omnämnts vid behandlingen av intendenturärendena.

Å kanslibyrån skulle med tillämpning av vad härovan sagts ankomma följande ärenden:

ombudsmannaärenden (lagsökningar, målsägandetalan m. m.) och *andra juridiska ärenden*;

personalärenden (rörande tillsättande och entledigande av personal, löneklassplacering, arveden, tjänstledighet och lön därvid, disciplinära åtgärder, rese- och traktamentsklass m. m.);

organisationsärenden (rörande byråindelning och ärendenas fördelning på byråer, registrering och arkivering, bibliotek, arbetstid m. m.);

anslagsärenden (beräkning av vissa anslag, sammanställning av anslagsäskanden och dispositionen av vissa anslag);

kamerala ärenden;

ärenden rörande viss statistik;

ärenden rörande lokaler för styrelsen och arbetsförmedlingsorganen;

ärenden rörande tryckning av blanketter; samt allmänna ärenden (remisser och andra ärenden, som icke höra till annan byrå).

I denna utformning blir kanslibyrån till omfattningen stor. Det må dock framhållas, att arbetsbelastningen för byråns chef icke blir fullt så stor som kan synas av arbetsuppgifternas stora antal och personalstyrkans storlek. Vissa ärendesgrupper — t. ex. kameralärendena och statistiken — torde nämligen påkalla relativt ringa ingripande från byråchefens sida.

Beträffande *revisionsärendena* hänvisas till kap. XI.

Slutligen föreslår utredningen, att den nuvarande militära beredskapsbyrån under benämningen *försvarsbyrån* bibehålles med oförändrade uppgifter.

Till omfattningen är den föreslagna byrån relativt liten, i det att den nuvarande byrån den 1 december 1946 endast omfattade en tjänstemannapersonal om 7 personer (varav en halvtidsanställd) och en biträdespersonal om 19 personer. Av dessa befattningshavare tjänstgöra 6 respektive 11 hela året å byrån. Det kan därför ifrågasättas, huruvida icke byrån bör inordnas i någon annan byrå. Avgörande för organisationsfrågan i denna del måste emellertid bli den vikt, som tillmätes planeringen på arbetsmarknadsområdet för krig och därmed jämförliga förhållanden. Därest dessa uppgifter anses kunna anförtros åt en befattningshavare med lägre tjänsteställning än byråchef, erfordras tydligen icke någon särskild byrå för desamma. Det må dock erinras om, att arbetsmarknadsområdet enligt det föreliggande förslaget till den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande icke skall tillhöra det ekonomiska försvarsberedskapsorganets verksamhetsområde. Krigsplaneringsarbetet för arbetsmarknaden skall sålunda enligt förslaget helt vila på det centrala arbetsmarknadsorganet. Erfarenheten torde vidare utvisa, att under fredstid planering för krigsförhållanden lätt kommer i skymundan för mera aktuella arbetsuppgifter, om planeringsarbetet icke erhåller särskilda högt kvalificerade företrädare. Av dessa skäl har utredningen icke ansett sig kunna förorda byråns inordnande i någon annan byrå.

Den nuvarande *byrån för ärenden angående byggnadstillstånd* bör icke ingå i det centrala arbetsmarknadsorganets permanenta organisation.

Utredningen föreslår sålunda för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation följande sju byråer.

Första arbetsförmedlingsbyrån

Andra arbetsförmedlingsbyrån

Försäkringsbyrån

Sociala byrån

Tekniska byrån

Försvarsbyrån

Kanslibyrån

VIII. Chefsbefattningarna m. m.

Generaldirektören. SAK:s ordförande och chef åtnjuter arvode om 1 750 kronor för månad eller 21 000 kronor för år.

Löneställningen för de generaldirektörer, som ha lön enligt C-planen, framgår av följande sammanställning.

C 12 Försvarets civilförvaltning, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium samt patent- och registreringsverket.

C 13 Försvarets fabriksverk.

C 15 Väg- och vattenbyggnadsverket, postverket, telegrafverket.

C 16 Krigsmaterielverket, vattenfallsverket, domänverket.

C 17 Statens järnvägar.

1946 års riksdag har vidare med anledning av propositionen nr 339 bifallit Kungl. Maj:ts förslag, att befattningen som chef för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, vilket verk skall inrättas fr. o. m. den 1 januari 1947, skall vara placerad i C 15.

Medicinalstyrelseutredningen har i sitt betänkande (SOU 1946: 20) föreslagit, att befattningen som generaldirektör och chef för medicinalstyrelsen skall upptagas i C 14. Samma lönegradsplacering har av socialvårdskommittén (SOU 1946: 37) föreslagits för pensionsstyrelsens chef.

Arbetsmarknadsstyrelsen blir, om utredningens förslag godtages, ett till personalorganisationen betydande verk med en stor lokalorganisation. Styrelsens arbetsuppgifter bli icke blott omfattande utan även av osedvanligt svårbemästrad karaktär. De skiftande förhållandena på arbetsmarknaden torde komma att medföra, att uppgifterna bli av ytterst växlande art. I stor omfattning komma de att avse verksamhet, som är endast ofullständigt författningsreglerad och där kraven på verkets initiativ och självständiga handlande följaktligen bli stora. Vanligen kommer stor snabbhet att fordras vid vidtagande av de på styrelsen ankommande åtgärderna. Utvecklingen på arbetsmarknaden är alltid av vital betydelse för samhällslivet. Vid en krisartad utveckling komma därför arbetsmarknadsfrågorna att stå i centrum för samhällsintresset. Vid arbetslöshet i större omfattning har man att räkna med att samhällets investeringspolitik kan nödvändiggöra ekonomiska engagemang av utomordentlig storleksordning. Det centrala arbetsmarknadsorganets verksamhet måste under dylika förhållanden bli särskilt betydelsefull ur statsfinansiell synpunkt.

De antydda omständigheterna ge klart vid handen, att mycket stora krav måste ställas på arbetsmarknadsstyrelsens ledning och främst på generaldirektören. Befattningen som chef för styrelsen bör därför i lönehänseende erhålla sådan placering, att en tillfredsställande rekrytering säkerställs. Härvid synes icke böra ifrågakomma lägre placering än i C 15, i vilken lönegrad bl. a. cheferna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap placerats. Utredningen föreslår, att befattningen upptages i nämnda lönegrad. Befattningen bör, liksom de i det följande föreslagna C-tjänsterna, tillsättas med förordnande å viss tid, i regel sex år.

Överdirektören. SAK:s nuvarande vice ordförande, vilken samtidigt är chef för första avdelningen inom kommissionens kansli, åtnjuter *dels* ersättning för mistade avlöningsförmåner å av honom innehavd tjänst i C 6 *dels* ock arvode å 250 kr. för månad. Tillhoppa motsvara dessa förmåner löneförmånerna i lönegraden C 9.

Såsom utredningen tidigare omnämnt, finner utredningen det ofrånkomligt, att inom arbetsmarknadsstyrelsen finns en befattning som överdirektör och souschef. Detta nödvändiggöres av omfattningen och karaktären av styrelsens arbetsuppgifter. Utöver vad här ovan anförts därom må i detta sammanhang framhållas, att behovet av att samordna de olika byråernas verksamhet med hänsyn till arbetsuppgifternas art torde bli större inom arbetsmarknadsstyrelsen än som är regel i de centrala verken.

Överdirektören bör främst vara generaldirektörens ställföreträdare och vid förfall för denne tjänstgöra som ordförande i styrelsen. För att kunna fullgöra dessa uppgifter måste han följa styrelsens verksamhet i dess helhet. Därutöver bör han emellertid från generaldirektören avlasta mera rutinmässiga arbetsuppgifter för att ge generaldirektören större möjlighet att ägna sig åt de allmänna spörsmålen. Utredningen anser det icke lämpligt, att i instruktionen angives en bestämd kompetensfördelning mellan generaldirektören och överdirektören, då denna fördelning torde kunna röna inverkan av växlande förhållanden inom styrelsens verksamhetsområde. Bl. a. bli överdirektörens arbetsuppgifter uppenbarligen beroende av huruvida den i det följande omnämnda posten såsom överingenjör är besatt eller icke. Det vill dock synas, som om överdirektören bl. a. bör ägna uppmärksamhet åt samordningen av de olika grenarna av arbetsförmedlingens verksamhet sinsemellan samt med arbetslöshetsförsäkring m. m.

Överdirektörsbefattningar finnas, förutom å löneplan B, i C 8, C 10, C 11 och C 13. Flertalet dylika befattningar äro placerade i C 10. De flesta dit hänfödda överdirektörstjänsterna äro verkschefsbefattningar. Utredningen anser, att med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning och art lägre löneplacering än C 9 icke bör ifrågakomma för överdirektören i arbetsmarknadsstyrelsen. De med C 9 förenade löneförmånerna motsvara, såsom redan framhållits, den ersättning, som SAK:s nuvarande vice ordförande uppstår.

Överingenjören. Såsom chef för andra avdelningen inom SAK:s kansli fungerar för närvarande en tekniker, vilken liksom chefen för första avdelningen uppbär *dels* ersättning för mistade löneförmåner å av honom innehavd tjänst i C 6 *dels* ock arvode om 250 kr. för månad.

Utredningen anser sig icke böra föreslå, att någon motsvarande befattning skall ingå i arbetsmarknadsstyrelsens permanenta personalorganisation. Under tider, då mera omfattande krisregleringar icke existera, bör det enligt utredningens uppfattning vara tillräckligt med en generaldirektör och en överdirektör i ledningen av styrelsen. Under en arbetslöshetskris synes däremot sannolikt komma att framträda ett starkt behov av att, om ingen av nämnda båda befattningshavare är tekniker, vid sidan av dem äga tillgång till en högt kvalificerad befattningshavare med teknisk utbildning och erfarenhet. Det centrala arbetsmarknadsorganet måste komma att inta en central position inom den samhällseliga investeringsverksamhet, som kan påräknas i en dylik situation. Vid ledningen av denna verksamhet och vid dess samordnande med andra grenar av arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet torde i stor utsträckning bli fråga om tekniska problem. Det kan icke förutsättas, att chefen för styrelsens tekniska byrå under angivna förhållanden skall kunna fylla ifrågavarande uppgift.

Vad nu sagts rörande en arbetslöshetskris gäller även ett läge sådant som det nuvarande, då en omfattande reglering av byggnadsverksamheten upprätthålles på grund av brist på arbetskraft och material. Även i en sådan situation synes behovet av en överingenjör inom styrelsen vara påtagligt.

Utredningen anser sålunda, att Kungl. Maj:t bör ha möjlighet att vid behov tillsätta en överingenjör inom arbetsmarknadsstyrelsens krisdel. Befattningen bör vara arvodesavlönad och arvodet bestämmas från fall till fall.

Ledamöterna. De ledamöter i SAK, som ej samtidigt tjänstgöra inom kommissionens kansli, äga var och en uppbära ett arvode av 200 kronor för månad. Ersättare för ledamot i kommissionen äger för varje dag sådan ersättare deltar i kommissionens sammanträden eller eljest i angiven egenskap utför arbete för kommissionens räkning åtnjuta dagarvode med 20 kronor. Samma dagarvode utgår till de ledamöter, som tillsammans med kommissionens ordförande och chef samt förrådsdirektören i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgöra delegationen för ärenden angående inköp av gatsten för statens räkning, samt ersättarna för ifrågavarande ledamöter.

Utredningen föreslår, att till var och en av ledamöterna i arbetsmarknadsstyrelsen med undantag av generaldirektören och överdirektören skall utgå ett arvode av 2 400 kronor för år. Ersättare för ledamöterna böra erhålla dagarvode med 20 kronor för dag, då de deltaga i sammanträde eller eljest utföra arbete för styrelsens räkning.

De särskilt utsedda ledamöterna i delegationen för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring böra erhålla *dels* ett arvode av 600 kronor för år *dels* ock dagarvode med 20 kronor för sammanträdesdag. Ersättare bör erhålla dagarvode enligt samma regel, som föreslagits för här ovan omnämnda ersättare.

De särskilt utsedda ledamöterna i delegationen för ärenden angående inköp av gatsten för statens räkning samt ersättarna för ifrågasvarande ledamöter böra erhålla ersättning enligt nu gällande regler.

Byråcheferna. Cheferna för byråer och fristående sektioner inom SAK:s kansli åtnjuta följande ersättningar.

Befattning	Ersättning	Ersättningen bestämd av
Chefen för arbetsförmedlingsbyrån	Mistade avlöningsförmåner såsom byråinspektör (A 24) + 200 kr./mån.	Kungl. Maj:t
Chefen för militära beredskapsbyrån	1 330 kr./mån. inberäknat pension för f. d. kapten på aktiv stat.	»
Chefen för socialhjälsbyrån	1 330 kr./mån.	»
Chefen för tekniska byrån	Mistade avlöningsförmåner såsom t. f. arbetschef hos väg- och vattenbyggn.styr. (arvode motsv. A 28) + 100 kr./mån.	»
Chefen för kameral- och förrådsbyrån	1 330 kr./mån.	»
Chefen för byrån för ärenden ang. byggnadstillstånd	1 150 kr./mån.	»
Chefen för sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning	1 155 kr./mån (VII: g)	SAK
Chefen för sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna	Eo 28	
Chefen för kanslisektionen	1 055 kr./mån. (VII: e)	SAK
Chefen för sociala beredskapssektionen	1 055 kr./mån. (VII: e)	»
Chefen för tekniska beredskapssektionen	Mistade avlöningsförmåner enl. 26 löneklassen (I-ort) + 100 kr./mån.	Kungl. Maj:t

Chef för socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå skall vara en byråchef i A 30.

Byråchefsbefattningarna i de centrala verken äro i regel fullmaktstjänster eller extra ordinarie tjänster i 30 lönegraden. Under senare tid ha emellertid icke sällan dylika tjänster — främst sådana, som äro avsedda för tekniker — erhållit karaktären av förordnandetjänster med lön enligt C-planen.

Av arbetsmarknadsstyrelsens byråchefsbefattningar bör befattningen som chef för tekniska byrån avlönas enligt C-planen och tillsättas på förordnande för viss tid i enlighet med vad som tillämpas för flertalet liknande tjänster i

andra verk. Befattningen bör placeras i C 7 med hänsyn till de krav, som måste ställas på innehavaren, och de löneförmåner, som eljest inom statsförvaltningen och det privata näringslivet erbjudas kvalificerade tekniker. Här må exempelvis erinras om att cheferna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens byggnads- och underhållsbyrå samt konstruktionsbyrå hänförs till lönegraderna C 9 respektive C 8.

Befattningen som chef för kanslibyrån bör i enlighet med eljest för dylika befattningar tillämpade regler vara hänförd till lönegraden A 30. Även i fråga om försäkringsbyrån torde verksamheten bli av sådan beskaffenhet, att chefsbefattningen bör ha samma karaktär.

I fråga om återstående fyra byråer synes chefsbefattningarnas karaktär mera tveksam. Utredningen anser emellertid övervägande skäl tala för att även dessa befattningar tillsättas medelst förordnande för viss tid. De böra därvid placeras i C 6. Förordnandetjänster tillgodose bäst kravet på elasticitet i organisationen, i det att användningen av sådana tjänster ökar möjligheterna att vid behov vidtaga ändringar i styrelsens organisation. Såsom framgår av vad tidigare anförts, räknar utredningen med att dylika förändringar bl. a. skola kunna äga rum genom att tillfälliga byråer — antingen bildade genom utbrytning av ärenden från de permanenta byråerna eller helt nybildade — inrättas. Med hänsyn till svårigheterna att förutse utvecklingen å arbetsmarknaden kan icke uteslutas, att en av omständigheterna framtvungad nyinriktning av verksamheten å visst område kan framkalla behov av att företa förändringar, som i än högre grad påverka den permanenta organisationen. Sålunda kan det t. ex. visa sig önskvärt att som chef för en permanent byrå förvärva en person med erfarenhet av ett slag, som icke tidigare varit aktuell för ifrågavarande byrå.

Särskilda skäl för anlitan av förordnandetjänster föreligga i fråga om arbetsförmedlingsbyråerna. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation ha nämligen föreslagit, att befattningarna som länsarbetsdirektör skola tillsättas på förordnande och avlönas enligt C-planen. Arbetsförmedlingsbyråernas chefsbefattningar böra då ha samma karaktär.

Utredningen föreslår sålunda följande placering för byråchefstjänsterna.

C 7: chefen för tekniska byrån;

C 6: cheferna för första och andra arbetsförmedlingsbyråerna, sociala byrån och försvarsbyrån; samt

A 30: cheferna för kanslibyrån och försäkringsbyrån.

IX. Personalorganisation för arbetsmarknadsstyrelsens byråer.

I det följande behandlar utredningen personalorganisationen — bortsett från byråchefsbefattningarna — inom de av utredningen för arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna byråerna. I samband med var och en av dessa byråer redogöres för personalorganisationen inom den eller de delar av SAK:s och socialstyrelsens kansliorganisation, som närmast motsvarar den av utredningen föreslagna byrån. Redogörelsen avser förhållandena den 1 december 1946. För befattningshavare, som äro inplacerade i SAK:s löneplan, lämnas uppgift om lönegrupp och löneklass enligt planen. För tillfälliga befattningshavare anges månadsarvodet. Härjämte anges i regel vilken löneklass enligt löneplan Eo, som den utgående sammanlagda lönen (inberäknat samtliga tillägg) respektive det utgående arvodet närmast motsvarar. Vid jämförelsen har räknats med nettolönen under sista kvartalet 1946 för extra ordinarie befattningshavare, d. v. s. med inräknande av rörligt tillägg, kristillägg och provisoriskt lönetillägg men efter fråndragande av pensionsavgifter. Endast lägsta löneklassen i varje lönegrad har tagits i betraktande. Exempelvis innebär sålunda beteckningen (24—25), att befattningens lön ligger mellan Eo 25: 24 och 26: 25, beräknade på det sätt som nyss sagts.

Första arbetsförmedlingsbyrån.

Den nuvarande arbetsförmedlingsbyrån.

Inom denna byrå finns, såsom tidigare omnämnts, en särskild utlänningssektion. Inom byrån i övrigt, här kallad byråns huvuddel, finnas särskilda relativt fristående underavdelningar *dels* för tjänstemannaförmedlingen (tjänstemannaförmedlingens huvudcentral) *dels ock* för beredande av arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade personer samt för arbetsberedning åt partiellt arbetsföra i övrigt. Inom återstoden av byråns huvuddel är organisationen mera flytande. De där placerade tjänstemännen ha som regel till huvuduppgift att handlägga ärenden rörande viss näringsgren el. dyl. men någon tydlig gränsdragning mellan olika detaljer finns icke alltid. Ett flertal befattningshavare sortera direkt under byråchefen. Denna organisation har föranletts av de från tid till annan skiftande arbetsuppgifterna, som ansetts fordra stor rörlighet i organisationen.

För byråns huvuddel finns ett gemensamt kansli, medan utlänningssektionen har eget kansli.

Tjänstemannaförmedlingens huvudcentral. Dennas uppgift är *dels* att fungera som clearingcentral för förmedlingsarbetet och att lämna länscentralerna biträde i förmedlingstekniska frågor i övrigt *dels ock* att tillhandahålla den lokala organisationen specialkunskap rörande de olika yrkesgrupperna inom tjänstemannaförmedlingens verksamhetsområde.

Beträffande förstnämnda uppgift må anföras följande.

För sådana arbetssökande, vilka önska ifrågakomma såsom sökande till platser även utanför det egna länet, skall vederbörande länscentral inom tjänstemannaförmedlingen översända dubblett av arbetssökandebblanketten till huvudcentralen, som för ett register över sådana sökande. Om en arbetssökande önskar söka anställning endast inom ett visst angivet län, behöver avskrift av arbetssökandebblanketten dock icke insändas till huvudcentralen, utan den kan direkt tillställas tjänstemannaförmedlingens central i detta län. Minst en gång i veckan upprättar huvudcentralen en sökandelista över de personer, som anmälts till centralen. Denna sökandelista tillställs länscentralerna samt närmast berörda organisationer, speciella arbetsgivare o. s. v. Sökandelistan utnyttjas av länscentralerna vid förmedlingsarbetet. I princip skall mera meriterad sökande från annat län ges företräde framför mindre meriterad sökande från det egna länet, då uppgift å arbetssökande lämnas arbetsgivare.

Upplysningar beträffande sökande, som finnas upptagna på sökandelistan, skola i regel inhämtas från huvudcentralen. Denna skall alltid höras, om tveksamhet råder i fråga om bedömningen av de sökandes meriter etc.

Inom huvudcentralen sammanställas uppgifter till riksvakanslistan såvitt ångår tjänstemannaförmedlingens område.

Huvudcentralen tar särskilt ingående befattning med frågor rörande tillgodoseende av den centrala statsförvaltningens personalbehov och med personalfrågor i samband med krisförvaltningens avveckling.

Den andra av huvudcentralens härövan nämnda uppgifter skall handhas av hos huvudcentralen tjänstgörande konsulenter för olika yrkesområden. Meningen är, att dessa konsulenter skola besöka länscentralerna och lämna dessa centralers tjänstemän orientering rörande arbetsmarknadsläget inom respektive yrkesområde samt i övrigt vägleda nämnda personal i arbetet. På konsulenterna skall även ankomma att uppehålla den närmare kontakten med parterna på den del av arbetsmarknaden, som tjänstemannaförmedlingen betjänar.

Å huvudcentralen finns följande personal.

1 förste inspektör	VII: d (24—25)
1 notarie	VI: d (21)
1 inspektör	VI: b (18—19)
1 förste assistent vid länsarbetsnämnd	Arvode motsvarande Eo 18: 17 på I-ort
1 amanuens	V: c (15—16)
1 tillf. anst.	455 kr./mån. (8)
1 expert (deltidstjänstgöring)	500 »

Förste inspektören är chef för huvudcentralen. Han leder arbetet inom den samma och föredrar i plenum samt inför ordföranden och vederbörande avdelningschef ärenden rörande tjänstemannaförmedlingen.

Den vid länsarbetsnämnd anställde förste assistenten har förordnats att tjänstgöra inom huvudcentralen för att där vara konsulent för den högskoleutbildade arbetskraften. Inspektören tjänstgör som konsulent för kontors- och affärspersonal. Den tillfälligt anställde befattningshavaren har att handlägga ärenden rörande anskaffning av lärarpersonal till folkskolorna, för vilka under de senaste åren förelegat stora svårigheter att täcka arbetskräftsbehovet.

Notarien handlägger huvudsakligen organisations- och utredningsfrågor men har även hand om ärenden rörande krisförvaltningens personal. Amanuensen svarar för registret över arbetssökande samt sammanställande av uppgifter till sökandelistorna och av de uppgifter, som för tjänstemannaförmedlingens del skola inflyta i riksvakanslistan och radiorapporten.

Experten med månadsarvode å 500 kronor tjänstgör som konsulent för den tekniska yrkesgruppen.

För *underavdelningen för ärenden rörande arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade samt arbetsberedning åt partiellt arbetsföra i övrigt* redogöres vid behandlingen av andra arbetsförmedlingsbyrå.

Inom *återstoden av byråns huvuddel* finns följande personal för ärenden rörande *jordbruk och torvhantering*.

1 assistent	V: c (15—16)
1 tillf. anst.	605 kr./mån. (14—15)

Intill den 1 oktober 1946 fanns för ifrågavarande ärenden även en tillfälligt anställd agronom med månadsarvode om 750 kronor.

Assistenten har överförs från arbetsblocksbyrå vid dennas upplösning och handlägger huvudsakligen ärenden rörande utbildnings- och praktikläger för ungdom, skolungdoms medverkan vid skördearbete m. m.

För ärenden rörande *skogsbruk ävensom trä- och pappers- samt kemisk-teknisk industri* finns följande personal.

1 från domänstyrelsen tjänstledig bitr. jägmästare	Mistade löneförhöjningar enl. A 22: 25 + 200 kr./mån.
1 konsulent	VI: c (19—20)
1 e. assistent	V: c (15—16)

Vidare finns följande personal, som huvudsakligen sysslar med ärenden rörande arbetsförmedling inom *vissa andra yrkesområden* än de förut nämnda.

1 inspektör	VI: d (21)
1 inspektör vid länsarbetsnämnd	Arvode motsv. Eo 21: 20 på E-ort
1 konsulent	VI: c (19—20)
1 notarie	VI: b (18—19)

Den förstnämnda inspektören (VI: d) sysslar huvudsakligen med ärenden rörande arbetsförmedling till gruvor och järnbruk (manlig arbetskraft) samt byggnadsverksamhet.

Inspektören vid länsarbetsnämnd har huvudsakligen att syssla med ärenden rörande arbetsförmedling inom verkstadsindustrins, läder-, hår- och gummiindustrins samt livsmedelsindustrins områden.

Konsulenten handhar ärenden, som beröra hotell-, kafé- och restaurangbranschen, hälso- och sjukvård samt husligt arbete ävensom kvinnlig arbetskraft inom textil- och konfektionsindustri m. fl. områden.

Notarien sysslar med ärenden rörande land- och sjötransportens område (sjömansförmedling, diversearbetare och lagerarbetare).

Följande personal sysslar huvudsakligen med *arbetsuppgifter, som avse icke endast visst yrkesområde.*

1 byråsekreterare	Eo 21
1 konsulent	VI: b (18—19)
1 amanuens	V: f (19—20)
2 amanuenser	V: b (13—14)
1 e. amanuens	V: b (13—14)
1 e. kanslist	IV: e (10—11)
1 kansliskrivare	Eo 11

Byråsekreteraren svarar för sammanställandet av arbetsförmedlingarnas månadsrapporter samt fackförbundens arbetslöshetsstatistik ävensom upprättandet av vissa översikter över arbetsförmedlingens verksamhet m. m. (bl. a. månadsöversikter till »Arbetsmarknaden»). Härjämte har han att handlägga vissa remissärenden och utredningar.

Konsulenten svarar med biträde av en amanuens (V: b) för ärenden rörande ackquisition, reklam och radioverksamhet (reportage, intervjuer, utställningar, riksannonsering, litteraturtjänst).

En av amanuenserna (V: f) sysslar huvudsakligen med utredningar av mera allmän natur rörande arbetsförmedlingsverksamheten.

En annan av amanuenserna (V: b) har att svara för de blanketter, som erfordras för arbetsförmedlingsverksamheten. Han biträder därjämte vid sammanställningen av uppgifter till riksvakanslistan och radiatorporten angående anmälda lediga platser. Sistnämnda uppgifter åvila emellertid huvudsakligen kansliskrivaren, vilken dessutom är arbetsledare för kansliet vid byråns huvuddel.

Den extra amanuensen har att handlägga ärenden rörande arbetsförmedlingens samarbete med de erkända arbetslöshetskassorna.

Den extra kanslisten sysslar huvudsakligen med sammanställning av statistiska uppgifter och korrekturläsning.

Det för byråns huvuddel gemensamma *kansliet* består — förutom av förenämnda kansliskrivare — av följande personal:

1 kanslibitråde	Eo 7
1 »	III: d (8—9)
3 kanslibiträden	III: d (7—8)
1 kanslibitråde	III: a (10)
1 kontorsbiträde	II: d (5)
3 kontorsbiträden	II: c (3—4)
1 kontorsbiträde	II: b (4—5)
4 kontorsbiträden	II: b (3—4)
1 e. kontorsbiträde	II: d (4—5)
1 skrivbiträde	I: c (b)
1 tillf. anst.	355 kr./mån. (3)
3 » »	300 » (Ex 2: c—b)

Av nämnda befattningshavare syssla följande huvudsakligen med ärenden rörande partiellt arbetsföra:

1 kanslibitråde	III: a
2 kontorsbiträden	II: b
1 skrivbiträde	I: c
1 tillf. anst.	355 kr./mån.
1 » »	300 »

Utlämningssektionen. Sektionen har stått under ledning av en förste inspektör (VII: d), vilken för närvarande är tjänstledig. Å sektionen finns vidare följande personal med nedannämnda arbetsuppgifter.

1 inspektör	VI:c + 100 kr./mån. Tjänstgörande chef. (21—22)	
1 assistent	V: d (17)	} Frågor angående arbetstillstånd m. m.
1 »	V: e (18—19)	
1 »	V: b (13—14)	
2 assistenter	V: a (10—11)	
1 e. assistent	V: a (10—11)	
1 tillf. anst.	455 kr./mån. (8)	
1 e. assistent	V: b (13—14)	} Frågor rörande samarbete med flyktingsnämnden, svenskkurser, yrkeskurser, arkiv- och fornminnesvårdsarbete m. m.
1 tillf. anst.	500 kr./mån. (10—11)	
1 assistent	V: e (18—19)	} Frågor ang. nordisk arbetsförmedling m. m.
1 »	V: a (10—11)	

Härjämte finns följande biträdespersonal.

1 kanslibitråde	III: b (4—5)
1 kontorsbiträde	II: d (4—5)
1 e. kontorsbiträde	II: c (3—4)
2 kontorsbiträden	II: b (1—2)
1 e. kontorsbiträde	II: b (1—2)
4 skrivbiträden	I: d (1—2)
1 tillf. anst.	220 kr./mån.

Till olika länsarbetsnämnders förfogande stod den 1 december 1946 följande personal, som avlönas av SAK från kommissionens avlöningsanslag och räknas såsom tillhörande utlänningssektionen.

1 e. assistent	V: b (13—14)
1 e. kanslist	IV: b (7—8)
2 tillf. anst.	455 kr./mån. (8)
1 » »	380 » (4)
1 » »	355 » (3)
1 » »	270 »

Utredningens förslag.

Arbetsförmedlingsbyråns verksamhet har alltsedan byråns tillkomst i samband med den nuvarande arbetsmarknadskommissionens inrättande 1940 främst präglats av de av krisförhållandena betingade åtgärderna. Dessa ha ofta varit omfattande och svårlösta samt i regel av brådskande natur. Självfallet har det under sådana förhållanden mött stora svårigheter att inom byrån skapa en fast organisation. Personalrekrytering och personalfördelning ha bestämts av de vid varje tillfälle mest framträdande behoven. Under de senaste åren har den offentliga arbetsförmedlingens utbyggnad även för fredsuppgifter föranlett motsvarande åtgärder inom arbetsförmedlingsbyrån, men det är naturligt, att dessa åtgärder under rådande förhållanden icke ännu i allo funnit en definitiv form.

I samband med arbetsmarknadsstyrelsens inrättande bör eftersträvas att för arbetsförmedlingsärendenas centrala handläggning skapa en organisation, som är avpassad för de uppgifter arbetsförmedlingen kan förväntas erhålla under fredstid. Oaktat första arbetsförmedlingsbyrån, bortsett från ärendena rörande partiellt arbetsföra, enligt utredningens uppfattning bör ha i stort sett samma verksamhetsområde som den nuvarande arbetsförmedlingsbyrån, medföra ovan angivna omständigheter, att en omorganisation av byrån bör komma till stånd.

Arbetsförmedlingsbyrån är till sin omfattning stor. Även om fortfarande en del av personalen sysslar med arbetsuppgifter av övervägande krisnatur, torde någon mera betydande minskning av personalstyrkan icke vara möjlig. Den alltjämt pågående utbyggnaden av den lokala arbetsförmedlingsorganisationen kommer säkerligen att medföra alltmer ökade uppgifter för arbetsförmedlingens centrala ledning. Omfattningen av verksamhetsområdet gör det nödvändigt, att byråchefen till sitt biträde erhåller kvalificerade befattningshavare, vilka äro i stånd att relativt självständigt svara för särskilda avsnitt av verksamheten. Utredningen föreslår därför, att arbetet inom första arbetsförmedlingsbyrån uppdelas på särskilda sektioner. En sektion (första sektionen) bör svara för mera allmänna uppgifter såsom utredningar avseende flera grenar av förmedlingsverksamheten, allmän inspektion av den lokala arbetsförmedlingsorganisationen, utbildning av denna organisations personal, det på första arbetsförmedlingsbyrån ankommande statistiska arbetet jämte

sammanställningen av uppgifter till riksvakanslistan eller dess framtida mot- svarighet samt press- och radioverksamhet. Denna sektions uppgifter komma sålunda delvis att avse även området för andra arbetsförmedlingsbyråns verk- samhet. En sektion (andra sektionen) bör handlägga ärenden rörande tjänste- mannaförmedlingen och sålunda motsvara den nuvarade tjänstemannaförmed- ligens huvudcentral. En sektion (tredje sektionen) bör handlägga ärenden rö- rande arbetsförmedling inom jordbruk och skogsbruk, industrin m. fl. yrkes- områden. Dessa tre sektioner böra ingå i den permanenta organisationen. Vid sidan härav räknar utredningen med att en särskild utlänningssektion tills vidare skall finnas. Såsom tidigare anförts, anser sig utredningen emellertid icke böra föreslå, att denna sektion nu inordnas i den permanenta organisa- tionen. Utredningen behandlar därför icke denna sektions organisation.

Det är sannolikt, att ledningen av arbetsförmedlingens verksamhet även i framtiden kommer att medföra växlingar i arbetsuppgifternas omfattning inom olika delar av byrån. Arbetsmarknadsstyrelsen måste ha full frihet att omplacera personalen mellan de olika sektionerna samt att flytta arbets- uppgifter från en sektion till en annan. Sektionsindelningen synes därför icke böra fastlåsas i verkets instruktion. En indelning av denna art synes dock nödvändig för att skänka erforderlig stadga åt organisationen. Den uppdel- ning av arbetsuppgifterna mellan sektionerna, som utredningen räknar med, synes i stort sett böra vara lämplig för den närmaste framtiden.

Utredningen behandlar i det följande de olika sektionernas arbetsuppgifter och personalorganisation. Biträdespersonalen fördelas dock icke av utredning- en på sektionerna.

Första sektionen. Det utredningsarbete, som praktiskt taget ständigt pågår inom den nuvarande arbetsförmedlingsbyrån, avser huvudsakligen *dels* att frambringa material att läggas till grund för SAK:s egna initiativ i frågor rörande arbetsförmedlingens uppgifter, allmänna organisation och arbetsme- toder, *dels ock* att ligga till grund för kommissionens yttranden över remit- terade betänkanden och andra förslag. Utredningsarbetet splittras för närva- rande på olika befattningshavare inom byrån. I den mån utredningsarbetet är av mera allmän natur — avser flera grenar av arbetsförmedlingens verk- samhet — synes det lämpligt, att arbetet sammanhålls inom nu ifrågavarande sektion och ledes av denna sektions chef, givetvis i varje särskilt fall under medverkan av den personal, som närmast sysslar med frågor rörande det eller de avsnitt av verksamheten, som utredningen berör. Utredningsarbete, som endast berör ett mera begränsat avsnitt av verksamheten, synes däremot böra utföras inom vederbörande sektion respektive inom andra arbetsför- medlingsbyrån.

Under krigsåren ha arbetsförmedlingsbyråns tjänstemän ofta besökt läns- arbetsnämnderna och de nämnderna underställda förmedlingsorganen för in- spektion och information. Härvid har emellertid i regel endast behandlats speciella frågor, i de flesta fall sammanhängande med krisregleringarna, vilka för ögonblicket varit av särskild vikt. En kontinuerlig inspektionsverksamhet

av mera allmän art har icke medhunnits. En dylik verksamhet synes för framtiden vara av stor betydelse. Den bör ta sikte främst på förmedlingsverksamhetens allmänna utformning, arbetsmetoderna på kontor och expeditioner samt samarbetet mellan de olika arbetsförmedlingsorganen. Vid inspektionerna bör givetvis huvudvikten läggas på att ge befattningshavarna inom de lokala organen vägledning för deras framtida handlande. Denna allmänna inspektions- och informationsverksamhet bör i första hand ankomma på första arbetsförmedlingsbyråns chef. På grund av byråns omfattande verksamhetsområde torde denne emellertid endast hinna med en mindre del av nu ifrågakommande arbete. Återstoden bör åligga personal inom första sektionen.

Såsom tidigare omnämnts, måste i framtiden betydande vikt läggas vid utbildningen av den lokala organisationens personal. Såsom medel för utbildningen ifrågakommer *dels* anordnande av kurser och informationsmöten *dels* ock tillhandahållande av handböcker och andra instruktioner. De härav betingade arbetsuppgifterna böra tillkomma sektionen med biträde av personalen å övriga sektioner inom byrån och å andra arbetsförmedlingsbyråer. Nära beröring med angivna uppgifter äga spörsmålen rörande arbetsmetodik och blanketter.

På sektionen bör vidare ankomma granskningen och sammanställningen av länsarbetsnämndernas månadsrapporter angående förmedlingsverksamheten samt upprättandet av översikter över arbetsmarknadsläget. Denna verksamhet sammanhänger nära med de utredningsuppgifter, som enligt vad tidigare sagts böra ankomma på sektionen.

Även sammanställningen och utredningen av riksvakanslistan eller den tidning, som — enligt vad utredningen inhämtat från SAK — torde komma att ersätta denna lista, samt av radiatorapporten rörande lediga platser bör tillkomma sektionen. Denna bör också ha hand om samarbetet med press och radio i arbetsförmedlingsfrågor. Detta samarbete synes vara av stort värde för arbetsförmedlingen.

Slutligen böra å sektionen handläggas ärenden rörande tillsyn över den privata arbetsförmedlingen.

De arbetsuppgifter, som sålunda böra ankomma på första sektionen, ställa stora krav på sektionens chef. Han måste äga överblick över hela arbetsförmedlingsområdet samt vara i stånd att relativt självständigt leda utredningsarbetet och svara för en avsevärd del av inspektionsverksamheten. På grund av den allmänna arten av sina arbetsuppgifter bör han vid förfall för byråchefen tjänstgöra som ställföreträdare för denne. Sektionschefen bör därför ha ställning som byrådirektör i lönegrad A 28.

För ärenden rörande utbildning samt arbetsmetodik bör finnas en förste byråsekreterare i A 24. Till sitt biträde bör denne ha en amanuens, vilken bl. a. bör ha att biträda med utformningen av blanketter och annat arbetsmaterial för arbetsförmedlingen.

För utredningsarbetet samt såsom biträden åt byrådirektören i inspektionsverksamheten föreslås en byråinspektör i A 24 och en byråsekreterare i A 21.

För samarbetet med press och radio och såsom redaktör för den publikation, som skall ersätta riksvakanslistan, torde erfordras en befattningshavare med erfarenhet från kvalificerat arbete inom det publicistiska området. En sådan person torde icke kunna erhållas å befattning med lägre placering än i lönegrad 23. Befattningen torde dock tills vidare böra vara extra ordinarie. Utredningen föreslår därför för ifrågakvarande ärenden en befattning som redaktör i Eo 23.

Sammanställningen av arbetsförmedlingsrapporter och arbetslöshetsstatistik samt utarbetande av översikter på grundval därav synes fordra en befattning såsom byråsekreterare i A 21.

Såsom biträde åt byrådirektören bör finnas en amanuens. För sammanställande av uppgifter till riksvakanslistans motsvarighet bör vidare finnas en tjänsteman med ingående erfarenhet från arbete inom den lokala arbetsförmedlingsorganisationen på assistenttjänst. Då ifrågakvarande befattning sannolikt blir en sluttjänst, bör den placeras i A 18. Innehavaren bör benämnas assistent.

De av utredningen för sektionen föreslagna befattningarna samt närmast jämförliga nu befintliga befattningar framgå av följande sammanställning.

Nuvarande organisation

1 byråsekreterare	Eo 21
1 konsulent	VI: b (18—19)
1 amanuens	V: f (19—20)
2 amanuenser	V: b (13—14)
1 e. amanuens	V: b (13—14)
<u>6</u>	

Föreslagen organisation

1 byrådirektör	A 28
1 förste byråsekreterare	A 24
1 byråinspektör	A 24
1 redaktör	Eo 23
2 byråsekreterare	A 21
1 assistent	A 18
2 amanuenser	
<u>9</u>	

Andra sektionen. Sektionen bör stå under ledning av en befattningshavare i A 26, för vilken föreslås benämningen byrådirektör.

Med hänsyn till de ofta mycket höga kvalifikationerna hos de personer, som utgöra tjänstemannaförmedlingens klientel, måste uppenbarligen stora krav ställas på denna förmedlingens personal. Det är med säkerhet icke möjligt att till de olika länscentralerna knyta personal, som är kompetent att självständigt handha förmedlingsarbetet för samtliga de tjänstemannagrupper, som förmedlingen skall betjäna. Den centralisering av organisationen, som utmärker tjänstemannaförmedlingen, synes därför vara riktig. Det är emellertid av avgörande betydelse för tjänstemannaförmedlingens förmåga att fullgöra sina uppgifter, att förmedlingens centrala ledning kan tillhandahålla de lokala organen kvalificerad sakkunskap inom tjänstemannaförmedlingens olika områden. Den konsulentorganisation, som planerats och delvis genomförts, måste därför utvecklas och erhålla stadga. Konsulenterna böra regelbundet inspektera länscentralerna, instruera dessa centralers tjänstemän, vara dem behjälpliga vid bedömande av de sökandes kvalifikationer och vid planläggande av verksamheten samt vid behov även direkt medverka

i denna verksamhet. Bland konsulenternas uppgifter måste vidare ingå att hålla en nära kontakt med intresseorganisationerna inom tjänstemannaförmedlingens arbetsmarknadsområde.

Antalet konsulenter synes tills vidare böra vara tre, varav en avses för tekniker (högskoleutbildade och andra), en för kontors- och affärspersonal (inberäknat civilekonomer) och en för högskoleutbildade av olika kategorier (utom tekniker och civilekonomer) samt därmed jämställda.

Förmedlingen av tekniker ställer stora krav på specialkunskaper i fråga om utbildnings- och anställningsförhållanden m. m. hos förmedlingstjänstemannen, enär förmedlingsarbetet för denna grupp obestridligen är mer komplicerat än för flertalet andra yrkesgrupper. Konsulenten för tekniker bör därför själv ha teknisk utbildning, helst från teknisk högskola. För denne konsulent föreslås därför placering i A 24.

De båda övriga konsulenterna torde kunna placeras i lönegrad 22. Då verksamheten fortfarande är under hastig utbyggnad, synas närmare erfarenheter böra avvaktas innan konsulentorganisationen i denna del utformas definitivt. Ifrågasvarande båda konsulenter böra därför tills vidare placeras i Eo 22.

Då de särskilda svårigheterna att anskaffa personal till befattningar inom folkskoleväsendet måste betraktas som övergående, föreslås ingen särskild befattning motsvarande den nu tillfälligt anställda befattningshavarens.

För utredningsarbete och andra mera administrativa arbetsuppgifter erfordras inom sektionen en byråsekreterare, vilken bör placeras i A 21.

Härjämte synes för det löpande arbetet med sökandelistor m. m. erfordras en amanuens.

Sektionens personal skulle sålunda enligt utredningens förslag jämfört med nuvarande organisation utgöra följande.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation
1 förste inspektör	VII: d (24—25)	1 byrådirektör A 26
1 notarie	VI: d (21)	1 konsulent A 24
1 inspektör	VI: b (18—19)	2 konsulenter Eo 22
1 förste assistent vid länsarbetsnämnd	Arvode motsv. Eo 18: 17	1 byråsekreterare A 21
1 amanuens	V: c (15—16)	1 amanuens
1 tillf. anst.	455 kr./mån. (8)	6
1 expert	500 »	
<hr/>		
7		

Tredje sektionen. Inom denna sektion böra handläggas frågor rörande arbetsförmedling för de grupper av arbetskraft, som icke falla under andra sektionen eller under andra arbetsförmedlingsbyrån. Sektionen bör ledas av en byrådirektör i A 26. Med hänsyn till mångfalden av yrkesgrupper och omfattningen i övrigt av sektionens arbetsuppgifter, synes sektionens arbete böra organiseras efter tre olika huvudområden, för vilka utredningen i det följande räknar med särskilda detaljer. En detalj bör sålunda främst syssla

med jordbruk och skogsbruk m. m., en bör syssla med vissa yrkesområden, där huvudsakligen kvinnlig arbetskraft kommer till användning, och en med återstående yrkesområden, främst innefattande huvuddelen av industrin.

Tillsammans med *jordbruk, torvhantering* och *skogsbruk* bildar *trä- och pappers-* samt *kemisk-teknisk industri* i arbetsförmedlingshänseende ett relativt avgränsat område. Frågorna rörande anskaffande av arbetskraft inom detta område ha under krigsåren utgjort arbetsförmedlingsbyråns mest omfattande och svårlösta uppgift. Sedan arbetsblocksbyrån numera avvecklats har till arbetsförmedlingsbyrån hänförs även de frågor om utnyttjande främst i jordbruket av ungdom, semesterfirare och annan tillfällig arbetskraft, vilka tidigare handlagts av arbetsblocksbyrån.

Befolkningsutvecklingen och befolkningsomflyttningen jämte andra faktorer tyda på att de sedan länge bestående svårigheterna att tillgodose jordbrukets behov av arbetskraft komma att bli bestående även i framtiden. De komma sannolikt att ställa stora krav på arbetsförmedlingens centrala ledning. Även inom skogsbruket och skogsindustrierna föreligga särskilda svårigheter att tillgodose arbetskraftsbehovet, vilka svårigheter sannolikt komma att bli bestående. Frågorna rörande arbetskraftens fördelning och förflyttning mellan skogsbruket och skogsindustrierna torde komma att ha aktualitet i såväl goda som dåliga tider. Under depressionsperioder torde skogsbrukets möjligheter att ge sysselsättning (skogsvård, skogsvägar, flottledsarbeten m. m.) bli av betydelse.

Det synes därför vara ett starkt önskemål, att inom byrån finns tillgång till kvalificerad sakkunskap såväl på jordbrukets som på skogsbrukets område. Bland personalen bör sålunda helst finnas en jägmästare och en agronom. För nu ifrågavarande detalj föreslår utredningen därför en befattning såsom byrånspektör i lönegrad 24 och en befattning som byrånspektör i lönegrad 22. Båda befattningarna böra vara ordinarie. Det synes icke böra i förväg fastslås vilkendera befattningen, som skall utnyttjas för sakkunskapen på jordbrukets respektive skogsbrukets område.

Förutom de båda byrånspektörsbefattningarna synes å detaljen erfordras en amanuensbefattning.

Utredningen räknar med, att ärenden rörande yrken inom *hälso- och sjukvård, husligt arbete samt hotell- och restaurangarbete* på grund av nämnda grupperns inbördes nära samhörighet böra handläggas å en särskild detalj inom nu ifrågavarande sektion. Redan nu påkalla rekryteringsproblemen vid sjukhus, ålderdomshem och andra sociala institutioner arbetsförmedlingens medverkan i hög grad, och man kan förvänta, att en fortsatt utbyggnad av samhällets sociala anordningar kommer att i ökad utsträckning ställa anspråk på arbetsförmedlingen. Man kan likaledes räkna med att arbetskraftsfrågorna inom det husliga arbetsområdet kräva fortsatt uppmärksamhet från arbetsmarknadsorganens sida. Till denna detalj synas också böra föras ärenden rörande specialförmedlingen för artister och musiker, vilken

yrkesgrupp i stor utsträckning har samma problem som hotell- och restaurangpersonalen. I fråga om artister och musiker synes byråns uppgift bl. a. bli att föranstalta om samarbete med arbetsförmedlingen i utlandet, vilket samarbete för ifrågavarande internationellt betonade yrkesgrupp är av särskild betydelse.

För detaljen föreslås en befattning som byråinspektör i A 24 och en befattning som byråsekreterare i Eo 21.

Ärenden rörande *i det föregående ej nämnda yrkesgrupper* böra föras till en tredje detalj inom nu ifrågavarande sektion. Inom denna detalj komma sålunda att handläggas ärenden rörande ett stort antal yrkesgrupper representerande ett mycket stort antal arbetsgivare och arbetstagare. Hit hör främst industrin och hantverket i praktiskt taget hela dess omfattning samt dessutom sådana yrkesområden som sjöfart, landtransport, lagerarbete m. m.

En bild av detta arbetsområdes omfattning ger följande sammanställning över antalet arbetssökande personer och tillsatta platser vid arbetsförmedlingarna i hela riket under år 1945.

	Arbetssökande personer		Tillsatta platser	
	Antal	I % av hela antalet arbetssökande	Antal	I % av hela antalet tillsatta platser
Industri o. hantverk	280 000	39	281 000	26
(därav byggnadsverksamhet)	115 000	16	151 000	14)
Samfärdsel	50 000	7	79 000	7
	330 000	46	360 000	33

En mångfald skiftande arbetsuppgifter fordra inom dessa yrkesområden arbetsförmedlingens medverkan. Här kunna exempelvis nämnas åtgärder för att underlätta arbetskraftens förflyttning från ett arbetsområde till ett annat på grund av fluktuationer i sysselsättningen, åtgärder för att tillgodose större efterfrågan på arbetskraft vid industriföretag av särskild betydelse för folkförsörjningen samt underhandlingar, vid väntade permitteringar eller avskedanden, med industrier rörande lämpliga åtgärder för att förebygga temporär arbetslöshet eller korttidsarbete. Frågor av denna art påkalla ofta centralt samarbete med myndigheter, organisationer och arbetslöshetskassor. I stort sett torde de olika yrkesområdena erbjuda samma eller likartade spörsmål att lösa, varför — oaktat arbetsområdets stora omfattning — någon ytterligare uppdelning i fråga om ärendenas handläggning inom sektionen icke synes böra komma i fråga.

För denna detalj föreslår utredningen en befattning som byråinspektör i A 24 och en befattning som byråsekreterare i A 21, varjämte utredningen räknar med ett behov av två amanuenser.

För tredje sektionen föreslår utredningen sålunda följande befattningar. Nuvarande befattningar anges för jämförelse.

Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
1 från domänstyrelsen tjänst- ledig bitr. jägmästare ...	1 byrådirektör A 26
Mistade avl.förmå- ner enl. A 22: 25 + 200 kr./mån.	3 byråinspektörer ... A 24
1 inspektör VI: d (21)	1 byråinspektör ... A 22
1 inspektör vid länsarbets- nämnd Arvode motsv. Eo	1 byråsekreterare ... A 21
21: 20	1 » ... Eo 21
2 konsulenter VI: c (19—20)	3 amanuenser
1 notarie VI: b (18—19)	10
1 assistent V: e (18—19)	
1 » V: c (15—16)	
1 e. assistent V: c (15—16)	
1 tillf. anst. 605 kr./mån (14—15)	
10	

I det föregående har utredningen sålunda för första arbetsförmedlingsbyrån föreslagit följande befattningar.

1 byrådirektör	A 28
2 byrådirektörer	A 26
1 förste byråsekreterare	A 24
4 byråinspektörer	A 24
1 konsulent	A 24
1 redaktör	Eo 23
1 byråinspektör	A 22
2 konsulenter	Eo 22
4 byråsekreterare	A 21
1 »	Eo 21
1 assistent	A 18
6 amanuenser	

Den för arbetsförmedlingsärenden avsedda byråinspektörsbefattning i A 24, som för närvarande finns uppförd på socialstyrelsens stat, bör överföras till arbetsmarknadsstyrelsen och ingå bland de härovan upptagna befattningarna av nämnda slag.

I fråga om biträdespersonalen föreslår utredningen inrättande av följande ordinarie befattningar.

1 kansliskrivare	A 11
3 kanslibiträden	A 7
5 kontorsbiträden	A 4

Härjämte räknar utredningen med ett behov av sex extra ordinarie och extra befattningshavare i biträdesställning.

Andra arbetsförmedlingsbyrån.

Den nuvarande sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Personalen å denna sektion utgöres — bortsett från sektionschefen — av dels konsulenter, dels inspektörer, dels utrednings- och redaktionspersonal dels ock skriv- och expeditiionspersonal.

Konsulenterna äro för närvarande följande tre.

1 från sin befattning tjänstledig tillsyningslärare med tjänsteställning som om han tillhörde VII: d	Mistade avlöningsförmåner 837: 77 kr./mån. + arvode 175 kr./mån. 24—25)
1 förste konsulent	VII: c (23—24)
1 tillf. anst. (halvtidstjänstgöring)	402: 50 kr./mån.

De två först upptagna konsulenterna fungera som sektionens specialister i vad gäller verksamheten i skolorna. Den ene av ifrågavarande konsulenter (VII: c) har läroverkslärar- och den andre folkskolläraryt utbildning. Konsulenten för läroverksärenden tjänstgör som sektionens kontaktman beträffande skolmyndigheter, rektorer och lärare i de högre skolorna. Han skall förbereda de ärenden, som ha med yrkesvägledningen i de högre skolorna att göra, medverka vid konferenser med skolledare och lärare och, i den mån så erfordras, biträda med yrkesvägledning på gymnasietadiet. I hans uppgifter ingår dessutom att följa utvecklingen speciellt inom de utbildnings- och yrkesområden, som ungdom med högre skolutbildning företrädesvis ägnar sig åt. Konsulenten för folkskoleärenden skall hålla kontakt med vederbörande skolmyndigheter, förbereda de ärenden, som ha med yrkesvägledningen å folkskolestadiet att göra, samt bl. a. leda instruktionen av de särskilda kontaktmännen och medverka vid de konferenser och instruktionsmöten, som i samarbete med folkskolinspektörerna tid efter annan anordnas för folk- och fortsättningsskolans lärare på olika orter i landet samt vid folkskoleseminarierna.

Den tredje konsulenten representerar den medicinska sakkunskapen. Han fullgör halvtidstjänstgöring även å statens institut för folkhälsan, avdelningen för yrkeshygien, vars arbete har nära beröring med sektionens yrkesvägledningsverksamhet. Ifrågavarande konsulent har att i samarbete med skolöverläkaren i skolöverstyrelsen följa skolläkarnas verksamhet med avseende å yrkesvägledningen. Avsikten är att skolläkarna skola deltaga i detta arbete. Läkaren har vidare att undersöka, vilka krav olika arbetsformer och miljöer ställa på utövaren och hur individen bör vara utrustad för att kunna möta olika yrkesrisker och yrkessjukdomar.

Tidigare har under viss tid ytterligare två konsulenter funnits. Den ena var en kvinnlig konsulent för speciella frågor i samband med flickors yrkesvägledning och yrkesutbildning. Den andra hade att ägna sig åt psykologiska frågor och undersökningar i samband med utarbetandet av rationella metoder och hjälpmedel för yrkesvägledningen.

Enligt vad utredningen inhämtat kommer SAK att anställa två befattningshavare med arvode ungefärligen motsvarande löneförmåner enligt Eo 21 för att biträda vid yrkesvägledningen inom gymnasierna. Anledningen härtill är att det visat sig nödvändigt att effektivisera nämnda verksamhet, som hittills huvudsakligen ombesörjts av de lokala ungdomsförmedlingarnas personal.

Följande två *inspektörer* finnas.

1 inspektör	VI: d (21—22)
1 »	VI: c (19—20)

Den ene inspektören (VI:d) har att handlägga administrativa ärenden (rörande tjänstetillsättningar, antagning av praktikanter, remisser m. m.). Den andre sysslar med metodologiska frågor (instruktion för ungdomsförmedlingsverksamhet, utarbetande av blanketter och formulär etc.) samt instruktions- och inspektionsresor.

Utrednings- och redaktionspersonalen har för närvarande att fullgöra i huvudsak följande olika arbetsuppgifter.

a) Uppläggande av det s. k. *yrkeskartoteket*. Detta är ett uppslagsverk, som skall innehålla de viktigaste av de uppgifter om olika yrken, som en yrkesvägledare behöver för att kunna lämna vederhäftiga svar på varjehanda förfrågningar. Yrke efter yrke kartläggs på lösa kartoteksblad med ett blad för varje yrke eller specialyrke och med uppgifterna uppställda på likartat sätt. Å bladen införs uppgifter om arbetets art, anställningsförhållanden, antalet yrkesutövare, proportionerna mellan manliga och kvinnliga, företagens storlek, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, yrkeskrav i fysiskt och psykiskt avseende, yrkessjukdomar och -risker, utbildningsvägarna, utbildningens ekonomi, befordringsmöjligheter, inkomstmöjligheter, framtidsutsikter, litteratur om yrket i fråga etc. Hittills ha ca 200 kartoteksblad utkommit. Ett 50-tal blad äro under arbete. I färdigt skick torde kartoteket komma att omfatta minst 500 blad. För arbetets färdigställande torde erfordras ytterligare minst två år. Därefter erfordras ett fortlöpande arbete med att hålla kartoteket aktuellt.

b) Redigerande av »*Aktuellt för yrkesvägledningen*», som utgör en serie meddelanden, vilka utsändas såsom komplement till kartoteket.

c) Utgivande av en *stipendieöversikt*. En allmän översikt över möjligheterna att erhålla stipendier, friplatser m. m. har hittills saknats. Stipendieöversikten beräknas utkomma i början av år 1947. Den måste därefter med vissa mellantider revideras för att vara aktuell.

d) Utgivande av *översikter över yrkesutbildningsanstalter*. Bl. a. utges en broschyr, som anger vilka anstalter för yrkesutbildning, som finnas i olika delar av landet, vilken utbildning, som där kan fås, vilka inträdesfordringar som gälla, vad utbildningen kostar etc. Denna broschyr, som årligen utkommer i ny upplaga, kommer framför allt till användning vid yrkesvägledningen i skolorna.

e) Sammanställande av *kompetenskraven* (formellt och i praktiken) för olika befattningar i allmän tjänst.

f) Utgivande av *yrkesvalsbrochyrer*, vilka vända sig direkt till ungdomen och bl. a. utdelas i skolorna. Broschyerna fordra ständig omarbetning för att vara aktuella.

g) Handhavande av »*radiobrevlådan*». Denna startades hösten 1945. Råd- och upplysningssökande från hela landet skicka in sina förfrågningar till

denna »brevlåda» och få sina brev besvarade dels i radio (en kvart varannan onsdag), dels skriftligen. Endast några få brev hinna besvaras i radio. Återstoden besvaras skriftligen. Över tusentalet brev ha under det sista året inkommit till »brevlådan» och besvarats.

h) *Statistisk-psykologiska undersökningar* för säkerställande av de vid yrkesvägledningsarbetet använda metoderna samt sammanställning av uppgifter rörande *ungdomens yrkesvalstendenser*, tillströmningen till olika utbildningsanstalter o. dyl.

För utrednings- och redaktionsarbetet finns följande personal med nedan angivna huvudsakliga arbetsuppgifter.

1 amanuens	V: d (17)	Arbetsledare för yrkeskartoteket. Redigerar serien »Aktuellt för yrkesvägledningen»
1 ingenjör	VI: c (20—21)	Yrkeskartoteket (tekniska yrken)
1 amanuens	V: a (10—11)	Yrkeskartoteket (livsmedelsindustri, textilindustri m. m.)
1 kanslist	IV: e (10—11)	Yrkeskartoteket (jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel)
1 e. kanslist	IV: c (10—11)	Yrkeskartoteket (industriyrken)
1 tillf. anst.	655 kr./mån. (16—17)	Yrkeskartoteket (diverse intellektuella yrken)
1 » »	600 kr./mån. (15—16)	Yrkeskartoteket (merkantila yrken)
1 » »	550 kr./mån. (12—13)	Yrkeskartoteket (sjöfarts- och sjömilitära yrken)
1 kansliskrivare	IV: c (14)	Yrkeskartoteket (diverse kvinnliga yrken)
1 e. amanuens	V: b (13—14)	Redigerar översikter över utbildningsanstalter. Medverkar i »Aktuellt för yrkesvägledningen». Utlandskorrespondens
1 tillf. anst.	455 kr./mån. (8)	Stipendieöversikter. Diverse utredningar (kompetens för statliga tjänster)
1 amanuens	V: b (13—14)	Statistiska utredningar. Svarar för radio-brevlådan, andra radioprogram, reklam etc.
1 tillf. anst.	355 kr./mån. (3)	Biträder med statistikarbete, korrekturläsning m. m.

Skriv- och expeditionspersonalen utgör följande.

1 kansliskrivare	IV: c (11—12)
1 kanslibitråde	III: d (9)
2 kontorsbiträden	II: c (5)
1 kontorsbiträde	II: c (4—5)
1 » »	II: c (3—4)
1 e. kontorsbiträde	II: d (4—5)
1 tillf. anst.	405 kr./mån. (5—6)

Kansliskrivaren fungerar som arbetsledare för biträdespersonalen, har hand om tillsynen över att rapporter och infordrade uppgifter inkomma, medverkar vid korrekturläsning, tjänstgör som protokollförare vid delegationsssammanträden och andra konferenser m. m.

Från kommissionens avlöningsanslag avlönas även ett antal *praktikanter*, vilka anställas centralt men tjänstgöra å ungdomsförmedlingarna.

Den nuvarande arbetsförmedlingsbyråns underavdelning för ärenden rörande arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade samt arbetsberedning åt partiellt arbetsföra i övrigt. Denna underavdelning sysslar huvudsakligen med ärenden rörande arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade, medan för närvarande endast en ringa del av arbetet kan ägnas frågor om partiellt arbetsföra i övrigt.

Den regelmässiga gången av ärendena rörande under militärtjänstgöring skadade är följande. Anmälan om inträffade skadefall överlämnas av riksför-säkringsanstalten till underavdelningen. Inkommen anmälan remitteras till vederbörande länsarbetsnämnd för utredning. Sedan utredning inkommit, granskas densamma ur arbetsmarknadssynpunkt för avgörande, huruvida den skadade utan omskolning eller annan utbildning kan beredas arbete. Härvid bevakas särskilt möjligheten att bereda arbete utanför den skadades hemlän. Kan arbete anskaffas, lämnas anvisning på arbetet genom vederbörande länsarbetsnämnd. Befinnes utbildning av något slag erforderlig för att den skadade skall kunna erhålla full utkomst av eget arbete, remitteras ärendet till överstyrelsen för yrkesutbildning för yttrande angående lämpligaste sätt att anordna utbildningen. Sedan detta yttrande erhållits, fattas beslut om utbildning samt uträknas och fastställs det bidrag, den skadade äger erhålla under utbildningstiden. Beslutet delges den skadade samt berörda myndigheter och institutioner. Ett nära samarbete äger rum icke blott med överstyrelsen för yrkesutbildning utan även med försvarets socialbyrå, som i egenskap av tillsynsmyndighet enligt förordningen om familjebidrag för värnplik-tiga har att bevaka frågan om bidrag till den skadades familj under tid, då han undergår utbildning, samt stiftelsen Kungafonden, som lämnar bidrag till vissa slag av utbildning m. m.

Å underavdelningen tjänstgör följande personal.

1 förste inspektör	VII: e (25—26)
1 amanuens	V: d (17)
1 e. amanuens	V: c (15—16)
1 amanuens	V: b (13—14)
2 kanslister	IV: d (14—15)
1 kanslist	IV: b (7—8)
1 tillf. anst.	605 kr./mån. (14—15)

Förste inspektören är chef för underavdelningen samt föredragande i plenum ävensom inför ordföranden och vederbörande avdelningschef i ärenden, som avse underavdelningens verksamhetsområde. Han har även att svara för ärenden rörande specialförmedlingen för artister och musiker. För sistnäm-

da ärenden finns ingen annan personal inom underavdelningen, men biträde lämnas tillfälligt av tjänstemän inom andra delar av arbetsförmedlingsbyrån.

En av kanslisterna (IV:b) svarar för att utredningen i arbetsvårdsärendena är komplett och införskaffar vid behov saknade uppgifter. De båda amanuenserna granska ärendena ur arbetsmarknadssynpunkt, d. v. s. undersöka, om arbete kan beredas den skadade utan utbildning samt vilken utbildning, som eljest är lämplig. Den extra amanuensen samt två kanslister (IV:d) handlägga frågor rörande bidrag till de skadade. Den tillfälligt anställda befattningshavaren är förutom förste inspektören den ende, som sysslar med frågor rörande partiellt arbetsföra i allmänhet. Han medverkar dessutom vid arbetsmarknadsutredningar m. m. rörande under militärtjänstgöring skadade.

För den biträdespersonal, som sysslar med ärenden rörande partiellt arbetsföra, har redogjorts å s. 137.

Utredningens förslag. Andra arbetsförmedlingsbyrån bör organiseras på två sektioner, den ena motsvarande den nuvarande sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning och den andra motsvarande den nuvarande arbetsförmedlingsbyråns underavdelning för ärenden rörande partiellt arbetsföra. Den förstnämnda sektionen bör stå under byråchefens direkta ledning och någon särskild sektionschef bör sålunda icke finnas. För den andra sektionen bör finnas en sektionschef.

Sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Utredningen finner den organisation, som den nuvarande sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning erhållit, i stort sett lämplig. Då utredningen, såsom tidigare nämnts, icke anser sig kunna utesluta möjligheten att det pågående utredningsarbetet rörande skolväsendet kan föranleda ändringar i fråga om yrkesvägledningens centrala organisation, föreslår utredningen emellertid icke inrättande av ordinarie tjänster å löneplan A inom nu ifrågakommande sektion för annan personal än biträdespersonal.

Utredningen behandlar först personalbehovet för administrativa ärenden samt därefter behovet av konsulenter, av utrednings- och redaktionspersonal samt av biträdespersonal.

De båda nu befintliga inspektörsbefattningarna synas böra ombildas till en byråinspektörstjänst i Eo 24 och en byråsekreterartjänst i Eo 21. Innehavarna av dessa befattningar böra främst ha att syssla med instruktions- och inspektionsverksamhet inom den lokala organisationen, fortlöpande översyn över de i ungdomsförmedlings- och yrkesvägledningsverksamheten använda metoderna, personalärenden, vari byrån måste medverka, d. v. s. ärenden rörande personalen inom den lokala organisationen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning, remissärenden, utredningar i organisatoriska frågor m. m. Byråinspektören bör inom sektionen vara byråchefens ställföreträdare och främst ägna sig åt instruktions- och inspektionsverksamheten.

Den nuvarande anordningen med en »läroverkskonsulent» och en »folkskolekonsulent» synes böra bibehållas. För att erhålla garanti för att konsulenterna alltid ha nära kontakt med skolans aktuella verksamhet, böra befattningarna uppehållas av samma personer endast begränsad tid, lämpligen 3—5 år. Därefter bör ombyte ske. Läroverkskonsulentens lönegradsplacering synes böra avpassas efter läroverksadjunktens placering. Ordinarie läroverksadjunkt tillhör lönegraden 23. Läroverkskonsulenten bör därför placeras i Eo 23. För att även innehavare av ordinarie tjänst skall kunna förvärvas för ifrågavarande konsulentbefattning bör möjlighet finnas att tillerkänna läroverkskonsulenten tilläggsarvode utöver lönen enligt nämnda lönegrad. För den andra konsulentbefattningen synes placering i Eo 21 lämplig.

Samarbetet mellan SAK och skolöverstyrelsen i yrkesvägledningsfrågor har ännu icke fått någon definitiv utformning. Det synes lämpligt, att förenämnda båda konsulenter tjänstgöra även hos skolöverstyrelsen och där äro föredragande i ärenden rörande skolans medverkan vid yrkesvägledningen. En sådan anordning torde innebära ett betryggande sätt att säkerställa det för yrkesvägledningens rationella bedrivande nödvändiga samarbetet mellan centralmyndigheterna på arbetsmarknadens och skolväsendets områden. I den mån så befinnes lämpligt och möjligt böra konsulenterna även inom överstyrelsen för yrkesutbildning biträda i yrkesvägledningsfrågor.

Förutom nämnda båda konsulenter bör liksom nu finnas en medicinsk konsulent. Den nuvarande anordningen med en deltidsanställd konsulent för medicinska frågor synes tillräcklig. Det synes lämpligt att genom samma läkare tillgodose behovet av medicinsk sakkunskap vid handläggningen av ärendena rörande partiellt arbetsföra.

Det av SAK planerade anställandet av assistenter åt »läroverkskonsulenten» synes motiverat med hänsyn till behovet av kvalificerad personal för yrkesvägledningen vid högre skolor. Då anordningen ännu icke prövats i praktiken, anser sig utredningen emellertid icke kunna föreslå inrättande av extra ordinarie befattningar för ändamålet. Assistenterna böra sålunda tills vidare anställas mot arvode.

Utrednings- och redaktionspersonalen bör otvivelaktigt kunna minskas, sedan det grundläggande arbetet för uppläggande av yrkeskartoteket m. m. avslutats. Ett icke ringa behov av dylik personal kommer dock att kvarstå även därefter, då de olika publikationer, som avses att användas som hjälpmedel vid yrkesvägledningen, torde behöva kontinuerligt revideras för att hållas aktuella.

För uppgiften att leda utrednings- och redigeringsarbetet beträffande yrkeskartoteket och andra publikationer (med undantag av publikationer, som äro speciellt avsedda för gymnasiernas elever, vilka publikationer böra redigeras av »läroverkskonsulenten») bör finnas en befattning som byråsekreterare (Eo 21). I denna befattningshavares åligganden bör ingå att följa litteratur samt dags- och fackpress såvitt angår ungdomsförmedling och yrkesvägledning.

Såsom biträden vid utrednings- och redaktionsarbetet böra finnas tre amanuenser och en kansliskrivare. En av amanuenserna torde erfordras som biträde vid yrkeskartotekets redigering. Denne befattningshavare bör svara för de speciella utredningar, som behöva göras i samband med nämnda arbete, samt ha att följa yrkes- och lönestatistiken ävensom avtals- och organisationsförhållandena på arbetsmarknaden. En amanuens torde behövas för redigerandet av broschyrerna samt »Aktuellt för yrkesvägledningen». En av amanuenserna bör ha hand om radiobrevlådan samt besvarandet av de i samband med denna inkommande breven. Kansliskrivaren slutligen torde erfordras för korrekturläsning, arkivering av pressklipp och annat primärmaterial m. m.

Härjämte torde erfordras en aktuarie (Eo 21), helst med både statistisk och psykologisk utbildning, för utredningar rörande yrkesvägledningens metoder, sammanställning och bearbetning av uppgifter angående ungdomens yrkesvalstendenser, medverkan vid planerandet av arbetsmarknadsprognostiska undersökningar samt bearbetning av ungdomsförmedlings- och yrkesvägledningsstatistiken. Dessa frågor torde vara av väsentlig betydelse för yrkesvägledningens möjligheter att i praktiken ge ett tillfredsställande resultat. Däremot är det icke meningen, att inom ifrågavarande byrå skola verkställas arbetsmarknadsprognostiska undersökningar i större omfattning. I den mån sådana komma att företagas böra de handhas av den för hela styrelsens behov avsedda statistiska personal, vilken enligt utredningens förslag skall knytas till kanslibyrån.

För biträdespersonalen böra finnas en kansliskrivare-, en kanslibitrådes- samt en kontorsbitrådesbefattning å ordinarie stat. Dessutom torde erfordras tre icke-ordinarie biträden.

Befattningarna å den nuvarande sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning samt de av utredningen för yrkesvägledningssektionen föreslagna befattningarna framgå av följande sammanställning.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation
<i>Administrativ personal.</i>		
1 inspektör	VI: d (21—22)	1 byråinspektör Eo 24
<u>1</u> »	VI: c (19—20)	<u>1</u> byråsekreterare Eo 21
2		2
<i>Konsulenter.</i>		
1 förste konsulent	VII: c (23—24)	1 konsulent Eo 23
1 befattningshavare	(24—25)	1 » Eo 21
1 tillf. anst. (halvtidstjänstgöring).....	402: 50 kr./mån.	<u>1</u> sakkunnig arvode
3		3

Utrednings- och redaktionspersonal.

1 ingenjör	VI: c (20—21)	1 byråsekreterare	Eo 21
1 amanuens	V: d (17)	1 aktuarie	Eo 21
1 »	V: b (13—14)	3 amanuenser	
1 e. amanuens	V: b (13—14)	1 kansliskrivare	Eo 11
1 amanuens	V: a (10—11)		
1 kanslist	IV: c (10—11)		6
1 kansliskrivare	IV: c (14)		
1 e. kanslist	IV: c (10—11)		
1 tillf. anst.	655 kr./mån. (16—17)		
1 » »	600 » (14—15)		
1 » »	550 » (12—13)		
1 » »	455 » (8)		
1 » »	355 » (3)		

13

Biträdespersonal.

1 kansliskrivare	IV: c (11—12)	1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibitråde	III: d (9)	1 kanslibitråde	A 7
1 e. kontorsbiträde	II: d (4—5)	1 kontorsbiträde	A 4
2 kontorsbiträden	II: c (5)	3 icke-ordinarie biträ-	
1 kontorsbiträde	II: c (4—5)	den	
1 »	II: c (3—4)		6
1 tillf. anst.	405 kr./mån. (5—6)		

8

Till de föreslagna befattningarna komma de förut omnämnda assistenterna åt konsulenterna. Härjämte torde under en övergångsperiod erfordras förstärkning av utrednings- och redaktionspersonalen med tillfällig — eventuellt arvodesavlönad — personal.

Sektionen för ärenden angående partiellt arbetsföra. Såsom utredningen tidigare anfört är utredningen av den uppfattningen, att arbetsvården för partiellt arbetsföra utgör ett för framtiden betydelsefullt område för arbetsförmedlingsorganens verksamhet. Innan arbetsvårdens innehåll och omfattning närmare klarlagts, anser sig utredningen emellertid icke kunna taga ställning till frågan om den permanenta utformningen av den centrala organisationen för ändamålet. Utredningen har sålunda icke ansett sig kunna tillstyrka inrättande av en särskild arbetsvårdsbyrå inom det centrala arbetsmarknadsorganet. Utredningen har endast ansett sig kunna pröva frågan om den centrala organisationen för ärenden rörande partiellt arbetsföra på grundval av den förutsättningen, att verksamheten liksom för närvarande är fallet skall omfatta *arbetsvård* endast för under militärtjänstgöring skadade samt *arbetsberedning* för partiellt arbetsföra i övrigt. Dessa ärenden böra utgöra arbetsuppgifterna för nu ifrågasvarande sektion.

Det är tydligt, att ärendena rörande arbetsvård åt under militärtjänstgöring skadade komma att minska avsevärt i antal sedan de från beredskaps-

åren härrörande skadefallen slutbehandlats. Hur stor omfattning arbetsvårdsärendena komma att få i framtiden är svårt att beräkna. Antalet är främst beroende på värnpliktstjänstgöringens längd. Enligt från SAK inhämtade uppgifter har riksförsäkringsanstalten beräknat antalet skadefall under militärtjänstgöring till »normalt» ca 200 i månaden eller ca 2 400 per år. Under första halvåret 1946 utgjorde medeltalet anmälda fall 355 per månad, varvid dock siffrorna för april och maj månader på grund av särskilda orsaker (främst pågående minsvepning vid västkusten) anses ovanligt höga. Andra beräkningar sluta på ett antal skadefall av mellan 4 000 och 5 000 per år. Med ledning av erfarenheterna från hittills handlagda ärenden beräknas, att ca $\frac{1}{6}$ av hela antalet skador föranleda långvarigare nedsättning av arbetsförmågan. Av dessa beräknas ca $\frac{1}{4}$ behöva föranleda utbildning av något slag.

Den nuvarande centraliserade prövningen av arbetsvårdsärendena motiveras av behovet att centralt pröva möjligheten att bereda skadad arbetsutkomst utan undergående av särskild utbildning. Om sådan möjlighet icke finns å den skadades hemort eller inom hans hemlän, kunna gynnsammare förhållanden råda inom annan del av landet. Om så är fallet, bör denna möjlighet utnyttjas, då därigenom kostnaderna för utbildningen bortfalla. Utredningen anser sig med hänsyn härtill böra räkna med att den centrala prövningen av arbetsvårdsärendena skall bestå.

Sektionen bör ledas av en byrådirektör i lönegrad 26. På grund av ovissheten rörande den framtida organisationen på förevarande område bör byrådirektörstjänsten liksom övriga här nedan föreslagna befattningar för annan än biträdespersonal tills vidare vara extra ordinarie.

Även om utredningen, såsom förut framhållits, icke anser sig böra räkna med någon principiell förändring av verksamheten beträffande de partiellt arbetsföra i allmänhet, anser utredningen behov föreligga av en viss förstärkning av den centrala organisationen för arbetsberedningsärendena. Kommittén för partiellt arbetsföra har föreslagit, att inom den ifrågasatta arbetsvårdsbyrån skola inrättas sex konsulenttjänster, en för var och en av de sex grupper, vari kommittén indelar de partiellt arbetsföra. Tjänsterna skola vara förenade med arvode motsvarande lägst löneförmånerna i lönegrad Eo 22. Innehavarna av ifrågavarande tjänster, som kommittén benämner rikskonsulenter, skola enligt förslaget ha till uppgift att hålla ständig kontakt med de partiellt arbetsföras organisationer inom sitt område samt tillhandagå den centrala arbetsvårdsmyndigheten med råd och upplysningar, som beröra den företrädde gruppens speciella förhållanden. Konsulenterna skola vidare besöka och upprätthålla samarbete med den lokala organisationens personal, som sysslar med arbetsvårdsfrågor, ävensom med andra myndigheter, institutioner och organisationer, som syssla med samma spörsmål. Utredningen föreslår inrättande av en befattning med i viss mån motsvarande ställning som den kommittén avsett för rikskonsulenterna. Ifrågavarande befattningshavare bör sålunda biträda sektionschefen i samarbetet med de partiellt arbetsföras organisationer samt vid inspektions- och informationsverksamhet

inom den lokala organisationen. Särskilt informationsverksamheten synes kunna bli av stor betydelse för effektivisering av arbetsförmedlingens verksamhet för att bereda partiellt arbetsföra lämplig arbetsanställning. Befattningshavaren i fråga skall vara de lokala organen behjälplig med upplysningar rörande de möjligheter till utbildning och arbete, som stå till buds, samt ge råd i fråga om förmedlingsverksamhetens bedrivande.

Befattningen bör placeras i Eo 22 och innehavaren benämnas byråinspektör.

Med hänsyn till klientelet heterogena beskaffenhet och den mångfald av sociala problem, som sektionens verksamhet tangerar, kommer sannolikt att fordras en relativt betydande utredningsverksamhet, vilken icke är av den allmänna beskaffenhet att den bör ombesörjas av första arbetsförmedlingsbyrån. För dessa utredningsuppgifter samt för andra uppgifter av mera allmänt administrativ natur bör finnas en byråsekreterartjänst i Eo 21.

Härutöver kommer otvivelaktigt att erfordras viss personal motsvarande de nuvarande befattningshavarna i amanuens- och kanslistställning. Utredningen räknar med att permanent behov finns av åtminstone två amanuens-tjänster och en kansliskrivartjänst. Kansliskrivaren bör svara för de för sektionens arbete erforderliga registren över beredskapsinvaliderna samt över skolor och arbetsgivare, som mottaga invalider för yrkesutbildning. Befattningshavaren bör vidare svara för journaler över ekonomiska beslut rörande invaliderna (utbildningsbidrag, familjebidrag, timplenning, resor, livräntor m. m.) samt vara arbetsledare för biträdespersonalen. Under tiden intill dess att arbetsvårdsärendena från beredskapstiden hunnit avverkas, erfordras personal därutöver. Sistnämnda personalbehov bör tillgodoses genom tillfällig — eventuellt arvodesavlönad — personal.

Å sektionen böra sålunda enligt utredningens förslag finnas följande mera permanenta befattningar. Nuvarande befattningar anges för jämförelse.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation
1 förste inspektör	VII: e (25—26)	1 byrådirektör
1 amanuens	V: d (17)	1 byråinspektör
1 e. amanuens	V: c (15—16)	1 byråsekreterare
1 amanuens	V: b (13—14)	2 amanuenser
2 kanslister	IV: d (14—15)	<u>1</u> kansliskrivare
1 kanslist	IV: b (7—8)	6
1 tillf. anst.	605 kr./mån. (14—15)	

8

Sektionen synes dessutom ha behov att kunna anlita medicinsk sakkunskap. Utredningen räknar, såsom ovan nämnts, med att detta behov skall kunna fyllas genom den medicinska konsulent, som omnämnts vid behandlingen av sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning.

Det permanenta behovet av biträdespersonal inom sektionen beräknas av utredningen på följande sätt.

1 kanslibitråde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4
3 icke-ordinarie biträden	

Försäkringsbyrån.

Nuvarande organisation. Å socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå finnas för närvarande — bortsett från de befattningar, vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 maj 1940 överflyttats till statens arbetsmarknadskommission samt byråchefsbefattningen — följande tjänster.

1 byrådirektör	Eo 28
1 förste byråsekreterare	A 24
1 byråinspektör	Eo 24
1 aktuarie	Eo 21
1 revisor	Eo 21
1 amanuens (biträdande revisor)	Eo 18
1 amanuens	Eo 15
2 kanslibiträden	Eo 7
2 kontorsbiträden	Eo 4
1 skrivbiträde	Ex 2

Arbetet på byrån har kommit att uppdelas på tre underavdelningar, här benämnda sektioner. Härjämte finns ett gemensamt kansli. De tre sektionerna kunna benämnas sekreterarsektionen, inspektions- och revisionssektionen samt försäkringsteknisk-statistiska sektionen.

Sekreterarsektionen består av byrådirektören, förste byråsekreteraren och amanuensen. Sektionen har i huvudsak följande arbetsuppgifter, nämligen upprättande av förslag till yttranden i arbetsmarknadsfrågor, handhavande av korrespondensen med arbetslöshetskassorna, handläggning av arbetsvägransfallen, registrering av arbetslöshetskassorna såsom understödsföreningar och antagande såsom arbetslöshetskassor samt registrering av stadgar och stadgeändringar ävensom tillsynen över den privata arbetsförmedlingen.

Beträffande arbetsvägransfallen må anföras följande.

Antalet kassamedlemmar, som rapporterats för arbetsvägran eller eljest ifrågasatt understödsrätt, har under de senare åren stegrats avsevärt. Medan antalet år 1941 uppgick till 148 utgjorde år 1945 antalet 1 432. Varje beslut av erkänd arbetslöshetskassa i dylika ärenden blir föremål för granskning. En ökning av det med dessa fall sammanhängande arbetet har även uppkommit därigenom, att vederbörande arbetsförmedling numera underrättas om resultatet av varje falls fortsatta handläggning. Då socialstyrelsens beslut i ärendena äro mycket kortfattade, innebär detta, att en särskild redogörelse för varje fall måste utarbetas.

Inspektions- och revisionssektionen, till vilken byråinspektören, revisorn och biträdande revisorn kunna hänföras, ombesörjer främst revision av arbetslöshetskassornas räkenskaper. Revisionsuppdrag tilldelas emellertid även tjänstemän å de övriga sektionerna. Byråinspektörens viktigaste uppgifter äro

att genom fortlöpande personliga besök och överläggningar med kassornas funktionärer gå dessa tillhanda med information och anvisningar samt att upprätthålla och underlätta kontakten mellan den offentliga arbetsförmedlingen och kassorna.

På *försäkringsteknisk-statistiska sektionen*, som består av aktuarien och det ena kanslibiträdet, verkställas de försäkringstekniska utredningar angående understödstitidens längd, karenstid, avgifter, understödsbelopp, fonder o. s. v., som föregå tillkomsten av en ny arbetslöshetskassa. Även för äldre kassor måste sådana utredningar emellanåt företagas i samband med önska- de förbättringar av understödsförmånerna eller sänkning av avgifterna med hänsyn till fondbildning eller inträdda förändringar i arbetslöshetsriskerna inom en kassas verksamhetsområde. Beräkningen av statsbidrag till arbetslöshetskassorna ävensom bearbetande av inkommande statistiska uppgifter angående kassornas verksamhet sker på denna sektion.

Tjänstemännen å samtliga sektioner biträda vid den allmänna upplysnings- och instruktionsverksamhet för arbetslöshetskassorna, som byrån ordnar i form av kurser och konferenser. Likaledes medverkar byrån ofta vid kurser, som hållas av SAK för arbetsförmedlingarnas personal.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 begärde socialstyrelsen, att arbetsmarknadsbyrån skulle förstärkas med en förste amanuens (biträdande revisor) i lönegrad Eo 18 samt två amanuenser i lönegrad Ex 15, avsedda för sekreterar- och försäkringsteknisk-statistiska sektionerna. Medel anvisades emellertid endast till förstnämnda tjänst.

I sin petitaframställning för budgetåret 1947/48 har socialstyrelsen ånyo framlagt förslag om förstärkning av personalen å arbetsmarknadsbyrån. Styrelsen har sålunda föreslagit, att å sekreterarsektionen skall inrättas en byråsekreterarbefattning i Eo 21 och att å försäkringsteknisk-statistiska sektionen skall få anställas en tjänsteman i Ex 15. Härjämte har socialstyrelsen föreslagit, att en e. o. kanslibiträdesbefattning skall ombildas till en befattning i A 9.

Utredningens förslag. Arbetsmarknadsstyrelsens försäkringsbyrå skall enligt utredningens i det föregående framlagda förslag ha att handlägga ärenden rörande tillsynen över den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. De allmänna arbetsmarknadsärenden och de ärenden rörande den privata arbetsförmedlingen, som nu ankomma på socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå, bortfalla sålunda. Detta innebär emellertid icke någon nämnvärd minskning av byråns arbetsbörda. Ärendena rörande arbetslöshetsförsäkringen utgöra redan nu den helt dominerande delen av arbetsuppgifterna. Byråns överflyttning från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen synes sålunda icke minska byråns personalbehov. Däremot skulle kunna ifrågasättas att i samband med överflyttningen en omorganisation företages av byrån, vars nuvarande organisation präglas av att byrån tidigare var en del av den större byrå, där även arbetsförmedlingsärendena handlades. Då emellertid ett genomförande av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle komma att

i grunden förändra förutsättningarna i ifrågavarande hänseende, anser utredningen anledning föreligga att uppskjuta en dylik omorganisation till dess att klarhet vunnits om arbetslöshetsförsäkringens framtid. De nu å byrån befintliga befattningarna böra därför i princip överföras till arbetsmarknadsstyrelsen. Frågan om en förstärkning av byråns personal bör bedömas på grundval av socialstyrelsens förut refererade framställning. Utredningen finner sig icke böra närmare granska denna.

Sociala byrån.

Nuvarande sociala beredskapssektionen. Förutom sektionschefen finns inom sektionen följande personal.

1 befattningshavare med halvtidstjänstgöring och förmåner motsvarande dem, som tillkomma tjänsteman i VII: e . . .	527: 50 kr./mån.
1 notarie	VI:e (19—20)
1 amanuens	Arvode motsv. Eo 18: 17 på I-ort
1 »	V: b (13—14)
1 kanslibitråde	III: e (9)
1 tillf. anst.	355 kr./mån. (3)

Härjämte tjänstgöra tillfälligt inom sektionen följande befattningshavare hos länsarbetsnämnder.

- 1 inspektör hos länsarbetsnämnd
- 1 t. f. socialhjälsinspektör hos länsarbetsnämnd
- 1 förste assistent hos länsarbetsnämnd

Inom sektionen har tidigare tjänstgjort en sekreterare (VII: a). Denne är emellertid sedan den 1 augusti 1945 tjänstledig från sin befattning hos SAK. Även den härovan upptagne notarien är tjänstledig från sin befattning. Antalet av befattningshavare hos länsarbetsnämnder för tjänstgöring inom sektionen har bl. a. föranletts av nämnda tjänstledigheter.

Arbetsuppgifterna äro fördelade på följande sätt mellan de nu inom sektionen tjänstgörande befattningshavarna.

Den halvtidsanställda befattningshavaren tjänstgör som kontaktman mellan sektionen och industrins produktionsråd, hos vilken institution han jämväl fullgör halvtidsanställning. Han handlägger bl. a. ärenden rörande åtgärder med anledning av industriomställningar (driftsnedläggelser m. m.) och industrilokalisering samt utför utredningar i samband med ärenden av nämnda slag.

En av amanuenserna (Eo 18: 17) och inspektören hos länsarbetsnämnd handlägga ärenden rörande arbetsmarknadsöversikter och arbetsmarknadsprognoser, kontaktverksamheten med parterna på arbetsmarknaden, varsel-systemet och kommunundersökningar. De utföra utredningar, som betingas av nämnda ärenden, samt utredningar på grund av remisser från statsdepartement.

Den hos länsarbetsnämnd anställda t. f. socialhjälsinspektören har huvudsakligen att handlägga ärenden, vilka sammanhånga med den beslutade utbyggnaden av Norrbottens järnverk. Han biträder därjämte inom byrån för ärenden angående byggnadstillstånd vid handläggningen av ärenden rörande byggnadstillstånd med s. k. SAK-klausul.

Den andra amanuensen (V: b) har att svara för den inom sektionen förda statistiken rörande byggnadsverksamheten samt biträder dessutom inom byrån för ärenden angående byggnadstillstånd.

Assistenten vid länsarbetsnämnd har hand om utredningar rörande industrilokalisering m. m.

Nuvarande socialhjälsbyrån. A-sektionen inom byrån står under byråchefens direkta ledning. Någon särskild sektionschef finns alltså icke. Sektionen har följande personal.

1 sekreterare	VII: a (21)
1 notarie	VI: c (20—21)
2 amanuenser	V: d (17)
2 »	V: c (15—16)
1 amanuens	V: a (10—11)
1 kanslibitråde	III: d (7—8)
1 »	III: b (7)
1 kontorsbiträde	II: c (4—5)
3 kontorsbiträden	II: c (3—4)
1 e. kontorsbiträde	II: c (3—4)
1 skrivbiträde	I: d (1—2)
1 »	I: c (Ex 2 c—b)
1 tillf. anst.	455 kr./mån. (7—8)
1 » »	405 » (5—6)
1 » »	355 » (3)
1 » »	300 » (Ex 2 c—b)
1 » »	16 kr./arbetsdag

Sekreteraren handlägger ansökningar om statsbidrag till arkivarbete från verk och institutioner m. fl. i fråga om flyktingar av vissa nationaliteter. Han handlägger vidare remisser, vissa principiella ärenden samt ärenden rörande dispenser från bestämmelser i utfärdade cirkulär m. m. Han inspekterar härjämte arkivarbetsplatser.

Notarien har att handlägga ansökningar om statsbidrag till arkivarbete i fråga om flyktingar av vissa nationaliteter.

Såväl sekreteraren som notarien ha att hålla personlig mottagningstid för flyktingar.

En amanuens (V: c) biträder sekreteraren och notarien i arbetet och har dessutom bl. a. att granska arbetsrapporter från arkivarbetsplatserna.

En amanuens (V: d) handlägger alla ärenden rörande svenska arkivarbete medan en annan amanuens (V: c) behandlar ärenden rörande musikerhjälp (till både svenskar och utlänningar) ävensom deltagande i allmänbildande kurser.

En amanuens (V: d) står till byråchefens förfogande för speciella utredningar och andra uppdrag samt biträder därjämte sekreteraren och notarien.

En amanuens (V: a) svarar för löpande statistik och erforderliga statistiska undersökningar.

Av de tillfälligt anställda befattningshavarna svarar en främst för de kortregister, som föras över arkivarbetarna. En annan har hand om skiftningsm. fl. ärenden och en tredje har hand om ärenden rörande rysktalande flyktingar. Övriga utgöra biträdespersonal.

B-sektionen har följande personal.

1 sektionschef	1 150 kr./mån. (27—28)
1 sekreterare	VII: a (21)
1 kanslibitråde	III: a (10)
1 kontorsbiträde	II: c (3—4)
1 e. skrivbiträde	I: c (Ex 2 c—b)
1 » »	I: b
1 tillf. anst.	430 kr./mån. (6—7)

Sektionschefen är föredragande i plenum samt inför ordföranden och vederbörande avdelningschef i de ärenden, som ankomma på sektionen. Han är även ställföreträdare för byråchefen. Sektionschefens arvode är fastställt av Kungl. Maj:t.

Sekreterarens huvuduppgift är att bereda ärenden rörande hänvisning av arbetskraft till beredskapsarbeten, dagunderstödsverksamhet, bidrag till arbetslösa, som genomgå yrkesutbildning, samt gatstenstillverkningen för statens räkning.

Den tillfälligt anställda befattningshavaren granskar redovisningar och statsbidragsrekvisitioner rörande dagunderstöd, hyreshjälp, understöd åt deltagare i yrkesutbildningskurser m. m. Han har därjämte att biträda vid statistiska utredningar inom sektionen.

Utredningens förslag. Största delen av den nuvarande socialhjälpbyråns personal är sysselsatt med ärenden angående arkivarbeten och musikerhjälp. Antalet svenska arkivarbetare och musikerhjälppta har de senaste åren i medeltal varit mellan 400 och 500. Under någon tid har antalet flyktingar, som sysselsatts med arkivarbete eller som erhållit musikerhjälp, varit avsevärt större. Såsom tidigare nämnts äro frågorna rörande arkivarbetena och deras administration föremål för utredning genom särskilda sakkunniga. Dessa ha ännu icke slutfört sitt arbete, men i samband med detta ha särskilda åtgärder vidtagits för att genom effektiviserad arbetsförmedling, eventuellt i förening med omskolning, nedbringa det utländska klientelet. Antalet utländska arkivarbetare och musikerhjälppta utgjorde sålunda vintern 1946 maximalt ca 1 300. Under september 1946 utgjorde motsvarande antal icke fullt 500. Med anledning av klientelet minskning förberedes för närvarande att minska den med ärenden rörande arkivarbeten sysselsatta personalen.

Utredningen anser det icke möjligt att i nuvarande läge framlägga förslag till mera definitiv organisation för handläggning av ärenden rörande arkiv-

arbeten och musikerhjälp. Spörsmålet om denna organisation torde i vart fall icke kunna upptagas till behandling innan förenämnda sakkunniga av-givit sitt förslag. Utredningen upptar sålunda icke några särskilda befattningar för ärenden rörande arkivarbeten och musikerhjälp utan räknar med att arvodesanställd personal tills vidare kommer till användning för dessa ärenden.

Den nuvarande sociala beredskapssektionen fullgör vissa arbetsuppgifter, som helt betingas av byggnadsregleringen eller som eljest äro av utpräglat tillfällig karaktär. Icke heller för dessa arbetsuppgifter föreslår utredningen särskild personal.

Sociala byråns personal bör beräknas för de arbetsuppgifter, som vid ett arbetsmarknadsläge sådant som det nu rådande kunna beräknas mera permanent föreligga. Vid en arbetslöshetskris kommer byråns arbetsbörda att högst väsentligt ökas, och en stark utsvällning av personalorganisationen kan förutses bli nödvändig. Det ökade personalbehovet får då tillgodoses genom arvodespersonal. Även under förhållanden liknande de nu rådande är det troligt, att uppgifter av mera tillfällig art komma att avlösa varandra och fordra särskild personal. Sannolikt kommer det emellertid härvid att röra sig om uppgifter av vitt skilda slag, vilkas fullgörande ofta fordrar personal med olika speciella kvalifikationer. Personalbehovet för dessa uppgifter torde bäst tillgodoses genom tillfällig anställning av personal med de för de aktuella arbetsuppgifterna erforderliga kvalifikationerna. Inom byrån synes sålunda böra finnas en kärna av mera permanent anställd personal, vilken vid behov bör kompletteras med tillfälligt anställd personal av det slag, som de aktuella uppgifterna fordrar. Den mera permanenta organisationen bör utformas med tanke på att densamma kommer att utfyllas på detta sätt. Inom densamma bör främst tillgodoses behovet av tjänstemän, som vid svårare störningar å arbetsmarknaden kunna utöva ledande funktioner med biträde av den mera tillfälligt anställda personalen.

Utredningen föreslår, att de mera permanenta befattningarna inom byrån skola vara följande.

1 byrådirektör	Eo 28
1 förste byråsekreterare	A 24
1 byråsekreterare	A 21
1 »	Eo 21
2 amanuenser	
1 kontorsskrivare	A 15
1 kontorist	A 9
2 kanslibiträden	A 7
4 kontorsbiträden	A 4

Med hänsyn till byråns under olika förhållanden växlande arbetsuppgifter är det svårt att fastslå någon definitiv fördelning av ärendena mellan de olika härövan angivna befattningshavarna. Ärendesfördelningen bör givetvis anpassas efter de för tillfället rådande förhållandena. Utredningen tänker sig emellertid, att under förhållanden, motsvarande de nu rådande, byrå-

direktören skall relativt självständigt svara för de ärenden, som nu åvila socialhjälpbyråns B-sektion, d. v. s. ärenden rörande hjälpsystemets utformning, rörande hänvisning av arbetslösa till beredskapsarbeten, rörande kontantunderstöd m. m. Han synes även böra med biträde av arvodesanställd personal svara för de ärenden, som nu åvila socialhjälpbyråns A-sektion. Förste byråsekreteraren bör biträda byråchefen i den kunskapande och planläggande verksamhet, som under nuvarande förhållanden torde bli den viktigaste delen av byråns verksamhet. Han skall sålunda under byråchefen svara för arbetsmarknadsöversikter och prognosverksamhet, kontakten med arbetsmarknadens parter och varselsystemet. En av byråsekreterarna och en av amanuenserna böra biträda byrådirektören respektive förste byråsekreteraren. Kontorsskrivaren torde erfordras för granskning av statsbidragsansökningar och redovisningar. Kontoristen bör svara för infordrande och kontroll av statistiska uppgifter samt för registret över till beredskapsarbeten hänvisade arbetslösa.

Den nu å sociala beredskapssektionen befintliga halvtidsbefattningen, vilken uppehålls av en befattningshavare hos industrins produktionsråd, synes även i framtiden böra ha karaktären av arvodesbefattning.

Tekniska byrån.

Nuvarande tekniska beredskapssektionen. Denna sektion har följande personal förutom sektionschefen.

1 förste ingenjör	VII: e (25—26)
1 notarie	VI: b (18—19)
1 kansliskrivare	IV: c (11—12)
2 kontorsbiträden	II: c (4—5)
1 kontorsbiträde	II: c (3—4)
1 »	II: b (1—2)
1 skrivbiträde	I: d (1—2)
1 e. skrivbiträde	I: c (Ex 2: c—b)

Sektionens arbete är särskilt omfattande under vinterhalvåret, under vilken tid personalen hitintills måst förstärkas. Under det pågående utredningsarbetet för upprättande av investeringsplan för budgetåret 1947/48 har sålunda till sektionen tillfälligt överförts en sekreterare från kanslisektionen. Vidare medverkar vid nämnda arbete en från byggnadsstyrelsen tjänstledig byrådirektör, som eljest tjänstgör å byrån för ärenden angående byggnadstillstånd, varjämte för delar av arbetet anlitas personer utanför SAK:s kansli. Utredningsarbetet är uppdelat mellan sektionschefen och övriga nu nämnda tjänstemän på sådant sätt, att sektionschefen svarar för vissa områden, medan de andra tjänstemännen under hans ledning svara för övriga områden.

Kansliskrivaren har till huvuduppgift att svara för kortregistret över in-

vesteringsobjekt. Hon sköter vidare insamlingen av uppgifter från kommuner m. fl. angående investeringsobjekt samt gör sammanställningar till investeringsplanen.

Nuvarande tekniska byrån. Inom byrån finns en särskild sektion för ärenden angående statskommunala beredskapsarbeten. Chefen för sektionen föredrar sådana ärenden i plenum samt inför ordföranden och vederbörande avdelningschef. Personalen inom nämnda sektion deltar även i den förberedande handläggningen av ärenden rörande statliga beredskapsarbeten i annan myndighets än SAK:s regi, men sådana ärenden föredras i regel av byråchefen och icke av sektionschefen. Övriga på byrån ankommande ärenden handläggas inom återstoden av byrån, här kallad byråns huvuddel.

De högre tjänstemännen inom *byråns huvuddel* äro följande.

1 förste inspektör (arbetschef)	VII: f (26—27)
1 förste inspektör (arbetschef)	VII: e (25—26)
1 förste inspektör (arbetschef)	VII: d (24—25)
1 förste ingenjör	VII: d (24—25)

Ifrågavarande tjänstemän syssla huvudsakligen med ärenden rörande beredskapsarbeten i SAK:s egen regi. De ha att granska kostnadsförslag, ritningar samt hyres- och andra kontrakt m. m. rörande arbeten, vilka ifrågasättas till utförande genom SAK:s försorg. De ha vidare att svara för den tekniska och ekonomiska skötseln av pågående arbeten. För fullgörande av denna uppgift ha de att inspektera arbetsplatserna samt svara för korrespondensen med dessa. Inspektionsverksamheten, som är en huvuduppgift för ifrågavarande befattningshavare, avser arbetenas bedrivande ur teknisk och ekonomisk synpunkt men tar också sikte på att arbetena fylla sin uppgift i socialt hänseende. Bland de nämnda tjänstemännens åligganden ingår härjämte bl. a. att samarbeta med kameral- och förrådsbyråns intendentursektion rörande inköp av materiel för arbetsplatsernas behov.

Arbetsplatserna äro fördelade mellan befattningshavarna i fråga. En geografisk fördelning har eftersträfvats, men avvikelser härifrån äro icke ovanliga, i det att arbeten av mera speciell beskaffenhet tilldelas den befattningshavare, som har största erfarenheten av arbeten av det ifrågavarande slaget.

I samband med inspektionerna av de statliga beredskapsarbetena ombesörja nämnda tjänstemän även i vissa fall inspektion av statskommunala arbeten.

Förste ingenjören har, förutom arbetsuppgifter av ovannämnda slag, även att ombesörja förberedande handläggning av ärenden rörande de s. k. 15-miljonersarbetena.

Till för kort tid sedan har funnits även en ingenjör (VI: f), vilken delvis hade att fullgöra uppgifter av samma slag, som åvila de förut nämnda befattningshavarna, men som huvudsakligen hade att syssla med ärenden rörande statsbidrag till detaljplanering av kommunala investeringsobjekt samt till generalplaneutredningar för vattenförsörjning och avlopp.

I övrigt finns inom byråns huvuddel följande personal.

2 assistenter	V: f (20—21)
1 assistent	V: e (18—19)
1 »	V: c (16)
1 amanuens	V: b (14)
1 kanslist	IV: d (16)
1 kansliskrivare	IV: c (11—12)
1 kanslibitråde	III: b (10)
1 »	III: a (10)
2 kontorsbiträden	II: c (4—5)
2 »	II: c (3—4)
2 »	II: b (7)
1 kontorsbitråde	II: b (3—4)
1 e. skrivbitråde	I: d (1—2)

Amanuensen har hand om förvaringen av kontrakt och andra originalhandlingar rörande samtliga statliga beredskapsarbeten i SAK:s regi, upprättar månadsrapporter och halvårssammanställningar över igångsatta, avslutade och nedlagda arbeten, uppsätter skrivelser, biträder med utredningar, särskilt rörande byråns tidigare verksamhet, har hand om vissa ärenden rörande personalen inom byrån m. m. Sedan någon tid har amanuensen även att syssla med ärenden rörande statsbidrag till detaljplanering av kommunala investeringsobjekt samt till generalplaneutredningar rörande vattenförsörjning och avlopp. Kansliskrivaren biträder amanuensen och har härvid främst att syssla med statistiska arbetsuppgifter.

En assistent (V: c) är ritare. Till för kort tid sedan fanns dessutom en ingenjör (VI: d), vilken hade att svara för det mera kvalificerade konstruktionsarbetet. Avsikten är att den förut omnämnde förste ingenjören tills vidare skall svara för detta arbete.

En assistent (V: f) har hand om ärenden rörande ledningspersonalen vid arbetsplatserna (ärenden rörande förflyttningar, bostads-, traktaments-, bil- och cykelersättning, semester, sjukledighet och annan tjänstledighet, förordnanden, löner, uppsägningar, tjänstgöringsbetyg o. dyl.). Han granskar dessutom arbetsplatsernas månadsredovisningar.

Två assistenter (V: f och V: e) handlägga ärenden rörande de vid arbetsplatserna sysselsatta arbetarnas anställnings- och avlöningsförhållanden. Den ene (V: f) biträder byråchefen i ärenden rörande de allmänna anställnings- och avlöningsvillkoren samt tjänstgör som förbindelseman mellan tekniska byrån och socialhjälpbyrån i frågor rörande hänvisning av beredskapsarbetare och anställande av specialarbetare. Han har vidare att svara för ärenden angående arbetarnas semester, semesterersättning och olycksfallsersättning samt att kontrollera räkningar å dagavgifter, som kommunerna skola erlagga för arbetslösa, vilka sysselsättas vid statliga beredskapsarbeten. Den andre assistenten (V: e) biträder förenämnde assistent samt den assistent, som sysslar med ärenden angående ledningspersonalen. Han sysslar främst med olycksfallsärenden, med granskning av ledningspersonalens räkningar å resekost-

nads- och traktamentsersättning samt med granskning av arbetsplatsernas månadsredovisningar.

En kanslist (IV: d) har till huvuduppgift att granska arbetsrapporterna från SAK:s arbetsplatser och de sammanställningar över arbetsrapporter från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beredskapsarbetsplatser, som av styrelsen avlämnas till SAK. På grundval av arbetsrapporter och sammanställningar upprättar han månatliga statistiska redogörelser för arbetarnas medeldagsförtjänster m. m. Han utför även förekommande särskilda utredningar på grundval av arbetsrapporter, sammanställningar och nämnda statistik.

Biträdespersonalen sysselsättes i stor utsträckning med förande av register över de beredskapsarbetare, som äro sysselsatta vid SAK:s och andra statliga myndigheters beredskapsarbeten, samt dessa arbetares avlönings- m. fl. förhållanden. Biträdespersonalen utför även, förutom skrivgöromål, uträkning av semesterersättningar, granskning av redovisningar m. m.

Inom *sektionen för ärenden angående statskommunala beredskapsarbeten m. m.* finns följande personal.

1 sektionschef	VII: g (28)
1 amanuens	V: b (14)
1 skrivbiträde	I: d (1—2)

Sektionschefens uppgifter rörande statskommunala beredskapsarbeten innefatta teknisk granskning av arbetsplaner, granskning av statsbidragsansökningar, resor för kontroll och slutavsyning, granskning av räkenskaper m. m. Han har dessutom att biträda byråchefen vid granskning av arbetsplaner m. m. för vissa statliga beredskapsarbeten i annan myndighets regi. Amanuensen sätter upp föredragningslistor och skrivelser, för register över beviljade statsbidrag, arbetsstyrkor m. m. samt biträder vid bl. a. granskningen av statsbidragsansökningar och räkenskaper.

Nuvarande intendentursektionen. Följande personal tjänstgör inom *inköpsdetaljen*.

1 förste inspektör	VII: d (24—25)
1 inspektör	VI: b (18—19)
1 assistent	V: c (16—17)
1 amanuens	V: e (18—19)
1 kanslibitråde	III: d (10)
1 »	III: b (10)
1 kontorsbiträde	II: c (4—5)
1 e. kontorsbiträde	II: b (1—2)

Förste inspektören är chef för detaljen. Han tjänstgör samtidigt som chef för intendentursektionen och är byråchefens ställföreträdare.

Inspektören handlägger ärenden rörande inköp av arbetsmaskiner, arbetsredskap, byggnader, kläder och skodon m. m. Han granskar arbetsplatsernas redovisningar i vad de avse materielinköp och för likvidering insända räkningar å inköpt materiel. Han upprättar vidare protokoll, föredragningslistor och kontrakt i samband med upphandlingar.

Assistenten handlägger ärenden rörande inköp av kontorsmöbler, kontorsmaskiner och andra kontorsförnödenheter för kommissionens kansli och de lokala organen. Han har vidare hand om förvaltningen av möbler och maskiner inom kansliet samt tillsyn över kansliets lokaler och deras städning. Härjämte biträder han vid upphandlingen av trycksaker samt vid prövningen inom sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna av ärenden angående lokaler m. m. för länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingsorganen.

Amanuensen handlägger ärenden rörande upphandling av trycksaker och papper för SAK och de lokala organen samt biträder övriga byråer och sektioner vid redigering av blanketter.

Förrådsdetaljen har följande personal.

1 inspektör	VI: b (18—19)
1 assistent	V: f (19—20)
1 »	V: e (18—19)
1 »	V: c (16)
1 kansliskrivare	IV: c (12—13)
1 »	IV: c (11—12)
1 kanslibitråde	III: a (10)
1 kontorsbiträde	II: d (5—6)
1 »	II: b (3—4)
1 e. skrivbiträde	I: d (1—2)
1 tillf. anst.	325 kr./mån. (1—2)
1 » »	300 kr./mån. (Ex 2: c—b)

Såsom chef för detaljen har till för kort tid sedan tjänstgjort en förste inspektör i VII: d (24—25).

Inspektören handlägger ärenden rörande länsarbetsnämndernas förrådsrörelse. I hans åligganden ingår bl. a. att inspektera och inventera dessa förråd.

En assistent (V: f) är maskiningenjör. Han har att syssla med frågor rörande arbetsmaskiner för beredskapsarbetena.

De två övriga assistenterna handlägga ärenden rörande annan materiel för arbetsplatserna. De ha bl. a. att inspektera och inventera materielförråden vid arbetsplatserna.

En kansliskrivare har att syssla med ärenden angående utlåning och uthyrning av materiel. Den andra kansliskrivaren för personalregister för centralförråden, lämnar uppgifter till taxeringsmyndigheterna rörande personalen vid centralförråden samt granskar dessa förråds redovisningar och avlöningslistor.

Rörande det förrådsdetaljen underställda *kansliförrådet* hänvisas till avsnittet rörande telefonister och expeditiionspersonal i det följande.

Utredningens förslag. Tekniska byrån bör vara uppdelad på tre sektioner, nämligen en planläggningssektion, en byggnadssektion och en intendentur-sektion med i stort sett samma arbetsuppgifter som den nuvarande tekniska beredskapssektionen respektive den nuvarande tekniska byrån och den nu-

varande intendentursektionen, i den mån dessa arbetsuppgifter icke, enligt vad utredningen tidigare anfört, böra ankomma på annan byrå inom arbetsmarknadsstyrelsen än tekniska byrån.

För *planläggningssektionen* erfordras teknisk personal, av vilken måste krävas icke blott erfarenhet av olika slags anläggningsarbeten utan även förvaltningskännedom samt förmåga att utföra och leda svårare tekniskt-administrativt utredningsarbete. För att möjliggöra att förvärva och behålla tillräckligt kvalificerad personal bör sektionschefsbefattningen placeras i C 5. För innehavaren föreslås benämningen byrådirektör. Vidare bör finnas en befattning som förste byråingenjör i A 26.

Å sektionen erfordras härjämte en amanuens. För biträdespersonalen föreslås en ordinarie befattning som kansliskrivare (A 11) och två ordinarie kontorsbiträdesbefattningar (A 4). Härjämte räknar utredningen med fyra icke-ordinarie biträden.

Den föreslagna personaluppsättningen torde icke vara tillräcklig under den del av året, då investeringsplanen upprättas. Personalen måste då sannolikt förstärkas. Om så är möjligt bör härvid utnyttjas personal, som tillfälligt frigöres från övriga sektioner inom tekniska byrån. Utsikterna härtill äro emellertid små med hänsyn till att maximibelastningen för den planläggande och den byggande verksamheten i regel inträder under samma tid på året. I andra hand bör personal från andra byråer utnyttjas. Om tillräcklig förstärkning icke kan erhållas inom arbetsmarknadsstyrelsen, måste personal tillfälligt anställas.

Nuvarande och föreslagen fast personalorganisation framgå av följande sammanställning.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation
1 sektionschef	Mistade avlönings- förmåner enl. 26 löneklassen (I-ort) + 100 kr./mån.	1 byrådirektör C 5 1 förste byråingenjör A 26 1 amanuens 1 kansliskrivare A 11
1 förste ingenjör	VII: d (24—25)	2 kontorsbiträden A 4
1 notarie	VI: b (18—19)	4 icke-ordinarie bi- träden
1 kansliskrivare	IV: c (11—12)	
2 kontorsbiträden	II: c (4—5)	10
1 kontorsbiträde	II: c (3—4)	
1 »	II: b (1—2)	
1 skrivbiträde	I: d (1—2)	
1 e. skrivbiträde	I: c (Ex 2: c—b)	

10

Byggnadssektionen. Utredningen har i det föregående frambållit, att arbetsmarknadsstyrelsen måste ha teknisk personal för att i en arbetslöshetskris kunna fungera som centralorgan under Kungl. Maj:t för konjunkturstimulerande och arbetslöshetsbekämpande åtgärder enligt arbetslinjen. Nämda personal skall ha hand om, förutom det planläggningsarbete, som enligt ut-

redningens förslag ankommer på tekniska byråns planläggningssektion, frågor rörande utväljande och igångsättande av arbeten, kontroll över vissa arbetens bedrivande samt utförandet av vissa arbeten. Arbetsmarknadsstyrelsens kontrollerande och byggande verksamhet måste under en kris främst avse kommunala och enskilda arbeten samt arbeten, som eljest äro av sådant slag, att de normalt icke skulle utföras av något statligt byggande organ. För att styrelsen i ett krisläge skall kunna fylla sina antydda uppgifter, måste styrelsen redan under en tid, då arbetslöshet i större omfattning icke råder, ha en teknisk minimiorganisation, vilken vid behov kan tjänstgöra som bas för en mera omfattande krisorganisation. Denna basorganisation skall utnyttjas för sådana beredskapsarbeten, som behöva anordnas på grund av lokalt eller säsongmässigt uppträdande arbetslöshet även under tider, då arbetslöshetskris icke råder. Utredningen har att i detta sammanhang behandla frågan angående omfattningen och utformningen av den organisation, som sålunda erfordras under tid, då kris ej råder.

Det gäller härvid främst att bedöma behovet av kvalificerad teknisk personal. Denna personal måste å ena sidan vara tillräcklig för att kunna sköta de aktuella — icke krisbetingade — arbetsuppgifterna samt för att bilda kärnan i den organisation, som kan komma att behövas under en kris. Å andra sidan får personaluppsättningen icke av beredskapsskäl ges sådan omfattning, att dess sysselsättande med kvalificerade arbetsuppgifter kommer att bereda svårigheter. Teknisk biträdespersonal samt personal för icke-tekniska uppgifter behöver däremot icke av beredskapsskäl anställas i större omfattning än som vid varje tillfälle erfordras för aktuella arbetsuppgifter.

Behovet av kvalificerad teknisk personal för den kontrollerande och byggande verksamheten bestämmes främst av antalet arbetsplatser, dessas geografiska belägenhet, antalet där sysselsatta arbetare samt den tekniska beskaffenheten av de arbeten, som skola kontrolleras eller utföras. Samtliga dessa faktorer äro för framtiden mer eller mindre ovissa.

En viss ledning för bedömning av personalbehovet torde emellertid kunna erhållas genom jämförelse med de tidigare och för närvarande rådande förhållandena. I följande sammanställning anges antalet arbetsplatser och arbetare samt antalet arbetare per arbetsplats vid arbeten i arbetslöshetskommissionens och SAK:s regi sedan år 1932.

Å r	Antal arbetsplatser		Antal sysselsatta arbetare		Antal arbetare per arbetsplats (årsmedeltal)
	Lägst	Högst	Lägst	Högst	
1932.....	182	220	13 879	16 254	79
1933.....	220	312	14 590	23 707	73
1934.....	312	458	16 374	27 673	61
1935.....	348	434	12 191	21 137	45
1936.....	262	376	7 387	12 103	32
1937.....	103	227	2 322	8 249	28
1938.....	64	108	1 553	2 815	25
1939.....	65	78	1 801	2 326	31
1940.....	36	55	856	1 771	37

Å r	Antal arbetsplatser		Antal sysselsatta arbetare		Antal arbetare per arbetsplats (årsmedeltal)
	Lägst	Högst	Lägst	Högst	
1941.....	57	77	2 045	4 252	42
1942.....	47	77	1 293	2 965	39
1943.....	49	55	1 532	2 213	37
1944.....	53	67	1 738	2 709	39
1945.....	45	65	1 159	2 777	32
1946 (jan.—nov.)	34	60	537	1 677	22

Motsvarande siffror fr. o. m. 1940 för statliga beredskapsarbeten i annan myndighets än SAK:s regi framgå av följande sammanställning.

Å r	Antal arbetsplatser		Antal sysselsatta arbetare		Antal arbetare per arbetsplats (årsmedeltal)
	Lägst	Högst	Lägst	Högst	
1940.....	21	34	218	1 335	35
1941.....	24	46	990	2 654	48
1942.....	30	46	938	1 778	36
1943.....	25	32	993	1 496	39
1944.....	28	75	1 211	3 453	37
1945.....	69	88	1 490	3 601	29
1946 (jan.—nov.)	48	77	685	2 523	23

År 1934, då arbetsstyrkan var störst, handhades den centrala ledningen under chefen för tekniska avdelningen inom arbetslöshetskommissionens kansli av 7 inspektörer. Av dessa inspektörer tjänstgjorde en jämväl som arbetschefsassistent. Största antalet arbetsplatser per inspektör utgjorde omkring 110 och minsta antalet omkring 50. Antalet arbetsplatser redovisades emellertid vid nämnda tidpunkt enligt andra grunder än nu. De 458 arbetsplatser, som enligt tabellen härövan utgjorde högsta antalet i arbetslöshetskommissionens regi år 1934 drivna arbetsplatser, skulle med tillämpning av nu använda redovisningsgrunder ha utgjort ca 300, och antalet arbetsplatser per inspektör skulle ha utgjort högst 54 och lägst 38. Närbelägna arbetsplatser voro i vissa fall sammanförda under erfarna arbetsledare, vilka tjänstgjorde som underinspektörer. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen för den nuvarande tekniska byråns personalorganisation, finnas för närvarande inom byrån förutom byråchefen fyra kvalificerade ingenjörer, vilka som huvuduppgift ha att tjänstgöra som inspektörer för statliga beredskapsarbeten i SAK:s regi. Antalet på en gång drivna arbetsplatser i SAK:s regi har de senaste åren utgjort sammanlagt högst 60—70.

Vid jämförelse mellan förhållandena år 1934 och nu måste följande omständigheter beaktas.

Antalet arbetare per arbetsplats har sedan början av 1930-talet sjunkit starkt. Orsakerna härtill äro flera. Under 1930-talets stora kris drevos sålunda ett antal stora vägarbeten förbundna med mycket betydande skärningar och bankfyllningar. En annan orsak till de höga talen under nämnda tid var, att man icke hann sätta i gång nya arbeten i takt med krisens utbredning, varför man hänvisade ett onormalt stort antal arbetslösa till de i gång

varande arbetena. Vidare har man, när arbetslösheten minskat, icke kunnat minska antalet arbetsplatser i samma proportion. En sådan minskning av arbetsplatsernas antal skulle nämligen ha medfört, att flertalet till beredskapsarbeten hänvisade arbetslösa måst hänvisas till arbete utom hemorten. Man har emellertid ansett, att vissa arbetslösa på grund av sjukdom, stor försörjningsplikt el. dyl. icke böra flyttas från hemorten. Detta har lett till att man fått driva ett relativt stort antal arbeten med ringa arbetarantal.

Då en inspektör icke kan hinna med att inspektera mer än ett visst antal arbetsplatser, oavsett om dessa äro stora eller små, innebär detta, att behovet av inspekterande ingenjörer icke nedgått i takt med minskningen av sammanlagda antalet sysselsatta arbetare.

Vidare må framhållas, att behovet av inspektörer i förhållande till arbetsvolymen numera ökats av flera skäl. De arbeten, som bedrevos av arbetslöshetskommissionen under 1930-talet, voro ur teknisk synpunkt av relativt enkelt slag och bedrevos i största möjliga utsträckning med anlitande av manuell arbetskraft. Arbetsmaskiner förekommo endast i mycket begränsad omfattning. Numera ha de tekniska kraven på arbetena avsevärt stegrats. I fråga om vägar fordras sålunda bl. a. större bredd, bättre stabilitet och bättre infogande i terrängen. Detta har framtingat användande av arbetsmaskiner i stor utsträckning. Därtill kommer, att kraven på den sociala omvårdnaden om de till arbetena hänvisade arbetslösa avsevärt ökats och att fordringarna på ledningen blivit särskilt stora på grund av att den vid arbetena sysselsatta arbetskraften numera till övervägande delen icke är fullgod.

Antalet vid statskommunala reservarbeten och beredskapsarbeten under senare år sysselsatta hänvisade arbetslösa (lägsta och högsta månadssiffror) samt antalet kommuner, som anordnat dylika arbeten (motsvarande månadssiffror), framgår av följande sammanställningar.

Statskommunala reservarbeten.

Å r	Antal sysselsatta arbetslösa		Antal kommuner	
	Lägst	Högst	Lägst	Högst
1932.....	3 016	8 494		
1933.....	8 483	14 564	182	362
1934.....	12 739	18 477	400	618
1935.....	6 207	12 851	199	445
1936.....	3 090	6 417	97	207
1937.....	1 387	3 132	51	98
1938.....	797	1 699	43	67
1939.....	443	1 405	28	59
1940.....	138	411	11	25
1941.....	86	189	6	18
1942.....	33	179	14	15
1943.....	24	122	3	9
1944.....	66	120	4	7
1945.....	15	77	2	6
1946 (jan.—nov.).....		2		1

Statskommunala beredskapsarbeten.

År	Antal sysselsatta arbetslösa		Antal kommuner	
	Lägst	Högst	Lägst	Högst
1942.....	871	2 031	21	57
1943.....	695	1 023	14	21
1944.....	955	1 679	25	45
1945.....	876	1 434	28	52
1946 (jan.—nov.)	429	1 104	26	42

Den nuvarande sektionen för ärenden rörande statskommunala beredskapsarbeten — vilken tidigare haft att handlägga ärenden rörande statskommunala reservarbeten — har haft oförändrad personalstyrka sedan år 1938. Under 1930-talets stora arbetslöshetskris var även denna sektion betydande till sin omfattning. Då den var som störst omfattade den en personal av 35 personer, varav 8 ingenjörer.

Enligt utredningens mening finns icke anledning att i den framtida organisationen skilja mellan ärenden rörande statskommunala arbeten och övriga arbeten. Ärendenas fördelning mellan de kvalificerade teknikerna bör i princip ske efter geografiska grunder, så att var och en av nämnda befattningshavare svarar för såväl statliga som statskommunala arbeten inom ett visst område. Härigenom torde personalen komma att utnyttjas på det mest ekonomiska sättet. Undantag från den geografiska fördelningen synas böra förekomma endast när fråga är om arbeten av mera speciell beskaffenhet. Sådana arbeten böra kunna anförtros viss befattningshavare med särskild erfarenhet rörande det ifrågavarande slaget av arbeten, även om arbetena ligga utanför hans geografiska »distrikt».

För att byggnadssektionens organisation skall kunna fylla sin uppgift att tjäna som bas för den under en kris erforderliga tekniska organisationen, synes densamma böra såsom ett minimum omfatta fyra kvalificerade ingenjörer inberäknat chefen för sektionen. Nämnda antal synes erforderligt för att sektionen skall kunna beräknas ha tillgång till ingenjörer med erfarenhet rörande olika geografiska områden samt olika slag av byggnads- och anläggningsarbete. Under normala tider skola dessa befattningshavare såsom nämnts ha till huvuduppgift att svara för drivande av beredskapsarbeten i arbetsmarknadsstyrelsens regi samt att handlägga ärenden rörande statskommunala beredskapsarbeten och att inspektera sådana arbeten. Härtill komma ärenden rörande statliga beredskapsarbeten i annan myndighets än arbetsmarknadsstyrelsens regi, i den mån sådana arbeten bli erforderliga. Med hänsyn till uppgifterna beträffande statskommunala m. fl. arbeten och för att tillförsäkra organisationen en viss elasticitet synes man icke böra räkna med att en ingenjör, som helt ägnar sig åt uppgiften som inspektör, skall normalt svara för mer än ca 25 arbetsplatser i arbetsmarknadsstyrelsens regi. Chefen för sektionen kan med hänsyn till de på honom i nämnda egenskap ankommande uppgifterna icke beräknas svara för så stort antal arbetsplatser. En av ingenjörerna torde i stor utsträckning få biträda de övriga med konstruktions-

arbeten m. m. Ej heller kan därför beräknas medhinna att svara för nämnda antal arbetsplatser. Man synes därför kunna anta, att två av ingenjörerna svara för ca 25 arbetsplatser var medan de båda övriga tillsammans svara för ett lika stort antal. Tillhoppa skulle de fyra ingenjörerna sålunda kunna antas medhinna ca 75 arbetsplatser i arbetsmarknadsstyrelsens regi. Med en beräkning av 10—20 arbetare per arbetsplats skulle detta innebära en sammanlagd arbetsstyrka om ca 750—1 500 man. Detta skulle innebära den minimivolym av arbeten, som bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen för att byggnadssektionens personal skall bli fullt utnyttjad. Det må dock framhållas, att det nu sagda torde gälla endast under förutsättning att arbetsföretagen huvudsakligen utgöras av relativt enkla anläggningsarbeten, t. ex. vägarbeten. Skulle arbetsföretagen till mera avsevärd del komma att utgöras av exempelvis vatten- och avloppsledningsarbeten, vilka äro mera arbetskrävande beträffande tillsyn och materialanskaffning m. m., torde varje inspektör icke kunna hinna med det angivna antalet arbetsplatser.

Såsom utredningen anført (s. 65) vid sin principiella behandling av frågan om den byggande verksamheten, förutsätter utredningen, att arbetsmarknadsstyrelsen även under tider med ringa arbetslöshet skall driva arbeten i sådan omfattning, att nämnda organisation har tillräcklig sysselsättning. Fördelningen av de statliga beredskapsarbetena mellan arbetsmarknadsstyrelsen och i första hand väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör därför upptagas till omprövning.

Lönegradsplaceringen av ingenjörsbefattningarna å byggnadssektionen synes böra ske med hänsynstagande främst till placeringen av motsvarande befattningar hos väg- och vattenbyggnadsverket. Det synes nämligen sannolikt — och även önskvärt — att utbyte av teknisk personal kommer att äga rum mellan de båda verken, i det att den tekniska personalen hos arbetsmarknadsstyrelsen i många fall kommer att rekryteras bland väg- och vattenbyggnadsverkets befattningshavare samt att vederbörande efter viss tids tjänstgöring hos arbetsmarknadsstyrelsen komma att vinna befordran till högre tjänster inom väg- och vattenbyggnadsverket.

Befattningen som chef för byggnadssektionen bör vara en byrådirektörsbefattning i C 6.

Av övriga ingenjörsbefattningar synas två böra vara arbetschefsbefattningar i C 5. I denna lönegrad äro bl. a. arbetscheferna hos vissa vägförvaltningar placerade.

Den fjärde befattningen synes däremot kunna vara en byråingenjörsbefattning i Eo 24.

Den föreslagna organisationen torde — under förutsättning att fråga är om arbeten av enklare natur — vara i stånd att utan mera avsevärda förstärkningar administrera en icke obetydligt ökad anläggningsverksamhet i styrelsens egen regi. En relativt betydande ökning av antalet sysselsatta arbetare per arbetsplats torde sålunda kunna äga rum utan att ingenjörspersonalen inom byggnadssektionen behöver ökas. Organisationen torde även utan personalförstärkning medge en viss ökning av antalet arbetsplatser. En ökning av mera avsevärd omfattning av antalet arbetsplatser torde däremot i

regel erfordra förstärkning av organisationen med biträdande ingenjörer i byråingenjörers eller lägre ställning. Det är dock svårt att exakt ange organisationens kapacitet, då denna till stor del är beroende av arten av de arbeten, som skola utföras.

Förutom den härövan omnämnda mera kvalificerade ingenjörspersonalen erfordras å sektionen en ingenjör (ritare), vilken bör placeras i Eo 17.

Såsom tidigare nämnts, böra ärendena angående ledningspersonalen överflyttas till kanslibyrån. Granskningen av arbetsplatsernas redovisningar bör även flyttas (se kap. XI). Någon personal för dessa ärenden erfordras sålunda icke inom tekniska byrån. Arbetarärendena böra däremot fortfarande handläggas å byrån. Därjämte erfordras å byrån arbetskraft för andra ärenden av rent administrativ karaktär, såsom utredningsärenden av icke-teknisk natur, statsbidragsärenden och statistik. För dessa ärenden föreslås en befattning som byråsekreterare i Eo 21, en amanuensbefattning och en kansliskrivarbefattning i A 11. På sistnämnda befattning bör främst ankomma uppgörande av statistik, ordnande och förvaring av kontraktshandlingar rörande aktuella arbeten m. m.

Härjämte föreslår utredningen en kontorsskrivarbefattning i Eo 15 för granskning av arbetsrapporter, upprättande av räkningar å dagavgifter m. m.

För biträdespersonal föreslår utredningen i övrigt 2 ordinarie kanslibitradsbefattningar och 4 ordinarie kontorsbitradsbefattningar. Utredningen räknar med att någon minskning av biträdesbefattningarnas sammanlagda antal icke kan äga rum.

Befattningarna inom nuvarande tekniska byrån och de föreslagna befattningarna inom byggnadssektionen framgå av följande sammanställning.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 sektionschef	VII: g (28)	1 byrådirektör	C 6
1 förste inspektör (arbetschef)	VII: f (26—27)	2 arbetschefer	C 5
1 förste inspektör (arbetschef)	VII: e (25—26)	1 byråingenjör	Eo 24
1 förste inspektör (arbetschef)	VII: d (24—25)	1 byråsekreterare	Eo 21
1 förste ingenjör	VII: d (24—25)	1 amanuens	
2 assistenter	V: f (20—21)	1 ingenjör (ritare)	Eo 17
1 assistent	V: e (18—19)	1 kontorsskrivare	Eo 15
1 »	V: c (16)	1 kansliskrivare	A 11
2 amanuenser	V: b (14)	2 kanslibitraden	A 7
1 kanslist	IV: d (16)	4 kontorsbitraden	A 4
1 kansliskrivare	IV: c (11—12)	5 icke-ordinarie bitraden	
1 kanslibitråde	III: b (10)		
1 »	III: a (10)		
2 kontorsbitraden	II: c (4—5)		
2 »	II: c (3—4)		
2 »	II: b (7)		
1 kontorsbitråde	II: b (3—4)		
1 skrivbitråde	I: d (1—2)		
1 e. skrivbitråde	I: d (1—2)		

20

Intendentursektionen. Den permanenta personalorganisationen för intendenturärenden bör ges karaktären av en minimiorganisation, avpassad för de arbetsuppgifter, som med säkerhet komma att finnas under förutsättning att utredningens förslag i andra delar — främst beträffande arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet — vinner godkännande. Utredningen räknar sålunda med att inköpsverksamheten i framtiden huvudsakligen kommer att avse *dels* materiel för beredskapsarbeten i den minimiomfattning, för vilken tekniska byråns byggnadssektion enligt utredningens förslag skall vara organiserad, *dels ock* kontorsutensilier för arbetsmarknadsstyrelsens, länsarbetsnämndernas och de lokala arbetsförmedlingsorganens behov. Vidare räknar utredningen med att förrådsverksamheten främst skall avse arbetsmaskiner och arbetsredskap för anläggningsarbeten för ca 15 000 man. Härtill torde komma baracker, förläggingsmateriel samt redskap för skogsarbete i en i jämförelse med den nuvarande förrådshållningen begränsad omfattning.

Det anförda innebär, att man främst i fråga om förrådsverksamheten har att räkna med en övergångsperiod intill dess att nuvarande materielbestånd minskats till den av utredningen antydda omfattningen. Det personalbehov, som under denna period kan komma att föreligga utöver de av utredningen i det följande föreslagna befattningarna, bör tillgodoses genom arvodesanställd personal. Sådan personal måste givetvis också anlitas, om intendenturverksamheten på grund av ökning av beredskapsarbetenas omfattning under en arbetslöshetskris eller av annan anledning blir större än utredningen räknat med vid uppgörande av förslaget till den permanenta organisationen.

Utredningen övergår härefter till att behandla de befattningar, som för sektionens del böra finnas inom sistnämnda organisation.

Intendentursektionen bör stå under ledning av en befattningshavare, vilken bör ha såväl erfarenhet av merkantil verksamhet som teknisk sakkunskap. Med hänsyn till omfattningen av den förvaltningsverksamhet, som kan förutses bli intendentursektionens arbetsuppgift under mera normala tider, och de stora krav en eventuell utsvällning av arbetena i arbetsmarknadsstyrelsens regi kommer att ställa på nu ifrågakvarande befattningshavare, synes befattningen böra placeras som byrådirektör i C 5.

Vidare bör inom sektionen finnas en befattning som byråingenjör i Eo 24. Byråingenjören skall främst svara för arbetsmaskiner och arbetsredskap. Till sitt biträde bör han ha en ingenjör i Eo 21 och en ingenjör i Eo 17. På ifrågakvarande tre befattningshavare bör bl. a. ankomma att företa erforderliga inventeringar av materiel i centralförråden och å arbetsplatserna.

För ärenden rörande inköp, försäljning, uthyrning, förrådsbokföring samt granskning av centralförrådets redovisningar m. m. föreslås en byråsekreterarebefattning i A 21. Som biträde åt byråsekreteraren böra finnas en kontorsskrivare i Eo 15 och en kontorist i A 9 förutom lägre biträdespersonal.

Utredningen föreslår icke här några befattningar för ärenden angående förvaltning av möbler och kontorsmaskiner inom kansliet, tillsyn över kansliets lokaler och upphandling av trycksaker m. m. Då dessa ärenden enligt ut-

redningens förslag skall överflyttas till kanslibyrån, behandlas personalbehovet i denna del under nämnda byrå.

Ej heller föreslås någon befattning motsvarande den nuvarande inspektörsbefattningen för ärenden rörande länsarbetsnämndernas förråd. Frågan om dessa nämnders förrådsverksamhet i framtiden är så oklar, att utredningen icke anser sig kunna föreslå inrättande för närvarande av någon permanent befattning för dessa ärenden.

Härjämte föreslås två kanslibiträden i A 7 och tre kontorsbiträden i A 4. Utöver dessa befattningar räknar utredningen med fyra icke-ordinarie biträden.

Nuvarande och föreslagen personalorganisation för intendentursektionen framgå av följande sammanställningar.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation
1 förste inspektör	VII: d (24—25)	1 byrådirektör C 5
2 inspektörer	VI: b (18—19)	1 byråingenjör Eo 24
1 assistent	V: f (19—20)	1 byråsekreterare A 21
1 »	V: e (18—19)	1 ingenjör Eo 21
1 amanuens	V: e (18—19)	1 » Eo 17
1 assistent	V: c (16)	1 kontorskrivare Eo 15
1 »	V: c (16—17)	1 kontorist A 9
1 kansliskrivare	IV: c (12—13)	2 kanslibiträden A 7
1 »	IV: c (11—12)	3 kontorsbiträden A 4
1 kanslibitråde	III: d (10)	<u>4 icke-ordinarie biträden</u>
1 »	III: b (10)	16
1 »	III: a (10)	
1 kontorsbitråde	II: d (5—6)	
1 »	II: c (4—5)	
1 »	II: b (3—4)	
1 e. kontorsbitråde	II: b (1—2)	
1 e. skrivbitråde	I: d (1—2)	
1 tillf. anst.	325 kr./mån. (1—2)	
1 » »	300 kr./mån. (Ex 2: c—b)	

20

Försvarsbyrån.

Nuvarande organisation. Inom den nuvarande militära beredskapsbyrån finns en särskild sektion för handläggning av *uppskovsärenden*. Arbetet med dessa ärenden är mest omfattande under månaderna september—december, då den årliga revisionen av uppskoven verkställes. Under denna tid förstärkes uppskovssektionens personal. Under den övriga delen av året är arbetet mera begränsat och utgöres av handläggning av flyttnings- m. fl. ärenden, statistikarbete, upprättande av beskrivningar över de uppskovsreglerade företagen, vilka beskrivningar äro avsedda att ligga till grund vid behandlingen av uppskovsärendena vid årsrevisionen, m. m.

Den uppskovssektionen tillhörande personalen är, förutom biträdespersonalen, följande.

1 pensionerad officer	552: 25 kr./mån. utöver pension som major (709 kr./mån. inkl. tillägg).
1 » »	640 kr./mån. utöver pension som kapten (588: 19 kr./mån. inkl. tillägg).
1 » » (anställd årli- gen under månaderna augusti— januari)	523 kr./mån. utöver pension som kapten (585: 57 kr. mån. inkl. tillägg).

Den först upptagna pensionerade officeren är chef för uppskovssektionen. Han handlägger själv alla ärenden rörande uppskovsgrupp II (d. v. s. de ärenden, i vilka SAK har att pröva uppskovsansökningar) med undantag av ärenden rörande uppskov för industriföretag. Sistnämnda ärenden handläggas av den andre heltidsanställda officeren. Den tredje officeren, vilken endast tjänstgör halva året, har hand om ärenden rörande uppskovsgrupp I.

Den del av byråns verksamhet, som *icke avser uppskovsärenden*, ledes direkt av byråchefen. För dessa ärenden finns följande personal.

1 assistent.....	V: e (18—19)
1 amanuens.....	V: c (15—16)

Assistenten handlägger vissa ärenden, som röra jordbruk och skogsbruk (arbetsblockorganisationen, uppgiftskort och anstånd för personer inom jordbruk och skogsbruk m. m.).

Amanuensen har huvudsakligen att syssla med ärenden rörande beredskaps- och företags- m. fl. registers förande hos SAK och hos länsarbetsnämnderna samt med ärenden rörande uttagning av beredskapspersonal och anstånd för värnpliktiga, tillhörande andra näringsgrenar än jord- och skogsbruk.

Vidare finns å byrån följande befattningshavare, som utnyttjas såväl för uppskovs- som andra ärenden.

1 tillf. anst. (halvtid)	362: 50 kr./mån.
--------------------------------	------------------

Denne befattningshavare är en ingenjör, som avlönas gemensamt av SAK och industrikommissionen, å vars mobiliseringsbyrå han likaledes har halvtidstjänstgöring. Han för register över den krigsviktiga industrin och dess produktion m. m. samt medverkar vid handläggningen av ärenden rörande uppskov för personal inom industrin och anskaffning av reservarbetskraft för denna.

Biträdespersonalen inom byrån utgöres av

1 kanslibitråde	III: b (8—9)
1 »	III: b (4—5)
1 »	III: a (4—5)
1 kontorsbiträde	II: c (4—5)
1 »	II: b (7)
3 kontorsbiträden	II b (4—5)
2 »	II: b (3—4)
3 »	II: b (1—2)
1 skrivbiträde	I: d (1—2)
1 e. skrivbiträde	I: c (Ex 2: c—b)
1 pensionerad underofficer	347: 50 kr./mån.
1 tillf. anst.	300 kr./mån. (Ex 2: c—b)
2 » »	270 kr./mån.

Den sålunda upptagna biträdespersonalen om 19 personer beräknas efter årsrevisionens slut komma att minska till 11 personer.

Utredningens förslag. För uppskovsärendena äro för närvarande två pensionerade officerare anställda hela året och en pensionerad officer halva året. Det är givet, att pensionerade officerare ofta lämpa sig väl för ifrågasvarande arbetsuppgifter. Enligt utredningens mening är det emellertid ej lämpligt — om ens praktiskt möjligt — att på förhand slå fast, att vissa tjänster skola beklädas av officerare. Det är även önskvärt att inom denna byrå ha tillgång till personer med kännedom om t. ex. industrins organisationsförhållanden. Huruvida viss befattning bör beklädas av en militär eller civil person torde böra bestämmas särskilt för varje gång ledighet uppkommer. Avgörande blir då framför allt, vilken möjlighet som för tillfället finnes att förvärva dugande krafter av den ena eller andra kategorin, men även i vad mån sakkunskap av olika slag förut är representerad inom byrån. Fallor valet på en officer, torde Kungl. Maj:t böra föreskriva, att tjänsten icke skall tillsättas (återbesättas) i vanlig ordning utan tills vidare uppehållas på förordnande mot arvode, som bestämmes för varje särskilt fall. Är den utsedde officeren pensionerad, kan arvodet skäligen bestämmas lägre än den lön som eljest skulle utgå, och anordningen medför i sådant fall en besparing. Är fråga om en officer på aktiv stat, torde det böra ordnas så, att han får tjänstledighet från sin militära befattning och i den här ifrågasvarande arvode lika med den lön, som normalt är förenad med tjänsten.

Liksom hittills varit fallet torde man för framtiden böra räkna med två heltidsbefattningar för uppskovsärendena. Med hänsyn till de kvalifikationer man måste fordra av innehavarna böra dessa befattningar vara relativt högt placerade i lönehänseende. Utredningen föreslår en byrådirektörsbefattning i A 26 och en byråinspektörsbefattning i A 24. Löneställningen för byrådirektörsbefattningen har föreslagits med visst hänsynstagande till löneställningen för major.

I den mån förstärkning av arbetskraften erfordras under tiden för uppskovsrevisionen, bör tillfällig anställning ske mot arvode.

För de ärenden, som icke avse uppskov, synas två amanuenser erforderliga. Den ene av dessa bör huvudsakligen handlägga ärenden, som avse jordbruk och skogsbruk.

Utredningen förutsätter, att sådan expertis rörande industriella m. fl. frågor, som hittills tillhandahållits genom industrikommissionens mobiliseringsbyrå, i framtiden kommer att tillhandahållas av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Utredningen anser sig därför icke böra upptaga någon befattningshavare motsvarande den nuvarande halvtidsanställda ingenjören. Därest den erforderliga expertisen icke kommer att tillhandahållas genom riksnämnden, måste medel beräknas för anställning hos arbetsmarknadsstyrelsen av sådan expertis.

För biträdespersonalen föreslår utredningen följande ordinarie befattningar.

2 kanslibiträden	A 7
4 kontorsbiträden	A 4

Härjämte räknar utredningen med en fast biträdespersonal om fem icke-ordinarie biträden.

Den nuvarande och den föreslagna personalorganisationen framgå av följande sammanställningar.

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 pensionerad officer	552: 25 kr./mån.	1 byrådirektör	A 26
1 » »	640: — »	1 byråinspektör	A 24
1 » »	523: — »	2 amanuenser	
1 assistent	V: e	2 kanslibiträden	A 7
1 amanuens	V: c	4 kontorsbiträden	A 4
2 kanslibiträden	III: b	5 icke-ordinarie biträden	
1 kanslibitråde	III: a		15
1 kontorsbitråde	II: c		
9 kontorsbiträden	II: b		
1 skrivbitråde	I: d		
1 e. skrivbitråde	I: c		
1 pensionerad underofficer	347: 50 kr./mån.		
1 tillf. anst.	362: 50 »		
1 » »	300: — »		
2 » »	270: — »		

25 (varav 9 särskilt anställda för uppskovsrevisionen)

Kanslibyrån.

Nuvarande kanslisektionen. Frånsett den personal, som sysslar med statistikarbete, samt den under sektionen sorterande telefonist- och vaktmästarpersonalen — för dessa personalgrupper redogöres i det följande — finns inom kanslisektionen följande personal under sektionschefen.

1 sekreterare	VII: e (25—26)
1 notarie	VI: c (19—20)
1 »	VI: b (18—19)
1 amanuens	V: c (15—16)
1 kanslist	IV: c (12—13)
2 kansliskrivare	IV: c (12—13)
1 e. kanslist	IV: b (7—8)
1 kanslibitråde	III: d (7—8)
1 »	III: c (6—7)
1 expeditivsvakt	II: c (4—5)
1 kontorsbitråde	II: c (4—5)
2 e. kontorsbiträden	II: c (3—4)
1 kontorsbitråde	II: b (1—2)
1 e. skrivbitråde	I: b
1 tillf. anst.	480 kr./mån. (9—10)
1 » »	325 » (1—2)

Sekreteraren har tidigare tjänstgjort på utredningsbyrån. Sedan denna byrå upphört, har han fullgjort olika utredningsuppdrag. Han biträder sålunda sedan någon tid vid arbetet inom tekniska beredskapssektionen.

Den ene notarien (VI: c) handlägger ärenden rörande rättegångar, lagsökningar och verkställighet av dom samt meddelar råd och anvisningar i juridiska, särskilt civilprocessuella och förvaltningsrättsliga spörsmål efter förfrågan av tjänstemän inom kommissionens kansli eller hos länsarbetsnämnderna. Han har vidare att upprätta förslag till framställningar eller utlåtanden till statsdepartementen, att uppgöra förslag till kansliorder och andra liknande föreskrifter samt att handlägga ärenden rörande tillsättande och entledigande av byggnadskontrollanter. Han för slutligen protokoll vid kommissionens plena.

Till för kort tid sedan har å sektionen jämväl funnits en amanuens (V: e) med arbetsuppgifter av samma art som notarien — dock icke protokollföring vid plena eller ärenden rörande byggnadskontrollanter. Denne amanuens har uppträtt som kommissionens ombud inför domstol och skiljemän samt tjänstgjort som sekreterare hos riksblockmyndigheten. Befattningen har ännu ej återbesatts.

Den kvarvarande amanuensen (V: c) sysslar främst med personalärenden och har därvid bl. a. att utreda löne-, semester- och pensionsfrågor samt att upprätta förslag till tjänstgöringsbetyg. Han uppgör vidare bl. a. översikter över till SAK inkommande skrivelser av större vikt, vilka översikter tillställas kommissionens ledning samt byrå- och sektionschefer. Han har uppträtt som kommissionens ombud inför domstol.

Den tillfälligt anställda befattningshavaren med månadsarvode å 480 kr. är jurist samt verkställer utredningar och upprättar förslag till skrivelser i juridiska och administrativa ärenden.

En av notarierna (VI: b) förestår bibliotek och arkiv. Till sitt biträde har han den extra kanslisten (biblioteket) samt kanslisten, expeditionsvakten och den tillfälligt anställda befattningshavaren med arvode å 325 kr./mån. (arkivet). Genom biblioteket rekvireras officiellt tryck och annan litteratur, varjämte personalen där utför vissa utredningar. Arkivet omfattar SAK:s egna handlingar samt handlingar från arbetslöshetskommissionen, Södra Sveriges statsarbeten och Norrlands statsarbeten.

Registrering av ankommande och avgående post m. m. utgör huvuduppgifter för de båda kansliskrivarna, ett av kontorsbiträdena och det extra skrivbiträdet. Den ena kansliskrivaren diarieför skrivelser och remisser från samt framställningar till Kungl. Maj:t och statsdepartementen. Denna befattningshavare för bl. a. även register över kommissionens kanslipersonal och lämnar meddelanden till kamerala sektionen inom kameral- och förrådsbyrån rörande anställningar, entlediganden m. m. Den andra kansliskrivaren förestår »registraturet», där till SAK ankommande icke hemlig post diarieföres i det för kommissionen gemensamma diariet samt fördelas på byråer och sektioner. Såsom biträden i »registraturet» tjänstgöra ett kontorsbiträde och det extra skrivbiträdet.

Ett av kanslibiträderna tjänstgör som handsekreterare åt kommissionens ordförande och chef samt för dessutom kommissionens hemliga diarium. Ett kanslibitråde, ett kontorsbiträde och det extra kontorsbiträdet utföra huvudsakligen skrivgöromål. Kontorsbiträdet har dock därjämte bl. a. att föra sektionens diarium.

För det *statistiska* arbetet finns följande personal.

1 förste aktuarie	VII: d (24—25)
1 amanuens	V: e (18—19)
1 »	V: c (15—16)
1 kanslist	IV: d (14—15)
1 kansliskrivare	IV: c (12—13)
1 kontorsbiträde	II: d (4—5)
1 »	II: c (4—5)
2 kontorsbiträden	II: c (3—4)
1 e. kontorsbiträde	II: b (1—2)
1 e. skrivbiträde	I: d (1—2)
1 tillf. anst.	550 kr./mån. (12—13)
1 » »	500 » (10—11)
1 » »	405 » (5—6)
2 » »	355 » (3)
1 » »	300 » (Ex 2: c—b)

Förste aktuarien förestår det statistiska arbetet. Den ene amanuensen (V: e) utför förekommande specialundersökningar samt svarar närmast under förste aktuarien för statistiken över byggnadstillstånd. Den andre amanuensen (V: c) biträder vid utarbetande av manuskript till månads- och årsöversikter. Han svarar vidare under förste aktuarien för statistiken till handelsundersökningen.

Av övrig härovan upptagen personal sysslade den 1 december 1946 kansliskrivaren, 4 kontorsbiträden samt två av de tillfälligt anställda befattningshavarna med den ordinarie statistiken fränsett statistiken angående byggnadstillstånd. Med sistnämnda statistik sysslade det extra kontorsbiträdet och två tillfälligt anställda. Kanslisten, det extra skrivbiträdet och två tillfälligt anställda sysslade med statistiken för handelsundersökningen. Personalens fördelning mellan de olika uppgifterna växlar emellertid från tid till annan. Kostnaderna för den personal, som sysslar med handelsundersökningen, påföres icke avlöningsanslaget utan det anslag, som tages i anspråk för nämnda undersökning. Kostnadsfördelningen växlar från månad till månad.

Nuvarande sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna. Inom denna sektion finns följande personal förutom sektionsschefen.

1 förste inspektör	VII: b (22—23)
1 inspektör	VI: b (18—19)
1 e. kanslist	IV: d (13—14)
1 kontorsbiträde	II: c (4—5)
1 »	II: c (3—4)

Till för kort tid sedan har å sektionen tjänstgjort ytterligare en förste inspektör. Någon ersättare för denne har ännu ej utsetts.

Arbetsfördelningen inom sektionen har i stort sett varit den, att den ene förste inspektören med biträde av inspektören har handlagt personalärenden, medan den andre förste inspektören med biträde av den extra kanslisten handlagt övriga ärenden, d. v. s. främst ärenden rörande länsarbetsnämndernas omkostnader, lokaler m. m.

Nuvarande kamerala sektionen. Å sektionen finns följande personal, vilken icke tillhör någon av de i det följande omnämnda detaljerna.

1 kamrerare	VII: e (25—26)
1 förste revisor	VII: b (22—23)
1 kontorsbiträde	II: c (3—4)

Kamreraren är chef för sektionen. Förste revisorn tjänstgör som biträdande kamrer och har främst att syssla med det mera kvalificerade utredningsarbetet. Kontorsbiträdet tjänstgör som sekreterare åt chefen för kameral- och förrådsbyrån.

Inom *kassadetaljen* finns följande personal.

1 kassör	VI: c (20—21)
1 assistent	V: d (17)
1 kanslibitråde	III: b (10)
1 »	III: a (8—9)
2 kontorsbiträden	II: c (4—5)

Assistenten tjänstgör som kassakontrollant samt har dessutom bl. a. att upprätta kassarapport en gång i månaden, att föra statistik över antalet befattningshavare hos kommissionen och de lokala organen, att föra statistik över utbetalda löner, att närvara vid öppnande av värdepost, att föranställa om de ändringar beträffande postgirokonton, vilka måste företagas vid ombyte av platschefer eller redogörare vid beredskapsarbetsplatser, att kontrollera inspektionsrapporter över verkställda inspektioner vid arbetsplatser, att utställa vissa räkningar samt att biträda kamreraren vid bevakning av kommissionens utestående fordringar.

Kanslibiträden och kontorsbiträden föra vissa journaler och avräkningskort m. m. samt ha därjämte att ombesörja utskrivning av postgirohandlingar och annan maskinskrivning.

Inom *bokföringsdetaljen* finnas följande befattningshavare.

1 revisor	VI: c (20—21)
1 assistent	V: d (17—18)
1 förste bokhållare	V: c (15—16)
1 bokhållare	IV: c (12—13)
1 »	IV: c (12—13)
1 »	IV: c (11—12)

Inom bokföringsdetaljen föras huvudbok, memorial, reskontra och specialer. Bokföringen sker delvis maskinellt och delvis manuellt. Revisorn leder arbetet inom detaljen, för huvudbok och memorial samt upprättar bokslut m. m. Övriga befattningshavare inom detaljen syssla främst med specialbokföringen.

Detaljen för avlönings- m. fl. ärenden har följande personal.

1 amanuens	V: c (16)
1 kanslibitråde	III: a (6—7)
2 kontorsbiträden	II: c (4—5)
2 »	II: c (3—4)
1 kontorsbiträde	II: b (3—4)

Nuvarande revisionssektionen. Inom denna sektion finns följande personal.

1 förste revisor	VII: d (24—25)
1 assistent	V: e (18—19)
2 assistenter	V: c (15—16)
1 amanuens	V: c (15—16)
1 kanslibitråde	III: b (6—7)
1 kontorsbiträde	II: c (5)
2 kontorsbiträden	II: b (3—4)
1 e. skrivbiträde	I: d (1—2)
1 tillf. anst.	300 kr./mån. (Ex 2: c—b)

Förste revisorn leder sektionens arbete. En assistent (V: e) har till huvuduppgift att granska reseräkningar för kommissionens befattningshavare, arbetslöshetsnämndernas revisorer m. fl. De två övriga assistenterna samt amanuensen revidera länsarbetsnämndernas räkenskaper och företa kassainventeringar hos nämnderna. De granska vidare framställningar om årskostnadsbidrag.

Kanslibiträdet granskar redovisningar för statskommunala arkivarbeten och musikerhjälp samt utövar viss tillsyn över den övriga biträdespersonalens arbete, vilket består i siffergranskning och annat granskningsarbete, skrivgöromål m. m.

Utredningens förslag. För fullgörande av de uppgifter, som enligt utredningens förslag skola ankomma på kanslibyrån, bör denna organiseras på fyra sektioner, nämligen en personalsektion, en juridiskt-administrativ sektion, en statistiksektion och en kameral sektion.

Personalsektionen. Denna sektion bör handlägga ärenden rörande arbetsmarknadsstyrelsens personal samt ärenden rörande den lokala organisationens personal, i den mån arbetsmarknadsstyrelsen har att ta befattning med sistnämnda ärenden. Sålunda bör sektionen handlägga icke blott personalärenden, som avse länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingsorganen, utan även ärenden rörande ledningspersonalen vid beredskapsarbeten i styrelsens regi och rörande personalen vid centralförråden. Ärendena rörande ledningspersonalen handläggas nu på tekniska byrån och ärendena

rörande förrådspersonalen på kameral- och förrådsbyrån. Det synes kunna ifrågasättas, om icke även den befattning med personalärenden i övrigt som kamerala sektionen nu har — med undantag för utbetalning av löner — bör överföras till personalsektionen. Utredningen anser sig dock icke böra framlägga förslag härom.

Personalärendena bli för arbetsmarknadsstyrelsens del kvantitativt betydande och sannolikt ofta svårlösta. I sistnämnda avseende torde verkets under olika förhållanden växlande arbetsuppgifter och därmed varierande personalorganisation komma att inverka. På grund av ärendenas omfattning och karaktär bör chefen för personalsektionen placeras som byrådirektör i A 28. Vidare bör finnas en förste byråsekreterare i A 24, en byråsekreterare i A 21 och två amanuenser. En kontorist i A 9 bör finnas för personalregistrering m. m. Härjämte beräknas fyra lägre biträdesbefattningar bli erforderliga. Av dessa böra två vara ordinarie kontorsbiträdesbefattningar.

På grund av den genomgripande omläggning av organisationen, som inrättandet av en personalsektion innebär, kan någon exakt jämförelse med nuvarande organisation icke göras. I följande sammanställning upptagas därför endast de för sektionen föreslagna befattningarna.

1 byrådirektör	A 28
1 förste byråsekreterare	A 24
1 byråsekreterare	A 21
2 amanuenser	
1 kontorist	A 9
2 kontorsbiträden	A 4
2 icke-ordinarie biträden	

10

Juridiskt-administrativa sektionen. Inom denna sektion böra handläggas på kanslibyrån ankommande juridiska ärenden, organisationsärenden, anslagsärenden och allmänna ärenden. Sektionen får karaktären av en kanslibyråns allmänna del, där ett flertal sinsemellan mycket olikartade ärenden komma att handläggas. Den upptages här som sektion främst för överskåd- lighetens skull.

Å sektionen bör finnas en förste byråsekreterare i A 26. Denne bör främst ägna sig åt ombudsmannaärenden och andra juridiska ärenden av mera kvalificerad art.

Vidare beräknar utredningen, att för biträde med juridiska ärenden samt för organisations-, anslags- och allmänna ärenden, för vilka särskilda befattningar icke föreslås i det följande, erfordras en byråsekreterarebefattning i 21 lönegraden, vilken bör placeras på ordinarie stat, samt två amanuensbe- fattningar. Innehavarna av dessa befattningar torde, förutom för nämnda på kanslibyrån ankommande ärenden, i förekommande fall komma att an- litas av generaldirektören och överdirektören för biträde i ärenden, som av någon anledning icke anses böra överlämnas till handläggning inom någon byrå.

För de ärenden rörande länsarbetsnämndernas lokaler och omkostnader,

vilka nu handläggas inom sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna, böra inom nu ifrågavarande sektion finnas två befattningar förutom biträdesbefattningar. Då ifrågavarande ärenden torde bli av kvalificerad art och bl. a. innebära förande av förhandlingar med kommuner bör den ena befattningen vara en förste byråsekreterarbefattning i Eo 24. Den andra av nu ifrågavarande befattningar bör vara en amanuensbefattning.

En amanuensbefattning är behövlig för ärenden rörande tryckning av blanketter m. m. En dylik befattning finns för närvarande inom kameral- och förrådsbyråns intendentursektion.

För tillsynen över styrelsens lokaler (bl. a. städningen) och kontorsmateriel samt såsom biträde åt sistnämnde amanuens i dennes arbete erfordras en kontorsskrivarebefattning i Eo 15.

Den nuvarande organisationen med ett särskilt bibliotek synes erbjuda beaktansvärda fördelar genom att den möjliggör en rationalisering och därmed ett förbilligande av anskaffningen av officiellt tryck och annan litteratur för såväl det centrala organet som för den lokala organisationen. För denna verksamhet och för biblioteksarbetet i övrigt bör finnas en relativt kvalificerad befattningshavare. För uppgifterna i fråga föreslås en byråsekreterare i Eo 21. Till sitt biträde bör denne ha en kontorist i A 9. Kontoristen bör främst ha att under byråsekreterarens ledning svara för arkivet.

Vidare bör finnas en särskild registratorsbefattning, vilken föreslås placerad i A 14.

Den för sektionen erforderliga biträdespersonalen beräknas till nio personer. Av dessa böra fyra vara kanslibitraden i A 7, två kontorsbitraden i A 4 samt tre icke-ordinarie befattningshavare. Två kanslibitraden beräknas för tjänstgöring hos generaldirektören och överdirektören och böra sålunda endast formellt höra till denna sektion. Ifrågavarande befattningshavare avses, förutom för sedvanliga handsekreterargöromål, för ärenden angående tryckning och distribution av cirkulär till de lokala organen samt för förande av reseliggare och förfallobok m. m. Reseliggaren och förfalloboken avses som hjälpmedel för att säkerställa ett samordnande av befattningshavarnas resor till de lokala organen samt för lämplig fördelning av ålägganden för länsarbetsnämnderna att verkställa utredningar, insända rapporter m. m.

För sektionen föreslås sålunda följande befattningar.

1 förste byråsekreterare	A 26
1 » »	Eo 24
1 byråsekreterare	A 21
1 »	Eo 21
4 amanuenser	
1 kontorsskrivare	Eo 15
1 registrator	A 14
1 kontorist	A 9
4 kanslibitraden	A 7
2 kontorsbitraden	A 4
3 icke-ordinarie bitraden	

Statistiksektionen. Endast för den personal, som sysslar med den s. k. ordinarie statistiken, böra befattningar upptagas inom den permanenta organisationen. Sålunda böra dylika befattningar icke upptagas för statistik avseende byggnadsregleringen eller för nu pågående statistiskt arbete av utpräglat tillfällig karaktär. I den ordinarie statistiken inräknas emellertid fackförbundens arbetslöshetsstatistik, vilken, såsom tidigare anförts, bör sammanställas inom nu ifrågavarande sektion.

Sektionen bör förestås av en förste aktuarie. Med hänsyn till vad som tidigare anförts rörande arbetsmarknadsstatistiken bör denna befattning tills vidare placeras i Eo 24. Vidare böra två amanuensbefattningar samt biträdespersonal finnas.

Den personalorganisation, som föreslås av utredningen, framgår av följande sammanställning.

1 förste aktuarie	Eo 24
2 amanuenser	
1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibitråde	A 7
2 kontorsbiträden	A 4
4 icke-ordinarie biträden	
<hr/>	
11	

Kamerala sektionen. Inom denna sektion böra handläggas de ärenden, som åvila den nuvarande kamerala sektionen inom kameral- och förrådsbyrån. I fråga om den detalj, som här nedan kallats avlöningskontoret, synes dock, i enlighet med vad som förut antytts, en överflyttning helt eller delvis till personalsektionen möjligen kunna befinnas lämplig.

Av skäl, som närmare utvecklas i kap. XI, föreslår utredningen, att huvuddelen av de uppgifter, som nu åligga kameral- och förrådsbyråns revisionssektion, böra överflyttas till överrevisorernas kansli. Granskningen av reseräkningar m. m. bör dock i stället flyttas till nu ifrågavarande sektion.

Sektionen bör förestås av en kamrerare i A 26. Denna lönegradsplacering motiveras dels av den ekonomiska verksamhetens särskilt under kristider mycket betydande omfattning och dels av kanslibyråns storlek, vilken synes förutsätta, att kamreraren ganska självständigt leder den kamerala sektionens arbete.

Vidare böra finnas två revisorer i A 21. Av dessa bör den ene svara för det löpande bokförings- och kassaarbetet medan den andre främst bör syssla med erforderliga utredningar och andra ärenden av speciell natur.

För reseräkningsgranskning m. m. bör finnas en amanuens.

Kassaverksamheten bör närmast handhas av en kassör i A 14 och en kansliskrivare i A 11, vilken bör tjänstgöra som kassakontrollant.

För bokföringsarbetet föreslås en bokhållare i A 17, två kansliskrivare i A 11 och en kansliskrivare i Eo 11.

För avlöningskontoret föreslås en befattning som bokhållare i Eo 14.

Kansliförrådet har till uppgift att ta emot och distribuera kontorsmateriei och blanketter för kansliet samt i viss utsträckning för de lokala organen. Bland personalen ingår en skrivmaskinsreparatör, en snickare och en chaufför.

Den under kanslisektionen lydande personalen utgöres av följande befattningshavare.

1 kanslist	IV: c (14)
1 förste expeditionsvakt	III: a (7—8)
2 expeditionsvakter	II: c (4—5)
4 »	II: c (3—4)
6 tillf. anst.	325 kr./mån. (1—2)
3 » »	300 » (Ex 2: c—b)

Behovet av expeditionsvaktspersonal är bl. a. beroende på vilka lokaler ett verk disponerar. För SAK:s del är behovet för närvarande relativt stort på grund av att kansliet är inhytt i lokaler på flera olika håll. Slutlig ställning till personalfrågan i denna del synes icke böra tagas förrän verkets lokalfråga vunnit en definitiv lösning. På grund härav föreslår utredningen endast följande ordinarie befattningar för expeditionspersonal.

1 kontorist	A 9
1 förste expeditionsvakt	A 7
<u>5</u> expeditionsvakter	A 5
7	

Härutöver torde man tills vidare få räkna med ett personalbehov om 15—20 icke-ordinarie befattningshavare för de uppgifter, som nu ankomma på kansliförrådets personal samt på övrig expeditionspersonal. Av de icke-ordinarie befattningshavarna synas tills vidare 7 böra beräknas inom den permanenta organisationen.

En sammanställning över de av utredningen för arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna befattningarna bifogas (bilaga 7).

X. Arbetsledar- och förrådspersonal.

Arbetsledare. Antalet vid arbetslöshetskommissionens och SAK:s arbetsföretag den 1 juli varje år fr. o. m. år 1932 tjänstgörande arbetsledare (platsledare, biträdande platsledare och redogörare) framgår av följande sammanställning. Denna utvisar även antalet arbetare per arbetsledare (den s. k. arbetsledarkvoten) vid angivna tidpunkter. Härvid har endast den tekniska ledningspersonalen tagits i betraktande. I antalet arbetare är inräknat icke blott hänvisade arbetslösa utan även icke hänvisade specialarbetare.

Datum	Teknisk ledningspersonal	Kameral personal	Summa	Arbetsledarkvot
Den 1 juli				
1932	326	71	397	43
1933	502	109	611	44
1934	740	123	863	34
1935	721	114	835	29
1936	497	90	587	23
1937	257	65	322	19
1938	137	38	176	15
1939	107	28	135	19
1940	105	23	128	18
1941	160	34	194	26
1942	146	32	178	17
1943	125	24	149	16
1944	127	30	157	21
1945	110	35	145	14
1946	80	19	99	14

Förutom de härovan upptagna arbetsledarna voro den 1 juli 1946 31 arbetsledare anställda hos SAK utan att fullgöra tjänst i angivna egenskap. Dessa arbetsledare voro tjänstlediga för utförande av vissa uppdrag hos länsarbetsnämnder, vägförvaltningar m. fl.

Den 1 december 1946 var sammanlagda antalet arbetsledare i SAK:s tjänst 124 st. Av dessa voro 45 icke sysselsatta som arbetsledare utan tjänstgjorde som byggnadskontrollanter eller hos vägförvaltningar m. fl. Av återstående 79 arbetsledare utgjorde 66 teknisk personal och 13 kameral personal.

Arbetsledarpersonalens anställningsvillkor regleras, såsom tidigare nämnts, av ett av arbetslöshetskommissionen utfärdat avlöningsreglemente, vilket trädde i kraft den 1 januari 1938. I detta reglemente meddelas allmänna be-

stämmelser rörande arbetsledares skyldigheter samt vissa föreskrifter rörande löne- och bostadsförmåner, rese- och flyttningssättning, lön under sjukdom och efter olycksfall, begravningshjälp, semester, uppsägningstid m. m.

Spörsmålen om behovet av och tillgången på teknisk arbetsledarpersonal för genomförande av ett arbetsprogram under en arbetslöshetskris ha behandlats av investeringsutredningen i dess betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt av utredningen tidigare framlagt förslag (SOU 1946: 13).

Investeringsutredningen har i detta betänkande redogjort för en av organisationskontoret för byggnads- och reparationsberedskap inom arméns fortifikationsförvaltning (BRB) verkställd beräkning av antalet tillgängliga arbetsledare. Enligt denna beräkning skulle antalet »troligen användbara» arbetsledare vara ca 7 500. Investeringsutredningen har vidare bl. a. redogjort för vissa undersökningar och överväganden beträffande arbetsledarkvoten. Härom har investeringsutredningen anfört följande (s. 13).

För att bilda sig en uppfattning om storleken av det sysselsättningsprogram, som kan genomföras med tillgängliga arbetsledare, måste man utom antalet arbetsledare även bestämma antalet arbetare per arbetsledare (arbetsledarkvoten). För att få uppgift om storleken av denna kvot för byggnads- och anläggningsarbeten har investeringsutredningen under hand inhämtat uppgifter från en del myndigheter och entreprenadfirmor, däribland byggnadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens arbetsmarknadskommision, aktiebolaget Skånska cementgjuteriet och Svenska aktiebolaget Christiani & Nielsen. Enligt dessa uppgifter skulle arbetsledarkvoten variera på följande sätt för olika slag av arbeten.

A r b e t s o b j e k t	Arbetsledarkvot	
	Lägst resp. högst	Medeltal
Industribyggnader och liknande	20—60	30
Bostadsbyggnader	20—60	25
Vägbyggnader	30—90	40
Brobyggnader	10—50	25
Flygfältsarbeten	10—30	20
Vatten- och avloppsledningsarbeten	15—40	20

Enligt en annan, av BRB verkställd utredning befanns vid 15 större byggnadsfirmor arbetsledarkvoten i genomsnitt vara 22.5. BRB har i anslutning härtill framhållit, att man som godtagbart medelvärde för kvoten skulle kunna sätta 25, även om man av försiktighetsskäl helst borde räkna med det funna medelvärdet, d. v. s. 22.5.

Såsom framgår av dessa undersökningsresultat varierar arbetsledarkvoten i hög grad. I regel är kvoten lägre ju mer rationaliserat arbetet är. Arbetsstudier, större mekanisering och andra åtgärder leda till en allt längre driven rationalisering av byggnads- och anläggningsarbetena. En konsekvens härav blir, att man kan motse en ökning av arbetsledarbehovet i relation till arbetsstyrkan.

Vid svårare arbetslöshet torde man emellertid få räkna med i viss mån ändrade förhållanden. Sålunda är det ekonomiskt motiverat, att för en utvidgning av byggnads- och anläggningsarbetena i krisbekämpande syfte räkna med en något mindre långt driven mekanisering än för normala arbeten. Det kan nämligen förväntas, att byggnadsmaskiner icke finnas tillgängliga för att vid en ansvällning av anläggningsverksamheten genomföra samma grad av mekanisering som vid normal omfattning

av denna verksamhet. Att för en sådan tillfällig ökning av verksamheten företaga motsvarande ökning av maskinparken skulle medföra så stora fasta kostnader, att företagen bleve fördrade. Vidare torde man för arbetslöshetsarbeten vid en mycket omfattande arbetslöshet bliva tvungen att i viss mån eftersätta rationaliseringssträvandena även med hänsyn till att tillgången på arbetsledare i en sådan situation blir knapp. Dessa förhållanden tala för att man för arbetena i investeringsreserven skulle kunna räkna med större arbetsledarkvot än normalt.

Å andra sidan måste dock hänsyn tagas till det förhållandet, att arbetslöshetsarbetena i regel utföras med huvudsakligen ovana arbetare, vilka kräva mera tillsyn och handledning än van arbetskraft. Denna omständighet talar för att det skulle fordras en större arbetsledarpersonal än normalt för att leda sådana arbeten på ett i allo tillfredsställande sätt. För arbeten, som drivas med ovan arbetskraft, torde, om samma tekniska nivå skall uppehållas som i fråga om ordinarie arbeten, behovet av ledningspersonal uppskattningsvis vara 35 å 50 % större än vid användande av uteslutande yrkesvana arbetare. Det må i detta sammanhang omnämnas, att under den svåra arbetsmarknadskrisen på 1930-talet, då maximalt vid vägbyggnader och andra liknande arbeten sysselsattes ca 45 000 man (till större delen i dåvarande arbetslöshetskommissionens regi), arbetsledarkvoten för kommissionens arbeten steg till 30 och tidvis ännu högre, en kvot som likväl enligt vunna erfarenheter icke var tillfredsställande för arbetenas rationella bedrivande.

Om man räknar med en arbetsledarkvot av 20 eller 25, skulle de 7 500 »troligen användbara» arbetsledarna enligt BRB:s beräkning räcka till för en arbetsstyrka av 150 000 å 185 000, d. v. s. ungefär för den redan nu med husbyggnads- och anläggningsarbeten sysselsatta arbetsstyrkan. Härav kan man sluta sig till — vilket ju också är ett känt faktum — att kvalificerade arbetsledare för närvarande hava full sysselsättning och att, om den nuvarande ordinarie byggnadsverksamheten bibehålles, bedrivandet av ett stort sysselsättningsprogram för friställd arbetskraft torde komma att i hög grad försvåras på grund av den begränsade tillgången på ledningspersonal.

Rörande de allmänna riktlinjerna för en komplettering och effektivisering av arbetsledarkåren har investeringsutredningen anfört följande (s. 14).

Möjligheterna att genom utbildning öka tillgången på arbetsledare måste betecknas som relativt begränsade. För den mera kvalificerade personalen är sålunda utbildningstiden mycket lång, varför det icke gärna är möjligt att utbilda sådan personal för en näraliggande arbetsmarknadskris. Överhuvud taget torde man böra framgå med en viss försiktighet i fråga om ökning av arbetsledarkåren, eftersom denna kår genom alltför stark överdimensionering skulle bliva extremt konjunkturoberoende. De lämpliga och genomförbara åtgärderna för komplettering och effektivisering av arbetsledarkåren med hänsyn till en arbetsmarknadskris torde därför i huvudsak inskränka sig till en förstärkning av kvalifikationerna hos vissa grupper av arbetsledare i förening med nyutbildning av vissa grupper av lägre ledningspersonal. Båda dessa åtgärder torde få begränsas till vad som kan vinnas medelst kortare praktiska och teoretiska kurser. En utväg, som likaledes bör utnyttjas, är att vid de arbeten, som normalt bedrivs, hålla arbetsledarkvoten låg under högkonjunkturer för att i förväg säkerställa en marginal för expansion av verksamheten inom den normala organisationsramen. En i sådant syfte företagen måttlig ökning av ledningspersonalen behöver icke medföra några större merutgifter, eftersom en rikligare tillgång på ledningspersonal medger ett rationellare bedrivande av arbetena, och de ökade utgifterna för arbetsledning sålunda kunna kompenseras helt eller delvis genom besparingar på arbetskostnaderna i övrigt. Redan det förhållandet, att arbetsledarkvoten, såsom av den föregående redogörelsen framgår, normalt brukar variera inom relativt vida gränser, tyder på att ett sådant antagande är berättigat.

För att arbetsmarknadsstyrelsen skall kunna fylla den funktion med avseende å statliga beredskapsarbeten, vilken utredningen tidigare föreslagit, fordras att styrelsen har tillgång till icke blott kvalificerad ingenjörspersonal för den centrala ledningen av verksamheten utan även kunnig arbetsledarpersonal för ledningen på arbetsplatserna. Liksom hittills varit fallet i fråga om arbetslöshetskommissionen och SAK bör arbetsmarknadsstyrelsen till sitt förfogande ha en arbetsledarkår. Denna kår bör icke hållas större än som är ekonomiskt försvarligt. Såsom investeringsutredningen framhållit, föreligger emellertid en möjlighet att även beträffande arbetsledarna skapa en organisation med erforderlig elasticitet genom att hålla arbetsledarkvoten låg under högkonjunkturer. De ökade kostnaderna för arbetsledningen torde nämligen inom vissa gränser uppvägas av de kostnadsminskningar, som en mera detaljerad ledning av arbetena möjliggör. Utredningen har i det föregående räknat med att minimiorganisationen för den byggande verksamheten bör avses för arbeten med 750—1 500 sysselsatta arbetare beroende på antalet arbetare per arbetsplats. Den fasta stammen av arbetsledare bör beräknas från samma utgångspunkt. Detta synes leda till att minimiantalet tekniska arbetsledare bör sättas till omkring 75, vilket motsvarar en arbetsledarkvot å 10 om arbetarantalet uppgår till 750 och 20 om arbetarantalet stiger till 1 500. En fast arbetsledarkår av denna omfattning synes tillräcklig som bas för en icke obetydlig expansion av den byggande verksamheten under krisförhållanden.

I fråga om kameral ledningspersonal synes behov icke föreligga av någon beredskapsorganisation.

Det synes rimligt, att den fasta arbetsledarstammen beredes en något så när tryggad anställning. Olika former för anställningen kunna emellertid tänkas. Utredningen har icke ansett sig böra ingå på en närmare prövning härav. Ett ställningstagande till frågan om anställningsformen och anställningsvillkoren i övrigt synes nämligen icke böra äga rum förrän efter förhandlingar med arbetsledarpersonalen och närmare utredning i övrigt. Det bör ankomma på SAK eller arbetsmarknadsstyrelsen att upptaga ifrågavarande spörsmål till behandling och att framlägga förslag i ämnet.

Förrådspersonal. Såsom tidigare nämnts, är ledningspersonalen vid SAK:s centralförråd underkastad samma bestämmelser som den härovan behandlade arbetsledarpersonalen. Frågan om denna personals anställningsförhållanden bör enligt utredningens mening upptagas till behandling samtidigt med motsvarande spörsmål beträffande arbetsledarpersonalen.

XI. Medelsförvaltning och revision.

SAK intar i fråga om sin medelsförvaltning icke ställningen av huvudförvaltning utan är inordnad såsom underförvaltning till statskontoret. Detta innebär, att kommissionen icke såsom huvudförvaltningarna har eget konto i rikshuvudboken utan att statskontoret gentemot budgeten redovisar även de anslagsbelopp, som av statskontoret efter rekvisition utbetalas till SAK.

Riksdagens revisorer ha år 1945 i sin berättelse under socialdepartementet, § 12, påtalat, att angivna förhållande medfört bristande överensstämmelse mellan SAK:s redovisning och budgetredovisningen.

Revisorerna ha erinrat om följande uttalande i ett av statskontoret och riksräkenskapsverket den 11 september 1934 avgivet utlåtande i fråga om statsmyndigheternas hänförande till huvudförvaltningar eller till i räkenskapshänseende underordnade förvaltningar.

Ur kontrollsynpunkt vore anordningen med en huvudförvaltning, omfattande ett stort antal underförvaltningar, av jämförelsevis ringa värde, då det icke ankomme på huvudförvaltningen att övervaka, att de utanordnade medlen av underförvaltningen användes för sitt angivna ändamål, samt det för övrigt knappast skulle låta sig göra för huvudförvaltningen att effektivt utöva en dylik övervakning.

Ur riksbokföringens synpunkt vore denna anordning icke tillfredsställande så till vida, att skiljaktighet lätt kunde uppkomma mellan anslagsbelastningen i huvudförvaltningens räkenskaper och underförvaltningens, beroende på att underförvaltningen genom omföring mellan skilda anslag eller anslagsposter disponerade de rekvirerade medlen på annat sätt än som till huvudförvaltningen uppgivits. Bortsett härifrån bleve emellertid överensstämmelsen under budgetårets olika månader mellan, å ena sidan, den i riksbokföringen för underförvaltningen redovisade anslagsbelastningen och, å andra sidan, de hos underförvaltningen redovisade faktiska utgifterna i regel bristfällig, beroende på att medelsrekvisitionen hos huvudförvaltningen icke kunde helt anpassas till det för olika ändamål framträdande medelsbehovet och dessutom ej alltid skedde månadsvis. För budgetåret i dess helhet kunde fullständig överensstämmelse mellan hos huvudförvaltningen redovisade medelsrekvisitioner och hos underförvaltningen bokförda utgifter ernås allenast, om och i den mån underförvaltningen vid budgetårets utgång varit i tillfälle att till huvudförvaltningen för olika utgiftstitlar inleverera eventuellt kvarstående kassabehållning.

De erfarenheter, som under de gångna åren vunnits i de fall, då dragningsrätt å statsverkets giroräkning medgivits vissa myndigheter, visade oförtydligt, att, ur synpunkten av räkenskapernas överskådlighet, reda och lätthet att kontrollera, avsevärda fördelar vore därmed förenade.

Revisorerna ha vidare anfört, att SAK vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1944/45 å anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. upptagit detta medelsbehov specificerat å åtta undertitlar. Under

dessa hade för statliga beredskapsarbeten beräknats 45 miljoner kronor, medan för var och en av undertitlarna statskommunala beredskapsarbeten, kontantunderstödsverksamhet, arkivarbeten och musikerhjälp samt statliga stenbeställningar beräknats belopp från 2.5 till 10 miljoner kronor. Dessutom beräknades visst belopp under budgetåret stå till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande av företagaverksamhet m. m. Denna uppdelning hade av kommissionen även iakttagits vid redovisningen.

Beträffande anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft hade, omnämnde revisorerna, Kungl. Maj:t föreskrivit, att utgifterna från anslaget skulle i SAK:s räkenskaper bokföras specificerade å vissa särskilda undertitlar.

Revisorerna ha med anledning av det anförda gjort följande uttalande.

Av det anförda framgår, att flera olägenheter ur redovisningssynpunkt vidlåda den nuvarande anordningen med statens arbetsmarknadskommision såsom underförvaltning i förhållande till statskontoret. Särskilt bör framhållas, att härigenom av kommissionen redovisade utgifter icke ligga till grund för budgetredovisningen. Dessa olägenheter skulle undvikas, därest kommissionen bleve huvudförvaltning och medgäves dragningsrätt å statsverkets checkräkning.

Anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering — i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 47.5 miljoner kronor — är avsett för utgifter av skilda slag. En gränsdragning mellan anslagets olika ändamål torde såsom ovan framgår i viss utsträckning vara möjlig att genomföra. Revisorerna, som icke förbisett, att vissa av anslagets undertitlar äro av tillfällig karaktär, vilja dock framhålla önskvärdheten av att för vinnande av överskådlighet och förenkling ur redovisningssynpunkt en uppdelning av detta anslag i flera riksstatsanslag kommer till stånd. Även beträffande anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft kunna vissa skäl anföras för en uppdelning av anslaget.

Beträffande de medel, som från anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering utgå i form av lån till främjande av företagaverksamhet m. m., vilja revisorerna ifrågasätta lämpligheten av att sådan låneverksamhet finansieras från detta anslag.

Över vad revisorerna anført ha riksräkenskapsverket och SAK avgivit yttranden (revisionsberättelsen, del II, s. 103 ff).

I yttrandena har erinran icke framställts mot att SAK i räkenskapshänsende erhåller ställningen såsom huvudförvaltning.

Revisorernas förslag om uppdelning i riksstaten av såväl anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. som anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft har tillstyrkts av riksräkenskapsverket. SAK har i sitt yttrande anført bl. a. följande i denna fråga.

Vad beträffar den ifrågasatta uppdelningen av anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering vill kommissionen — trots den stora betydelsen av ett ökat inflytande för riksdagen över anslagets användning — framhålla, att en sådan uppdelning skulle medföra betydande olägenheter, framför allt sammanhängande med vanskligheten att på förhand uppskatta de olika delanslagens erforderliga storlek. Redan den långtidsprognos beträffande arbetsmarknadens utveckling, som lägges till grund för beräkningen av det odelade anslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering, är behäftad med mycket stora osäkerhetsmoment, och beräkningen av varje i anslaget ingående delpost måste av flera skäl endast få karaktären av

en grov förhandskalkyl. Vilken åtgärd som i en given arbetslöshetssituation bör vidtagas kan nämligen icke långt i förväg beräknas, utan måste prövas i varje särskilt fall med hänsyn till en mångfald faktorer såsom arbetslöshetens omfattning och bedömbara varaktighet, den friställda arbetskraftens yrkesskicklighet och kvalifikationer, möjligheterna ur olika synpunkter att förflytta den berörda arbetskraften, tillgången på aktuella och planerade arbetsobjekt, möjligheten att med hänsyn till årstiden bedriva ifrågakommande arbeten, kommunernas och enskildas beredvillighet och förmåga att bidra till arbetslöshetens bekämpande m. m. En uppdelning av anslaget kan leda till att man blir tvungen att välja hjälpformer, vilkas kostnader bestridas av mindre ansträngda delanslag, även om dessa hjälpformer icke skulle vara de i det speciella fallet mest ändamålsenliga.

Skall denna konsekvens undgås, måste vart och ett av delanslagen tillmätas med hänsyn till det största ianspråktagande av detsamma, som man med högre grad av sannolikhet kunde förutsätta. Ett sådant förfaringssätt skulle emellertid medföra, att det sammanlagda anslagsbehovet till åtgärder för arbetsmarknadens reglering skulle bli avsevärt större än enligt nuvarande ordning, vilket i sin tur skulle medföra en oriktig merbelastning av budgeten. Genom en sådan överdimensionering av arbetsmarknadsanslagen skulle också den ökning av riksdagens inflytande över medelsanvändningen, som anslagsuppdelningen skulle avse, bli endast en fiktion. Givetvis skulle man som ett annat alternativ kunna tänka sig att delanslagen gjordes till förslagsanslag, men genom en sådan anordning bleve totalutgifterna till åtgärder för arbetsmarknadens reglering icke maximerade av riksdagen.

Det må även erinras om att den uppdelning å delposter av anslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering, som för närvarande företages vid anslagsberäkningen och av arbetsmarknadskommissionen tillämpas vid bokföringen, icke innebär en uppdelning efter investeringsområde utan efter hjälpform. Exempelvis kunna vatten- och avloppsledningsarbeten, vägbyggnader, spårarbeten och en mångfald andra arbeten utföras antingen som statliga eller som statskommunala beredskapsarbeten. Det är härvidlag endast fråga om två olika sätt att organisera arbetenas utförande, och valet dem emellan sammanhänger med förhållanden, som måste bedömas från fall till fall. Är det fråga om ett större arbete och vederbörande kommun icke har teknisk personal eller förutsättningar i övrigt för att utföra detsamma, väljes formen statligt beredskapsarbete, under det att ett liknande arbete i en kommun med kompetent teknisk organisation kan komma till utförande som statskommunalt beredskapsarbete. Som ett annat exempel må nämnas, att om bidragsprocenten med hänsyn till en kommuns ekonomiska läge skulle bli så hög, att kommunens ekonomiska intresse av att bedriva arbetena med iakttagande av erforderlig sparsamhet i väsentlig grad försvagas, kan det vara lämpligast att utföra kommunala arbetsobjekt såsom statliga beredskapsarbeten. Vidare måste vid valet av utförandeform hänsyn även tagas till andra faktorer, exempelvis till vederbörande kommunala myndighets önskemål.

Med det sagda har kommissionen velat belysa, att en uppdelning i flera riksstatsanslag av anslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering skulle medföra avsevärda olägenheter ur flera olika synpunkter och att den vinst i form av ökat riksdagsinflytande på medelsanvändningen, som därigenom skulle vinnas, i verkligheten komme att bli endast skenbar.

Liknande skäl kunna även anföras emot en uppdelning av anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft. Beträffande detta anslag må särskilt framhållas, att medelsbehovet beräknas komma att i hög grad minska, så snart de rådande bränsleförsörjningssvårigheterna lättas.

Revisorerna ha vidare under socialdepartementet, § 13, upptagit frågan om revisionen av SAK:s medelsförvaltning till behandling.

Revisorerna ha härvid lämnat en redogörelse för revisionsfrågans tidigare behandling samt för den nu i fråga om SAK gällande ordningen. Därav inhämtas i stort sett följande.

Under den svåra krisen i början av 1920-talet ansågs den verksamhet, som bedrevs av arbetslöshetskommissionen och de kommissionen underställda båda arbetsdirektionerna, påkalla en mera effektiv och ingående kontroll än den som tidigare utövats. Till följd härav uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda sakkunniga att inkomma med förslag till bestämmelser angående räkenskaper för och revision av Södra Sveriges och Norrlands statsarbeten. Enligt av utredningsmännen den 20 februari 1922 avgivet förslag borde kommissionens egna räkenskaper åtföljda av vederbörliga verifikationer före den 1 april varje år insändas till riksräkenskapsverket för granskning. De båda arbetsdirektionerna föreslogos skola varje månad till riksräkenskapsverket avlämna kassarapporter jämte räkenskaper, åtföljda av verifikationer.

Av motiven framgår emellertid, att utredningsmännen tänkt sig ett ytterligare alternativ för den önskade kontrollens utformning. Sålunda vore enligt utredningsmännen avsevärda fördelar att vinna, därest revisionen förlades till den plats, där räkenskaper och övrigt för revisorerna behövt material funnes samlat. Upplysningar kunde i så fall erhållas och undersökningar verkställas i helt annan utsträckning än om revisionen verkställdes inom riksräkenskapsverket. Denna revision, vilken alltså borde vara intimt knuten till själva platsen för den ifrågavarande hjälpverksamhetens bedrivande, borde sammansättas av en riksdagsman (ledamot av statsutskottet), en representant för riksräkenskapsverket samt en arbetarrepresentant. Revisionsberättelse skulle tillställas Kungl. Maj:t, riksräkenskapsverket samt arbetslöshetskommissionen. En dylik revision skulle enligt utredningsmännen vara att föredraga, men den avstyrktes likväl av sålunda sammanfattande skäl:

Av en revision, organiserad på nyss angivet sätt, skulle möjligen kunna utvinnas mera än av en revision inom riksräkenskapsverket, men den torde även ställa sig betydligt dyrare än en revision, verkställd av ett redan befintligt revisionsorgan. Dessutom torde med en så organiserad revision följa den svårigheten, att när revisionen slutat sitt arbete, funnes intet organ, som utövade tillsyn därå, att till återbetalning anmärkta belopp verkligen inflöto eller att av revisionen påyrkade ändringar och förbättringar i redovisningssystemet i verkligheten genomfördes och genomfördes på sätt revisionen avsett. Enligt vårt förmenande torde alltså revisionen av Norrlands statsarbetens och Södra Sveriges statsarbetens räkenskaper böra förläggas till riksräkenskapsverket. För att emellertid kontrollen å användningen av alla de medel, som av riksdagen beviljas för arbetslöshetens bekämpande, skall kunna bli i möjligaste mån effektiv, böra jämväl arbetslöshetskommissionens räkenskaper ingå till och underkastas granskning i riksräkenskapsverket.

I det yttrande över förslaget, som avgavs av arbetslöshetskommissionen, avstyrktes förslaget om revisionens förläggning till riksräkenskapsverket. Sålunda anfördes, att statsarbetena på grund av sin tillfälliga verksamhet måste utveckla sig efter linjer, som på förhand icke kunde bestämmas eller angivas inom ramen av en instruktion, utan fastställdes av arbetslöshets-

kommissionen från tid till annan. På grund härav skulle det erfordras ett revisionssystem av annan art än det av riksräkenskapsverket tillämpade. Därest revisionen lades under riksräkenskapsverket, befarades även en betydligt ökad arbetsbörda, enär utförliga motiveringar med all sannolikhet skulle behöva utarbetas för att förklara sådana åtgärder, som avveko från för andra statens verk gällande bestämmelser. Revisionen skulle härigenom avsevärt fördyras utan att ett bättre resultat skulle uppnås.

Genom beslut den 10 mars 1922 förordnade Kungl. Maj:t tre överrevisorer att granska statens arbetslöshetskommissions samt Södra Sveriges och Norrlands statsarbetens förvaltning och räkenskaper. Vid statsarbetena skulle vidare räkenskaperna granskas av en särskild revisionsavdelning, vilkens föreståndare hade att avgiva rapport över revisionsarbetets resultat till vederbörande arbetsdirektion och överrevisorerna. Revision skulle, vad kommissionen beträffar, ske dels för kalenderkvartal, dels för kalenderår, och revisionsberättelse skulle ingivas till chefen för socialdepartementet. I och med att statsarbetena år 1924 införlivades med kommissionen och kommissionen på grund härav i fortsättningen kom att bedriva alla arbeten i egen regi, bortföll kvartalsrevisionen.

I samband med den utbyggnad och förstärkning, som SAK vid omorganisationen år 1940 undergick, upptogs även frågan om revisionens framtida ordnande. I detta sammanhang framhöll departementschefen i proposition nr 216 till 1940 års riksdag, att med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av de allmänna arbeten, som utfördes eller bekostades genom kommissionen, en särskild revision av denna verksamhet vore värdefull och borde bibehållas. Då denna verksamhet svårigen läte sig skilja från kommissionens verksamhet och förvaltning i övrigt, förordades att överrevisorernas uppdrag skulle omfatta den nybildade kommissionens och länsarbetsnämndernas verksamhet i dess helhet.

Enligt nu gällande instruktion av den 31 maj 1940 skola revisorerna vara till antalet tre samt i sitt arbete biträdas av en särskild revisionsavdelning, bestående av det antal befattningshavare Kungl. Maj:t prövar erforderligt. Överrevisorerna äga antaga och entlediga befattningshavarna å avdelningen. Ersättningar till dessa utgå i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter. Överrevisorerna samt enligt revisorernas bestämmande befattningshavarna å revisionsavdelningen äga företaga tjänsteresor i den omfattning det finnes erforderligt. Den jourhavande överrevisorn åligger att utöva chefskapet över revisionsavdelningens personal samt att ansvara för bedrivandet av det granskningsarbete, som ankommer på avdelningen. Han skall vidare verkställa föreskriven inventering av SAK:s kassa samt för överrevisorerna anmäla resultatet av granskningsarbetet. Förvaltning och räkenskaper skola, förutom granskning för varje avslutat räkenskapsår, underkastas en fortlöpande granskning.

Beträffande arten av revisionen har föreskrivits, att överrevisorernas granskning skall bedrivas företrädesvis i syfte att bedöma lämpligheten av gjorda utbetalningar och övriga förvaltningsåtgärder. Revisionsavdelningen

har att efter överrevisorernas bestämmande verkställa detaljgranskning av räkenskaper och andra handlingar. Inventering av SAK:s kassa skall på förut icke tillkännagiven tid verkställas varje månad. I övrigt skall inventering verkställas i den omfattning, överrevisorerna finna erforderlig.

Överrevisorerna skola äga tillgång till samtliga de SAK:s, länsarbetsnämndernas och arbetsförmedlingsanstaltens handlingar, som de anse behövliga för sin granskning. De äga jämväl att av vederbörande myndigheter erhålla de upplysningar och uppgifter, som härvid äro erforderliga. Senast nio månader efter det ett budgetårs räkenskaper i avslutat skick avlämnats till överrevisorerna, skola dessa till Kungl. Maj:t avgiva berättelse över sin granskning av samma budgetårs förvaltning. Berättelsen skall innehålla, förutom ett allmänt omdöme rörande förvaltningen, redogörelse för de åtgärder från överrevisorernas sida, till vilka granskningen givit anledning.

Därest granskningen föranleder anmärkning, böra överrevisorerna i första hand fästa SAK:s uppmärksamhet på förhållandet. Anse revisorerna, att saken icke kan bero härvid, skulle enligt tidigare gällande bestämmelser den framställda anmärkningen underställas Kungl. Maj:ts prövning. Efter en år 1944 vidtagen ändring skall för vinnande av rättelse anmärkning i första hand tillställas riksräkenskapsverket. Om revisorerna anse det erforderligt, kan dock anmärkningen även direkt underställas Kungl. Maj:t.

Den av överrevisorerna företagna granskningen är sålunda av såväl saklig som kameral natur. Genom den kamerala granskningen undersökes att utgifterna verkställts i överensstämmelse med gällande författningar och övriga föreskrifter, att inkomster och utgifter äro rätt bokförda och verifierade samt att inkomstmedel i rätt ordning inflyta.

Kommissionens egna räkenskaper undergå fortlöpande granskning av överrevisorernas revisionsavdelning. Likaså underkastas länsarbetsnämndernas och de offentliga arbetsförmedlingsanstaltens räkenskaper fortlöpande granskning.

Granskningen av de statliga beredskapsarbetena äger rum med beaktande av upprättade kostnadsberäkningar, gällande kontrakt och avgivna arbetsrapporter, varvid kontrolleras att gällande kontraktsbestämmelser iakttagits, att likvid ingått och att debiterade merkostnader för utförda arbeten influēt. I samband med denna granskning kontrolleras stickprovvis, att inköpt materiel upptagits i föreskrivna materielredogörelser och att i vederbörlig ordning försåld eller kasserad materiel blivit avförd ur räkenskaperna.

Granskningen av räkenskaperna för de statskommunala beredskaps- och reservarbetena samt annan statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet verkställs lokalt av särskilt utsedda revisorer, varav minst en förordnas av länsstyrelsen. Framställning om utbekommande av statsbidrag, åtföljd av revisionsberättelse, ingives till arbetsmarknadskommissionen, vilken efter prövning utbetalar statsbidraget. Överrevisorernas granskning inskränker sig till en stickprovvis företagen undersökning av utbetalningarnas författningssliga riktighet.

I samband med företagna inspektionsresor ha undersökningar verkställts

beträffande förekommande arbetens bedrivande och nedlagda kostnader, utgående statsbidrag, antal sysselsatta arbetare, medeltimförtjänster m. m.

Överrevisorerna ha vid sina resor även i förekommande fall ägnat uppmärksamhet åt arkivarbetena. För ändamålet från arbetsmarknadskommisionen erhållna förskottsmedel ha inventerats. Även arten och omfattningen av hjälpverksamheten samt det utvunna arbetsresultatet har varit föremål för undersökning.

Beträffande till övriga statsmyndigheter av kommissionen verkställda utbetalningar har revisionsavdelningen att särskilt uppteckna sådana utgiftsposter, som skola undergå uppbörds kontroll genom riksräkenskapsverkets försorg.

Slutligen granska överrevisorerna — förutom räkenskaper för centralförråden, för musikerhjälp samt för utbildnings- och omskolningsverksamhet m. m. — kommissionens huvudbok med ledning av kassabok, memorial och specialräkenskaper.

De av överrevisorerna företagna inspektionsresorna ha utgjort ett viktigt led i granskningsverksamheten, då överrevisorerna därigenom erhållit en på egen erfarenhet grundad kännedom om den lokala förvaltningens art och omfattning, arbetsförhållanden och andra därmed sammanhängande spörsmål. Vid dessa förrättningar ha jämväl kassa- och förrådsinspektioner samt räkenskapsundersökningar m. m. kommit till utförande.

Riksdagens revisorer ha i samband med sin här ovan behandlade redogörelse även lämnat en översikt över hur den kamerala revisionen i statsförvaltningen i allmänhet är anordnad. Av denna översikt inhämtas följande.

Den kamerala revisionen av statsmyndigheternas medelsförvaltning utövas i första hand av det centrala revisionsorganet, riksräkenskapsverket. Enligt sin instruktion har sålunda detta verk att utöva central kontroll över, förutom redogörelsernas överensstämmelse med fastställda formulär samt deras riktighet till siffran, att statens inkomster uppbäras och redovisas samt att utgifterna verkställas och bokföras i enlighet med riksstat, specialstater, utfärdade författningar och eljest givna stadganden samt att i övrigt vid förvaltningen av kronans medel och andra tillgångar gällande föreskrifter följas samt nödig sparsamhet och statens bästa iakttages. Därjämte bedrivs kameralt revision även av de specialrevisioner, som finnas anordnade hos vissa centrala ämbetsverk med underlydande lokalförvaltningar, vilkas räkenskaper äro av stor omfattning och delvis ha en teknisk prägel. Dylika specialrevisioner finnas sålunda anordnade hos bl. a. försvarets civilförvaltning, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt affärsverken. Dessa revisioner granska underlydande lokalförvaltningars räkenskaper, medan däremot granskningen av respektive centralkassor verkställas av riksräkenskapsverket, varigenom detta ämbetsverk i egenskap av centralt revisionsorgan fått viss möjlighet att utöva tillsyn över respektive ämbetsverks medelsförvaltning i dess helhet. Därest riksräkenskapsverket anser förhållandena det påkalla, kan verket nämligen utsträcka sin granskning även till lokalförvaltningarna.

Gemensamt för den revisionsverksamhet, som utövas av ovannämnda re-

viderande verk, är det anmärkningsförfarande, som utmynnar i den s. k. anmärkningsprocessen.

Riksdagens revisorer ha härefter uttalat följande.

Revisionen av statens arbetsmarknadskommissionens räkenskaper skiljer sig i flera avseenden från vad som gäller i fråga om revisionen beträffande övriga områden inom statsförvaltningen.

Till att börja med är att märka, att det stora förvaltningsområde, kommissionen omspannar, i sin helhet är undantaget från den centrala revisionsmyndighetens kamerala granskning. Såsom förut framhållits har även i de fall, då vid vissa ämbetsverk särskilda s. k. specialrevisioner av praktiska skäl inrättats för kameral revision av vissa lokalförvaltningars räkenskaper, riksräkenskapsverket likväl ansetts böra granska vederbörande centralförvaltningar samt även äga rätt att granska lokalförvaltningarna. Vad åter angår arbetsmarknadskommissionen har den nu gällande ordningen berövat riksräkenskapsverket varje möjlighet att utöva den allmänna tillsyn över den ekonomiska förvaltningen, ämbetsverket i sin egenskap av centralt revisionsorgan har att fullgöra inom statsförvaltningen i övrigt. Med hänsyn härtill förefinnas risker att sådana principer i fråga om den ekonomiska förvaltningen kunna utbilda sig, vilka i avsevärd mån skilja sig från vad som eljest tillämpas inom statsförvaltningen.

Inom järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finnas även av Kungl. Maj:ts förordnade överrevisorer, vilka hava till uppgift att granska nämnda myndigheters räkenskaper och förvaltning. Överrevisorerna vid dessa förvaltningar hava att i första hand utöva en granskning ur ekonomisk synpunkt. Den kamerala revisionen torde däremot ligga vid sidan av deras egentliga arbetsuppgifter. Vad åter angår den revision, som utövas av arbetsmarknadskommissionens överrevisorer, skiljer sig denna till arten i väsentlig mån från förut nämnda överrevisorers granskning, därigenom att den skall avse icke blott saklig utan jämväl fortlöpande kameral granskning.

Arbetsmarknadskommissionen har undergått en betydelsefull förändring ur administrativ synpunkt. Efter att från början hava varit ett utpräglat krisorgan med vissa rådgivnings- och utredningsuppgifter med avseende å hjälpverksamheten vid arbetslöshet har kommissionen kommit att successivt tilldelas viktiga administrativa befogenheter. Efter ombildningen år 1940 kan kommissionen sägas hava erhållit karaktären av ett ämbetsverk med den mera självständiga ställning, som i allmänhet tillkommer ett sådant. I samma mån kommissionen sålunda fått en fastare organisation och tilldelats mera permanenta arbetsuppgifter, har dess karaktär av krisorgan förminskats. Jämsides härmed har en centralisering skett i fråga om medelsförvaltningen. Under sådana förhållanden synes det icke motiverat, att den kamerala revisionen fortfarande är anordnad på sätt som gäller i avseende å krisförvaltningen. Ett inordnande av densamma under permanent revisionsorgan framstår därför såsom naturligt. I detta sammanhang förtjänar även nämnas, att särskilda sakkunniga för närvarande äro sysselsatta med utredning angående dels ett översflyttande till arbetsmarknadskommissionen av tillsynen över den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen — för närvarande förlagd till socialstyrelsen — dels ock ett definitivt förstatligande av arbetsförmedlingen. Därest dessa verksamhetsgrenar för framtiden varaktigt komma att hänföras till kommissionen, kunna uppenbarligen än större skäl åberopas för att den kamerala revisionen bör handhas av ett permanent revisionsorgan.

Med hänsyn till vad ovan anförts vilja revisorerna — utan att därigenom ifrågasätta lämpligheten av att den sakliga granskningen av arbetsmarknadskommissionen och dess underlydande organ handhas av särskilda överrevisorer — såsom sin mening uttala, att den rent kamerala och författningsmässiga granskningen av arbetsmarknadskommissionens räkenskaper icke bör undandragas det centrala revisionsorganet.

Över vad revisorerna sålunda anfört ha yttranden avgivits av riksräkenskapsverket och SAK (revisionsberättelsen del II, s. 106 ff).

Riksräkenskapsverket har i sitt yttrande anfört bl. a. följande.

Riksräkenskapsverket får ansluta sig till vad riksdagens revisorer uttalat angående en överflyttning av den kamerala granskningen av arbetsmarknadskommissionens med underlydande organ räkenskaper och förvaltning till det centrala revisionsorganet. Ämbetsverket vill härvid särskilt understryka betydelsen av den förändring, kommissionen ur administrativ synpunkt undergått först i egenskap av statens arbetslöshetskommission samt sedermera såsom statens arbetsmarknadskommission. Kommissionen, vilkens arbetsuppgifter tidigare huvudsakligen legat på det utredande planet och avsett förhållanden, sammanhängande med den statliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet, har successivt och särskilt efter ombildningen år 1940 även kommit att tilldelas viktiga administrativa befogenheter med avseende å arbetsmarknadsfrågor. Genom denna utveckling har kommissionen kommit att erhålla ställning av centralt statligt ämbetsverk. Sedan kommissionen sålunda tilldelats permanenta arbetsuppgifter och fått en fastare organisation bör enligt riksräkenskapsverkets uppfattning revisionen av dess medelsförvaltning inordnas under riksräkenskapsverket. I konsekvens härmed bör kommissionens förvaltning även inordnas under sakrevisionens granskning.

Det måste givetvis vara värdefullt, att kommissionens verksamhet på sätt nu sker även i fortsättningen blir föremål för en fortlöpande, systematisk granskning i tekniskt-ekonomiskt avseende. Den omständigheten, att kommissionens förvaltning inordnas under riksräkenskapsverkets och sakrevisionens granskning, utgör enligt riksräkenskapsverkets mening icke hinder för att systemet med särskilda överrevisorer fortfarande kan äga bestånd.

SAK har i sitt yttrande anfört bl. a. följande.

En ändring i enlighet med riksdagens revisorers uttalande skulle i princip innebära en återgång beträffande den kamerala revisionen till den ordning, som för statens arbetslöshetskommission tillämpades år 1920 och tidigare, och som övergavs i början av 1920-talet med hänsyn till den ökning av arbetsuppgifterna för arbetslöshetskommissionen, som den då inträdda arbetsmarknadskrisen medförde.

Redan år 1922 uttalades av den av riksdagens revisorer å s. 98 i berättelsen omnämnda utredningen, att avsevärda fördelar vore att vinna, därest revisionen förldes till den plats, där räkenskaperna och övrigt för revisorerna behövt material funnes samlat. Upplysninger kunde i så fall erhållas och undersökningar verkställas i helt annan utsträckning än om revisionen verkställdes inom riksräkenskapsverket. Utredningen avstyrkte dock inrättande av en särskild revision, dels emedan det ansågs ställa sig dyrare med sådan specialrevision, dels på grund av att med en sådan revision ansågs följa den svårigheten, att när revisionen slutat sitt arbete, intet organ funnes, som utövade tillsyn därå, att till återbetalning anmärkta belopp verkligen inflöte, eller att av revisionen påyrkade ändringar och förbättringar i redovisningssystemet i verkligheten genomfördes på sätt revisionen avsett.

Den 10 mars 1922 inrättades en överrevision vid statens arbetslöshetskommission trots de ovan återgivna skäl som anförts däremot. De anförda skälen för att lägga den kamerala revisionen under riksräkenskapsverket synas icke vara bärande.

Såsom kommissionen längre fram i denna skrivelse närmare utvecklar, torde sålunda besparingsskäl ej längre kunna anföras, och sådana skäl hava ej heller åberopats av riksdagens revisorer i deras här ifrågavarande uttalande.

Vad angår tillsynen över att till återbetalning anmärkta belopp verkligen inflyta och att påyrkade ändringar verkligen genomföras, har den hittillsvarande långa erfarenheten av överrevisionen jävat farhågorna därvidlag. Några svårigheter i dylika hänseenden synas desto mindre vara att räkna med som instruktionen för över-

revisorerna numera (enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 maj 1944) innehåller en bestämmelse av innebörd att överrevisorerna, därest rättelse i anmärkt hänseende icke kunnat åvägbringas, skola kunna överlämna anmärkningsfrågor till riksräkenskapsverket för handläggning. Härigenom ernås, att för arbetsmarknadskommissionen samma anmärkningsförfarande kan tillämpas som för statsförvaltningen i övrigt.

Frågan om överrevisionen vid statens arbetsmarknadskommission har även under senare tid vid olika tillfällen behandlats av statsmakterna, bl. a. vid 1940 års riksdag. Såsom återgivits i riksdagens revisorers berättelse, framhöll departementschefen i samband med frågan om kommissionens omorganisation och dess övertagande av arbetsförmedlingsverksamheten, att med hänsyn till omfattningen och beskaftenheten av de allmänna arbeten, som utförts eller bekostats genom kommissionen, en särskild revision av denna verksamhet vore värdefull och borde bibehållas. Härutöver må framhållas, att riksdagen anslöt sig härtill efter det statsutskottet i sitt utlåtande i ärendet funnit det välbetänkt, att revisionen kom att omfatta arbetsmarknadskommissionens och länsarbetsnämndernas hela verksamhet.

Kommissionen övergår härefter till att närmare behandla de skäl, vilka kunna anföras beträffande den ifrågasatta ändringen av revisionen av kommissionens medelsförvaltning.

Risken för att vid den kamerala revisionen skulle kunna utbilda sig principer, som i avsevärd mån skilja sig från dem som tillämpas vid statsförvaltningen i övrigt, torde väsentligen få anses eliminerad genom den utformning överrevisionen erhållit. Som jourhavande överrevisor fungerar nämligen en ämbetsman, vilken tidigare under mer än sexton år innehaft chefspost inom riksräkenskapsverket och därför är väl insatt i detta ämbetsverks arbetsprinciper, och för att ytterligare stärka kontakten med detta ämbetsverk tjänstgör en av dess befattningshavare inom överrevisionen. Ej heller synes riksräkenskapsverkets överinseende över anslagsredovisningen inom statsförvaltningen behöva bli åsidosatt genom att specialrevision finnes för arbetsmarknadskommissionen, eftersom, enligt vad överrevisorerna meddelat, dessa med riksräkenskapsverket uppehållit ständig kontakt i revisionsverksamheten berörande frågor och städe tillhandahållit ämbetsverket de uppgifter, som detta ansett sig behöva för ifrågavarande verksamhet. Även statens sakrevision är företrädd inom överrevisionen genom en befattningshavare.

Vad angår den ändrade karaktär, som arbetsmarknadskommissionen efter ombildningen år 1940 erhållit, får betydelsen härav i förevarande sammanhang icke överskattas. Det måste nämligen starkt understrykas, att kommissionen enligt dess ämbetsbefattnings natur, som nödvändiggör en betydande elasticitet hos organisationen och en hög grad av anpassning efter olika arbetsuppgifters art, måste komma att intaga en särställning inom statsförvaltningen. Härigenom bliver kommissionen i mångt och mycket jämförlig med de speciella kriscommissionerna. Kommissionen har sålunda under de senaste åren tilldelats en mängd varierande och mycket stora uppgifter, delvis av tillfällig natur, rörande sådana spörsmål som byggnadsregleringen, bränsleförsörjningen, arbetsanskaffningen för jordbruket, försvarsarbeten, flyktningverksamheten, den internationella hjälpverksamheten, uppskov och anstånd med militärtjänst, värnpliktslån, civilanställning för försvarspersonal, avveckling av krisorgan m. m. Man måste dessutom räkna med att läget på arbetsmarknaden snabbt kan ändras, så att kommissionens nuvarande huvuduppgifter, som främst avse att tillgodose olika arbetskraftsbehov, kunna efterträdas av uppgifter, sammanhängande med en eventuell massarbetslöshet.

De statliga verken i allmänhet äro föremål för en kontinuerlig kameral revision, medan däremot sakrevision sker i form av särskilda undersökningar angående uppkommande frågor. För en organisation som arbetsmarknadskommissionen saknar ledningen vid fullgörandet av sina uppgifter i stor utsträckning stödet av utbildad praxis beträffande frågornas handläggning, eftersom nya uppgifter ständigt tillkomma och eftersom uppgifterna till stor del icke äro av den långvarighet, att en fast

praxis hinner utbildas. En revision av det slag, som normalt tillämpas beträffande statsförvaltningen, är i sådant fall icke tillräcklig, utan både kameral revision och sakrevision böra bedrivas kontinuerligt och jämsides. Särskilt må understrykas den ökade trygghet, som en dylik effektiviserad revision kan medföra för kommissionens ledning genom att eventuella misstag och oegentligheter i god tid upptäckas och påtalas. Det är också av stor betydelse, att revisionen följer med kommissionens aktuella arbetsuppgifter, då den därigenom på ett tidigt stadium kan framföra sina erinringar. Anmärkningar långt i efterhand, som ju är regel för statsförvaltningens revision i övrigt, medföra visserligen, att begångna fel påtalas, men sådana anmärkningar kunna icke — särskilt i fråga om kortvariga arbetsuppgifter — få samma positiva effekt beträffande uppgifternas fortsatta handläggning som anmärkningar medan frågorna äro aktuella. Särskilt i en organisation som arbetsmarknadskommissionen, vilken med hänsyn till sina speciella arbetsuppgifter måste besitta stor elasticitet och sålunda är underkastad stora förändringar i fråga om personaluppsättningen, är det av vikt att felaktigheter snabbt påtalas.

Om man utgår ifrån, att det för kommissionens del erfordras en kontinuerlig sakrevision, som behöver ständig tillgång till räkenskaper och dylikt, synas även sådana rent praktiska skäl som frågan om dispositionen av revisionsmaterialet motivera, att den kamerala revisionen samordnas med den sakkliga. Vidare må nämnas, att ett avskiljande av den kamerala revisionen skulle medföra, att två olika organ skulle behöva granska samma omfattande material, vilket säkerligen komme att fördyra revisionen utan att öka dess effektivitet.

Det förhållandet, att kommissionens arbetsuppgifter, såsom förut framhållits, äro av inom statsförvaltningen särpräglad natur, gör det vidare av vikt, att revisionen besitter sakkunskap beträffande arbetsmarknadskommissionens ämbetsområde. Detta krav uppfylles av den nuvarande överrevisionen, vilken består av en tekniker, en ledamot av riksdagen och en expert på kamerala spörsmål, alla med långvarig erfarenhet angående arbetsmarknadsfrågor. I sammanhanget må också framhållas, att den nuvarande överrevisionen genom inspektionsresor följer verksamheten vid kommissionens underlydande lokalförvaltningar och därigenom skaffar sig aktuell kännedom även om arbetet ute på fältet. Därest revisionen lägges under en central myndighet utan specialkunskap i arbetsmarknadsfrågor, har man, som arbetslöshetskommissionen redan år 1922 framhöll, anledning att befara en ökning av arbetsbördan, enär utförligare motiveringar med all sannolikhet skulle behöva utarbetas för att förklara sådana åtgärder, som avvika från för andra statens verk gällande bestämmelser. Revisionen skulle härigenom avsevärt fördyras, utan att ett bättre resultat uppnåddes. Vidare må framhållas, att genom den nuvarande särskilda överrevisionen erinringar av mindre vikt ofta kunna framföras under hand och vinna beaktande, medan man efter ett överförande av den kamerala revisionen till riksräkenskapsverket torde ha anledning att räkna med en mera formell behandling av dyliga frågor.

Slutligen må anföras att de föreskrifter, som utfärdats för arbetsmarknadskommissionens verksamhet, i flera fall givits sådan avfattning, att kommissionen med hänsyn till verksamhetens speciella karaktär medgivits betydande frihet vid tillämpningen av föreskrifterna. Exempelvis måste ärenden rörande kontantunderstöd och hyresbidrag i stor utsträckning betraktas såsom skälighets- och omdömesfrågor, vilka kräva ett bedömande från fall till fall. Det vore säkerligen mindre lyckligt, om verksamheten genom inordnande i det för den övriga statsförvaltningen gällande revisionssystemet med dess — på grund av frånvaron av den omedelbara kontakten med den beslutande myndigheten — stränga bokstavstolkning av gällande föreskrifter, skulle förlora det hänsynstagande till individen, som är av särskilt stor betydelse vid handläggning av frågor rörande arbetslöshets Klientel. Överhuvud taget synes det vara anledning att befara en ökad byråkratisering av revisionsfrågornas handläggning, om den ifrågasatta ändringen genomföres.

Av vad ovan anförts framgår, att ett avskiljande av den kamerala revisionen från överrevisionen vid statens arbetsmarknadskommission skulle medföra betydande nackdelar, utan att några motsvarande fördelar därigenom skulle vinnas.

Härtill kommer, att frågan om en omorganisation av statens arbetsmarknadskommission inom den närmaste tiden torde komma att bliva föremål för utredning. Vid sådant förhållande synes det mest ändamålsenligt, att en eventuell översyn av revisionens organisation upptages till utredning och prövning i samband med organisationsfrågan för kommissionen i dess helhet.

Riksdagen har med anledning av vad sålunda förekommit anført följande (skrivelse 1946: 212, s. 32 ff).

Revisorernas under förevarande punkt redovisade uttalanden avse huvudsakligen dels vissa spörsmål berörande statens arbetsmarknadskommissions ställning i räkenskapshänseende, dels ock frågan om formerna för revisionen av kommissionens medelsförvaltning.

Riksdagen delar revisorernas uppfattning om olägenheterna av att de av kommissionen redovisade utgifterna icke ligga till grund för budgetredovisningen. Av kommissionens yttrande i ärendet framgår, att kommissionen i och för sig icke har något att erinra mot att åtgärder vidtagas så att nu berörda olägenheter undvikas.

Revisorerna ha vidare framhållit önskvärdheten av att en uppdelning av de nu å riksstaten uppförda anslagen till arbetsmarknadens reglering och till kostnader för överflyttning av arbetskraft på ett flertal riksstatsanslag kommer till stånd. Riksdagen vill icke förneka, att genom en dylik uppdelning större överskådlighet skulle vinnas såväl ur redovisningssynpunkt som vid bedömandet av medelsbehovet för olika ändamål. Vad arbetsmarknadskommissionen i detta sammanhang anført ger emellertid vid handen, att med en dylik uppdelning å andra sidan skulle följa betydande olägenheter i olika avseenden. Då risk sålunda får anses föreligga att de med en uppdelning avsedda fördelarna bli endast skenbara, har riksdagen funnit välbetänkt att en viss försiktighet iakttages med avseende å eventuella förändringar på förevarande område. Riksdagen vill emellertid framhålla, att, såsom arbetsmarknadskommissionen också påpekat, vissa fördelar måhända skulle stå att vinna genom en längre gående specifikation å särskilda undertitlar av de till ifrågavarande anslag hänförliga utgifterna.

Jämväl vad angår frågan om formerna för revision av arbetsmarknadskommissionens medelsförvaltning ha delade meningar kommit till uttryck. Å ena sidan ha revisorerna — vilkas uppfattning riksräkenskapsverket delat — ansett en överflyttning böra ske till det statliga centrala revisionsorganet, riksräkenskapsverket, av den kamerala granskningen av kommissionens med underlydande organ räkenskaper och förvaltning. Till stöd härför ha revisorerna åberopat, bland annat, den ändrade karaktär, kommissionen på senare tid erhållit. Den sakliga granskningen av kommissionens verksamhet åter har förutsatts skola alltjämt handhavas av särskilda för ändamålet utsedda överrevisorer. Å andra sidan har arbetsmarknadskommissionen, under hänvisning, bland annat, till att kommissionens arbetsuppgifter alltjämt äro av inom statsförvaltningen särpräglad natur, ansett en förändring av nuvarande ordning åtminstone för närvarande icke böra komma till stånd. Riksdagen vill för sin del icke förringa betydelsen av att formerna för revisionen inom visst verksamhetsområde bestämmas under hänsynstagande till de för verksamhetsområdet speciella förhållandena. Å andra sidan synas icke avstegen från eljest inom statsförvaltningen tillämpade normer böra göras större än de särskilda omständigheterna föranleda.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 8 mars 1946 givna bemyndigande ha särskilda sakkunniga tillkallats för utredning rörande ett centralt organ inom statsförvaltningen för handhavande av arbetsmarknadsfrågor.

Det har synts riksdagen naturligt, att i det föregående avhandlade spörsmål bli

föremål för överväganden i samband med berörda utredning. Riksdagen får därför anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att i det föregående berörda spörsmål tagas under övervägande i samband med ovan angivna utredning.

Kungl. Maj:t har härefter den 15 november 1946 anbefallt utredningen att taga berörda spörsmål i övervägande i samband med fullgörandet av utredningens uppdrag.

I detta sammanhang får utredningen omnämna följande.

I instruktionen den 27 september 1946 (nr 626) för statens sakrevision föreskrives, att sakrevisionen åligger att ur allmänt ekonomiska synpunkter granska statlig och statsunderstödd verksamhet i den mån icke Kungl. Maj:t särskilt förordnar, att visst förvaltningsområde eller viss verksamhet skall undantagas från sakrevisionens granskning.

Genom beslut den 31 december 1943 har Kungl. Maj:t förordnat, att följande förvaltnings- och verksamhetsområden tills vidare skola vara undantagna från sakrevisionens granskning:

1. Statens arbetsmarknadskommission, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

2. de krisorgan, vilka äro underkastade granskning av överrevisionen för krisförvaltningen;

3. statsunderstödd verksamhet, i den mån icke vid statsunderstödet åtnjutande fästs villkor, på grund varav verksamheten må underkastas sakrevisionens granskning; samt

4. statlig verksamhet, som bedrivs i bolagsform, där icke Kungl. Maj:t särskilt förordnar, att sådan verksamhet skall vara underkastad sakrevisionens granskning.

Samtidigt förordnades, att vad sålunda föreskrivits icke skulle utgöra hinder för sakrevisionen att för vidtagande av undersökning rörande visst förhållande, som har avseende å statsförvaltningen i allmänhet, från de myndigheter, som avses under 1. och 2. ovan, införskaffa sådana uppgifter, som finnas nödiga för ett allsidigt bedömande av det ifrågavarande spörsmålet.

I likalydande motioner till 1945 års riksdag (I: 6 och II: 11) av herrar Wistrand och Törnkvist anfördes, att statsmakterna vid sakrevisionens inrättande förutsatt, att dess verksamhetsområde i princip skulle utgöras av all statlig och statsunderstödd verksamhet samt att undantagen från sakrevisionens granskningsrätt voro tillfälliga. Tiden syntes, anförde motionärerna, vara inne att till prövning upptaga frågan om en utvidgning av sakrevisionens verksamhetsområde. På grund härav föreslogs, att riksdagen skulle begära utredning i ämnet. Motionerna biföllos av riksdagen, som i skrivelse nr 516 hos Kungl. Maj:t anhöll om utredning av möjligheten att utsträcka statens sakrevisions granskningsrätt.

Utredningen får för sin del anförda följande rörande de i det föregående behandlade spörsmålen.

Arbetsmarknadsstyrelsen bör i ekonomiskt hänseende erhålla ställningen som huvudförvaltning med dragningsrätt å statsverkets checkräkning. Till

följd härav bör styrelsen till riksräkenskapsverket avgiva rapporter rörande medelsåtgång m. m. på samma sätt som övriga huvudförvaltningar.

Enligt utredningens mening tala, så länge nuvarande förhållanden i fråga om hjälpverksamheten vid arbetslöshet m. m. bestå, starka skäl emot en uppdelning på flera anslag av de nuvarande anslagen till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. samt till Kostnader för överflyttning av arbetskraft. Däremot synes det utredningen önskvärt, att utförlig redogörelse lämnas Kungl. Maj:t och riksdagen rörande anslagens användning. Utredningen har inhämtat, att SAK:s bokföring möjliggör lämnande av sådan redogörelse med långt driven specifikation.

Beträffande ordningen för revision av arbetsmarknadsstyrelsens förvaltning finner utredningen de med det nu i fråga om SAK gällande revisions-systemet förenade fördelarna — vilka redovisats i SAK:s å s. 200 ff. återgivna yttrande — vara påtagliga, såvitt fråga är om krisverksamhet. Arbetsmarknadsstyrelsen skall enligt utredningens förslag ha att handlägga omfattande arbetsuppgifter, som icke kunna anses vara av sådan art. Beträffande dessa delar av verksamheten vore en revision enligt den allmänt tillämpade ordningen i och för sig fullt tillräcklig. Styrelsen skall emellertid dessutom ha att svara för uppgifter, som vid arbetsmarknadskriser kunna bli av synnerligen stor omfattning och svårighetsgrad. Hit hör bl. a. huvuddelen av arbetslöshetsverksamheten och främst åtgärderna enligt arbetslinjen. Styrelsen torde med hänsyn till denna blandning av krisbetingade och icke krisbetingade arbetsuppgifter komma att inta en särställning bland de centrala verken. Utredningen har fäst stor vikt vid att styrelsen organiseras på sådant sätt, att den blir skickad att vid behov fullgöra de på den ankommande krisuppgifterna, och har i olika sammanhang föreslagit särskilda åtgärder i detta syfte. I konsekvens härmed föreslår utredningen, att det nu för SAK gällande revisions-systemet blir gällande även för arbetsmarknadsstyrelsen. En kontinuerligt arbetande, på arbetsmarknadsområdet sakkunnig överrevision, som genom en rådgivande verksamhet underlättar handläggningen av ärenden i syfte att förebygga ett felaktigt användande av statsmedel, synes ur statens synpunkt erbjuda sådana fördelar, att dess avskaffande bör komma i fråga endast om allvarliga olägenheter i andra hänseenden kunna påvisas följa av dess fortbestånd. Så är enligt utredningens mening icke fallet.

Utredningen föreslår sålunda, att såväl den sakliga som den kamerala granskningen av arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet skall ankomma på särskilda överrevisorer. Utredningen förutsätter härvid, att ett nära samarbete äger rum mellan överrevisorerna och riksräkenskapsverket, så att garanti erhålles för att enhetliga riktlinjer tillämpas vid revisionsarbetet.

Vidare bör arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet utan inskränkningar vara underkastad sakrevisionens granskning.

Utredningen övergår härefter till att behandla spörsmålet om samordning av den av överrevisorerna bedrivna revisionsverksamheten och den på arbetsmarknadsstyrelsen ankommande verksamheten.

Såsom framgår av den i det föregående (s. 110 f.) lämnade redogörelsen

för den nuvarande kameral- och förrådsbyråns arbetsuppgifter och organisation finns inom denna byrå en revisionssektion. Inom denna sektion granskas bl. a. länsarbetsnämndernas räkenskaper. Redovisningar från beredskapsarbetsplatserna granskas inom tekniska byrån. Ifrågavarande räkenskaper och redovisningar underkastas sedermera i viss omfattning granskning även av överrevisorerna. Enligt utredningens mening utföres i denna del ett dubbelarbete, vilket icke synes nödvändigt. Det synes sålunda tillräckligt, att länsarbetsnämndernas räkenskaper samt redovisningarna från beredskapsarbetsplatserna underkastas granskning genom överrevisorernas försorg. Utredningen föreslår därför, att den nuvarande revisionssektionen avskaffas och att i stället överrevisorernas kansli utbygges så, att personalen därstädes kan utföra all erforderlig granskning av ifrågavarande räkenskaper och redovisningar. I enlighet härmed har utredningen i det föregående icke föreslagit någon motsvarighet till den nuvarande revisionssektionen. I den mån de på denna sektion ankommande arbetsuppgifterna icke äro av den karaktären, att de böra övertagas av överrevisorerna, har personal för ändamålet beräknats inom kanslibyråns kamerala sektion.

Överrevisorernas biträdespersonal, vilken avlönas från SAK:s avlöningsanslag, utgjordes den 1 december 1946 av följande befattningshavare.

1 revisor	855 kr./mån.
1 amanuens (deltidstjänstgöring)	200 »
1 amanuens (deltidstjänstgöring)	150 »
1 kvinnligt biträde	375 »

Redogörelse för personalen å revisionssektionen har lämnats å s. 182 och för personalen å nuvarande tekniska byrån å s. 163 ff.

Utredningen föreslår följande befattningshavare hos överrevisorerna.

1 revisionskommissarie	A 26
1 revisor	A 21
3 amanuenser	
1 kontorist	A 9
1 kanslibiträde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4
2 icke-ordinarie biträden	

XII. Kostnadsberäkningar m. m.

Utredningens i det föregående utvecklade förslag innebära, att följande befattningar böra upptagas å personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsen.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	C 15
1 överdirektör	C 9
1 byråchef	C 7
4 byråchefer	C 6
1 byrådirektör	C 6
2 byrådirektörer	C 5
2 arbetschefer	C 5
2 byråchefer	A 30
2 byrådirektörer	A 28
3 byrådirektörer	A 26
1 förste byråingenjör	A 26
1 förste byråsekreterare	A 26
1 kamrerare	A 26
1 revisionskommissarie	A 26
4 förste byråsekreterare	A 24
5 byråinspektörer	A 24
1 konsulent	A 24
1 byråinspektör	A 22
8 byråsekreterare	A 21
3 revisorer	A 21
1 assistent	A 18
1 bokhållare	A 17
1 kontorsskrivare	A 15
1 kassör	A 14
1 registrator	A 14
8 kansliskrivare	A 11
6 kontorister	A 9
1 förste expeditjonsvakt	A 7
22 kanslibiträden	A 7
5 expeditjonsvakter	A 5
35 kontorsbiträden	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

Befattning	Lönegrad
2 byrådirektörer	Eo 28
1 byrådirektör	Eo 26
2 byråingenjörer	Eo 24
1 förste byråsekreterare	Eo 24
1 förste aktuarie	Eo 24
2 byråinspektörer	Eo 24
1 konsulent	Eo 23
1 redaktör	Eo 23
1 byråinspektör	Eo 22
2 konsulenter	Eo 22
7 byråsekreterare	Eo 21
2 aktuarier	Eo 21
1 konsulent	Eo 21
1 revisor	Eo 21
1 ingenjör	Eo 21

Härtill komma enligt utredningens förslag inom arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation 104 icke-ordinarie befattningshavare.

Kostnaderna för den av utredningen föreslagna permanenta organisationen beräknas med tillämpning av de under sista kvartalet 1946 gällande lönebestämmelserna på följande sätt.

	Kronor	Kronor
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	795 000	
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	620 000	
3. Rörligt tillägg	215 000	1 630 000
4. Kristillägg		230 000
5. Provisoriskt lönetillägg		160 000
	Summa	2 020 000

I de sålunda angivna beloppen äro endast inräknade kostnader för den i kap. IX och XI angivna personal, vilken av utredningen föreslagits placerad i viss lönegrad eller också upptagits såsom amanuenser eller icke-ordinarie biträdespersonal. Sålunda tillkomma kostnader för arvoden åt ledamöter, överrevisorer, sakkunniga m. fl. samt ersättningar åt den personal, som erfordras utöver den av utredningen föreslagna permanenta organisationen. Det bör ankomma på SAK att avge förslag rörande medelsbehovet i denna del.

Med tillämpning av de löneplaner, som skola gälla fr. o. m. den 1 juli 1947, och under förutsättning att rörligt tillägg utgår med 6 procent å grundlönerna beräknas kostnaderna på följande sätt.

	Kronor
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	1 130 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	980 000
3. Rörligt tillägg	120 000
	Summa
	2 230 000

I personalförteckningen och kostnadsberäkningarna härovan har hänsyn icke tagits till den av socialstyrelsen föreslagna förstärkningen av personalorganisationen inom styrelsens arbetsmarknadsbyrå.

Belastningen å förslagsanslaget till Statens arbetsmarknadskommission: Avlöningar utgjorde under budgetåret 1945/46 tillhopa 3 306 000 kronor, varav å den centrala förvaltningen belöpte 2 967 000 kronor.

För budgetåret 1946/47 har under nämnda rubrik anvisats ett förslagsanslag av 2 650 000 kronor. Utgifterna från anslaget utgjorde under månaderna juli—november 1946 tillhopa ca 1 105 000 kronor. Härav belöpte ca 250 000 kronor på arbetsförmedlingsbyråns utlänningssektion, socialhjälpbyråns A-sektion och byrån för ärenden angående byggnadstillstånd samt ca 32 000 kronor på arvoden till ledamöter, experter och sakkunniga. Återstående belopp, ca 823 000 kronor, innebär en genomsnittlig kostnad av ca 165 000 kronor för månad eller för helt år ca 1 980 000 kronor. Det må emellertid framhållas, att denna siffra icke är direkt jämförlig med kostnaden för den av utredningen föreslagna organisationen, enär — bortsett från kostnaderna för den personal, som sysslar med utlännings- m. fl. ärenden — vissa belopp åtminstone under budgetåret 1947/48 torde tillkomma för arvodesanställd personal. Detta följer av att utredningen vid uppgörande av sitt organisationsförslag i vissa fall räknat med en minskning av arbetsuppgifternas omfattning, sedan mera normala förhållanden inträtt. Exempel å dylika uppgifter är redaktionsarbetet för yrkeskartoteket m. fl. publikationer.

Sammanlagda årsbeloppet av löner (inberäknat samtliga tillägg) till personalen å socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå utgör ca 110 000 kronor.

Slutligen vill utredningen framhålla, att det för tillgodoseende av kravet på elasticitet i organisationen synes nödvändigt, att samtliga poster i avlöningsanslaget för arbetsmarknadsstyrelsen bestämmas förslagsvis.

Särskilda yttranden.

1) *Herr Bergquist med instämmande av herr Svensson:*

Med hänsyn till löneställningen för cheferna vid de med arbetsmarknadsstyrelsen närmast jämförliga centrala ämbetsverken och i avbidan på en allmän översyn över verkschefernas löneplacering anser jag, att chefen för arbetsmarknadsstyrelsen bör placeras i lönegrad C 12.

2) *Herr Fagerholm:*

Enligt utredningens förslag få företrädarna för arbetslöshetskassorna majoritet inom delegationen för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring. Av principiella skäl anser jag vid sådant förhållande en möjlighet böra finnas för generaldirektören att, om han icke kan godtaga ett av kassarepresentanterna dikterat beslut i visst ärende, hänskjuta ärendet till behandling av en församling, där kassarepresentanterna icke ha majoritet. Denna församling bör vara arbetsmarknadsstyrelsen i dess ordinarie sammansättning, förstärkt med de fem särskilda ledamöterna i delegationen för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring.

3) *Herr Kugelberg:*

Det synes mig onödigt att anordna en särskild delegation för behandling av ärenden, som röra arbetslöshetsförsäkringen, och jag kan i varje fall icke ansluta mig till utredningens förslag beträffande sammansättningen av denna delegation. Enligt förslaget skulle arbetslöshetskassornas representanter få majoritet inom delegationen. Detta skulle innebära, att kassorna själva erhölle beslutanderätt beträffande sina egna ärenden inom det statliga organ, som hade att utöva tillsyn över deras verksamhet. En sådan konstruktion finner jag ur principiell synpunkt mycket betänklig, och motsvarighet härtill torde icke kunna återfinnas på något annat håll inom svensk statsförvaltning.

I fråga om generaldirektörens lönegradsplacering ansluter jag mig till den av herrar Bergquist och Svensson uttalade uppfattningen.

Bilaga 1.

Löner enligt SAK:s löneplan.

Lönegrupp	L ö n e k l a s s							
	a	b	c	d	e	f	g	
I	1)	175	200	225	250	275	—	—
	2)	243: 80	272: 20	300: 60	334	350		
	3)	249: 75	279	308: 25	342: 50	350		
II	1)	225	250	275	300	325	—	—
	2)	300: 60	334	362: 40	395: 80	400		
	3)	308: 25	342: 50	371: 25	406	435		
III	1)	275	300	325	350	375	—	—
	2)	362: 40	395: 80	424: 20	452: 60	475		
	3)	371: 25	406	435: 25	464: 50	493: 75		
IV	1)	325	350	400	450	500	—	—
	2)	424: 20	452: 60	509: 40	566: 20	623		
	3)	435: 25	464: 50	523	581: 50	640		
V	1)	400	450	500	550	600	650	—
	2)	509: 40	566: 20	623	679: 80	736: 60	793: 40	
	3)	523	581: 50	640	698: 50	757	815: 50	
VI	1)	550	600	650	700	750	800	—
	2)	679: 80	736: 60	793: 40	850: 20	905	950	
	3)	698: 50	757	815: 50	874	930	980	
VII	1)	700	750	800	850	900	950	1 000
	2)	850: 20	905	955	1 005	1 055	1 105	1 150
	3)	874	930	980	1 030	1 080	1 130	1 180

Förklaring: 1) = grundlön.

2) = den verkliga månadslönen (inklusive dyrtidstillägg och provisoriskt lönetillägg) för tjänstemän med mindre än 9 års statstjänst.

3) = den verkliga månadslönen (inklusive dyrtidstillägg och provisoriskt lönetillägg) för tjänstemän med minst 9 års statstjänst.

Vissa lönebelopp, som under 4 kvartalet 1946 utgå till extra ordinarie och extra tjänstemän enligt civila icke-ordinarie reglementet m. m. samt till tjänstemän och extra befattningshavare hos SAK.

Civila icke-ordinarie reglementet m. m.			S A K			
Löne-grad	Löne-klass	Sammanlagd lön för månad (för eo-tjänster minskad med pensionsavdrag)	Lönegrupp o. -klass	Grundlön	Sammanlagd månadslön för befattningshavare med	
					mindre än 9 års statstjänst	minst 9 års statstjänst
Ex 2	c	295: 20	I c, II a	225	300: 60	308: 25
	b	304: 90				
	a	314: 85				
Eo 2	1	319: 05	I d, II b	250	334: —	342: 50
Eo 3	2	338: 20				
Eo 4	3	357: 10	I e	275	350: —	350: —
			II c, III a	275	362: 40	371: 25
Eo 5	4	381: 25	II d, III b	300	395: 80	406: —
Eo 6	5	400: 15	II e	325	400: —	435: —
Eo 7	6	419: 30	III c, IV a	325	424: 20	435: 25
Eo 8	7	438: 75	III d, IV b	350	452: 60	464: 50
Eo 9	8	457: 65	III e	375	475: —	493: 75
Eo 10	9	476: 85				
Eo 11	10	495: 50				
Eo 12	11	514: 45	IV c, V a	400	509: 40	523: —
Eo 13	12	534: 15	IV d, V b	450	566: 20	581: 50
Eo 14	13	558: 60				
Eo 15	14	583: 05	IV e, V c	500	623: —	640: —
Eo 16	15	611: 20				
Eo 17	16	639: 35	V d, VI a	550	679: 80	698: 50
Eo 18	17	679: 80	V e, VI b	600	736: 60	757: —
Eo 19	18	721: 05				
Eo 20	19	765: 10	V f, VI c	650	793: 40	815: 50
Eo 21	20	808: 70	VI d, VII a	700	850: 20	874: —
Eo 22	21	852: 35	VI e, VII b	750	905: —	930: —
			VI f	800	950: —	980: —
Eo 23	22	896: 25	VII c	800	955: —	980: —
Eo 24	23	941: 70	VII d	850	1 005: —	1 030: —
Eo 25	24	990: 60	VII e	900	1 055: —	1 080: —
Eo 26	25	1 040: 85	VII f	950	1 105: —	1 130: —
Eo 27	26	1 091: 10				
Eo 28	27	1 141: 05	VII g	1 000	1 150: —	1 180: —
Eo 29	28	1 185: 75				
Eo 30	29	1 223: —				

**Uppgift om år för senaste anställning för tjänstemän och extra befattningshavare hos SAK,
anställda den 1 december 1946.**

Lönegrupp	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	Summa
I															
II			3										1	2	3
III			1										4	3	10
IV			4									1	4	1	7
V							1							1	6
VI								1						1	3
VII	1			1										2	5
Byråchefer m. fl.			1										1		1
Summa	1		9	1			1	1				1	11	9	35

Lönegrupp	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	Summa
I	1														23
II	1									15	3	11	7	2	98
III	1								6	2	15	24	6	7	20
IV	3		1			1			2	2	4	4	2	1	24
V	2								5	3	13	14	13	6	59
VI							1		5	4	8	1	1	1	22
VII		1			1			4	7	5	4	4	5	1	32
Byråchefer m. fl.	2						1		2				1		7
Summa	9	1	1		1	1	3	32	44	31	50	59	35	18	285

35 + 285 = 320

Ann. 1) Befattningshavare hos socialstyrelsen, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande fullgöra sin tjänstgöring hos SAK, äro ej medtagna.
2) I sammanställningen har medtagits tjänstgöring hos skogsällskapet statsarbeten, södra Sveriges statsarbeten, Norrlands statsarbeten, statens arbetslöshetskommission och SAK. Ev. anställning som befäl vid arbetsplatser el. dyl. har ej medräknats. Om anställning avbrutits av längre uppehåll än en månad har ny anställning ansetts föreligga.

Bilaga 4.

Uppgift på anställningstid i statstjänst för personal hos SAK, som anställdes hos statens arbetslöshetskommission eller SAK före den 1 januari 1940.

Nr	Nuvarande befattning	Anställningstid i statstjänst t. o. m. 1939		
		Statsarbetena	Arbetslöshetskommissionen och arbetsmarknadskommissionen	Annan statstjänst
1	byråchef		1. 1. 1921—	1. 8. 1914 ¹ —30. 6. 1917 kommerskollegium 1. 11. 1916—31. 12. 1920 folkhushållningskommissionen 15. 7. 1917—31. 12. 1920 folkhushållningskommissionen
2	assistent		1. 1. 1921—	
3	kamrer	5. 2. 1919—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
4	kanslibiträde	5. 2. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
5	amanuens	4. 4. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
6	kanslibiträde	4. 4. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
7	kanslikskrivare	1. 7. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
8	assistent	11. 11. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
9	assistent	15. 12. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
10	kanslibiträde	20. 12. 1921—31. 3. 1924	1. 4. 1924—	
11	revisor	22. 7. 1922—30. 3. 1924	31. 3. 1924—	
12	kanslikskrivare	1. 7. 1921—31. 3. 1924	1. 4.—30. 6. 1924 16. 5. 1925— 1. 7. 1926—	10. 9. 1924—15. 5. 1925 vattenfallsstyrelsen
13	assistent			

14	sektionschef	28. 12. 1926—	10. 6.—10. 9. 1908 statens järnvägar 1.—30. 6. 1909 » 17. 9. 1911—16. 6. 1912 statens järnvägs- byggnader 16. 4. 1921—10. 9. 1923 vattenfallssty- relsen 10. 3.—13. 5. 1924 generalstabens top. avd. 14. 5.—22. 12. 1924 mellersta V. o. V. B. distr. 11. 9.—30. 10. 1926 nedre n:a V. o. V. B. distr.
15	kansliskrivare	9. 1.—19. 2. 1928 11. 4. 1928—31. 5. 1930 9. 8. 1930— 5. 1. 1931— 27. 2. 1931— 7. 4. 1931— 16. 1.—28. 2. 1928	20. 8. 1917—15. 6. 1921 bränslekommis- sionen 16. 6. 1921—31. 12. 1927 statens bygg- nadsbyrå 1.—30. 4. 1930 socialstyrelsen
16	kanslibiträde	14. 1.—13. 4. 1929	
17	kansliskrivare	13. 1.—14. 2. 1930	1. 8. 1928—31. 10. 1929 socialstyrelsen
18	bokhållare	1. 6. 1931—	1. 11. 1929—30. 6. 1930 arbetslöshets- utredningen
19	kanslibiträde	8. 6. 1931— 17. 4. 1934—	18. 6. 1931—31. 3. 1934 kommerskolle- gium
20	kanslist		
21	i:c aktuarie		

¹ Vid tjänstgöring i statstjänst i en följd har datum för påbörjande av denna tjänstgöring kursiverats. Personalen har upptagits i kronologisk ordning med ledning av dessa data.

Med tjänstgöring i en följd avses sådan tjänstgöring, som icke avbrytes av längre uppehåll än 1 månad.

Bilaga 4 (forts.)

Nr	Nuvarande befattning	Anställningstid i statsjänst t. o. m. 1939		
		Statsarbetena	Arbetslöshetskommissionen och arbetsmarknadskommissionen	Annan statsjänst
22	kanslibitråde		1. 7. 1931—	
23	kontorsbiträde		7. 9. 1931—	
24	kanslibitråde		28. 9. 1931—	
25	notarie		1. 10. 1931—	10. 10. 1918—1. 9. 1920 överrev. vid statskommissionerna 1. 8. 1920—30. 6. 1931 statens byggnadsbyrå
26	1:e inspektör		9. 10. 1931—	
27	kansliskrivare		16. 10. 1931—	
28	assistent		1. 1. 1932—	1. 11. 1905—31. 10. 1908 kronprinsens husarreg. (civilanställningsstat)
29	kontorsbiträde		4. 1. 1932—	1. 7. 1917— 5. 11. 1918 bränslekommissionen
30	kanslibitråde		4. 2. 1932—	
31	byråchef		18. 10. 1933—	Vissa tider under åren 1930 och 1931 överståhållarämbetet och skolöverstyrelsen 16. 2. 1932—17. 10. 1933 skolöverstyrelsen
32	kassör	22. 4. 1918—28. 2. 1921 3. 7. 1922—31. 1. 1924 7. 4. 1926—30. 6. 1926 10. 1.—15. 11. 1922	28. 3. 1932—	
33	1:e inspektör		25. 6. 1932—	1.—31. 7. 1923 kammarkollegium
34	kanslibitråde		25. 7. 1932—	19. 4.—30. 6. 1924 telegrafstyrelsen
35	exp.vakt		12. 9. 1932—	22. 8. 1918—11. 3. 1920 flottan (verktygstillare)
36	1:e revisor		1. 11. 1932—	

37	kanslibitråde	1. 11. 1932—	
38	kansliskrivare	4. 5. 1933—	5. 12. 1932—28. 2. 1933 statens vedeld- ningsakkunniga
39	amanuens	2. 1. 1933—	1.—30. 4. 1933 socialstyrelsen
40	kansliskrivare	2. 1. 1933—	
41	kontorsbiträde	2. 1. 1933—	
42	bokhållare	25. 7. 1933—	
43	amanuens	25. 9. 1933—	
44	sektionschef	1. 10. 1933—	
45	kanslibitråde	13. 12. 1933—	
46	kansliskrivare	2. 1. 1935—	
47	sekreterare	20. 10. 1937—	
48	kanslist	17. 11. 1933—15. 11. 1937	1. 1. 1927—31. 12. 1931 flottan (civilan- ställn.stat)
49	kanslibitråde	21. 1. 1938—	
50	inspektör	2. 1. 1939— 15. 12. 1939	1. 10. 1930—31. 5. 1931 landsarkivet i Göteborg » » » » » » » (allt deltidstjg. omräknat t. heltidstjg. 1 år 10 mån. 15 dagar) 1. 12. 1934—30. 6. 1936 statens institut för rasbiologi (i viss utsträckt. deltidstjg. Omräkn. t. heltidstjg. 1 år 1 mån. 23 dgr.) 1. 2. 1939—14. 12. 1939 statistiska cen- tralbyrån 31. 12. 1908—13. 9. 1929 militärtjänstgö- ring 9. 9. 1933—14. 9. 1939 rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap
51	byråchef	20. 9. 1939	

SAK:s kansli (den 1 december 1946).

Första avdelningen.

	Sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning	Sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbets- nämnderna	Kanslisektionen.
<i>Arbetsförmedlingsbyrå.</i>			
Byråchef	1		
Byråns huvuddel	31 + 21		
Utlänningssekt.	12 + 11		
	<hr/> 44 + 32	4 + 2	17 + 19 (+ exp.vak- ter m. fl.)

Militära beredskapsbyrå

7 + 19

Andra avdelningen

	Tekniska byrån	Kameral- och förrådsbyrån	Byrån för ärenden ang. byggnadstillstånd
<i>Socialhjälpbyrå</i>			
Byråchef	1	1	
A-sektionen	8 + 13	11 + 11	
B-sektionen	3 + 4	5 + 6	
	<hr/> 12 + 17	10 + 10 (+ förrådspersonal)	18 + 25
		<hr/> 27 + 27	

Sociala beredskapssektionen

8 + 2

Tekniska beredskapssektionen

4 + 6

Anm. Personalen har fördelats på dels befattningshavare i kansliskrivares och högre löneställning dels ock övrig personal.

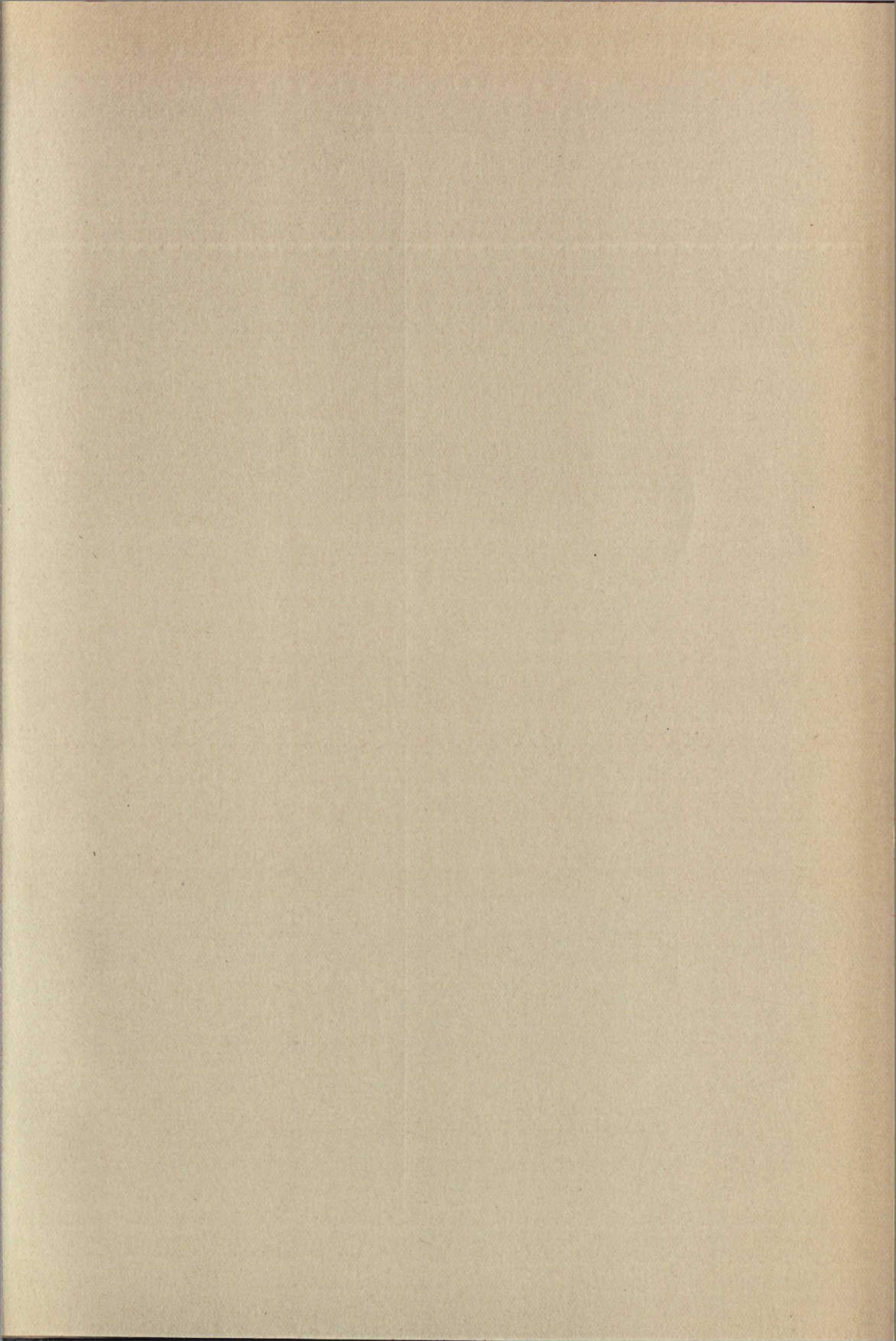
SAK:s förrådsverksamhet budgetåret 1945/46.

	Behållning ^{30/6} 1945	Inköp	Summa	Försäljningar och överlåtelse	Kassationer och nedskrivning av värdet	Behållning ^{30/6} 1946
Arbetsmaskiner . . .	4 824 149: 20	180 137:59 ¹	5 004 286: 79	77 877: 52	31 477: 68	4 894 931: 59
Arbetsredskap	1 834 055: 13	28 238: 60	1 862 293: 73	11 454: 15	179 853: 20	1 670 986: 38
Sjukvårdsmateriel	15 861: 50	322: 55	16 184: 05	—	659: 55	15 524: 50
Beklädnadsartiklar	1 234 580: 75	2 763 355: 11	3 997 935: 86	3 048 708: 44	125 534: 92	823 872: 50
Förläggningsmateriel	2 519 295: 65	51 983: 73	2 571 279: 38	10 726: 63	448 386: 40	2 112 166: 35
Byggnader	5 256 495: —	1 324 035: 53	6 580 530: 53	1 134 430: 43	1 042 210: 10	4 403 890: —
Summa	15 684 437: 23	4 276 073: 11	20 032 510: 34	4 283 197: 17	1 827 941: 85	13 921 371: 32

¹ Härifrån beräknat värde för till länsarbetsnämnderna inköpta 24 st. personbilar.

Arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation.

	General- direk- tör, över- direk- tör	1:a ar- betsför- med- lings- byrån	2:a ar- betsför- med- lings- byrån	Försäk- rings- byrån	Sociala byrån	Tek- niska byrån	För- svars- byrån	Kansli- byrån	Telefo- nister o. expedi- tions- perso- nal	Över- revis- orer- nas kansli	S:a
C 15	1										1
C 9	1										1
C 7											1
C 6		1	1		1	1	1				5
C 5						4					4
A 30				1				1			2
A 28		1						1			2
A 26		2				1	1	2		1	7
A 24		6		1	1		1	1			10
A 22		1									1
A 21		4			1	1		4		1	11
A 18		1									1
A 17								1			1
A 15					1						1
A 14								2			2
A 11		1	1			2		4			8
A 9					1	1		2	1	1	6
A 7		3	2		2	4	2	7	2	1	23
A 5									5		5
A 4		5	2		4	9	4	8	2	1	35
Eo 28				1	1						2
Eo 26			1								1
Eo 24			1	1		2		2			6
Eo 23		1	1								2
Eo 22		2	1								3
Eo 21		1	5	2	1	2		1			12
Eo 17						2					2
Eo 15						2		1			3
Eo 14								1			1
Eo 11			2					1			3
Icke ordinarie											
a) amanuen- ser		6	5	2	2	2	2	9		3	31
b) bitr. per- sonal		6	6	5		13	5	15	9	2	61
S:a	2	41	28 (+ 3 arv. bef.)	13	15	47	16	63	19	10	254

Statens offentliga utredningar 1947

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.
Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. [16]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.
Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. [13]
1945 års lönekommitté. 2. Betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m. [23]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. [1]
Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. [18]
Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. [19]
Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag ang. särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. [21]
Betänkande rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan. [24]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. [3]
Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [4]
Elnkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. [20]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande ang. fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. [2]
Betänkande med förslag ang. lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. [7]
Betänkande med förslag ang. fiskets administration m. m. [8]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. [14]
Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning ang. handel med skrot, lump och begagnat gods. [22]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.
Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. [6]
Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. [9]
1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. [11]
Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. [12]
1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerogering för övningslärare. [15]
Stöd åt utvecklingshämmand ungdom. Ungdomsvårds-kommitténs betänkande del 5. [17]

Försvarsväsen.

1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. [5]
Betänkande med förslag rörande civilt försvarets organisation m. m. [10]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.